

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2020

Ministerstvo
školství, mládeže
a tělovýchovy

Výroční zpráva

o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2020

Vzdělávání v roce 2020 v datech
Praha 2021

**Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání
v České republice v roce 2020**

Vzdělávání v roce 2020 v datech

Zpracovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

© MŠMT, Praha 2021

foto na obálce: Freepik.com

978-80-87601-48-8

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice je zpracovávána v souladu s ustanovením § 10 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a § 87 odst. 1 písm. b) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

Vážené dámy, vážení pánové,

hlavním účelem Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice, kterou si Vám dovoluji předložit, je podat čtenáři přehledné a souhrnné informace o fungování a vývoji našeho školství v uplynulém kalendářním roce. Rok 2020 byl v mnoha ohledech velmi specifický, a to hlavně kvůli pandemii nebezpečného onemocnění COVID-19, která nečekaně zachvátila celý svět. 11. 3. 2020 bylo po jednání Bezpečnostní rady státu rozhodnuto o uzavření všech škol a vzdělávání se muselo prakticky ze dne na den „přepnout“ na výuku distančním způsobem. Jsem velmi rád, a chci za to všem aktérům vzdělávací soustavy moc poděkovat, že jsme na tuto ojedinělou a dosud neznámou situaci dokázali rychle zareagovat, a troufnu si říct, že české školství v této nesnadné zkoušce obstálo.

Ač byl rok 2020 poznamenán pandemií, přinesl českému školství i řadu pozitiv. Zařadil bych mezi ně jak nové způsoby vzdělávání, tak zkvalitnění technického vybavení škol a zvýšení kompetencí pedagogů v oblasti distančního vzdělávání za využití IT techniky a online nástrojů výuky. Této věci hodně pomohla rychlá reakce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, zejména pak v oblasti metodické podpory, která spočívala také v prakticky okamžitém založení specializovaného portálu Na Dálku, kde

mohly školy najít veškeré informace o dostupných platformách, které lze pro distanční výuku využít. Klíčová byla v loňském roce také intervence ve výši 1,3 mld. korun pro základní školy a nižší stupně víceletých gymnázií, která školám umožnila nákup technického vybavení tak, aby mohlo být zapůjčeno také žákům, kteří neměli k vybavení v domácím prostředí přístup. Další prostředky pak do škol mířily skrze tzv. šablony z našeho Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, díky čemuž se do škol dostaly desítky tisíc notebooků a tabletů. V průběhu letních prázdnin, kdy se situace rozvolnila, podpořilo ministerstvo letní doškolovací kempy, které měly za cíl usnadnit návrat žáků v novém školním roce 2020/2021. Ten byl bohužel také velmi ovlivněn pandemií v podobě dalších a mnohem výraznějších vln nákazy. Mnohé školy však dokázaly efektivně čerpat ze zkušeností nabytých v první jarní vlně. Jaké konkrétní kroky ministerstvo uskutečnilo, se podrobněji dozvíte na následujících stránkách této zprávy.

Rok 2020 byl také přechodem od staré k nové dlouhodobé strategii rozvoje vzdělávací soustavy, kdy vláda ČR svým usnesením ze dne 19. 10. 2020 schválila Strategii vzdělávací politiky České republiky 2030+, která je klíčovým dokumentem pro rozvoj českého školství v další dekadě. Příprava tohoto dokumentu probíhala dva roky a chci za ni všem aktérům poděkovat. Strategie 2030+ má dva hlavní strategické cíle. Jednak je to větší zaměření vzdělávání na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život, jednak snížení nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání. Realizace cílů Strategie 2030+ je rozdělena do tří implementačních období.

Dalším velmi důležitým implementačním dokumentem pro rok 2020 byl Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje

vzdělávací soustavy České republiky na období let 2019–2023. V roce 2020 se podařilo v rámci jeho realizace například podpořit překryv učitelů v rámci třídy MŠ, zvýšit platy pedagogických i nepedagogických pracovníků a rozšířit služby pro děti se specifickými vzdělávacími potřebami. Zmínit musím také Strategický záměr pro vysoké školy na období od roku 2021, který rozpracovává priority pro vysoké školství a doplňuje plány o další podstatná témata specifická pro sektor vysokého školství.

Z dalších „necovidových“ věcí bych velice rád zmínil, že resort školství během celého roku připravoval a realizoval opatření pro snižování administrativy a efektivnější financování regionálního školství. Zjednodušil se také systém financování pedagogických intervencí prostřednictvím nadtarifní složky. Na sklonku roku byl v rámci implementace nové Strategie 2030+ zahájen pilotní projekt ke střednímu článku podpory škol a zřizovatelů. Zde bude v roce 2021 realizováno pilotní ověřování tohoto systémového řešení, a to hlavně pro nepedagogickou podporu vedení škol.

V neposlední řadě je nutné zmínit, že v roce 2020 došlo k dalšímu navýšení platů zaměstnanců ve veřejném školství, a to i přes nepříznivý hospodářský vývoj. Byl tak plněn vládní závazek o tom, že platy pedagogů a nepedagogických pracovníků budou v roce 2021 na 150 % jejich výše z roku 2017.

Z výše uvedeného stručného výčtu klíčových témat roku 2020 je patrné, že tento rok byl pro českou vzdělávací soustavu sice složitý, ale zároveň velmi přínosný. Všem jejím aktérům, počínaje mateřskými školami a konče školami vysokými, chci za něj velmi poděkovat. Poděkování samozřejmě patří také samotným žákům a studentům a v neposlední řadě také jejich blízkým – rodičům a dalším rodinným příslušníkům.

Ing. Robert Plaga, Ph.D.
ministr školství, mládeže a tělovýchovy

Vzdělávání v roce 2020 v datech

Obsah

Úvodní slovo ministra	5
Obsah	7
 1. Vzdělávání v roce 2020 v České republice	11
1. 1. Hlavní události v oblasti vzdělávání v roce 2020	12
1. 2. Změny v organizačním a legislativním základu	16
1. 2. 1 Změny školského zákona	16
1. 2. 2 Změny vysokoškolského zákona	16
1. 2. 3 Prováděcí předpisy ke školskému zákonu	17
1. 2. 4 Právní předpisy a opatření obecné povahy s časově omezenou použitelností přijaté v souvislosti s epidemií koronaviru	19
1. 3. Financování vzdělávání	20
1. 3. 1 Systém financování	20
1. 3. 2 Financování regionálního školství	22
1. 3. 3 Financování vysokého školství	24
1. 3. 4 Fond rozvoje kapacit mateřských a základních škol	28
1. 4. Implementace Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV)	29
1. 4. 1 Prioritní osa 1 „Posilování kapacit pro kvalitní výzkum“	31
1. 4. 2 Prioritní osa 2 „Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj“	31
1. 4. 3 Prioritní osa 3 „Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání“	32
1. 4. 4 Individuální projekty systémové	33
1. 4. 5 Činnost Monitorovacího výboru OP VVV	35
1. 5. Erasmus+	36
1. 5. 1 Pokračování programu Erasmus+	36
1. 6. Informační systém vzdělávání	37
1. 6. 1 Projekt Resortní informační systém MŠMT	37
1. 6. 2 Projekt Informační systém vzdělávání	37
1. 7. Strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s ohledem na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání	39
1. 8. Činnost školského ombudsmana v roce 2020	40
 2. Vybraná témata regionálního školství	45
2. 1. Hlavní události v regionálním školství v roce 2020	46
2. 1. 1 Novela školského zákona prostřednictvím zákona č. 284/2020 Sb.	46
2. 1. 2 Změna vyhlášky č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů	47
2. 1. 3 Úprava školského zákona v návaznosti na distanční výuku	49
2. 1. 4 Základní vzdělávání	50
2. 1. 5 Vývoj v oblasti středních škol – střední vzdělávání odborné	52
2. 1. 6 Vývoj v oblasti konzervatoří	54
2. 1. 7 Vývoj v oblasti VOŠ	54
2. 1. 8 Primární prevence rizikového chování	56
2. 2. Zkušenosti z prvního roku nového systému financování regionálního školství	57
2. 3. Vzdělávání v podmínkách protiepidemických opatření	60
2. 3. 1 Dopady protiepidemických opatření na průběh výuky	60

2. 3. 2	Změny školské legislativy bezprostředně související s protiepidemickými opatřeními	61
2. 3. 3	Změny v přijímacích zkouškách v roce 2020	61
2. 3. 4	Změny v maturitních zkouškách, závěrečných zkouškách a v absolutorích v roce 2020.....	63
2. 3. 5	Metodická podpora škol pro vzdělávání distančním způsobem po dobu zákazu osobní přítomnosti žáků ve škole	64
2. 3. 6	Vytvoření a realizace unikátního televizního vyučování UčíTelka ve spolupráci s Českou televizí	65
2. 4.	Dotační výzvy a rozvojové programy pro oblast regionálního školství	65
2. 4. 1	Dotační výzva „Podpora školního stravování žáků základních škol“	65
2. 4. 2	Dotační výzva „Podpora vzdělávání v regionálním školství a podpora aktivit integrace cizinců na území ČR v roce 2020“	66
2. 4. 3	Dotační výzva „Podpora integrace romské menšiny“	66
2. 4. 4	Dotační výzva „Podpora vzdělávacích aktivit národnostních menšin“	67
2. 4. 5	Dotační výzva „Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol“	67
2. 4. 6	Rozvojový program „Podpora vzdělávání cizinců ve školách“	67
2. 4. 7	Rozvojový program „Podpora výuky plavání v základních školách“	67
2. 4. 8	Rozvojový program Vybavení školských poradenských zařízení diagnostickými nástroji	68
2. 4. 9	Dotační výzva Podpora odborného vzdělávání	68
2. 4. 10	Dotační výzva na podporu organizace a ukončování středního vzdělávání maturitní zkouškou v soukromých a církevních školách v podzimním zkušebním období roku 2020	68
2. 4. 11	Rozvojový program „Podpora financování přímé pedagogické činnosti učitelů do nároku PHmax v mateřských, základních, středních školách a konzervatořích“	69
2. 4. 12	Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace	69
2. 4. 13	Dotační program Podpora nadaných žáků základních a středních škol	70
2. 4. 14	Dotační program Systémový rozvoj Česko-německé spolupráce v oblasti vzdělávání a mládež	70
2. 4. 15	Rozvojový program Podpora okresních a krajských kol soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání a dotační program Podpora ústředních a mezinárodních kol soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání	71
2. 4. 16	Program EDS/SMVS 133710 – Rozvoj materiálně technické základny mimoškolních aktivit dětí a mládeže	71
2. 4. 17	Dotační výzva na rozvoj primární prevence rizikového chování.....	72
2. 4. 18	Pokusné ověřování Vzdělávací programy paměťových institucí do škol	72
2. 5.	Společné vzdělávání a hodnocení jeho průběhu	73
2. 5. 1	Hodnocení průběhu společného vzdělávání	73
2. 5. 2	Legislativní opatření související se společným vzděláváním	74
2. 6.	Aktuální stav plnění opatření k výkonu rozsudku D. H.	75
2. 7.	Výsledky vzdělávání žáků středních škol	76
2. 7. 1	Jednotné přijímací zkoušky	76
2. 7. 2	Maturitní zkoušky	79
2. 7. 3	Obory ukončení závěrečnou zkouškou s výučním listem	87
2. 8.	Změny v oblasti zájmového vzdělávání	88
2. 8. 1	Novela vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání	88
2. 8. 2	Novela vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných	88
2. 9.	Podpora a rozvoj nadání	88
2. 10.	Realizace opatření Strategie digitálního vzdělávání	89
2. 10. 1	Úvod	89
2. 10. 2	Revize kurikula	90
2. 10. 3	Základní vzdělávání a gymnázia	90
2. 10. 4	Odborné vzdělávání	91

2. 10. 5 Další podpora	91
2. 11. Individuální projekty systémové v rámci OP VVV	92
2. 11. 1 Strategické řízení a plánování ve školách a v územích (SRP)	92
2. 11. 2 Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B)	94
2. 11. 3 Podpora kvalitních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zaměřených na podporu inkluzí: Kvalita-Inkluze-Poradenství-Rozvoj (KIPR)	95
2. 11. 4 Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem. Implementace Akčního plánu inkluzivního vzdělávání – metodická podpora (APIV A)	96
2. 11. 5 Modernizace odborného vzdělávání (MOV)	98
2. 11. 6 Podpora budování kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v předškolním a základním vzdělávání – Podpora práce učitelů (PPUČ)	99
2. 11. 7 Podpora krajského akčního plánování (P-KAP)	100
2. 11. 8 Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů (SYPO)	102
2. 11. 9 Komplexní systém hodnocení (KSH)	104
2. 12. Projekty realizované v rámci OPZ	106
2. 12. 1 Vytvoření systému mistrovské zkoušky a mistrovských kvalifikací v ČR (MiZk)	106
2. 12. 2 Systémové prostředí k prohlubování kompetencí (UpSkilling CZ)	107
3. Vybraná témata vysokého školství	109
3. 1. Hlavní události v oblasti vysokého školství v roce 2020	110
3. 2. Legislativní změny v oblasti vysokého školství v důsledku pandemie COVID-19	114
3. 3. Strategické dokumenty pro oblast vysokého školství pro období od roku 2021 a nový finanční nástroj na jejich implementaci	115
3. 4. Vyhodnocení činnosti Národního akreditačního úřadu v roce 2020	116
4. Vzdělávání v roce 2020 v číslech – statistický přehled	121
4. 1. Úvod	122
4. 2. Regionální školství v roce 2020	124
4. 2. 1 Předškolní vzdělávání	124
4. 2. 2 Základní vzdělávání	128
4. 2. 3 Střední školy	131
4. 2. 4 Konzervatoře	137
4. 2. 5 Vyšší odborné školy	138
4. 2. 6 Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy	140
4. 2. 7 Zařízení zájmového vzdělávání	142
4. 2. 8 Pracovníci v regionálním školství	145
4. 3. Vysoké školství v roce 2020	149
4. 3. 1 Vysokoškolské vzdělávání	149
4. 3. 2 Pracovníci ve veřejném vysokém školství	153
4. 4. Tematické okruhy	155
Seznam použitých zkratk	163

1

Vzdělávání v roce 2020 v datech

Vzdělávání v roce 2020 v České republice

1. 1. Hlavní události v oblasti vzdělávání v roce 2020

- ◆ Školní rok ovlivněný pandemií COVID-19
- ◆ Distanční vzdělávání a ICT revize Rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání
- ◆ Snižování administrativy a efektivnější financování regionálního školství
- ◆ Zvyšování platů zaměstnanců ve veřejném školství
- ◆ Hodnocení dopadů Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020
- ◆ Realizace dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019–2023
- ◆ Schválení a začátek implementace nové Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+
- ◆ Přijetí a realizace nového Strategického záměru pro vysoké školy na období od roku 2021

Celý rok 2020 byl ovlivněný pandemií COVID-19. Přinesl jak pozitivní věci, např. nové způsoby vzdělávání, mnoho inovací a rychlou digitalizaci škol, tak i mnohé negativní jevy. Hned na jaře **11. 3. 2020 rozhodlo Ministerstvo zdravotnictví po jednání Bezpečnostní rady státu o uzavření škol**. Byla potřeba velmi rychlé reakce škol i centrálního řízení; byly připraveny manuály a harmonogram pro práci v nových podmínkách a následné uvolnění škol. V pozměněných termínech proběhly bez větších problémů přijímací, maturitní a závěrečné zkoušky. Část škol se s krizí vyrovnala dobře a poměrně rychle pokračovala s „běžnou“ výukou, mnohé školy ale potřebovaly a stále potřebují velkou podporu a pomoc (materiálně-technickou, metodickou i administrativní). Pandemie ovlivnila i pedagogy, kteří si museli doplnit kompetence práce v digitálním prostoru, i žáky a studenty a jejich rodiny, které řešily nedostatek prostředků či nedostatečné vybavení, přístup k internetu a také potřebu specifické pomoci či podpory v učení.

MŠMT prakticky ihned po vyhlášení opatření o uzavírání škol připravilo intervence. Spustilo informační kanály, zejména **telefonickou koronalinku**, na kterou přicházelo přibližně 500 hovorů denně. Ihned také začala spolupráce s Českou televizí a zavedení **výukového pořadu UčíTelka** a později pořadů Odpoledka, Škola doma, Kabinet a dále i portálu ČT EDU se vzdělávacím obsahem. Řada škol i rodin tyto kanály využívala pro podporu distanční výuky. Doslova přes noc byl spuštěn portál **nadalku.msmt.cz**¹ s radami a inspiracemi pro učitele. A následovaly další portály, např. ucimeonline.cz pro potřebné školy, Učíme na dálku, s partnerskou Nadací O2, nebo Zapojmevsechny.cz, ve spolupráci s pedagogickými fakultami. Samo ministerstvo pak realizuje systémový odborný **portál EDU.cz**², kde je uceleně publikován veškerý obsah týkající se školství.

V létě 2020 se situace rozvolnila a v průběhu prázdnin MŠMT podpořilo **letní doškolovací kempy** s cílem usnadnit návrat žáků do nového školního roku. Společně s ČŠI vyhodnotilo jarní období, připravilo novelu školského zákona a metodiky pro školy pro realizaci distančního vzdělávání. Bohužel **podzim přinesl druhou, a daleko výraznější vlnu pandemie**. Střední a základní školy se uzavřely v užším rozsahu od 12. 10. 2020 a v širším rozsahu od 14. 10. 2020, žáci 1. a 2. tříd základních škol a žáci speciálních škol se vrátili do škol od 18. 11. 2020. Ani vy-

¹ <https://nadalku.msmt.cz/cs>

² www.edu.cz

soké školy nemohly až do konce roku 2020 běžnou prezenční výuku realizovat. V průběhu roku 2020 byl **navýšen rozpočet kapitoly MŠMT o 1,3 mld. Kč** v rozpočtu pro regionální školství na pořízení ICT zařízení **pro podporu distančního vzdělávání** ve školách. Základní školy a nižší stupně gymnázií zřizované krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí si tak mohly začátkem školního roku 2020/2021 pořídit potřebné digitální učební pomůcky pro učitele, ale i pro zápůjčku žákům. Další prostředky byly získány přes tzv. šablony „Využití ICT ve vzdělávání“ z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) MŠMT. Díky všem zásahům se do škol dostalo 62 tisíc notebooků a 12 tisíc tabletů.

Povinnost **vzdělávat distančním způsobem** přinesla všem školám velkou výzvu. Zkušenosti nasbírané na jaře 2020 vytvořily základ pro novou organizaci výuky a pro urychlenou pomoc tam, kde to bylo nejvíce potřeba. Dne 25. 8. 2020 vstoupila v účinnost **novela zákona č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), která stanovila pravidla při omezení osobní přítomnosti dětí, žáků a studentů ve školách. Školy jsou tak povinny poskytnout dotčeným dětem, žákům nebo studentům vzdělávání distančním způsobem, a to v souladu s RVP a ŠVP dané školy. **Účast na distanční výuce je pro děti, žáky a studenty povinná** (včetně povinného předškolního vzdělávání v MŠ). Výjimku tvoří žáci základních uměleckých škol a jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky. V rámci této nové povinnosti ministerstvo školám poskytlo a nadále poskytuje podporu. Připravilo a rozeslalo **metodickou pomoc**: Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem, Principy a zásady úspěšného vzdělávání na dálku, Letáky do sborovny nebo Doporučení ČŠI pro školy k práci se vzdělávacím obsahem a také **vzory** využitelné v souvislosti s metodikou, např. pro smlouvu o výpůjčce či vrácení IT vybavení nebo pro dohodu o výkonu přímé pedagogické činnosti z domova.

Byla připravena **revize ICT Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání** (RVP ZV). Změnou je začlenění nové klíčové **digitální kompetence** a nového vzdělávacího **oboru informatika**, který se zaměřuje především na rozvoj informatického myšlení a na porozumění základním principům digitálních technologií. Školy mohou začít (chtějí-li) vyučovat podle ŠVP upraveného v souladu se změnami již od 1. 9. 2021. Na změnu však mají čas do 1. 9. 2023 ve všech ročnících prvního stupně a do 1. 9. 2024 ve všech ročnících druhého stupně.

V roce 2020 byla spuštěna realizace nového, nákladově normativního systému financování veřejného sektoru regionálního školství, který je důležitým předpokladem pro další růst kvality vzdělávání i platové úrovně zaměstnanců ve veřejném školství. Během celého roku se zároveň připravovala a realizovala opatření pro **snížování administrativy a efektivnější financování regionálního školství**, která se v plné míře promítnou v roce 2021. V rámci těchto aktivit se např. od 1. 10. 2020 zrušily Rozvojové programy, které byly administrativně náročné, a financování těchto aktivit se v maximální míře přeneslo do **normativní úrovně**. Opatření přijatá v roce 2020 rovněž např. zjednoduší od roku 2021 systém financování **pedagogických intervencí**. Začal se dále připravovat standard specializovaných pozic. Během roku probíhal výzkum realizovaný s Jihočeskou univerzitou na mapování administrativní zátěže ve čtyřech krajích, výsledky budou k dispozici začátkem roku 2021. V rámci implementace nové Strategie 2030+ byl také na sklonku roku zahájen pilotní projekt ke **střednímu článku podpory škol a zřizovatelů**, který bude od roku 2021 realizovat pilotní ověřování tohoto systémového řešení, zejména pro nepedagogickou podporu vedení škol.

Také v roce 2020 došlo k dalšímu **navýšení platů zaměstnanců ve veřejném školství**. V regionálním školství zřizovaném územně samosprávnými celky vzrostly platy zaměstnanců ve srovnání s rokem 2019 o 9,8 %. V roce 2020 byl schválen rozpočet resortu školství na rok 2021, který umožní další meziroční **nárůst platů pedagogických**

pracovníků o 9 %. I přes nepříznivý hospodářský vývoj tak bude naplněn vládní závazek, že platy pedagogických i nepedagogických pracovníků budou v roce 2021 na 150 % jejich výše z roku 2017.

Tento rok byl také přechodem od staré k nové dlouhodobé strategii rozvoje vzdělávací soustavy. Opatření v období 2014–2020 byla realizována v souladu se **Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2020** a bylo třeba **vyhodnotit jejich dopady**. Výrazného pokroku bylo dosaženo v první klíčové prioritě Strategie 2020 „snižovat nerovnosti ve vzdělávání“, a to především prostřednictvím legislativních změn, a sice přijetím novely vysokoškolského zákona, řady novel školského zákona a příslušných prováděcích podzákoných předpisů. Zásadními intervenčními nástroji pak byly dotační programy z národních a evropských zdrojů.

Druhá klíčová priorita „podporovat kvalitní výuku a učitele jako její klíčový předpoklad“ byla naplňována především zvyšováním platů učitelů, plánovanou a postupně realizovanou revizí kurikula. Pozastavena však byla implementace kariérního řádu pedagogických pracovníků s ohledem na neschválení jeho legislativní úpravy Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR. Reakcí na tento krok bylo vytvoření nového individuálního projektu systémového s názvem **Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů** (dále jen „SYPO“), jehož cílem bylo připravit novou koncepci, která systematicky a komplexně podpoří odborný růst pedagogů. Mezi lety 2014–2020 se také dařilo zlepšit informační a poznatkovou základnu a rozvíjet výzkum v oblasti vzdělávání především skrze nově zavedené nástroje – rezortní výzkum přes Technologickou agenturu ČR (Program Beta2) a přes Evropské strukturální fondy.

Nejdůležitějším implementačním dokumentem pro rok 2020 byl **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období let 2019–2023**. Dokument je připraven pro celý systém regionálního školství a určuje rámec dlouhodobých záměrů krajů, sjednocuje přístup státu a jednotlivých krajů zejména v oblasti nastavení parametrů vzdělávací soustavy a cílů vzdělávací politiky ČR. V roce 2020 se podařilo v rámci jeho realizace podpořit překryv učitelů v rámci třídy MŠ, zvýšit platy pedagogických i nepedagogických pracovníků a rozšířit služby pro děti se specifickými vzdělávacími potřebami. V rámci přípravy nové dlouhodobé strategie byla zajištěna plná synergie obou dokumentů a jednotlivých intervencí, a to i v kontextu tvorby navazujícího Dlouhodobého záměru na období 2023–2027, který již bude plně implementačním dokumentem nové **Strategie 2030+**.

Aktuální strategický dokument schválila vláda ČR svým usnesením ze dne 19. 10. 2020. **Strategie vzdělávací politiky České republiky 2030+**³ je klíčový dokument pro rozvoj vzdělávací soustavy v **dekádě 2020–2030**.

Cílem je modernizovat vzdělávací systém Česka v oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení. Její příprava probíhala dva roky, v souladu s metodikou přípravy veřejných strategií a prostřednictvím transparentního procesu. Do přípravy byl zahrnut široký okruh aktérů vzdělávacího systému. Přípravy začaly v roce 2018, v lednu 2019 jmenoval ministr školství Robert Plaga osmičlennou expertní pracovní skupinu pod vedením prof. Veselého, která na základě vstupní konference a kulatých stolů s odbornou veřejností vytvořila **Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+**. Nad těmito základními tezemi pak dále probíhala veřejná konzultace, MŠMT připravilo Strategický dokument, který se představil na on-line konferenci, a proběhlo připomínkování napříč všemi kraji ČR, do kterého se zapojily tisíce lidí – akademici, odborníci, ředitelé a učitelé, zřizovatelé, ale i rodiče a žáci. V říjnu 2020 byl dokument přijat a bezodkladně začala jeho implementace.

³ <https://www.edu.cz/strategie-msmt/strategie-vzdelavaci-politiky-cr-do-roku-2030/>

Strategie 2030+ má dva strategické cíle:

1. Zaměřit vzdělávání více na **získávání kompetencí** potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život.
2. **Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání** a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů.

Strategické cíle se dále dělí do konkrétních **pěti strategických linií** 1. Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání, 2. Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání, 3. Podpora pedagogických pracovníků, 4. Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce a 5. Zvýšení financování a zajištění jeho stability. Ministerstvo tak chce **zmodernizovat, vybavit a metodicky vést školy**, zavést digitální technologie a podpořit inovace, provzdušnit objem učiva a realizovat nové metody přípravy a hodnocení žáků. V rámci intervencí se ministerstvo chce také zásadním způsobem věnovat přípravě nových a podpoře stávajících pedagogů, profesionalizaci ředitelů škol a snížení administrativní zátěže škol.

Realizace cílů Strategie 2030+ je rozdělena do tří implementačních období. První období právě začalo již v roce 2020 a má své jasné cíle, definované v samostatných **kartách opatření a klíčových aktivitách**, které k realizaci povedou. Ministr jmenoval řídicí pracovní skupinu z řad pracovníků MŠMT a jemu podřízených organizací (NPI, CERMAT a ČŠI), která řídí harmonogram a jeho plnění, koordinuje aktivity a realizuje výstupy.

Pro první období 2020–2023 byly vybrány tyto oblasti:

- ◆ Podpora předškolního vzdělávání
- ◆ Revize RVP ZV a metodická podpora školám
- ◆ Podpora a řízení škol (klíčová aktivita: zavedení Středního článku podpory)
- ◆ Inovace oborové soustavy
- ◆ Zvyšování kvality vzdělávání ve strukturálně postižených regionech

Díky synergii vznikl a byl schválen velmi kvalitní a systematický dokument, který je pro český vzdělávací systém v současné rychlé době plně změn nesmírně důležitý.

V červnu 2020 byl také přijat a začal se realizovat neméně důležitý dokument **Strategický záměr pro vysoké školy na období od roku 2021** (dále „SZ2021+“). Text je výsledkem intenzivní diskuse mezi ministerstvem, vysokými školami a relevantními partnery jak z veřejné, tak ze soukromé sféry. Výsledkem je dokument, který rozpracovává priority pro vysoké školství a který doplňuje plány formulované zastřešujícími dokumenty, zejména Strategií vzdělávací politiky do roku 2030+ a Inovační strategií ČR: Country for the Future, o další podstatná témata specifická pro sektor vysokého školství.

SZ2021+ formuluje obecnou **vizi vysokého školství a jeho význam pro společnost** rozpracovanou do dvaceti bodů. Dlouhodobým cílem a úkolem ministerstva je vytvoření takových podmínek pro všechny vysoké školy, aby poskytovaly kvalitní vzdělávání studujícím jak ve všech formách studia, tak prostřednictvím kurzů celoživotního vzdělávání pro širokou veřejnost. A dále aby realizovaly výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí a odborné činnosti, jejichž výstupy podpoří společenský, ekonomický a kulturní rozvoj země, a aby byly otevřenými ke spolupráci, diskusi a sdílení poznatků. Od tohoto ideálu je odvozeno **šest prioritních cílů**, jejichž naplňování bude v následujícím období klíčové pro rozvoj sektoru. Jednotlivé prioritní cíle mají v rámci opatření několik možných podob: od úpravy regulace (změna legislativy a podzákoných předpisů, případně dalších norem), přes využívání finančních nástrojů (zejména účelová podpora konkrétních aktivit), informační podporu poskytovanou vysokým školám nebo

veřejnosti až po opatření, která budou přijímána na úrovni jednotlivých vysokých škol. Samostatnou přílohou je **Strategie internacionalizace vysokého školství na období od roku 2021**, která formuluje cíle a opatření pro posílení mezinárodního rozměru činnosti vysokých škol.

1. 2. Změny v organizačním a legislativním základu

Rok 2020 byl poznamenán epidemií koronaviru, v této souvislosti byly přijaty zvláštní právní předpisy, jak s omezenou časovou použitelností, tak i k řešení obdobných situací v budoucnu. Byly přijaty i další právní předpisy, především novela školského zákona týkající se maturitních zkoušek. Pokračovaly práce na novele zákona o pedagogických pracovnících. Dále byly přijaty novely některých prováděcích právních předpisů.

1. 2. 1 Změny školského zákona

Změna zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, provedená zákonem č. 284/2020 Sb., upravila model maturitní zkoušky. Zrušila se povinnost konat tři zkoušky ve společné části maturitní zkoušky (tj. včetně povinnosti konat zkoušku z matematiky pro žáky většiny oborů vzdělání s maturitní zkouškou), a i nadále si tedy budou žáci vybírat, zda chtějí maturitní zkoušku z cizího jazyka, nebo z matematiky. Písemná práce a ústní zkouška z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka (pokud si ho žák vybere ve společné části maturitní zkoušky) se stala součástí profilové (tedy školní) maturitní zkoušky, společná část maturitní zkoušky se bude ve všech předmětech skládat pouze z didaktických testů. V rámci společné části maturitní zkoušky se nově zavedla nepovinná zkouška z matematiky vyšší úrovně pod názvem Matematika rozšiřující. Novela provedla i některé dílčí změny, mj. zavedla uzlové body rámcových vzdělávacích programů, tedy členění obsahu učiva podle jednotlivých období nebo ročníků, upravila nakládání s chemickými látkami při vzdělávání, umožnila zakázat používání mobilních telefonů žáky, zakotvila školní jídelny-výdejny lesních mateřských škol nebo upravila zveřejňování informací o jednotných zkouškách a o zkouškách společné části maturitní zkoušky. Většina změn nabyla účinnosti 1. 10. 2020.

Jak bylo výše uvedeno, další novela školského zákona (provedená zákonem č. 349/2020 Sb.) s účinností od 26. 8. 2020 stanovila povinnost škol ve vymezených mimořádných situacích poskytovat vzdělávání distančním způsobem pro děti, pro které je předškolní vzdělávání povinné, žáky a studenty a zároveň stanovila povinnost dětí, žáků nebo studentů se tímto způsobem vzdělávat (s výjimkou žáků základních uměleckých škol a jazykových škol s právním státním jazykové zkoušky). Novela dále zakotvila zmocnění pro MŠMT vydat při mimořádných situacích opatření obecné povahy, které stanoví odlišné termíny nebo lhůty a odlišný způsob nebo podmínky přijímání ke vzdělávání nebo ukončování vzdělávání.

1. 2. 2 Změny vysokoškolského zákona

Změna zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých ško-

lách), ve znění pozdějších předpisů, provedená zákonem č. 403/2020 Sb., s účinností od 1. 1. 2021 upravila lhůty při činnosti mj. Akreditačního úřadu.

Novela zákona o vysokých školách, provedená zákonem č. 495/2020 Sb., s účinností od 1. 1. 2021 doplnila zvláštní oprávnění vysoké školy při mimořádných situacích. V takových případech vysoká škola může provést změny u přijímacího řízení, u studia i při státní závěrečné zkoušce.

Změna zákona o vysokých školách, provedená zákonem č. 609/2020 Sb., s účinností od 1. 1. 2021 upravila vybírání pokut u přestupků.

1. 2. 3 Prováděcí předpisy ke školskému zákonu

Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků

Změna nařízení s účinností od 1. 2. 2021 zefektivňuje systém podpůrných opatření žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Doba, kdy pedagogický pracovník poskytuje pedagogickou intervenci jako podpůrné opatření, se zahrnuje do týdenního rozsahu hodin přímé pedagogické činnosti.

Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání

Novela nařízení vlády s účinností od 1. 9. 2020 právně zakotvila systém, který byl dosud ověřován v rámci pokusného ověřování. Ve vybraných oborech se s platností od školního roku 2021/2022 střední vzdělávání bude ukončovat maturitní zkouškou, ale lze rovněž složit závěrečnou zkoušku a získat výuční list.

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Změna vyhlášky s účinností od 1. 1. 2021 upřesnila, které služby mohou školská poradenská zařízení neveřejných zřizovatelů poskytovat za úplatu.

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Novela vyhlášky s účinností od 1. 1. 2021 upravila podpůrné opatření pedagogická intervence tak, aby operativně, v momentě aktuální potřeby, vyrovnávala příležitosti žáků úspěšně dosahovat vzdělávací cíle. Na tuto podporu dosáhnou po zahájení účinnosti novely i ti žáci, kteří nejsou aktuálně klienty školského poradenského zařízení, nebyly jim ještě diagnostikovány speciální vzdělávací potřeby, ale přesto potřebují podporu ze strany školy.

Vyhláška č. 280/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání

Novela vyhlášky s účinností od 1. 9. 2020 zrušila ustanovení, kterým se měla s účinností od 1. 9. 2020 stanovit povinnost zaměstnat ve třídě mateřské školy, ve které se vzdělávají děti mladší tří let, dalšího nepedagogického pracovníka. Tato povinnost se tak nezačala uplatňovat.

Vyhláška č. 310/2018 Sb., o krajských normativních

Změna vyhlášky s účinností od 1. 1. 2021 umožňuje krajským úřadům upravit jimi stanovený normativ na jed-

nu rodinnou skupinu dětského domova, resp. dětského domova se školou, opravnými koeficienty zohledňujícími celkový počet rodinných skupin v daném školském zařízení. Dále se zpřesnilo ustanovení týkající se poskytování stravovacích služeb.

Vyhláška, kterou se mění některé vyhlášky v souvislosti s úpravou modelu maturitní zkoušky

Vyhláška č. 405/2020 Sb. novelizovala několik dalších vyhlášek a provedla změny zejména v souvislosti s úpravou modelu maturitní zkoušky ve školském zákoně.

Ve vyhlášce č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, se s účinností od 15. 10. 2020 promítla změna zákonné úpravy. Kromě změn přímo vyplývajících z novely školského zákona, např. vypuštění příslušných částí komplexních zkoušek z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka ve společné části maturitní zkoušky, rozšíření profilové části maturitní zkoušky o písemné práce a ústní zkoušky z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka zvoleného ve společné části maturitní zkoušky, vypuštění funkce hodnotitele a úpravy protokolů maturitní zkoušky v návaznosti na změny v maturitní zkoušce, jsou zapracovány další dílčí úpravy.

Ve vyhlášce č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělání, se s účinností od 15. 10. 2020 upravily vzory tiskopisů vysvědčení o maturitní zkoušce.

Ve vyhlášce č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů a výročních zpráv, se s účinností od 1. 1. 2021 provedly změny v souvislosti se zrušením rozvojových programů ve školském zákoně.

Vyhláška, kterou se mění některé vyhlášky v souvislosti s úplatou za vzdělávání

Vyhláška č. 423/2020 Sb. novelizovala několik dalších vyhlášek a provedla změny v souvislosti s úplatou za vzdělávání při mimořádných situacích a vzdělávání poskytované distančním způsobem ve školách a školských zařízeních zřízených veřejným zřizovatelem.

Ve vyhláškách č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání, č. 33/2005 Sb., o jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky a státních jazykových zkouškách, a č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání, se stanovilo, že za dobu, kdy škola umožňuje nebo poskytuje vzdělávání distančním způsobem, se úplata nevrací.

Ve vyhlášce č. 14/2015 Sb., o předškolním vzdělávání, se stanovila povinnost poměrně snížit úplatu při přerušení nebo omezení provozu mateřské školy na dobu delší než 5 dnů v kalendářním měsíci. Jde o shodné pravidlo, které již vyhláška obsahovala pro situace, kdy o přerušení nebo omezení provozu mateřské školy rozhodne ředitel školy.

Ve vyhlášce č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, se stanovila povinnost poměrně snížit úplatu při přerušení nebo omezení provozu školní družiny na dobu delší než 5 dnů v kalendářním měsíci. Dále se poměrně snižuje úplata při přerušení nebo omezení provozu školního klubu nebo střediska volného času na dobu delší než 5 dnů v kalendářním měsíci; úplata se však nesnižuje, pokud zařízení umožní nahradit vzdělávání jiným způsobem nebo v jiném termínu ve stejném školním roce.

Změny nabyly účinnosti 23. 10. 2020.

1. 2. 4 Právní předpisy a opatření obecné povahy s časově omezenou použitelností přijaté v souvislosti s epidemií koronaviru

V souvislosti s epidemií koronaviru se na jaře 2020 přijímaly zvláštní právní předpisy, které řešily důsledky této situace ve školství. Použitelnost těchto právních předpisů byla časově omezena na školní rok 2019/2020, jeho druhého pololetí nebo kalendářní rok 2020. Tyto právní předpisy do budoucna neměnily běžná pravidla stanovená školskými právními předpisy. Pro školní rok 2020/2021 na podzim 2020 pak MŠMT na základě nového zmocnění ve školském zákoně vydalo opatření obecné povahy, jejichž použitelnost byla časově omezena po dobu trvání epidemie koronaviru. Bližší informace jsou uvedeny ve zvláštních kapitolách věnujících se konkrétnímu tématu.

Speciálně pro školní rok 2019/2020 byly vydány právní předpisy:

Zákon č. 135/2020 Sb., o zvláštních pravidlech pro přijímání k některým druhům vzdělávání a k jejich ukončování ve školním roce 2019/2020

Zákon s účinností od 27. 3. 2020 stanovil zvláštní pravidla, odlišná od běžné úpravy, pro školní rok 2019/2020 pro přijímací řízení na střední školy a pro ukončování středního vzdělání, tj. pro závěrečné a maturitní zkoušky.

Zákon č. 188/2020 Sb., o zvláštních pravidlech pro vzdělávání a rozhodování na vysokých školách v roce 2020 a o posuzování doby studia pro účely dalších zákonů

Zákon s účinností od 24. 4. 2020 stanovil zvláštní pravidla, odlišná od běžné úpravy, pro rok 2020 pro počítání doby studia, přijímání ke studiu na vysoké škole, jeho průběh a ukončování, jednání orgánů vysoké školy a fakulty a posuzování doby studia pro účely jiných zákonů.

Vyhláška č. 211/2020 Sb., o hodnocení výsledků vzdělávání žáků ve druhém pololetí školního roku 2019/2020

Vyhláška s účinností od 27. 4. 2020 stanovila zvláštní pravidla, odlišná od běžné úpravy, pro hodnocení žáků za druhé pololetí školního roku 2019/2020 a pro žáky konající závěrečnou nebo maturitní zkoušku.

Vyhláška č. 232/2020 Sb., o přijímacím řízení, maturitní zkoušce a závěrečné zkoušce ve školním roce 2019/2020

Vyhláška s účinností od 7. 5. 2020 stanovila podrobnosti o průběhu a vyhodnocení přijímací zkoušky, maturitní zkoušky a závěrečné zkoušky. Vyhláška byla vydána na základě zmocnění v zákoně č. 135/2020 Sb., o zvláštních pravidlech pro přijímání k některým druhům vzdělávání a k jejich ukončování ve školním roce 2019/2020.

Vyhláška č. 233/2020 Sb., o některých zvláštních pravidlech pro vzdělávání v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii koronaviru SARS CoV-2

Vyhláška s účinností od 7. 5. 2020 stanovila zvláštní pravidla pro konání maturitní zkoušky v podzimním zkušebním období, pro konání absolutoria v konzervatoři, pro vyšší odborné vzdělávání, pro vzdělávací a výchovnou činnost asistenta pedagoga a vychovatele. Dále tato vyhláška doplnila do vyhlášky č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání, pravidlo, že v přijímacím řízení nelze akceptovat hodnocení na vysvědčení za druhé pololetí školního roku 2019/2020.

Speciálně pro školní rok 2020/2021:

Opatření obecné povahy

MŠMT opatřeními obecné povahy s účinností od 29. 10. 2020 prodloužilo funkční období členů školských rad tak, že skončí 3 měsíce ode dne skončení nouzového stavu, s účinností od 25. 11. 2020 prodloužilo termín pro vydání zápisového listku a s účinností od 8. 12. 2020 upravilo zvláštní pravidla pro konání talentových zkoušek při přijímání na střední školy.

1. 3. Financování vzdělávání

1. 3. 1 Systém financování

Návrh limitů příjmů a výdajů na rok 2020 pro rozpočet kapitoly 333 byl **schválen dne 24. 6. 2019 usnesením vlády České republiky č. 447** k přípravě státního rozpočtu České republiky na rok 2020 a střednědobého výhledu na léta 2021 a 2022.

Na základě schválených rozpočtových limitů na rok 2020 zpracovalo MŠMT **podle vyhlášky č. 133/2013 Sb.**, kterou se stanoví rozsah a struktura údajů pro vypracování návrhu zákona o státním rozpočtu a termíny jejich předkládání, a podle doplňujících pokynů ministra financí **návrh rozpočtu kapitoly. Usnesením vlády České republiky č. 652 ze dne 16. 9. 2019** k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2020 a k návrhům střednědobého výhledu státního rozpočtu České republiky na léta 2021 a 2022 byl návrh zákona o státním rozpočtu včetně rozpočtové dokumentace schválen. V Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR byl rozpočet kapitoly 333 dne 4. 12. 019 schválen **usnesením PSP ČR č. 842** jako součást **zákona č. 355/2019 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2020.**

V souvislosti s epidemií COVID-19 byl zákon č. 355/2019 Sb. v průběhu roku 2020 třikrát novelizován. Schváleného rozpočtu kapitoly 333 se přímo dotkla jen jeho poslední novela – zákon č. 323/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 355/2019 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2020, ve znění pozdějších předpisů, kterým byl schválený rozpočet MŠMT navýšen o 500 mil. Kč. Jednalo se o posílení neinvestičních výdajů základních škol na pořízení technického vybavení o 300 mil. Kč a 200 mil. Kč na posílení kapitoly, zejména s ohledem na odměny zaměstnanců dětských domovů (blíže kap. 2. 2. 1.).

Při hodnocení plnění priorit v kapitole 333 je nutné se zaměřit na **oblast vzdělávání a školské služby, oddíl 31 a 32 odvětvového třídění rozpočtové skladby.** V roce 2020 činil objem výdajů **pro oblast vzdělávání ve schváleném rozpočtu 209 220,9 mil. Kč, v rozpočtu po změnách 214 806,7 mil. Kč, v konečném rozpočtu 223 030,4 mil. Kč, skutečnost k 31. 12. 2020 byla vykázána ve výši 213 379,2 mil. Kč,** plnění na 99,3 % rozpočtu po změnách a 95,7 % konečného rozpočtu. **Schválený rozpočet se oproti srovnatelnému údaji roku 2019 zvýšil o 20 720,5 mil. Kč,** tj. nárůst o 11,0 %, **rozpočet po změnách se zvýšil proti roku 2019 o 18 823,8 mil. Kč,** tj. o 9,6 %, **konečný rozpočet se zvýšil proti roku 2019 o 19 427,8 mil. Kč,** tj. o 9,5 % a **skutečnost 2020 byla vyšší oproti skutečnosti předchozího roku o 16 650,5 mil. Kč,** tj. 8,5 %, meziroční index 2020/2019 činil 108,5.

Index 2020/2016 celkových výdajů pro oblast vzdělávání **za pětileté období** činí ve schváleném rozpočtu 160,0, v rozpočtu po změnách 160,7 a **ve skutečných výdajích 163,7**. Srovnání těchto výdajů pouze za kapitolu 333 není pro hodnocení plnění priorit vlády v oblasti vzdělávání plně vypovídající, pro zjištění celkových výdajů na vzdělávání v ČR je nutno zahrnout konsolidované údaje veřejných rozpočtů včetně výdajů krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a ostatních kapitol státního rozpočtu. Odhadujeme, že v roce 2020 podíl veřejných výdajů na vzdělávání dosáhl 4,5 – 5,0 % hrubého domácího produktu.

V roce 2020 se Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zaměřilo především na řešení problematiky v následujících oblastech:

- ♦ **Zlepšování platové úrovně pracovníků ve školství** – ve smyslu úsilí vlády o postupné zvyšování prostředků na platy pedagogických pracovníků a nepedagogických zaměstnanců došlo v roce 2020 oproti roku 2019 k nárůstu jejich průměrných platů. Celkový objem rozpočtovaných prostředků na platy pro pracovníky RgŠ ÚSC vzrostl oproti roku 2019 o 11 739,8 mil. Kč, což představuje 12,3 %. Kromě zvýšení prostředků na platy o 10 % u pedagogických pracovníků i nepedagogických zaměstnanců se v růstu objemu rozpočtu promítl i růst výkonů v souvislosti s reformou financování, například zavedení možnosti většího dělení hodin nebo překryv učitelů MŠ, či zvýšení finančních prostředků na posílení nepedagogické práce v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách a konzervatořích. Průměrný plat pracovníků RgŠ ÚSC meziročně vzrostl o 3 318 Kč, tedy o 9,8 %.
- ♦ **Podpora investic** – i v roce 2020 pokračovalo financování rozšíření výukových kapacit základních škol zřizovaných územními samosprávnými celky a dobrovolnými svazky obcí. Z programu Podpora vybraných projektů rozvoje výukových kapacit základního vzdělávání zřizovaného obcí by do roku 2023 mělo vzniknout celkem 115 nových učeben pro 3 400 žáků základních škol v lokalitách kolem Prahy, které mají problém se zajištěním povinné školní docházky. V roce 2020 bylo ukončeno financování přístavby základní školy v Čelákovících, zahájena byla výstavba základní školy v Jesenicích, připravena k financování je výstavba nových, plně organizovaných základních škol v Říčanech a Přezleticích. V projektové přípravě jsou pak projekty školských právnických osob v Ondřejově a Úvalech. Potřeba navýšení kapacit základních škol bude MŠMT dotačně podpořena i v dalších letech prostřednictvím navazujícího programu pro podporu výstavby plně organizovaných základních škol s minimální kapacitou 18 kmenových učeben pro 540 žáků.
- ♦ V oblasti investic pokračovala realizace investičního programu Rozvoj a obnova materiálně technické základny veřejných vysokých škol. V rámci programu 133 220 byly v roce 2020 realizovány jmenovitě určené projekty ze čtyř dosud vyhlášených výzev s předpokládanou alokací 6 mld. Kč, z toho 1 mld. Kč bude v rámci dvou soutěžních výzev v nejbližším období poskytnuta na podporu infrastruktury ubytovacích a stravovacích kapacit.
- ♦ V oblasti investiční podpory vysokého školství byl v roce 2020 první výzvou zahájen program 133 240 Rozvoj a obnova materiálně technické základny lékařských a pedagogických fakult veřejných vysokých škol. V rámci této výzvy bylo v roce 2020 předloženo 19 žádostí o poskytnutí dotace v celkové výši 1,9 mld. Kč. V říjnu 2020 byla vyhlášena 2. výzva a k 31. 12. 2020 byly předloženy další 3 žádosti o poskytnutí dotace v souhrnné výši 457 mil. Kč.

Účastníkem programu je veřejná vysoká škola, jejíž součástí je lékařská fakulta nebo pedagogická fakulta (alepoň jedna z nich). Fakulta je povinna uskutečňovat nejméně jeden akreditovaný studijní program „všeobecné

lékařství“ nebo studijní program ve skupině „pedagogika, učitelství a sociální péče“. Společenská potřebnost a specifická podpora vzdělávání lékařů, učitelů a akademických pracovníků připravujících studenty k výkonu této profese byla formulována pro kapitolu MŠMT ve vládním materiálu pro přípravu rozpočtu na rok 2019 a střednědobého výhledu na roky 2020 a 2021 a též v návaznosti na usnesení vlády České republiky č. 563 ze dne 4. 9. 2018 k Dlouhodobému finančnímu opatření k navýšení kapacit lékařských fakult.

V případě lékařských fakult má být prostřednictvím programu dosaženo navýšení počtu přijímaných studentů do prvních ročníků studijního programu Všeobecné lékařství. Jedná se o naplnění jedné z nutných podmínek pro zajištění trvalého zvýšení počtu absolventů lékařských studijních programů jako součásti řešení situace výrazného a neustále se prohlubujícího nedostatku lékařů ve zdravotnickém systému České republiky.

V případě pedagogických fakult má být prostřednictvím programu dosaženo zvýšení kvality zejména stávajících vzdělávacích kapacit včetně potřebného zázemí, vytváření podmínek pro zavádění progresivních forem výuky a nových výukových technologií, pořízení moderních studijních pomůcek a přístrojového vybavení. V tomto případě nejde o opatření k navýšování počtu studentů, ale o vytvoření podmínek pro zvýšení efektivity vzdělávání (například prostřednictvím zvýšení kvality výukového prostředí).

- ♦ **Financování sportu** – v roce 2020 bylo v rámci podpory sportovní reprezentace a všeobecné sportovní činnosti kapitolou profinancováno 6 967,3 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst o více než 603 mil. Kč, tedy o 9,5 %. I pro rok 2020 byla zveřejněna výzva na přímou podporu tělovýchovných jednot a sportovních klubů (výzva Můj Klub), zaměřená zejména na podporu sportování dětí a mládeže. V rámci ní bylo podpořeno 6 316 sportovních klubů a tělovýchovných jednot (téměř o 800 příjemců více, než v roce 2019), kterým bylo poskytnuto celkem cca 1 429 mil. Kč (v porovnání s rokem 2019 nárůst o cca 150 mil. Kč). Od roku 2021 spadá financování podpory sportu plně do kompetence Národní sportovní agentury.

1. 3. 2 Financování regionálního školství

Rok 2020 byl prvním rokem, kdy se dosavadní normativní systém financování škol a školských zařízení zřizovaných krajem, obcí, nebo dobrovolným svazkem obcí změnil na tzv. **normativně nákladový systém financování**. Zásadní změna se týká financování pedagogické práce v mateřských, základních a středních školách, konzervatořích a školních družinách, která je nově financována na základě skutečného počtu hodin přímé pedagogické činnosti realizovaného těmito školami v souladu s příslušnými rámcovými vzdělávacími programy a školní družinou v souladu s § 118 školského zákona. Pedagogická práce ve vyšších odborných školách je i nadále financována normativně na studenta v akreditovaném vzdělávacím programu, jednotné normativy pro celou Českou republiku však centrálně stanovuje MŠMT. U nepedagogické práce v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách a konzervatořích zůstal normativní systém financování, změnil se však způsob stanovení normativů, a to z jednotky výkonu dítě, žák, student na kombinaci jednotek výkonu ředitelství (právnícká osoba), další pracoviště školy a třída mateřské, základní a střední školy, žák konzervatoře a student vyšší odborné školy. Vyšší normativů nepedagogické práce pro uvedené školy stanovuje centrálně MŠMT. Základní umělecké školy jsou jako dosud financovány normativně na žáka, změnila se pouze struktura normativů, které jednotně stanovuje MŠMT pro všechny kraje. U školských zařízení s výjimkou pedagogické práce ve školních družinách zůstává i nadále normativní systém financování

prostřednictvím krajských normativů na jednotku výkonu stanovenou vyhláškou č. 310/2018 Sb., o krajských normativech, ve znění pozdějších předpisů.

Přímé výdaje na vzdělávání z rozpočtu MŠMT do rozpočtu jednotlivých krajů a HMP jsou přidělovány pro jednotlivé právnické osoby vykonávající činnost mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy nebo školní družiny (pouze pedagogická práce) ve výši stanovené MŠMT podle § 161 odst. 3 písm. a) až h) a § 161 odst. 4 školského zákona. Pro školská zařízení (s výjimkou pedagogické práce ve školních družinách) jsou prostředky přidělovány prostřednictvím republikových normativů, jejich rozpis jednotlivým právnickým osobám vykonávajícím činnost školských zařízení provádí krajské úřady a MHMP prostřednictvím krajských normativů dle vyhlášky č. 310/2018 Sb. Dále je, na základě kritérií stanovených MŠMT, přidělena do rozpočtu jednotlivých krajů a HMP rezerva finančních prostředků. Součástí rezervy jsou také prostředky na podpůrná opatření podle skutečného počtu poskytovaných podpůrných opatření ve školách a školských zařízeních v kraji k 1. lednu.

Republikové normativy stanovuje MŠMT podle ustanovení § 161a a § 161 b školského zákona jako výši výdajů připadajících na jednu rodinnou skupinu dětského domova, jedno lůžko kapacity ostatního školského zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy, nebo školského zařízení pro preventivně výchovnou péči, jednoho ubytovaného ve školském zařízení podle § 117 odst. 1 písm. b) školského zákona, jedno dítě, žáka nebo studenta v mateřské a základní škole a v denní formě vzdělávání ve střední škole, konzervatoři a ve vyšší odborné škole. Součástí republikových normativů je také vyjádření limitů počtu zaměstnanců.

Celkový objem finančních prostředků na přímé výdaje na vzdělávání dosáhl výše 148 772,4 mil. Kč (102 427,8 mil. Kč pro školy zřizované obcemi a dobrovolnými svazky obcí, 46 344,6 mil. Kč pro školy zřizované kraji).

Regionální školství bylo kromě výše popsaného normativního a nákladově normativního financování financováno rovněž finančními prostředky určenými na rozvojové programy, a to v souladu s § 163 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tyto programy byly v roce 2020 naposledy používány k podpoře rozvoje vzdělávací soustavy a k financování specifických záležitostí, které nelze zohlednit v normativu. Od 1. 10. 2020 nabyla účinnosti novela školského zákona, která m. j. pro následující roky zrušila rozvojové programy v regionálním školství a nově zavedla možnost stanovit pro školy zřizované krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí další finanční prostředky, včetně podmínek a kritérií pro jejich poskytnutí a účelu jejich použití. V roce 2020 byly tímto novým mechanismem poskytnuty základním školám a nižším stupňům víceletých gymnázií, zřizovaných krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí další finanční prostředky ve výši 1 325,6 mil. Kč za účelem pořízení učebních pomůcek využitelných k realizaci distanční on-line výuky.

Financování soukromých škol a školských zařízení probíhá v souladu se zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů. Rozpis finančních prostředků je ze strany MŠMT realizován za pomoci normativů pro soukromé školy, které MŠMT každoročně vyhláší, a finanční tok je shodný jako v případě krajských a obecních škol. V roce 2020 bylo z MŠMT na financování 1 014 soukromých škol a školských zařízení poskytnuto 8 145,9 mil. Kč, to je o 20,3 % více než v předchozím roce 2019, za celé pětileté sledované období (2016 až 2020) došlo k nárůstu o 79,1 %. Počet subjektů působících v regionálním školství se v tomto pětiletém období zvýšil o 125.

Financování církevních škol a školských zařízení je rovněž realizováno normativně, přičemž MŠMT v souladu s § 162 a § 160 odst. 1 písm. b) školského zákona, poskytuje dotace přímo jednotlivým právnickým osobám vy-

konávajícím činnost škol a školských zařízení. K 31. 12. 2020 bylo financováno 140 právnických osob, které jsou zapsány v rejstříku škol a školských zařízení. Církevní školy obdržely celkem 2 227,3 mil. Kč, z toho v rámci normativního financování 2 172,2 mil. Kč. Kromě normativně přidělených prostředků byly církevním školám a školským zařízením poskytnuty finanční prostředky určené na rozvojové programy a dotační výzvy a další účelové dotace na projekty. Meziročně došlo k nárůstu výdajů na církevní školství o 12,1 %, za celé šestileté sledované období (2015 až 2020) pak došlo k nárůstu o 62,5 % (počet financovaných škol a školských zařízení se v těchto letech pohybuje mezi 138-141), oproti roku 2019 došlo k úbytku jedné vyšší odborné školy a přibýly dvě základní školy a jedno středisko volného času. Růst objemu dotace v uvedených letech je způsoben primárně valorizací platů ve školství, změnou ve struktuře normativů neveřejného školství a také finančním zajištěním podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky nadané.

MŠMT komplexně ekonomicky zabezpečilo 69 škol a školských zařízení poskytujících vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (11) a zajišťujících ústavní a ochrannou výchovu (58), jichž je zřizovatelem. Provozní výdaje (včetně mzdových výdajů) těchto přímo řízených organizací dosáhly v roce 2020 výše 3,3 mil. Kč, což je nárůst o 8,3 % oproti předchozímu roku, tedy roku 2019.

1. 3. 3 Financování vysokého školství

Financování vysokých škol vychází ze zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů. Konkrétní postupy financování pro rok 2020 byly pro veřejné vysoké školy stanoveny resortními Pravidly pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j. MSMT-1753/2020-2, pro soukromé vysoké školy Pravidly pro poskytování dotací soukromým vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy na stipendia podle § 40 odst. 2, § 91 odst. 2 písm. e) a § 91 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, č. j. 5216/2019-1.

Veřejným vysokým školám je ze státního rozpočtu podle zákona o vysokých školách poskytován příspěvek na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost, dotace na rozvoj vysoké školy a dotace zejména na ubytování a stravování studentů. Pro stanovení výše příspěvku je rozhodný typ a finanční náročnost akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, počet studentů a dosažené výsledky ve vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti a její náročnost. Výši příspěvku i poskytnutých dotací rovněž ovlivňuje strategický záměr dané školy a strategický záměr pro oblast vysokých škol vypracovaný ministerstvem.

Soukromé vysoké školy jsou v souladu se zákonem o vysokých školách povinny zajistit finanční prostředky na svou vzdělávací a vědeckou nebo výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou a další tvůrčí činnost. Dotace, které jim jsou na základě zákona o vysokých školách poskytovány ze státního rozpočtu, jsou určeny převážně na ubytovací a sociální stipendia studentů.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na základě zákona o vysokých školách poskytuje finanční prostředky i státní vysoké škole Univerzitě obrany na podporu studia studentů, kteří nejsou vojáky v činné službě. Tyto finanční

prostředky, rozpočtované v kapitole 333, jsou na počátku roku převáděny rozpočtovým opatřením do kapitoly Ministerstva obrany a nejsou v dále uváděných číselných hodnotách obsaženy.

V roce 2020 bylo z rozpočtu MŠMT vysokým školám vyplaceno včetně programů EU celkem 43 996,8 mil. Kč⁴.

Z této částky bylo poskytnuto 38 803,5 mil. Kč, tj. 88,2 %, jako neinvestiční prostředky a 5 193,3 mil. Kč, tj. 11,8 %, jako prostředky investiční.

Z pohledu účelového členění objem 29 255,5 mil. Kč představuje výdaje na činnosti mimo výzkum a vývoj (v tom zejména činnost vzdělávací), zbývajících 14 741,3 mil. Kč jsou výdaje na výzkum a vývoj.

Rozhodující část finančních prostředků na činnost mimo výzkum a vývoj je veřejným vysokým školám, kterých v roce 2020 v ČR působilo 26, přidělována formou příspěvku. V roce 2020 se jednalo o částku 24 740,0 mil. Kč, tedy o 84,6 %. Převažující část příspěvku poskytovaná prostřednictvím rozpočtového okruhu I (cca 80 % rozpočtu vysokých škol) je stanovena normativně odvozením od rozsahu a obsahu vzdělávací činnosti vysoké školy (tzv. ukazatel A) a vyhodnocením činnosti veřejných vysokých škol prostřednictvím vybraných indikátorů výkonu a kvality (ukazatel K). V rozpočtovém okruhu I je dále ukazatel P, jehož prostřednictvím jsou počínaje rokem 2019 financovány tzv. společenské priority, tzn. vzdělávání v deficitních oborech, kde deficit odborníků na trhu práce představuje celospolečenský problém a jedná se o rozsah, který vysoké školy v potřebné míře v rámci standardního finančního mechanismu nejsou schopny finančně zvládnout. V roce 2020 byla tato společenská poptávka pokryta částkou 500 mil. Kč na zajištění Dlouhodobého finančního opatření k navýšení kapacit lékařských fakult veřejných vysokých škol v ČR o 15 %, částkou 115 mil. Kč na zlepšení podmínek vysokoškolských pedagogů na pedagogických fakultách veřejných vysokých škol a částkou 85 mil. Kč na podporu studijních programů, ve kterých jsou vzdělávání budoucí učitelé základních a středních škol. Prostřednictvím tohoto ukazatele byla, počínaje rokem 2020, dále realizována ve výši 6,8 mil. Kč podpora činnosti ekonomické knihovny CIKS na VŠE.

Součástí příspěvku jsou též finanční prostředky určené pro úhradu stipendií (stipendia studentů doktorských studijních programů, ubytovací a sociální stipendia). Oproti předchozímu roku zůstaly sazby jednotlivých stipendií na stejné výši, pouze u sociálního stipendia došlo ve vazbě na růst minimální mzdy k navýšení částky z 3 340 Kč na hodnotu 3 650 Kč. Příspěvek je dále poskytován na zajištění institucionálních plánů vysokých škol, na podporu internacionalizace studia a prostřednictvím Fondu vzdělávací politiky na další aktivity, které se ministerstvo rozhodlo finančními nástroji podpořit. Z Fondu jsou standardně financovány zvýšené náklady VVŠ na studium studentů se specifickými potřebami (SSP) a poskytovány prostředky na podporu vzdělávání seniorů prostřednictvím Univerzit třetího věku (U3V). V roce 2020 byla z Fondu zahájena podpora studijních programů na vzdělávání budoucích pedagogů na nepedagogických fakultách VVŠ zacílená na deficitní apobace – matematiku, fyziku, chemii, biologii a informatiku.

Formou neinvestičních výdajů mimo výzkum a vývoj byly vysokým školám poskytnuty prostředky ve výši 25 842,2 mil. Kč, z toho veřejným vysokým školám na:

- ♦ vzdělávací a další související činnosti (příspěvek v celkové výši 20 703,0 mil. Kč);

⁴ Jedná se o finanční prostředky zúčtované pod položkami 5332 a 6352

- ♦ doktorská stipendia v prezenčním studiu (příspěvek ve výši 1 517,1 mil. Kč);
- ♦ fond vzdělávací politiky (příspěvek ve výši 142,2 mil. Kč);
- ♦ podporu mezinárodní spolupráce (příspěvek ve výši 216,0 mil. Kč);
- ♦ ubytovací stipendia (příspěvek ve výši 674,8 mil. Kč);
- ♦ rozvojové programy (příspěvek a dotace ve výši 986,2 mil. Kč);
- ♦ sociální stipendia (příspěvek ve výši 17,8 mil. Kč);
- ♦ ubytování a stravování (dotace ve výši 107,1 mil. Kč);
- ♦ projekty programového financování (dotace ve výši 36,1 mil. Kč).

Neinvestiční prostředky mimo výzkum a vývoj byly veřejným vysokým školám dále poskytnuty na projekty realizované prostřednictvím OP VVV jako dotace ve výši 1 235,5 mil. Kč.

Z ostatních finančně podpořených aktivit se dále jednalo o:

- ♦ zahraniční rozvojovou pomoc (103,2 mil. Kč);
- ♦ podporu studia zahraničních studentů (příspěvek a dotace ve výši 2,2 mil. Kč);
- ♦ podporu činnosti Egyptologického ústavu UK 20,0 mil. Kč);
- ♦ podporu provozu arktické stanice MU (dotace 10,0 mil. Kč);
- ♦ ostatní soutěže mimo OPŘO (dotace 1,2 mil. Kč);
- ♦ využití volného času dětí a mládeže (11,3 mil. Kč);
- ♦ prevenci kriminality (0,3 mil. Kč).

Investiční prostředky mimo VaV byly vysokým školám poskytnuty na činnost ve výši 3 413,3 mil. Kč, v tom veřejným vysokým školám na:

- ♦ projekty realizované prostřednictvím programového financování, tj. EDS/SMVS (dotace ve výši 795,6 mil. Kč);
- ♦ investiční potřeby vzdělávací činnosti mimo EDS/SMVS, v tom zejména zajištění institucionálních plánů a splátky NFV (příspěvek ve výši 696,6 mil. Kč);
- ♦ investiční potřeby vzdělávací činnosti mimo EDS/SMVS, v tom především digitalizace VVŠ (dotace ve výši 26,7 mil. Kč);
- ♦ projekty realizované prostřednictvím OP VVV (dotace ve výši 1 982,3 mil. Kč).

Výdaje na programové financování byly poskytnuty na investiční program Rozvoj a obnova materiálně technické základny veřejných vysokých škol, který byl připravován přímo ve spolupráci s vysokými školami na základě jejich investičních a rozvojových potřeb. Ze státního rozpočtu je na jeho financování v letech 2018 až 2027 alokována částka 12,5 miliardy Kč. Finanční prostředky z programu jsou směřovány nejen na výstavbu či rekonstrukci budov a na pořízení nového přístrojového vybavení, ale program zároveň otevírá cestu k potřebnému zlepšení stavu studentských kolejí a menz, což umožní zajistit důstojnější sociální podmínky pro studenty. Na oblast podpory vysokoškolských kolejí a menz bude z programu vyčleněno 2,5 miliardy korun. Veřejné vysoké školy se o tyto finanční prostředky ucházejí v rámci postupně vyhlašovaných výzev. Jako synergické opatření s podporou společenských

priorit v oblasti vzdělávání lékařů a budoucích pedagogů byl zpracován a v září 2019 Ministerstvem financí schválen program 133 240 Rozvoj a obnova materiálně technické základny lékařských a pedagogických fakult veřejných vysokých škol, s alokací 3,5 mld. Kč.

Významnou součástí činnosti veřejných vysokých škol je oblast výzkumu a vývoje. Její financování upravuje zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Na výzkum a vývoj bylo vysokým školám v roce 2020 poskytnuto celkem 14 741,3 mil. Kč, z toho neinvestiční prostředky tvořily 87,9 % (12 961,2 mil. Kč) a investiční 12,1 % (1 780,1 mil. Kč).

Neinvestiční výdaje byly v roce 2020 směřovány zejména do oblasti

- ♦ institucionální podpory vysokých škol jako výzkumných organizací (7 292,3 mil. Kč);
- ♦ účelové podpory na specifický výzkum (1 152,3 mil. Kč);
- ♦ projektů OP VVV (3 690,5 mil. Kč);
- ♦ institucionální podpory na mezinárodní spolupráci (69,6 mil. Kč);
- ♦ účelové podpory VŠ (431,5 mil. Kč);
- ♦ výdaje na VaV Horizont (2,7 mil. Kč).

Investiční výdaje na výzkum a vývoj zejména do oblasti

- ♦ institucionální podpory vysokých škol jako výzkumných organizací (426,9 mil. Kč);
- ♦ institucionální podpory vysokých škol na mezinárodní spolupráci (3,3 mil. Kč);
- ♦ účelové podpory na specifický výzkum (3,6 mil. Kč);
- ♦ projektů OP VVV (1 337,8 mil. Kč);
- ♦ účelové podpory na VŠ (8,3 mil. Kč).

Soukromé vysoké školy v roce 2020 vyčerpaly celkem 72,3 mil. Kč, vše jako neinvestiční prostředky. Uvedená částka obsahuje dotace na sociální stipendia ve výši 1,3 mil. Kč (dotaci čerpalo 13 z celkového počtu 33 aktivních soukromých vysokých škol), dotace na ubytovací stipendia ve výši 18,7 mil. Kč (dotaci čerpalo 29 SVŠ) a prostředky ze SR, které byly poskytnuty soukromé vysoké škole – Vysoké škole zdravotnické, o. p. s. v celkové výši 7,1 mil. Kč jako vyrovnávací platba za závazek veřejné služby spočívající v uskutečňování akreditovaného studijního programu „ošetřovatelství“ a studijního programu „porodní asistence“. Dále se jedná o dotace na institucionální podporu RVO ve výši 23,3 mil. Kč, účelovou podporu na specifický výzkum ve výši 6,2 mil. Kč a prostředky na projekty OP VVV ve výši 15,6 mil. Kč (z toho téměř 6,0 mil. Kč na VaV).

Tak jako všechny ostatní oblasti života společnosti byl v roce 2020 i provoz vysokých škol a jeho financování zasažen pandemií koronaviru a s tím souvisejícími opatřeními. Bezprostřední dopad do financování již v roce 2020, navíc s přesahem do dalších let, představuje aplikace ustanovení zákona č. 188/2020 Sb., o zvláštních pravidlech pro vzdělávání a rozhodování na vysokých školách v roce 2020 a o posuzování doby studia pro účely dalších zákonů.

V souvislosti s nouzovým stavem a zákazem přítomnosti studentů na vysokých školách se dle § 2 zákona č. 188/2020 Sb., o zvláštních pravidlech pro vzdělávání a rozhodování na vysokých školách v roce 2020 a o posuzování doby studia pro účely dalších zákonů nezapočítává doba studia za období od 1. 3. 2020 do 31. 8. 2020 (doba narušeného studia) do odstudované doby studia. To v praxi znamená, že finanční nároky odvozované od standardní doby studia budou moci být uplatňovány po dobu prodlouženou o narušenou dobu studia, což samozřejmě znamená jejich zvýšení.

Uplatňování zákonného ustanovení o narušené době studia bylo nutno promítnout i do metodických postupů v případech, kdy je výše poskytovaných prostředků ověřována na základě ověřování výkonů škol.

Zákon č. 188/2020 Sb. dále v § 4 upravuje podmíněně přijetí a zápis ke studiu, přičemž je dále stanoveno, že pokud podmíněně zapsaný student nepředloží doklad nezbytný pro přijetí ke studiu, respektive pro zápis do studia nejpozději do 45 dnů po začátku akademického roku 2020/2021, pozbude po uplynutí této lhůty přijetí ke studiu a zápis do studia platnosti a účinnosti a takový student se považuje za osobu, která nebyla ke studiu zapsána. I tato skutečnost musela být v rámci financování roku 2020 zohledněna.

Opatření přijatá v souvislosti s pandemií koronaviru ovlivnila i některá zdrojová data pro rozpis rozpočtu VVŠ na rok 2021 i další roky. V souvislosti s tím MŠMT nevyklučuje pro další rok, případně i pro následující léta, zafixování některých ukazatelů/indikátorů.

1. 3. 4 Fond rozvoje kapacit mateřských a základních škol

V roce 2020 byla fyzicky ukončena realizace **Fondu na podporu rozvoje kapacit mateřských a základních škol** v rámci **programu 133310 Rozvoj výukových kapacit mateřských a základních škol zřizovaných územně samosprávnými celky** (dále jen „program 133310“). MŠMT si vyhlášením fondu, v souladu se svými úkoly plynoucími z kompetenčního zákona, klade za cíl koordinovat celkovou koncepci a strategii investic v oblasti předškolního a základního vzdělávání dle potřeb infrastruktury a dosáhnout co nejefektivnějšího využití budovaných kapacit.

Hlavním cílem fondu bylo nastavit dlouhodobý systém podpory ve vazbě na demografický vývoj a potřeby trhu práce, napomoci zajištění dostupných kapacit mateřských a základních škol v lokalitách ohrožených nedostupností podmínek plnění povinné školní docházky, poskytnout obcím pobídku k řešení tíživé demografické situace. Cílem programu není sejmout z obcí jejich odpovědnost za zajištění podmínek povinné školní docházky a nahradit jejich aktivitu dotacemi ze státního rozpočtu. Proto také na prvním místě byla podmínkou přístupu k dotacím v tomto programu aktivita obcí a jejich ochota ke vzájemné spolupráci, navázání na existující školskou infrastrukturu a změna pohledu na vzdělávací politiku obce.

Od roku 2014, kdy byl založen Fond rozvoje kapacit mateřských a základních škol, vzniklo v letech 2014–2020 v rámci celé České republiky realizací 148 akcí 113 nových tříd mateřských škol s navýšením rejstříkové kapacity pro 2598 dětí a 149 kmenových učeben základních škol s navýšením rejstříkové kapacity pro 3636 žáků základních škol.

Účastníky programu 133310 byly obce zřizující mateřskou nebo základní školu v právní formě příspěvkové organizace, jejichž právnické osoby vykonávají činnost mateřské školy nebo základní školy, nebo dobrovolné svazky obcí, které zřizují základní nebo mateřskou školu v právní formě školské právnické osoby v souladu s § 124 školského zákona.

Dotace v tomto programu byly poskytnuty na investiční výdaje na vytvoření nových výukových kapacit v základní škole, kterou zřizuje obec nebo dobrovolný svazek obcí a které se podle § 178 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. stanovuje školský obvod, nebo v mateřské škole, kterou zřizuje obec nebo dobrovolný svazek obcí:

- ♦ novostavby;
- ♦ přístavby, nástavby, vestavby;
- ♦ rekonstrukce a modernizace stávajících prostor.

Skutečné výdaje státního rozpočtu na realizaci tohoto programu v letech 2014–2020 činily 1 580,8 mil. Kč. Minimální výše účasti vlastních zdrojů příjemce dotace na financování akce činila 15 % z celkových způsobilých výdajů akce pro dobrovolné svazky obcí, nebo 30 % z celkových způsobilých výdajů akce pro obce.

Z programu 133 330 „Podpora vybraných projektů rozvoje výukových kapacit základního vzdělávání zřizovaného obcí“ by do roku 2023 mělo vzniknout celkem 115 nových učeben pro 3400 žáků základních škol v lokalitách kolem Prahy, které mají problém se zajištěním povinné školní docházky. V roce 2020 byla ukončena výstavba základních škol v Čelákovících, přístavba základní školy v Rudné u Prahy a v městské části Praha - Řeporyje. Zahájena byla výstavba nové základní školy v Jesenici a bylo vyhlášeno zadávací řízení na vybudování nové školy v Říčanech a svazkové školy v Přezleticích. V závěru projektové přípravy jsou akce školských právnických osob v Ondřejově a Úvalech, zřizovaných dobrovolnými svazky obcí. Již v minulém roce byla úspěšně ukončena výstavba nové školy v obci Psáry a dostavba objektu základní školy v městské části Praha – Čakovice.

1. 4. Implementace Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV)

- ♦ Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání je spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF).
- ♦ Celková alokace programu činí 3,4 mld. EUR.
- ♦ Celkem bylo vyhlášeno 76 výzev, z toho 4 výzvy v roce 2020.
- ♦ Alokační program již byla zcela zazávazkována, vyhlašování dalších výzev se nepředpokládá.
- ♦ Podpořeno již bylo 16 928 projektů, z toho 13 220 zjednodušených projektů MŠ a ZŠ a 1 986 zjednodušených projektů SŠ a VOŠ.
- ♦ Významným prvkem je realizace 12 individuálních projektů systémových.
- ♦ Na dohledu nad implementací programu se podílejí též zástupci orgánů veřejné správy, veřejnoprávních institucí, hospodářských a sociálních partnerů a subjektů zastupujících občanskou společnost a zástupci Evropské komise z Generálního ředitelství pro regionální politiku a Generálního ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti.

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) je víceletým tematickým programem, jehož Řídicím orgánem (ŘO) je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Je realizován na základě Dohody o partnerství pro programové období 2014–2020, která stanoví cíle a priority pro efektivní využívání Evropských strukturálních a investičních fondů.

Program se podílí na naplňování tří z jedenácti tematických cílů vymezených v čl. 9 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013, o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 (obecné nařízení). Jedná se o první tematický cíl „Posilování výzkumu, technologického rozvoje a inovací“, devátý tematický cíl „Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě a diskriminaci“ a desátý tematický cíl „Investice do vzdělávání, odborného vzdělávání, včetně odborné přípravy pro získání dovedností a do celoživotního učení“.

Celková alokace OP VVV včetně národního spolufinancování činí 3,4 mld. EUR. Příspěvek z Evropského fondu pro regionální rozvoj, který se zaměřuje na modernizaci a posilování hospodářství podporou investičních projektů, činí 1,5 mld. EUR, příspěvek z Evropského sociálního fondu, který podporuje aktivity v oblastech zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů, činí 1,2 mld. EUR. Národní podíl v sobě zahrnuje kromě veřejných zdrojů též (v relevantních případech) povinnou míru spolufinancování ze strany příjemců podpory.

V roce 2020 postoupila implementace OP VVV do závěrečné fáze a byly vyhlášeny poslední čtyři výzvy k předkládání žádostí o podporu, pro které byla využita zbývající disponibilní alokace programu. Vyhlášení dalších výzev již není plánováno.

Od začátku implementace programu do konce roku 2020 bylo vyhlášeno celkem 76 výzev s finančním objemem přesahujícím 113,5 mld. Kč (po započtení pozdějšího navýšení alokace u některých výzev). Od začátku realizace programu do konce roku 2020 bylo podáno 18 639 žádostí o podporu. V tomto období získalo podporu 16 928 projektů ve výši 93,4 mld. Kč. Z tohoto počtu již bylo do 31. 12. 2020 33 % projektů ukončeno. V lednu 2020 byla spuštěna mobilní aplikace „Mapa projektů OP VVV“, která umožňuje rychle a přehledně zjistit informace o všech projektech podpořených z OP VVV, k 31. 12. 2020 bylo takto zpřístupněno téměř 17 tis. projektů. Na webové stránce <https://database.opvvv.msmt.cz/> je průběžně naplňována veřejně přístupná Databáze výstupů projektů OP VVV, jež vedle základních informací o jednotlivých podpořených projektech umožňuje odborné i laické veřejnosti prohlížet, stahovat a případně i využívat materiály vzniklé s přispěním OP VVV.

Úspěšná implementace programu z minulých let pokračovala včasným naplněním finančního limitu pro čerpání prostředků (tzv. limitu N+3) pro rok 2020 již v únoru 2020. Celkově byl limit stanovený k 31. 12. 2020 naplněn ve výši 128,3 %.

Velkou výzvou pro další úspěšné pokračování programu se na jaře 2020 stala celosvětová pandemie onemocnění COVID-19 a s ní související omezení nejen v ČR, ale i v zahraničí. Jako nejzásadnější se jevílo zpoždění v realizaci projektů z důvodu nemožnosti provádět naplánované prezenční aktivity či mezinárodní mobility. ŘO musel přijmout řadu opatření, která umožnila další úspěšnou realizaci projektů bez zásadních dopadů na jejich cíle, zejména se jednalo o možnost prodloužení fyzické realizace projektů či umožnění distančních forem realizace aktivit.

Na druhé straně se někteří příjemci mohli díky podpoře z OP VVV aktivně zapojit do boje s koronavirem. V oblasti vzdělávání se významným příspěvkem stala realizace webinářů pro pedagogy, zaměřených na praktické a využitelné postupy v oblasti IT a návody pro online výuku, řešerše zahraničních přístupů, sdílení zkušeností a doporučení ke vzdělávání dětí se znevýhodněními v období dlouhodobého přerušení školní docházky a mapování situace ve školách.

V souladu s čl. 56 obecného nařízení a na základě Evaluačního plánu OP VVV jsou prováděny evaluace programu, které zajišťují hodnocení jednotlivých intervencí a podporovaných aktivit zejména s ohledem na plnění vytyčených cílů a očekávaných výsledů. Výstupy evaluačních aktivit, stejně jako další podrobné informace o programu, jsou k dispozici na webových stránkách OP VVV <https://opvvv.msmt.cz/>.

V roce 2020 ŘO v návaznosti na zkušenosti s realizací OP VVV intenzivně připravoval intervence pro budoucí programové období 2021–2027. V říjnu 2020 proběhlo online formou již třetí jednání Přípravného výboru Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK), na kterém byl představen indikativní plán intervencí OP JAK. Na webových stránkách MŠMT byl též zveřejněn první návrh Programového dokumentu OP JAK <https://opvvv.msmt.cz/aktualita/ridici-organ-zverejnuje-navrh-programoveho-dokumentu-operacniho-programu-jan-amos-komensky.htm>.

1. 4. 1 Prioritní osa 1 „Posilování kapacit pro kvalitní výzkum“

Prioritní osa 1 je zaměřena na vytvoření podmínek pro dosažení špičkové úrovně výzkumu v ČR v mezinárodním měřítku, rozvoj spolupráce ve výzkumu, zkvalitnění infrastrukturních podmínek pro přípravu budoucích výzkumníků, vytvoření prostředí pro kvalitní řízení výzkumu a zvýšení přínosů výzkumu pro společnost. V rámci této prioritní osy je využíván nástroj Integrovaných teritoriálních investic (ITI). Projekty jsou podporovány z Evropského fondu pro regionální rozvoj. V roce 2020 nebyla vyhlášena žádná výzva, neboť alokace této PO byla již plně zazávazkována.

Realizace podpořených projektů vstoupila do roku 2020 bez zásadních problémů, komplikací se však stala celosvětová pandemie onemocnění COVID-19 a s ní související domácí i zahraniční omezení, protože řada projektů realizuje spolupráci se subjekty z jiných zemí, projekty mají naplánovány mobility pracovníků či spolupráci výzkumných týmů. Tyto aktivity musely být často výrazně omezeny či odloženy. Značná část zařízení ve výzkumně zaměřených projektech je pořizována od dodavatelů v zahraničí, přičemž pandemická situace ztížila pořizování tohoto vybavení. Pro zmírnění dopadů byla přijata řada opatření, zejména prodloužení realizace projektů, u nichž byl detekován zásadní problém vedoucí k významným zpožděním při realizaci jednotlivých aktivit.

1. 4. 2 Prioritní osa 2 „Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj“

V prioritní ose 2 jsou podporována opatření na zvýšení relevance vysokoškolského studia pro trh práce a potřeby společnosti, rozvoje lidských zdrojů v oblasti VaV a zlepšení podmínek pro výuku propojenou s výzkumem, posilování mezinárodního prostředí a spolupráce na VŠ, na zkvalitnění podmínek poskytování celoživotního vzdělávání na VŠ či popularizaci vědy. Jedná se o multifundovou prioritní osu, kde je podpora hrazena jak z Evropského fondu pro regionální rozvoj, tak i z Evropského sociálního fondu.

V roce 2020 byla v této prioritní ose vyhlášena jedna výzva:

- ♦ Mezinárodní mobilita výzkumných pracovníků – MSCA – IF IV, podporující kvalitní projekty, na něž nezbyly finanční prostředky z programu Horizont 2020, s alokací 100 mil. Kč. Alokace výzvy byla na základě velkého zájmu kvalitních projektů navýšena a podpořeny byly projekty v celkové výši cca 160 mil. Kč. Disponibilní alokace PO2 tím již byla plně zazávazkována.

Komplikace pramenící z celosvětové pandemie onemocnění COVID-19 významně zasáhly řadu projektů realizu-

jících zejména mezinárodní spolupráci (např. přípravu studijních programů ve spolupráci se zahraničními VŠ, stáže pracovníků i studentů v/ze zahraničí atd.) i projekty, v nichž část plánovaného vybavení měla být pořizována od dodavatelů v zahraničí. Pro zmírnění dopadů byla přijata řada opatření – zejména šlo o umožnění prodloužení realizace projektů (především v projektech z výzev zaměřených na podporu mezinárodních mobilit a výzvy Budování expertních kapacit – transfer technologií), byly upraveny podmínky pro realizaci projektů (např. možnosti uznání jednání či vzdělávání distanční formou, zjednodušení vykazování, flexibilnější přístup ke změnám souvisejícím s dopady pandemie atp.).

1. 4. 3 Prioritní osa 3 „Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání“

Prioritní osa 3 se zaměřuje na podporu kvalitního vzdělávání s cílem podpořit potenciál každého jednotlivého dítěte či žáka a rozvíjet jeho kompetence během celého života. Jsou zde podporovány aktivity pro zajištění rovného přístupu ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, odpovídajícím potřebám každého dítěte a žáka. Dále jsou zde podporovány aktivity na změnu kultury vzdělávání, na sociální integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, na zvýšení kvality předškolního vzdělávání a na rozvoj strategického řízení a kvality vzdělávání a odborné přípravy. Projekty jsou podporovány z Evropského sociálního fondu.

V roce 2020 byly vyhlášeny tři poslední plánované výzvy:

- ♦ Akční plánování v území s alokací 600 mil. Kč. Tato výzva kombinuje principy krajského i místního akčního plánování, zajišťuje metodickou podporu jejich realizátorům a navazuje tak na realizaci individuálních projektů systémových Podpora krajského akčního plánování (P-KAP) a Strategické řízení a plánování ve školách a v územích (SRP).
- ♦ Šablony III pro hlavní město Prahu s alokací 270 mil. Kč.
- ♦ Šablony III pro ostatní kraje ČR s alokací 2,730 mld. Kč.

Obě výzvy jsou určené mateřským a základním školám a navázaly na úspěšné obdobné výzvy pro zjednodušené projekty vyhlášené v předcházejících letech. V roce 2020 bylo v rámci těchto vyhlášených výzev podáno 2 293 projektových žádostí a podpořeno 1 763 projektů škol. Další projektové žádosti budou přijímány do poloviny roku 2021.

Zjednodušené projekty, které aplikují jednotkové náklady a mají formu předdefinovaných šablon, mají významný podíl na počtu podpořených projektů v rámci celého operačního programu. Tyto projekty realizují zejména příjemci z oblasti regionálního školství. První vlna výzev pro zjednodušené projekty byla vyhlášena v roce 2016, druhá vlna v roce 2018. K 31. 12. 2020 bylo celkem podpořeno již 13 220 zjednodušených projektů základních a mateřských škol, na které byla poskytnuta podpora ve výši 10,4 mld. Kč. Na celkem 1 986 zjednodušených projektů středních a vyšších odborných škol (v druhých výzvách z roku 2018 též domovů mládeže a internátů) byla poskytnuta podpora ve výši 2,1 mld. Kč.

Realizace projektů základních a mateřských škol z druhé vlny výzev bude probíhat až do 28. 2. 2022, v případě SŠ a VOŠ, domovů mládeže a internátů až do 31. 8. 2022. Projekty z třetí vlny šablon budou ukončeny do 29. 6. 2023.

Z evaluačních šetření ukončených do roku 2020 vyplynulo, že do realizace šablon se zapojilo cca 70 % MŠ, ZŠ, SŠ

a VOŠ. Z šetření dále vyplynulo, že mezi nejčastěji čerpané šablony v MŠ patří školní asistent, chůva a projektový den, na ZŠ se jedná o šablonu doučování, využití informačních a komunikačních technologií (ICT) ve výuce, školní asistent a speciální pedagog. Za klíčový výsledek realizace projektů byl označen fakt, že se na školách podařilo zkvalitnit výuku a posunout ji k jejím zážitkovým formám, zkvalitnit metodickou, pedagogicko-psychologickou a asistenční podporu a celkově zlepšit podmínky pro inkluzivní vzdělávání. Na SŠ a VOŠ se prostřednictvím projektových aktivit zjednodušených projektů podařilo zkvalitnit výuku s vazbou na trh práce, zkvalitnit kariérové poradenství a zvýšit spolupráci škol a zaměstnavatelů. Mezi nejčastěji volené šablony na SŠ a VOŠ patřilo doučování a stáže u zaměstnavatelů. Celý výsledek evaluačních šetření je k dispozici na webových stránkách OP VVV <https://opvvv.msmt.cz/balicek-dokumentu/dotaznikove-setreni-sablony-ss-a-vos-ii-po-ukonceni-realizace-projektu.htm>.

Implementaci prakticky všech projektů zásadně ovlivnila pandemie COVID-19 a související omezení provozu škol a hromadných akcí, volnočasových aktivit, vzdělávání pedagogických pracovníků a dalších činností. Řada aktivit musela být významně omezena nebo zrušena. ŘO se snažil minimalizovat negativní dopady na realizaci projektů, především umožněním realizace řady původně prezenčně plánovaných aktivit v online formě či umožněním prodloužení projektů. U deseti výzev bylo přistoupeno ke změně týkající se prodloužení maximální možné doby realizace či nejzazšího data ukončení projektů. V tomto ohledu také probíhaly konzultace s příjemci o podobě a možnostech realizace aktivit převážně distanční formou. Byla též zveřejněna a v návaznosti na měnící se situaci aktualizována řada doporučení, jak pokračovat v realizaci projektů.

1. 4. 4 Individuální projekty systémové

Od začátku realizace programu bylo vyhlášeno pět výzev pro individuální projekty systémové (dále jen IPs), v rámci nichž bylo podpořeno celkem 12 IPs za více než 3 mld. Kč. K 31. 12. 2020 bylo v realizaci 10 IPs, z toho 8 projektů v celkovém finančním objemu přibližně 2 mld. Kč v prioritní ose 3 a 2 projekty v celkové výši 1,2 mld. Kč v prioritní ose 1. V rámci poslední vyhlášené výzvy č. 02_16_024 zaměřené na IPs byla ke dni 1. 3. 2020 zahájena realizace projektu Systémová podpora implementace a řízení Národní RIS3, jehož realizátorem je Ministerstvo průmyslu a obchodu. Naproti tomu byla ukončena realizace dvou systémových projektů, a to k 31. 1. 2020 projektu Podpora kvalitních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zaměřených na podporu inkluze: Kvalita – Inkluze – Poradenství – Rozvoj a dále k 30. 4. 2020 projektu Modernizace odborného vzdělávání.

K 1. 1. 2020 došlo ke změně subjektu příjemce či názvu příjemce u celkem 8 systémových projektů spadajících do gesce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, a to v návaznosti na uskutečňovanou reorganizaci příspěvkových organizací ministerstva, kdy zanikl Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a nástupnickou organizací se stal Národní institut pro další vzdělávání s novým názvem Národní pedagogický institut České republiky (zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků). Rovněž došlo ke změně realizátora u IPs Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami, kdy uskutečňovanou reorganizací došlo k začlenění Agentury pro sociální začleňování z Úřadu vlády České republiky do struktur Ministerstva pro místní rozvoj České republiky.

Souhrn IPs k 31. 12. 2020 je uveden v následujícím přehledu, některým IPs se pak věnuje podrobněji kapitola 2.11 této zprávy.

Název projektu	Příjemce podpory	Datum zahájení realizace	Stav realizace	Anotace projektu
Podpora krajského akčního plánování (P-KAP)	NPI ČR	1.3.2016	v realizaci	Projekt podporuje vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách, a to v souladu se vzdělávací strategií MŠMT a s využitím akčního plánování. Zajišťuje metodickou a supervizní podporu při využívání akčního plánování na úrovni kraje - příprava krajského akčního plánu i na úrovni škol - příprava školních akčních plánů /plánů aktivit rozvoje vzdělávání. Umožní efektivní podporu škol prostřednictvím projektů ESF a koncentraci investic do školské infrastruktury podle potřeb.
Strategické řízení a plánování ve školách a v územích (SRP)	NPI ČR	1.3.2016	v realizaci	Projekt vytváří podmínky pro efektivní strategické řízení a plánování ve školách a v územích s akcentem na pedagogické vedení (leadership). Bude vytvořen a ověřen systém intenzivní podpory škol směřující k podpoře kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti strategického managementu vedoucí ke zvyšování kvality vzdělávání. Projekt prohloubí spolupráci mezi vedením škol, zřizovateli a dalšími aktéry při tvorbě místního akčního plánu.
Podpora kvalitních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zaměřených na podporu inkluze: Kvalita – Inkluze – Poradenství – Rozvoj (KIPR)	NPI ČR	1.5.2016	realizace ukončena 31. 1. 2020	Projekt je určený na podporu školských a školních poradenských služeb v ČR. Realizace projektu přispěje ke zvýšení profesních kompetencí pracovníků školských poradenských zařízení a pedagogických pracovníků škol, k identifikaci a poskytování podpůrných opatření ve vzdělávání, k nastavení jednotné úrovně poradenských služeb a k jejich koordinaci. Projekt posiluje kapacitu školního a školského poradenství v poskytování efektivní podpory žákům, přispívá k nastavení pravidel pro poskytované služby a vyhodnocování jejich efektivity.
Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami (IKV)	MMR ČR	1.7.2016	v realizaci	Projekt vytváří systém pro podporu plné integrace tématu inkluzivního a kvalitního vzdělávání do komplexu činností a intervencí realizovaných Agenturou v územích se sociálně vyloučenými lokalitami. V zapojených lokalitách podporuje uplatnění principů inkluzivního a kvalitního vzdělávání a vytváří podmínky pro dlouhodobé udržení a rozvoj v rámci projektu formulovaných opatření.
Podpora práce učitelů (PPUČ)	NPI ČR	1.12.2016	v realizaci	Cílem projektu je posílit rozvoj základních gramotností ve všech vzdělávacích oblastech kurikula mateřské a základní školy a tím zvýšit kvalitu vzdělávání s cílem podpory každého žáka. Toho bude dosaženo systematicky vedenou metodickou a technologickou podporou učitelů v oblasti přípravy a realizace výuky.
Komplexní systém hodnocení (KSH)	ČŠI	1.2.2017	v realizaci	Realizací projektu dojde k propojení externího a interního hodnocení škol na všech úrovních, tedy na úrovni hodnocení vzdělávací soustavy ČR, kde je externí hodnocení vykonáváno prostřednictvím mezinárodních šetření a interní hodnocení v tomto kontextu realizuje Česká školní inspekce, a na úrovni hodnocení školy, kde externí hodnocení zajišťují Česká školní inspekce a zřizovatel a interní hodnocení je prováděno autoevaluačními nástroji.
Komplexní systém hodnocení (KSH)	Česká školní inspekce	1.2.2017	1.2.2017	Realizací projektu dojde k propojení externího a interního hodnocení škol na všech úrovních, tedy na úrovni hodnocení vzdělávací soustavy ČR, kde je externí hodnocení vykonáváno prostřednictvím mezinárodních šetření a interní hodnocení v tomto kontextu realizuje Česká školní inspekce, a na úrovni hodnocení školy, kde externí hodnocení zajišťují Česká školní inspekce a zřizovatel a interní hodnocení je prováděno autoevaluačními nástroji.
Národní centrum pro elektronické informační zdroje – CzechELib	NTK	1.1.2017	v realizaci	Předmětem projektu je systémová změna zajištění přístupu k informačním zdrojům VaVal v souladu s Národní RIS3 strategií s cílem zvýšit výkonnost VaVal vybudováním Národního licenčního centra CzechELib. Projekt poskytne i věrohodné statistiky a podporu hodnocení vědy.

Název projektu	Příjemce podpory	Datum zahájení realizace	Datum zahájení realizace	Anotace projektu
Modernizace odborného vzdělávání (MOV)	NPI ČR	1.5.2017	realizace ukončena 30. 4. 2020	Projekt směřuje k posílení a podpoře kvality odborného vzdělávání ve středních školách v souladu se strategií vzdělávací politiky do roku 2020, vytvoří podporu provázanosti systému počátečního vzdělávání v oblasti kurikula odborného vzdělávání s potřebami trhu práce a pomůže využitím profesních kvalifikací propojit oblast počátečního a dalšího vzdělávání. Přispěje k uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v souladu s požadavky zaměstnavatelů.
Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem (APIV A)	NPI ČR	1.5.2017	v realizaci	Cílem projektu je podpořit zavádění a realizaci společného vzdělávání a zajistit efektivní implementaci určených úkolů Akčního plánu inkluzivního vzdělávání.
Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B)	NPI ČR	1.4.2017	v realizaci	Projekt se zaměřuje na zajištění podpory implementace Akčního plánu inkluzivního vzdělávání, a to především prostřednictvím posílení osobnostních a profesních kompetencí pedagogických pracovníků potřebných k realizaci společného vzdělávání v předškolním, základním, středním a zájmovém a neformálním vzdělávání a dále realizaci informační a osvětové kampaně zaměřené na školy, odbornou a širokou veřejnost.
Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů (SYPO)	NPI ČR	1.1.2018	v realizaci	Hlavním cílem projektu je vytvoření, ověření a implementace systému ucelené modulární podpory přispívající ke zvyšování profesního rozvoje vedoucích pracovníků v oblasti pedagogického řízení škol a učitelů v oblasti oborových didaktik prostřednictvím profesních společenství využívajících širokého spektra forem kolegiální podpory a DVPP s definovanými kritérii kvality.
Systémová podpora implementace a řízení Národní RIS3	MPO	1.3.2020	v realizaci	Cílem projektu je vytvoření podmínek pro dlouhodobou transparentní, systematickou a nadregionální identifikaci oblastí specializace a trendů orientovaného a aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací prostřednictvím Národní RIS3 strategie.

NPI ČR - Národní pedagogický institut České republiky (zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků)

ČŠI - Česká školní inspekce

NTK - Národní technická knihovna

MMR - Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

MPO - Ministerstvo průmyslu a obchodu

1. 4. 5 Činnost Monitorovacího výboru OP VVV

Základní platformou pro spolupráci ŘO se zástupci orgánů veřejné správy, veřejnoprávních institucí, hospodářských a sociálních partnerů a subjektů zastupujících občanskou společnost je Monitorovací výbor OP VVV. V roli poradců se zasedání zúčastňují též zástupci Evropské komise z Generálního ředitelství pro regionální politiku a Generálního ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti a v roli pozorovatele např. zástupci Auditního orgánu Ministerstva financí.

Od začátku realizace programu se Monitorovací výbor sešel na celkem jednadvaceti jednáních, z toho v roce 2020 třikrát formou distančního jednání. Kromě postupu ve věcném a finančním pokroku byla zejména projednávána metodika výběru projektů a výběrová kritéria pro připravované výzvy, Evaluační plán včetně výsledků provedených evaluací a Roční komunikační plán OP VVV. Členové Monitorovacího výboru byli průběžně informováni o při-

pravě nového programového období. Na platformě Plánovací komise programu byl projednáván jak harmonogram vyhlašování výzev, tak i zaměření a obsah jednotlivých připravovaných výzev. Podrobnější informace o činnosti Monitorovacího výboru a Plánovacích komisí programu lze nalézt na webových stránkách programu OP VVV <https://opvvv.msmt.cz/o-programu>.

1. 5. Erasmus+

- ♦ **V roce 2020 bylo dovršeno programové období 2014–2020.**
- ♦ **Celková alokace programu pro ČR činila 3,3 mld. EUR.**
- ♦ **Během sedmiletého období proběhlo přes 320 000 výjezdů a příjezdů.**
- ♦ **V novém programovém období 2021–2027 je celkový rozpočet téměř dvojnásobný.**

1. 5. 1 Pokračování programu Erasmus+

Program Erasmus+ je jedním z nejúspěšnějších a nejprínosnějších přímo řízených programů EU, jehož cílem je podpora spolupráce a mobility ve všech sférách vzdělávání, v odborné přípravě a v oblasti sportu, mládeže a neformálního vzdělávání. V roce 2020 bylo dovršeno programové období 2014–2020, v jehož rámci byla v ČR podpořena velká řada projektů v oblasti vzdělávacích mobility, strategických partnerství, reformu a systémů vzdělávání, a to prostřednictvím rozdělených finančních prostředků Evropské komise v celkové výši **3,3 mld. EUR**. Díky této podpoře se do programu každoročně zapojilo asi 15 000 účastníků z řad žáků, studentů, učitelů, pracovníků s mládeží či funkcionářů amatérských sportovních organizací.

Během období 2014–2020 se uskutečnilo **180 000 příjezdů** do ČR a více než **140 000 výjezdů** z ČR. Oblíbené destinace českých účastníků jsou Německo, Spojené království, Španělsko, Slovensko, Itálie či Polsko. ČR patří mezi destinace, jejichž obliba roste. Podpořeno bylo také přes **1 500 organizací a institucí** v ČR. Celkový ekonomický přínos pro ČR dosáhl výše cca **11 mld. Kč**.

Kromě ekonomického přínosu pro ČR má program **zásadní vliv na získané kompetence** žáků a studentů, pozitivní ovlivnění vzdělanostní a profesní dráhy absolventů, **vznik nových pracovních míst, zvýšení kvalifikace** či lepší pracovní příležitosti. Dlouhodobé studie prokázaly, že 9 z 10 absolventů programu získané schopnosti a dovednosti uplatní při dalším studiu či ve svém zaměstnání, řada z nich prohloubí svou znalost cizích jazyků a kultur, jsou sebevědomější, samostatnější a schopní lépe reagovat na nové situace. Absolvování projektu v rámci programů také výrazně zvyšuje možnosti navázání dlouhodobé mezinárodní spolupráce, **pozitivní dopady na zapojené instituce i jednotlivce**, opakované návštěvy ČR a šíření dobrého jména ČR ve světě prostřednictvím zahraničních absolventů programu Erasmus+.

Rozpočet nového programu Erasmus+ na období 2021–2027 dosahuje **26,4 mld. EUR**. Jedná se o téměř dvojnásobek finančních prostředků předcházejícího období. Tomuto navýšení také odpovídají priority a ambiciózní cíle, kterých chce Erasmus+ dosáhnout, a možnosti, které nabízí – **větší dostupnost všem**, zejména pak lidem s omezenými příležitostmi; **digitalizaci** v oblasti vzdělávacích cílů i samotných aktivit; podporu **udržitelného rozvoje**

a zmírnění klimatické změny. Během nadcházejících sedmi let se má do programu zapojit až 10 milionů Evropanů všech věkových skupin a k jeho úspěchu přispějí inovace osvědčených aktivit i nové iniciativy, jako jsou Evropské univerzity či Teacher Academy, Erasmus+ tak zásadním způsobem přispěje ke vzniku a rozvoji evropského vzdělávacího prostoru.

1. 6. Informační systém vzdělávání

1. 6. 1 Projekt Resortní informační systém MŠMT

Projekt RIS MŠMT byl schválen dne 16. 10. 2017 pod registračním číslem: CZ.06. 3. 05/0.0/0.0/16_034/ 0005821 předloženým v rámci výzvy č. 26 – eGovernment I. – SC 3. 2. Zvyšování efektivity a transparentnosti veřejné správy prostřednictvím rozvoje využití a kvality systémů IKT Integrovaného regionálního operačního programu (dále IROP).

Realizace projektu RIS MŠMT nedosáhla v roce 2020 plánované fáze, a to i přestože se nacházel v pokročilé fázi výběrového řízení na stěžejní veřejnou zakázku „Dodávka a podpora provozu RIS MŠMT“. Zadávací řízení bylo vyhlášeno v září 2019 a předpokládané ukončení směřující k výběru vhodného dodavatele mělo být původně ukončeno v březnu 2020. Ukončení procesu hodnocení nabídek však výrazně zatížila epidemiologická situace v ČR spojená s výskytem COVID-19 a dopady této krize, zejména pak zavedená krizová a mimořádná opatření vlády ČR. Zadávací řízení tak nebylo možné z procesních důvodů ukončit. Proběhly tedy úpravy harmonogramu, které byly projednány s poskytovatelem dotace, a na základě žádosti byla realizace projektu prodloužena do 31. 8. 2023. Ani toto prodloužení, s ohledem na další vývoj epidemiologické situace, neumožnilo plnit nový harmonogram, a proto bylo dne 14. 10. 2020 rozhodnuto o zrušení stěžejní veřejné zakázky celého projektu na Dodávku a podporu provozu RIS MŠMT. Důvodem bylo vysoké riziko pro zadavatele i případného dodavatele, resp. míra nejistoty při plnění harmonogramu, který byl na straně jedné významně ovlivněn stávající mimořádnou situací (COVID-19), a na straně druhé de facto nemožností nadále prodlužovat projekt nad aktuálně schválený termín, z důvodu ohraničení programového období.

K faktickému ukončení projektu došlo oznámením poskytovateli dotace (Řídícímu orgánu IROP) a vzhledem k tomu, že prozatím nebylo zahájeno čerpání finančních prostředků IROP, došlo dne 3. 11. 2020 ke zrušení projektu RIS MŠMT.

Nástupnickým projektem se stal projekt **Informační systém vzdělávání (ISV)**.

1. 6. 2 Projekt Informační systém vzdělávání

Hlavní cíle ISV a RIS MŠMT zůstávají identické, tedy:

- ◆ vybudování vlastního, technologicky pokročilého, robustního a stabilního informačního systému MŠMT;
- ◆ nová elektronizace klíčových agend úřadu;
- ◆ optimalizace a konsolidace datové základny MŠMT;

- ♦ jednotná správa autoritativních dat a číselníků z centrálního místa;
- ♦ sdílení vybraných autoritativních údajů prostřednictvím komunikačních rozhraní;
- ♦ plná modularita a škálovatelnost nového IS;
- ♦ podpora principu OpenData;
- ♦ zamezení vendor lock-in;
- ♦ uživatelská přívětivost.

Odlišností od původního projektu RIS MŠMT je způsob realizace, kdy je volena postupná realizace, tj. tzv. metoda per partes. Strategické cíle však zůstávají pro ISV stejné, jako tomu bylo u RIS MŠMT, a budou plně zohledněny při jeho realizaci:

- ♦ Automatizace podpůrných činností v agendách;
- ♦ Dostupnost (veřejných) informací resortu z jednoho referenčního místa;
- ♦ Kontinuální naplňování principů eGovernmentu a Smart Administration, zejména:
 - využívání služeb Základních registrů veřejné správy;
 - podpora sdíleného datového fondu veřejné správy – publikace na eGON Service Bus;
 - podpora úplného elektronického podání;
 - podpora publikace Open Data;
- ♦ Optimalizace a konsolidace dat v resortu;
- ♦ Podpora výkonu agend;
- ♦ Poskytování podpůrných funkcí uživatelům (jednotné přihlášení, zajištění přístupu a dat na základě definovaného oprávnění);
- ♦ Centralizace publikace dat v rámci ISV;
- ♦ Procesní a metodická optimalizace;
- ♦ Uživatelská přívětivost a přizpůsobitelnost ISV;
- ♦ Vytěžování dat, práce s daty, sdílení dat, tvorba reportů a sestav.

Na rozdíl od RIS MŠMT, který měl být tedy budován v rámci jednoho uceleného kroku v období 2020–2023, bude ISV realizován v jednotlivých etapách, jejichž výstupem budou konkrétní funkční celky. Termín realizace klíčových funkčních celků ISV je uvažován poměrně ambiciózně tak, aby co nejvíce korespondoval s původními termíny RIS MŠMT (může jej tedy přirozeně ovlivňovat celá řada zejména externích faktorů jako další vývoj epidemické situace, průběh zadávacího řízení, realizace veřejné zakázky apod.).

V prosinci 2020 byl ministerstvem schválen harmonogram projektu ISV pro následující rok i výhled na roky následující, a tím započala i realizace jeho první etapy, tzv. eEdu-I, jejímž cílem je elektronizovat nově agendu vedení tří ministerstvem spravovaných páteřních registrů:

- ♦ Rejstříku škol a školských zařízení;
- ♦ Rejstříku školských právnických osob;
- ♦ Registru vysokých škol a uskutečňovaných studijních programů.

1. 7. Strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s ohledem na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání

- ♦ Byl přijat nový strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě do roku 2030.
- ♦ Nový strategický rámec uvádí pět hlavních strategických priorit.
- ♦ Na úrovni EU byly nastaveny kvantitativní cíle v oblasti vzdělávání, jichž mají členské státy dosáhnout do roku 2025 a 2030.

V oblasti evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě je nosným nástrojem tzv. rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (Education and Training Framework – ET), který stanovuje priority a cíle, kterých by v oblasti vzdělávání mělo být ve stanoveném časovém období dosaženo. Předchozí desetiletý rámec spolupráce, který byl přijat za českého předsednictví Rady EU v roce 2009 a který byl platný do roku 2020, dospěl ke svému konci, a tak se zejména ve druhé polovině roku 2020 konalo množství formálních i neformálních jednání, webinářů a workshopů na téma dalšího rozvoje ET rámce na následující časové období.

Návrh nového ET rámce byl ze strany portugalského předsednictví zveřejněn koncem roku 2020. Návrh **Usnesení Rady o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s ohledem na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání i obecně** navázal na Sdělení Evropské komise o vytvoření Evropského prostoru vzdělávání do roku 2025, které Komise publikovala 30. 9. 2020. Návrh Usnesení byl v průběhu ledna a února 2021 velmi intenzivně projednáván na Výboru pro vzdělávání Rady EU. K nalezení shody a přijetí Usnesení v Radě EU došlo dne 18. 2. 2021. **Tímto byl ustaven nový rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě na další desetileté období do roku 2030.**

Dle Usnesení je zastřešujícím politickým cílem nového evropského rámce spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě, především dokončení Evropského prostoru vzdělávání do roku 2025 a jeho další rozvoj, jehož časový horizont je ohraničen rokem 2030. Hlavními strategickými prioritami nového rámce, na jejichž rozvoj by se členské státy měly zaměřit a které jsou v souladu s východiskými přijaté Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ a se Strategickým záměrem ministerstva pro oblast VŠ na období od roku 2021:

- 1) Zlepšení kvality, rovnosti, inkluze a úspěchu pro všechny ve vzdělávání a odborné přípravě;
- 2) Celoživotní učení a mobilita realitou pro všechny;
- 3) Posilování kompetencí a motivace v pedagogických povoláních;
- 4) Posílení evropského vysokoškolského vzdělávání;
- 5) Podpora ekologické a digitální transformace ve vzdělávání a odborné přípravě a jejich prostřednictvím.

Pro sledování pokroku a identifikace výzev byly v příloze Usnesení stanoveny následující kvantitativní cíle, kterých by mělo být na úrovni EU dosaženo. Tyto cíle budou pravidelně sledovány v rámci Education and Training Monitoru, který každoročně vydává Evropská komise.⁵

⁵ Evropská komise každoročně hodnotí u jednotlivých členských států pokrok v plnění stanovených cílů v tzv. Education and Training Monitoru. Na začátku roku 2021 byl spuštěn nový web, kde lze najít jak souhrnné zprávy o stavu vzdělávání a odborné přípravy na úrovni EU, tak hodnocení jednotlivých členských států.

Cíle do roku 2030:

- ◆ Podíl 15letých žáků se slabými výsledky ve čtení, matematice a přírodních vědách by měl být nižší než 15 %.
- ◆ Podíl žáků osmé třídy se slabými výsledky v počítačové a informační gramotnosti by měl být nižší než 15 %.
- ◆ Předškolního vzdělávání by se mělo účastnit alespoň 96 % dětí ve věku od 3 let do věku zahájení povinné školní docházky.
- ◆ Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy by měl být nižší než 9 %.
- ◆ Podíl osob ve věku 25–34 let s dosaženým terciárním vzděláním by měl činit alespoň 45 %.

Cíle do roku 2025:

- ◆ Alespoň 60 % čerstvých absolventů odborného vzdělávání a přípravy by mělo mít zkušenosti s učením se prací.
- ◆ Nejméně 47 % dospělých ve věku 25–64 let by se mělo účastnit učení během posledních 12 měsíců.

1. 8. Činnost školského ombudsmana v roce 2020

Počet podnětů, které dostal školský ombudsman, ve čtvrtém roce jeho působení ve funkci opět vzrostl, a to i přes to, že školy byly od března 2020 zavřené. Podle názoru školského ombudsmana Ladislava Hrzala to znamená, že funkce má smysl a je přínosem v komunikaci mezi MŠMT, pedagogy a veřejností.

V průběhu roku přišla na adresu školského ombudsmana řada pozvánek do škol, na besedy s pedagogy i s veřejností, na jednání žakovských a studentských parlamentů, na konference, semináře, workshopy i na významné kulturní a společenské akce.

Na zpracování odpovědí spolupracovaly se školským ombudsmanem odborné útvary MŠMT. Podle Ladislava Hrzala by bez této pomoci nebylo reálné většinu podnětů vyřídit.

Důležitá byla pro školského ombudsmana také spolupráce s Českou školní inspekcí, které byly přeposílány některé stížnosti se žádostí o inspekci. Velmi cenné při řešení některých stížností byly i závěry inspekčních zpráv.

Z hlediska pohledu na uplynulý školní rok bylo bezpochyby nutné přihlédnout ke skutečnosti, že byl významně poznamenán situací v souvislosti s koronavirem v České republice. I z došlých dotazů bylo podle ombudsmana zřejmé, že školy byly zaměřeny novým tématem, které upozadilo jindy běžná témata. Stejný trend lze vyzorovat také u rodičů, kteří tvoří hlavní skupinu tazatelů ve vztahu ke školskému ombudsmanovi.

Postup při vyřizování podání

Většina podání adresovaných školskému ombudsmanovi byla v Oddělení metodického řízení a podpory PŘO MŠMT roztríděna na dotazy (těch je většina) a na stížnosti. Následně byly vybrané stížnosti předány školskému ombudsmanovi, ostatní stížnosti a dotazy byly rozesílány na věcně příslušné útvary ministerstva s žádostí o zodpovězení a s požadavkem, aby byly odpovědi v kopii zaslány na vědomí ombudsmanovi. Tím byla zajištěna kontrola realizace odpovědí na dotazy a stížnosti žadatelů. Postup řešení stížností byl stejný i v případech, když se stěžovatel obrátil přímo na školského ombudsmana.

V případě, že se stěžovatelé se svým problémem obrátili přímo na ombudsmana, pak se jim snažil vysvětlit, že musí dodržovat určitý postup od projednání s třídní učitelkou/učitelem, s výchovnou poradkyní/poradcem, s vedením školy, zřizovatelem. Až v případě, že nebyli s řešením spokojeni a domnívají se, že byla porušena jejich práva, měli by se obrátit na školského ombudsmana.

Poměrně velký zájem byl o osobní setkání s ombudsmanem. Všem žadatelům však nebylo možné vyhovět. Školský ombudsman obvykle žadatele o schůzku nejdříve požádal o zaslání základních informací mailem. Většinou pak žadatelům stačila písemná odpověď. Na osobní jednání se stěžovateli ombudsman přistoupil až ve chvíli, kdy byly připraveny podklady a návrhy na možná řešení.

V rámci šetření konkrétních stížností se školský ombudsman vždy obracel na všechny účastníky sporu se žádostí o součinnost a poskytnutí potřebných informací, na ČŠI se žádostí o informaci, zda na uvedené škole proběhlo v poslední době šetření a s jakými závěry, v případě agrese nebo šikany se obracel na odborné poradce.

Vzhledem ke koronavirové epidemii nemohl školský ombudsman ve 2. pololetí školního roku uskutečnit plánované výjezdy do škol a na besedy. Návštěvy škol, osobní setkání s pedagogy, žáky i rodiči přitom Ladislav Hrzal považuje ve své funkci za jednu z nejdůležitějších činností.

Zhruba u třetiny řešených podnětů stěžovatelé poděkovali za pomoc. Negativně byla vnímána skutečnost, že některé stížnosti a dotazy nespádají do kompetencí MŠMT (např. otázky týkající se oblasti pracovněprávních vztahů, pronájmu školních prostor, spory rozvedených manželů apod.).

Školní rok 2019/2020 v číslech (v závorce jsou pro srovnání uvedeny údaje z minulého školního roku)

Na adresu školského ombudsmana bylo doručeno celkem 2270 (2095) podnětů, z toho přímo ombudsmanovi 198 (377). V tomto údaji nejsou zahrnuty dotazy týkající se opatření v souvislosti s epidemií koronaviru, které byly vyřizovány na zvláštních telefonních číslech a mailové adrese.

Mailem přišlo 1941 (1 827) podání, z toho přímo ombudsmanovi 212 (223).

Klasickou poštou přišlo 93 (94) podnětů.

Telefonem si žádalo radu nebo si stěžovalo přímo ombudsmanovi 208 (138) občanů.

Osobně školský ombudsman přijal 28 (36) stěžovatelů.

Navštívil 9 (16) škol.

I přes dočasné uzavření škol kvůli epidemii celkový počet podnětů proti minulému školnímu roku vzrostl. Menší počet osobních návštěv stěžovatelů a škol byl podle Ladislava Hrzala důsledkem opatření v době epidemie.

V daném období přišlo i několik anonymních podnětů, na které ombudsman v souladu s informací na webových stránkách MŠMT nereagoval.

Příchozí podněty z hlediska řešených témat

Témata dotazů do značné míry kopírovala období školního roku, ve kterém přicházela. Před koncem prázdnin a začátkem školního roku bylo velké množství dotazů na přijetí či nepřijetí dětí do mateřských, základních či středních škol. V období přijímacích zkoušek na střední školy nebo maturitních zkoušek naprosto zásadně převládaly dotazy související se žádostmi o přezkumy výsledků či stížnosti na průběh zkoušek. Před koncem školního roku se zase množily stížnosti na klasifikaci žáků a studentů.

Témata podle počtu podnětů (bez podnětů týkajících se koronaviru):

- ♦ vztahové záležitosti mezi dospělými (šikana, mobbing, bossing at' již uvnitř školy – pedagogové mezi sebou, či mezi pedagogy a vedením – tak také vztahy zřizovatel x vedení škol) – cca 25 %;
- ♦ přijímání dětí do mateřských a základních škol – 10 %;
- ♦ cca 10 % dotazů se týkalo otázky inkluze, poskytování podpůrných opatření, stížností na nespolupráci škol v případě přijetí žáka se speciálními vzdělávacími potřebami apod.;
- ♦ 11 % dotazů směřovalo k tomu, jak získat potvrzení o studiu ze středních a vysokých škol v případech, kdy daný subjekt již neexistuje;
- ♦ 12 % dotazů bylo zaměřeno na přijímací a maturitní zkoušky;
- ♦ 3 % šikana;
- ♦ 29 % ostatní.

V průběhu školního roku jsou dlouhodobě nejčastějšími dotazy a podněty týkající se vztahových záležitostí mezi dospělými. Často jsou tyto spory označovány jako šikana, mobbing, bossing. Obvyklé je to v případech, kdy do školy nastoupí nová ředitelka/ředitel nebo několik nových pedagogů. Po prošetření se v drtivé většině podnětů zjistí, že takto jsou označovány případy, kdy nadřízený požaduje plnění povinností dle svých pravomocí. Rozepře mezi pedagogy jsou často dány nesouhlasem s výší úvazku, rozdílným pohledem na formy a metody vyučování, osobními sympatiemi a antipatiemi, pomluvami a donášením. Ve většině případů se informace o nedobrych vztazích mezi dospělými zaměstnanci škol dostanou i k rodičům a dětem. Výsledkem bývá názorové rozdělení pedagogů a rodičů na několik skupin, které pak mezi sebou „soupeří“ a zájmy žáků se dostávají na „vedlejší kolej“.

Ve školním roce 2019/2020 vzrostl počet podnětů na šikanu, a to i přesto, že školy byly téměř čtyři měsíce uzavřené – takových podnětů bylo celkem 68 (v minulém školním roce 49). Podle školského ombudsmana bylo ale za šikanu často označováno chování, které šikanou ve skutečnosti není. Nejvíce takových stížností bylo na „šikanu“ mezi zaměstnanci škol (viz výše). Poměrně často si stěžovali rodiče na „šikanu“ žáků od pedagogů. I v těchto případech stěžovatelé často zaměňovali šikanu za oprávněné požadavky pedagogů. Jednalo se většinou o kázeňské přestupky žáků a nesouhlas s použitým výchovným opatřením. V době uzavření škol obdržel ombudsman několik stížností na přetěžování žáků, nespravedlivé hodnocení žáků a technickou nevybavenost rodiny, která tak nemohla přijímat úkoly předávané prostřednictvím internetu. Také toto někteří stěžovatelé považovali za šikanu. Oproti minulému školnímu roku bylo méně podnětů na šikanu mezi žáky (celkem 6, v loňském roce 14). Roli v tom hrálo uzavření škol a pokles mediálního zájmu o téma šikana.

V období před uzavřením škol ombudsman většinou tyto stížnosti řešil osobní návštěvou školy, jednáním se všemi stranami konfliktu a snahou o uklidnění a konstruktivní hledání takových řešení, která budou ve prospěch žáků. Často se obracel také na ČŠI s žádostí o prošetření.

Z výše uváděného přehledu témat lze vidět, že dosti frekventované byly stížnosti na inkluzi, zvláště na konkrétní negativní dopady začleňování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, konkrétně s poruchou chování nebo učení, do tříd a škol běžného vzdělávacího proudu. Stěžovatelé – rodiče i pedagogové – vyjadřovali nespokojenost s tím, že se výuka často podřizuje žákům, kteří jsou neovladatelní jak po stránce výchovné, tak po stránce vzdělávací. Na druhou stranu podle školského ombudsmana zvládá většina škol společné vzdělávání velice dobře. Určitým specifi-

kem jsou (a byli i v minulosti) děti a žáci s poruchou chování, kteří vyžadují speciální péči navíc, a to jak v běžném, tak ve speciálním vzdělávacím proudu.

Závěry a doporučení

Ve školním roce 2020/2021 doporučuje školský ombudsman věnovat hlavní pozornost vztahům mezi pracovníky škol. Jejich spory narušují celkové klima školy. Častým jevem je, že neznají své povinnosti, ani svá práva.

Pokud to epidemiologická situace dovolí, plánuje školský ombudsman více chodit a jezdit do škol a na setkání pedagogů. Osobní jednání, ať už při řešení sporů nebo při získávání kladných zkušeností, se podle Ladislava Hrzala ukázalo a nadále ukazuje jako efektivnější než mailová nebo telefonická komunikace. Je podle něj vhodné dbát na zdravé klima školy, a to ve všech ohledech.

2

Vzdělávání v roce 2020 v datech

Vybraná témata regionálního školství

2. 1. Hlavní události v regionálním školství v roce 2020

Jak již bylo rámcově popsáno v kapitole 1.1 Změny v organizačním a legislativním základu, v roce 2020 došlo ke **dvěma zásadním změnám školského zákona** a návazně i jeho prováděcích právních předpisů. První změna způsobila zásadní změnu obsahu i způsobu zadávání maturitních zkoušek a některé další dílčí úpravy, druhá reagovala na do té doby nezažitou situaci ve školství, vyplývající z epidemiologické situace České republiky způsobené virem COVID-19.

2. 1. 1 Novela školského zákona prostřednictvím zákona č. 284/2020 Sb.

Zákon č. 284/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, **posílil profilovou (školní) část maturitní zkoušky přesunutím písemných prací a ústních zkoušek z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka ze společné části maturitní zkoušky do profilové části maturitní zkoušky**. Zákon č. 284/2020 Sb. od školního roku 2020/2021 (tj. od jarního zkušebního období 2021) zúžil společnou část maturitní zkoušky pouze na didaktické testy. Důvodem této změny byla zejména potřeba reagovat na narůstající počet rámcových vzdělávacích programů středního odborného vzdělávání, kterých je více než 300 a které jednotlivé střední školy dále specifikují dle odborného zaměření z důvodu zvýšení atraktivity daného oboru vzdělání. Vzdělávací programy středního odborného vzdělávání, kterých je naprostá většina, včetně jejich zaměření, postupem doby začaly vykazovat podstatné vzájemné odlišnosti, které bylo třeba promítnout i do maturitní zkoušky. V návaznosti na postupující odbornou profilaci v oblasti středního vzdělávání bylo proto rozhodnuto formou změny školského zákona navázat hodnocení písemných prací i ústních zkoušek z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka na dvoustupňové kurikulum. Centrální zadávání písemných prací i ústních zkoušek s vývojem školních vzdělávacích programů přestávalo dostatečně reflektovat jejich specifika a zaměření.

Tato změna školského zákona posílila vztah hodnotící učitel – žák a **ukončila anonymní hodnocení písemných prací maturitní zkoušky**. Zároveň se tak posílila pravomoc a odpovědnost pedagogických pracovníků (ředitelů škol, hodnotitelů písemných prací, předsedů zkušebních maturitních komisí) za nastavení a dodržování kritérií hodnocení písemných prací a ústních zkoušek z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka.

Další zásadní změnou obsaženou v zákoně č. 284/2020 Sb. bylo **zrušení tří povinných zkoušek**, tj. český jazyk a literatura, cizí jazyk a matematika **od jarního zkušebního období maturitní zkoušky 2021 ve společné části maturitní zkoušky**. V jarním zkušebním období 2021 měli mít prvomaturanti oborů vzdělání gymnázií a lyceí poprvé povinnost konat tyto tři zkoušky společné části maturitní zkoušky a od jarního zkušebního období 2022 měli mít tuto povinnost i všichni ostatní prvomaturanti (kromě oborů uměleckých, zdravotnických a oborů vzdělání Sociální činnost – žáci těchto oborů specifického zaměření měli výjimku a měli vždy maturovat pouze ze dvou předmětů společné části maturitní zkoušky, a to z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka). Důvodem této změny byla skutečnost, že přes veškeré kroky učiněné ministerstvem ke zvýšení znalostí žáků v matematice panuje u maturitní zkoušky z tohoto zkušebního předmětu stále značná neúspěšnost, a to zejména u úloh založených na logickém myšlení a matematické gramotnosti. Značná neúspěšnost u maturitní zkoušky z matematiky, i když do změny dané

zákonem č. 284/2020 Sb. se jednalo o maturitní zkoušku na základě výběru žáka, vedla ministerstvo k závěru, že je třeba nejprve dále pokračovat v systémové proměně výuky matematiky upevňováním matematických kompetencí a schopností žáků, tedy posílením složky výuky opakování, aby žáci byli schopni používat matematiku v praxi i běžném životě, a teprve poté ji zavést jako povinnou zkoušku společné části maturitní zkoušky.

Od roku 2014 se formou pokusného ověřování podle § 171 školského zákona uskutečňovala výběrová zkouška Matematika+, jejíž výsledek byl zohledňován v kritériích přijímacího řízení mnohými vysokými školami v České republice. Tato zkouška však neměla jednoznačnou právní oporu ve školském zákoně. **Proto bylo rozšířeno zákonem č. 284/2020 Sb. portfolio nepovinných zkoušek společné části maturitní zkoušky a v zákoně zakotven zkušební předmět „Matematika rozšiřující“.** Tímto opatřením se rozšířila nabídka maturitní zkoušky pro technicky a přírodovědně nadané a motivované žáky o výběrovou zkoušku na úrovni vyšších znalostí a schopností, jejíž absolvování a obdržení certifikačního osvědčení může být důležitým předpokladem pro úspěšné zvládnutí přijímacího řízení na vysoké školy a návazného studia některých vysokoškolských oborů na českých i zahraničních univerzitách a vysokých školách (zejména se jedná o vysoké školy technického, ekonomického, matematického a přírodovědného zaměření, výjimkou nejsou ani právnické fakulty).

Zákon č. 284/2020 Sb. také rozšířil možnosti **přijetí do zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem** i pro uchazeče, kteří prospěli ve druhém pololetí posledního ročníku oboru vzdělání s maturitní zkouškou, čímž těmto uchazečům umožnil jak v případě vykonání maturitní zkoušky, tak i v případě nevykonání maturitní zkoušky pokračovat ve vzdělávání navázáním studia na střední škole s maturitní zkouškou na zkrácené studium pro získání výučního listu.

Zákon č. 284/2020 Sb. dále **zrušil rozvojové programy v § 171 školského zákona**, což návazně vedlo k jejich vypuštění i ve vyhlášce č. 15/2015 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů a výročních zpráv.

Do školského zákona bylo doplněno obecné ustanovení, které řeší problém týkající se nakládání s chemickými látkami v rámci vzdělávání i školských služeb. Podrobnější pravidla budou doplněna prováděcí vyhláškou.

Důležitou skutečností, která se může promítnout do činnosti všech škol a školských zařízení, je touto novelou nově daná možnost zakázat nebo omezit ve školním či vnitřním řádu školy nebo školského zařízení používání mobilních telefonů.

Novela školského zákona taktéž doplnila **možnost hrazení nákladů na dopravu na akce v rámci vzdělávání ze státního rozpočtu a organizačně složité financování formou rozvojových dotačních programů**, kterými MŠMT financuje některé činnosti ve školách, **nahradila účelovým normativem upraveným nově v § 161 odst. 7 školského zákona.** Vznikla tak pro MŠMT možnost při financování zohlednit různou strukturu školských služeb realizovaných školskými zařízeními mezi kraji, která je zapříčiněná objektivními příčinami.

Bylo stanoveno povinné členění obsahu rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání podle jednotlivých období nebo ročníků, což v důsledku bude znamenat vyšší propustnost mezi základními školami.

2. 1. 2 Změna vyhlášky č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů

Na uvedenou rozsáhlou změnu zákonné právní úpravy navázala změna vyhlášky č. 177/2009 Sb. vyhláškou č. 405/2020 Sb., která stanovila **podrobnosti konání maturitních zkoušek**, které byly novelou školského zákona

přesunuty do profilové části maturitní zkoušky. Vyhláškou byla stanovena pravidla obsahu a konání písemných prací a ústních zkoušek z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka, které svým přesunem do profilové části maturitní zkoušky již nebudou konány podle centrálně stanovených parametrů. Bylo ukotveno hodnocení didaktických testů hodnocením USPĚL/NEUSPĚL, jak bylo uvedeno v důvodové zprávě k zákonu č. 284/2020 Sb. Dále se návazně na obsahovou a zadávací změnu maturitních zkoušek upravily tiskopisy maturitních vysvědčení, tedy byla změněna příloha vyhlášky č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělání, ve znění pozdějších předpisů.

Do oblasti změn patří zejména následující témata:

- a. Vypuštění ustanovení týkající se písemných prací a ústních zkoušek ve společné části maturitní zkoušky a zásadní rozšíření profilové části maturitní zkoušky, včetně **nastavení parametrů písemných prací a ústních zkoušek z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka**. Ředitel školy stanoví u písemné práce z českého jazyka a literatury minimálně čtyři témata, ze kterých si žáci vyberou jedno zadání, ze kterého budou psát písemnou práci. Rozsah písemné práce u českého jazyka a literatury je stanoven na minimálně 250 slov. U písemné práce z cizího jazyka je rozsah písemné práce stanoven u intaktního žáka na minimálně 200 slov. Písemnou práci budou žáci školy psát ve stejný den i čas a žáci stejného oboru vzdělání budou mít stejná zadání. Tento způsob konání písemných prací umožní ředitelům škol profilovat flexibilně písemné práce v souladu s oborem vzdělání, jeho zaměřením a obsahem výuky dané školy a oboru vzdělání, tedy dle daného školního vzdělávacího programu.
- b. **Přesun ústní zkoušky z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka do profilové části** maturitní zkoušky novelou školského zákona byl promítnut do stanovení alespoň obecných náležitostí pro parametry těchto zkoušek ve vyhlášce. U ústní zkoušky z českého jazyka a literatury se jedná zejména o požadavek na nejnížší počet literárních děl školního seznamu literárních děl a nejnížšího počtu žákem vybraných literárních děl ze školního seznamu literárních děl. Stanoví se náležitosti pracovního listu tvořícího základ zadání ústní zkoušky. Ústní zkouška z cizího jazyka, stejného jako u zkoušky konané formou didaktického testu, je stanovena obecněji než zkouška z českého jazyka a literatury, nicméně s požadavkem na zahrnutí do zkoušky odborné terminologie daného oboru vzdělání.
- c. Do společné části maturitní zkoušky byla zahrnuta nepovinná zkouška **Matematika rozšiřující**, nahrazující experimentálně ověřovanou zkoušku Matematika+. Jedná se o zkoušku konanou formou didaktického testu na vyšší úrovni náročnosti než maturitní zkouška z matematiky ve společné části maturitní zkoušky. Tato zkouška nebyla doposud ukotvena v právních předpisech a zákon č. 284/2020 Sb. ji od školního roku 2020/2021 zavedl jako novou nepovinnou zkoušku společné části maturitní zkoušky, jejíž základní parametry se nově upravily v § 10 vyhlášky. Katalog požadavků stanovený pro zkoušku Matematika+ zůstal zachován i pro nepovinnou zkoušku Matematika rozšiřující.
- d. Bylo stanoveno, že **pro celkovou úspěšnost u maturitní zkoušky musí žák úspěšně vykonat obě části maturitní zkoušky** – jak společnou část u českého jazyka a literatury a cizího jazyka nově pouze v podobě didaktického testu, tak i profilovou část, jejíž součástí je i zkouška z českého jazyka a literatury v podobě jejích dvou

částí, písemné práce a ústní zkoušky. **Vyhláška stanoví způsob hodnocení didaktického testu ve formě USPĚL/NEUSPĚL** v návaznosti na splnění kritérií hodnocení didaktických testů společné části maturitní zkoušky. Zároveň je ve vyhlášce stanoven poměr váhy ústní zkoušky z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka, který žák koná zároveň ve společné části maturitní zkoušky, a písemné práce (charakteru slohové práce).

- e. **Uzpůsobení podmínek pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami** pro písemné práce a ústní zkoušky z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka, který si žák zvolil zároveň ve společné části maturitní zkoušky, se přibližuje hodnocení žáka v průběhu vzdělávání. Škola, na které se žák vzdělával a která ho zná a ví, jak ho hodnotit, neboť měl v průběhu vzdělávání uzpůsobeny podmínky v rámci svých vzdělávacích potřeb, uzpůsobí konání profilové části maturitní zkoušky dle doporučení, které vydá žákovi školské poradenské zařízení pro účely konání maturitní zkoušky.

2. 1. 3 Úprava školského zákona v návaznosti na distanční výuku

Bylo třeba reagovat na zcela novou situaci, kdy byla po značnou část období školního vyučování v druhém pololetí školního roku 2019/2020 zakázána přítomnost dětí, žáků a studentů ve školách z důvodu epidemie onemocnění COVID-19 způsobené novým koronavirem SARS-CoV-2. V důsledku této epidemie prakticky ze dne na den došlo k uzavření škol a školských zařízení. Ministerstvo vydalo v období nouzového stavu doporučení pro školy, následně situaci právně upravilo vydáním zákona č. 135/2020 Sb. (viz část 2.3). Po této zcela nové zkušenosti z epidemiologické situace ve druhém pololetí školního roku 2019/2020 **ministerstvo považovalo za nezbytné jednoznačně ve školském zákoně upravit pravidla pro distanční výuku pro případ možného opakování této situace**. Vyhlášení krizových opatření ve druhém pololetí školního roku 2019/2020 ukázalo nezbytnost stanovení právní úpravy pro případ uzavření škol či zákazu přítomnosti dětí, žáků nebo studentů ve školách. Školský zákon danou situaci výslovně neřešil, a nebylo možné v létě 2020 vyloučit, že se situace uzavření škol či omezení přítomnosti dětí, žáků a studentů může opakovat v následujících obdobích.

Do školského zákona bylo proto zákonem č. 349/2020 Sb. doplněno nové ustanovení § 184a, které stanoví, že v případech, kdy bude **v důsledku vyhlášení krizového stavu** nebo z důvodu nařízení mimořádného opatření, například mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví nebo krajské hygienické stanice, nebo z důvodu nařízení karantény znemožněna osobní přítomnost většiny žáků nebo studentů z nejméně jedné třídy, studijní skupiny, oddělení nebo kurzu ve škole, je **škola povinna poskytovat vzdělávání distančním způsobem** těm dětem, žákům nebo studentům, kteří jsou mimořádnou situací přímo dotčeni – tedy těm, kteří nemohou být osobně přítomni ve škole. Pro mateřské školy, které v praxi nemusí organizovat vzdělávání dětí, pro které je předškolní vzdělávání povinné (pětileté a starší), v samostatných třídách, jsou stanoveny specifické podmínky vzniku povinnosti distančního vzdělávání. Ve věkově smíšených kolektivech tříd mateřské školy se tato povinnost určuje z počtu pětiletých a starších dětí, nikoliv na třídu, ale na celou mateřskou školu či odloučené pracoviště. Těmto dětem, žákům a studentům se stanovila povinnost se tímto způsobem vzdělávat (s výjimkou žáků základních uměleckých škol a jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky, pro které bude zapojení do této formy výuky dobrovolné). **Stanovila se povinnost školy přizpůsobit distanční výuku podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.**

Jelikož není možné předvídat podobu, formu a délku konkrétní krizové situace a na ni navazujících krizových či epidemiologických opatření a nařízení, umožnilo se **novým ustanovením § 184a** vloženého do školského zákona umožnit ministerstvu vydat v případě vyhlášení krizového opatření či nařízení mimořádného opatření, například mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví či krajské hygienické stanice, opatření obecné povahy, upravující odlišné termíny nebo lhůty stanovené školským zákonem nebo na jeho základě a odlišný způsob nebo podmínky přijímání ke vzdělávání a ukončování středního vzdělávání.

S ohledem na skutečnost, že není možné dopředu předjímat, po jak dlouhou dobu by mohla být v tom kterém případě omezena osobní přítomnost dětí, žáků nebo studentů, a tedy po jak dlouhou dobu bude poskytováno vzdělávání distančním způsobem, bylo stanoveno, že **vzdělávání sice i nadále má probíhat v souladu s RVP a ŠVP, avšak pouze do té míry, do které je to vhodné s ohledem na konkrétní situaci dítěte, žáka nebo studenta a také školy.** Není tedy nutné splnit veškeré požadavky RVP či ŠVP, neboť je zřejmé, že nelze klást rovnítko mezi vzdělávání s osobní přítomností ve škole a vzdělávání distančním způsobem, a to i s ohledem na různé podmínky jednotlivých dětí, žáků, studentů a škol.

S ohledem na skutečnost, že děti, pro které je předškolní vzdělávání povinné, žáci a studenti budou povinni se vzdělávat distančním způsobem (se stanovenými výjimkami), i nadále v případě nařízené distanční výuky trvají pro děti, žáky a studenty povinnosti vyplývající z jejich postavení dítěte v posledním ročníku mateřské školy, žáka a studenta školy, např. povinnost se omlouvat, pokud se žák nebudе moci třeba z důvodu onemocnění vzdělávání účastnit, či se vzdělávat a být přítomen na příslušné on-line platformě podle rozvrhu hodin. **Školy by návazně měly upravit své školní řády a nastavit pravidla pro omlouvání v případě vzdělávání distančním způsobem. Obdobné se pak týká i pravidel pro hodnocení, kdy by školní řády měly obsahovat úpravu hodnocení i pro tyto mimořádné situace.**

2. 1. 4 Základní vzdělávání

- ♦ Revize Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání
- ♦ Vyhlášená pokusná ověřování
- ♦ Podpora výuky pedagogických pracovníků pracujících s cizinci ve školách
- ♦ Podpora jazykového vzdělávání

Ministerstvo koncem roku 2020 ve spolupráci s NPI připravilo **aktualizovaný Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání**. Jedná se o tzv. malou revizi RVP ZV v souladu s implementačním plánem Strategie vzdělávací politiky České republiky do 2030+. Důvodem aktualizace je zastaralý a zásadně překonaný obsah oblasti Informační a komunikační technologie. Tento dynamicky se rozvíjející obor je zcela zásadní pro vzdělávání, profesní uplatnění i osobní život. Proto, aby výuka nové informatiky byla odpovídající a mohla být úspěšná, došlo k navýšení hodinové dotace o čtyři hodiny. V zájmu zachování celkového týdenního počtu vyučovacích hodin přistoupilo ministerstvo ke snížení hodinové dotace o jednu hodinu v oblastech Člověk a jeho svět, Umění a kultura, Člověk a příroda a Člověk a společnost. Naopak v oblastech Český jazyk a literatura a Matematika a její aplikace byl současný rozsah hodinové dotace zachován. Zároveň zůstal beze změn počet disponibilních hodin, které dávají školám prostor přizpůsobit své vzdělávací programy potřebám žáků.

Ministerstvo vyhlásilo dne 20. 10. 2020 **Pokusné ověřování obsahu, metod a organizace kombinovaného vzdělávání v základních a středních školách**, a to od 1. 2. 2021 do 31. 8. 2022. Navazuje na zkušenosti škol s distančním vzděláváním. Úspěšná praxe distančního vzdělávání na řadě škol představuje námět na možné obohacení školního vzdělávání. Účelem ověřování je proto ověřit možnosti organizace, obsah a metody pro kombinované vzdělávání, které by mohlo do budoucna představovat rozšíření vzdělávací nabídky školy např. z důvodů nadání žáků, poptávky rodičů, nemoci, dlouhodobého pobytu v zahraničí, dlouhodobější léčby a v dalších případech, kdy využití kombinovaného vzdělávání může být výhodnější pro žáka a jeho rodinu než prezenční výuka. Kombinovaná forma výuky má podporovat vzdělávací autonomii žáka, samostudijní dovednosti a dovednosti samostatné individuální a skupinové práce, má posilovat kompetence k učení, komunikační a prezentační dovednosti nezbytné pro samostatnou práci a pro reflexi výsledků učení. Obsahem ověřování je plnění povinné školní docházky v základních školách a ve školách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona a vzdělávání ve středních školách s využitím technických prostředků pro vzdělávání na dálku bez osobní přítomnosti žáků v části vyučovací doby ve škole.

Ministerstvo také vyhlásilo dne 24. 8. 2020 **Pokusné ověřování obsahu, metod, forem a organizace vzdělávání připravované vzdělávací oblasti RVP ZV s názvem „Člověk a technika“**, a to od 1. 9. 2020 do 31. 8. 2022. Účelem ověřování je vytvořit předpoklady pro plošné zvýšení kvality technického vzdělávání na základních školách, a to se zachováním možnosti individuálního rozvoje škol. Jedná se o systematickou podporu rozvoje technického myšlení, praktické aplikace znalostí a dovedností, rozvoje manuální zručnosti, technické tvořivosti s využitím technologií, poučené volby dalšího vzdělávání po základní škole a volby profese. Výsledky ověřování budou aplikovatelné plošně ve všech základních školách. Vznikne komplexní metodická podpora pedagogů pro kvalitní realizaci nové vzdělávací oblasti „Člověk a technika“ Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání ve školách. Součástí ověřování bude i seznamování žáků s různými druhy povolání (technických, řemeslných, ve službách, v zemědělství) a s obory středního vzdělávání s tímto zaměřením.

V roce 2020 pokračovala **činnost 14 Krajských center podpory pro oblast dětí/žáků cizinců** při krajských pracovištích NPI ČR v poskytování informační, metodické a vzdělávací podpory pro pedagogické pracovníky vzdělávající děti a žáky cizince (DŽC). Jejich činností je zejména:

- ♦ **Realizace konzultací** pro jednotlivé školy telefonicky, osobně, písemně;
- ♦ **Sdílení příkladů dobré inspirativní praxe** – pomoc školám při navázání spolupráce škol a školských zařízení s odborníky a partnery veřejné správy i neziskového sektoru;
- ♦ **Vydávání podpůrných metodických a informačních materiálů** pro pedagogické pracovníky k oblasti DŽC;
- ♦ **Provozování webového portálu** pro pedagogickou veřejnost cizinci.npicr.cz, který obsahuje informace, odborné materiály a články ze všech oblastí vzdělávání DŽC; na portále jsou k dispozici a volně ke stažení formuláře v 16 jazykových mutacích, jež pomáhají vzájemné komunikaci školy a rodičů jako zákonných zástupců dětí/žáků cizinců. Tato nabídka je průběžně doplňována dalšími dokumenty dle potřeb škol a školských zařízení.
- ♦ **Nabídka dalšího vzdělávání** pro pedagogické pracovníky v oblasti DŽC;
- ♦ **Nabídka služeb adaptačních koordinátorů** – jedná se o bezplatnou službu pro školy po dobu prvních čtyř týdnů od nástupu cizince. Adaptační koordinátor je přednostně pedagogický pracovník dané školy a pomáhá cizinci s adaptací na české školní prostředí, se začleňováním do třídního kolektivu a s orientací ve škole. Koordinátor se také částečně či kompletně podílí na realizaci výuky základů českého jazyka;

- ♦ **Tlumočnické a překladatelské služby** – jedná se o bezplatnou službu poskytovanou školám. Tlumočnické je k dispozici při komunikaci cizinců a jeho rodiny se školou. V rámci těchto služeb jsou vypracovávány překlady důležitých dokumentů.

MŠMT ve spolupráci s NPI ČR a Zastoupením Evropské komise v Praze a za přispění Evropského centra pro moderní jazyky v Grazu a podpory zahraničních jazykových institutů uspořádalo 26. 11. 2020 online IX. **mezinárodní konferenci k vícejazyčnosti**. Byla zaměřena na rozvoj digitálních kompetencí učitelů cizích jazyků s ohledem na distanční vzdělávání ve školách a také na aktuality a novinky ve výuce cizích jazyků. Cílem bylo co nejvíce reagovat na aktuální téma výuky na dálku, změny v organizaci maturitní zkoušky z cizího jazyka a podporu žáků v odborných školách.

Jako každoročně byly **oceněny inovativní jazykové projekty Evropskou jazykovou cenou Label**. Priority programu byly: zlepšení přístupu k jazykové rozmanitosti, rozvoj inkluze ve školách a podpora učitelů a vedoucích pracovníků škol, odstranění jazykových bariér s cílem vytvořit dynamické příhraniční regiony, jazyky v celoživotním vzdělávání, cizí jazyk jako prostředek k získávání a rozšiřování kompetencí a dovedností.

2. 1. 5 Vývoj v oblasti středních škol – střední vzdělávání odborné

Vývoj v oblasti středních odborných škol

Ve školním roce 2019/2020 zesílil trend, který začal v roce 2017, a to **nárůst počtu žáků vstupujících do 1. ročníků středních škol**. V roce 2020 je nárůst oproti minulému roku výrazný, jedná se o 2 798 žáků, což představuje 2 % nově přijímaných. Do 1. ročníků středního vzdělání v denní formě studia bylo přijato v přijímacím řízení v roce 2020 103 021 žáků, z toho do maturitních oborů 71 175 žáků. V kategorii středního vzdělání s výučním listem se daří naplňovat trend a počet nově přijatých do učebních oborů se zvýšil v absolutním čísle o 1 500 žáků oproti loňskému roku.

Střední školy ve své práci využívaly metodické materiály, které byly publikovány na Metodickém portále RVP⁶.

Novela nařízení vlády č. 211/2010 Sb. o soustavě oborů základního, středního a vyššího odborného vzdělávání

V souladu s vyhlášeným pokusným ověřováním organizace a průběhu modelu vzdělávání **umožňujícího dosažení středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou tzv. model L0 + H** byly do soustavy oborů vzdělání novelou nařízení vlády č. 211/2010 Sb. o soustavě oborů základního, středního a vyššího odborného vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, příloha D6) Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou účinnou od 1. 9. 2021 zařazeny komplementární obory vzdělání přílohou D6) Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou a žáci mohou být vzděláváni v příbuzných oborech vzdělání současně od 1. 9. 2021.

Aktualizace rámcových vzdělávacích programů středního odborného vzdělávání

Opatřením ministra školství, mládeže a tělovýchovy byly k 1. 9. 2020 vydány **aktualizované rámcové vzdělávací programy oborů středního vzdělávání** kategorie dosaženého vzdělání J, E, H, L0, L5, M a P stanovené v nařízení

⁶ www.rvp.cz

vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a změny rámcových vzdělávacích programů středního odborného vzdělávání v oblasti profilových zkoušek maturitní zkoušky; č.j. MSMT-31622/2020-1. 1. Aktualizace odborné složky RVP proběhly v souladu s § 4 odst. 2 školského zákona, který ukládá, že RVP musí odpovídat nejnovějším poznatkům vědních disciplín, jejichž základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat a také z důvodu měnících se potřeb trhu práce, které jsou způsobovány digitalizací, robotizací a modernizací technologických postupů.

Aktualizované rámcové vzdělávací programy obsahují:

1. **Aktualizace odborné složky RVP** v souladu s § 4 odst. 2 školského zákona, který ukládá, že RVP musí odpovídat nejnovějším poznatkům vědních disciplín, jejichž základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat a také z důvodu měnících se potřeb trhu práce, které jsou způsobovány digitalizací, robotizací a modernizací technologických postupů.
2. **Doplnění vazby na NSK** (nová kapitola 3.3 Vazba na NSK), kde jsou u jednotlivých oborů vzdělání uvedeny úplné profesní kvalifikace a profesní kvalifikace, které souvisí s daným oborem vzdělání a odkazy na registr NSK⁷. Tato kapitola má školám pomoci se orientovat v NSK a motivovat je při tvorbě školních vzdělávacích programů, aby umožnily (školy nebo učitelé) žákům rozšířit znalosti o další příbuznou oblast prostřednictvím profesní kvalifikace.
3. **Úpravy Ekonomického vzdělávání**, ve kterém došlo k zohlednění aktualizovaného standardu Finanční gramotnosti schváleného Ministerstvem financí.
4. Zpracování dříve vydaných Opatření ministra do textu.
5. Zrušení Národního programu vzdělávání v souladu s novelou školského zákona.

Povinnost upravit školní vzdělávací programy (ve vazbě na aktualizace RVP) je stanovena školám nejpozději od 1. 9. 2022 počínaje prvním ročníkem.

Dále došlo k promítnutí změn souvisejících s novým modelem maturitní zkoušky vyplývajícím z novely školského zákona č. 284/2020 Sb., které nabyly účinnosti od 1. 10. 2020 (tj. tak, aby byly platné již pro jarní zkušební období 2021) a kde vyplývá školám povinnost upravit školní vzdělávací programy (ve vazbě na nový model maturitní zkoušky) nejpozději do 1. 10. 2020.

Do profilové části maturitní zkoušky byly všem oborům vzdělání s maturitní zkouškou mezi povinné zkoušky doplněny zkouška z českého jazyka a literatury konaná formou písemné práce a ústní zkoušky a zkouška z cizího jazyka konaná formou písemné práce a ústní zkoušky, pokud si ji žák zvolil ve společné části maturitní zkoušky. Dále byla zrušena ta opatření, která vybraným oborům vzdělání s maturitní zkouškou stanovovala povinnost konat tři zkoušky v profilové části maturitní zkoušky. V platnosti zůstala ta opatření (z opatření č. 1 až č. 4 z června 2017), která rušila opatření z července 2012 a navyšovala počet hodin matematického vzdělávání. A dále v platnosti zůstala opatření (č. 5 až č. 7 z prosince 2017), která u vybraných oborů vzdělání upravovala obsah vzdělávací oblasti Matematické vzdělávání.

⁷ www.narodnikvalifikace.cz

Opatření ministra č.j. MSMT-31622/2020-1 je zveřejněno na webových stránkách ministerstva⁸ a aktualizované rámcové vzdělávací programy jsou zveřejněny na webových stránkách EDU⁹.

Pokusné ověřování nového pojetí výuky vzdělávání vzdělávacího okruhu Informační technologie a průřezového tématu Člověk a digitální svět ve středním odborném vzdělávání

Ministerstvo vyhlásilo k 1. 9. 2020 **pokusné ověřování nového pojetí výuky vzdělávání vzdělávacího okruhu Informační technologie a průřezového tématu Člověk a digitální svět ve středním odborném vzdělávání**. Pokusné ověřování se vztahuje na aktualizaci vzdělávací oblasti Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích rámcových vzdělávacích programů středního odborného vzdělávání. Cílem pokusného ověřování je ověřit obsah, metody a formy vzdělávání vzdělávacího okruhu Informační technologie a průřezového tématu Člověk a digitální svět před implementací do rámcových vzdělávacích programů pro střední odborné vzdělávání. Pokusné ověřování se nevztahuje na obor vzdělání 18-20-M/01 Informační technologie a skupinu oborů vzdělání 79 Obecná příprava. Do pokusného ověřování se v roce 2020 zapojilo 11 středních škol¹⁰.

2. 1. 6 Vývoj v oblasti konzervatoří

V České republice je **18 konzervatoří**. Konzervatoře jako specifický druh školy připravují žáky pro výkon náročných uměleckých nebo uměleckých a umělecko-pedagogických činností v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. Střední vzdělání s maturitní zkouškou získá žák úspěšným ukončením odpovídající části vzdělávacího programu v konzervatoři nejdříve po čtyřech letech v denní formě vzdělávání v šestiletém vzdělávacím programu, nebo po osmi letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu. Vyšší odborné vzdělání získá žák konzervatoře úspěšným ukončením šestiletého nebo osmiletého vzdělávacího programu.

Dvanáct konzervatoří je zřizováno kraji, jednu konzervatoř zřizuje Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (Konzervatoř a střední škola Jana Deyla, příspěvková organizace, která tradičně vytváří dobré podmínky ke studiu také pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona), dvě konzervatoře zřizuje církev a tři konzervatoře soukromý subjekt.

Důležitou složku vzdělávání v konzervatořích tvoří aktivní umělecké působení v rámci školních, regionálních, celostátních i mezinárodních uměleckých projektů. Tuto oblast tradičních aktivit konzervatoří v roce 2020 negativně ovlivnila epidemiologická situace v souvislosti se šířením nemoci COVID-19.

2. 1. 7 Vývoj v oblasti VOŠ

Vzdělávání ve vyšších odborných školách (dále jen „VOŠ“) spadá do sektoru terciárního nevysokoškolského vzdělávání. Studium ve VOŠ je **určeno absolventům středních škol**, kteří se chtějí po maturitě nadále vzdělávat,

⁷ www.narodnikvalifikace.cz

⁸ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/vydani-aktualizovanych-rvp-pro-stredni-odborne-vzdelavani>

⁹ www.edu.cz

¹⁰ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/pokusne-overovani-noveho-pojeti-vyuky-vzdelavani>

ale nevyhovuje jim příliš teoreticky zaměřené vzdělávání na škole vysoké, případně se chtějí vzdělávat v oborech, které vysoké školy dosud nenabízejí. VOŠ rozvíjejí a prohlubují znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytují odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností. VOŠ nabízejí studium ve 3–3,5letých programech oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání v denní formě vzdělávání a 3–4,5letých programech v jiných formách vzdělávání. Vyšší odborné vzdělávání je ukončeno absolutoriem, po jehož úspěšném složení absolvent získá označení „diplomovaný specialista“ (zkráceně „DiS.“).

Ve školním roce 2020/2021 oproti minulému školnímu roku došlo k mírnému nárůstu počtu studentů vstupujících do 1. ročníků vyšších odborných škol. Největší zájem přetrvává ve skupinách oborů vzdělání 53 Zdravotnictví a 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče. Celkem bylo v přijímacím řízení v roce 2020 přijato 5 106 studentů a absolvovalo 2 721 studentů.

Změna vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů

Novelou vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, účinnou od 1. 1. 2020, změnou ustanovení § 3 odst. 1, došlo k přesnému vymezení, kdy je nutné **doporučovat individuální vzdělávací plán**. Dále touto novelizací bylo upraveno **využívání podpůrného opatření 1. stupně, a to konkrétně plánu pedagogické podpory**. Vypracování tohoto dokumentu bylo ponecháno zcela na zvážení školy, tzn. aktuálně již záleží na učitelích, zda tento dokument využijí, či podporu budou daným žákům poskytovat jiným způsobem. Přesto jsou školy povinny doložit školskému poradenskému zařízení (dále ŠPZ) nebo České školní inspekci informaci o poskytování daného podpůrného opatření. Rovněž byl upraven **systém rediagnostik žáků**, kdy praxe ukázala, že školy a ŠPZ dodržují časový odstup rediagnostik dvou let, přestože není na základě vyhodnocování dosavadních poskytnutých opatření další psychologické a speciálně pedagogické vyšetření opodstatněné. ŠPZ může tedy v odůvodněných případech v doporučení stanovit dobu rediagnostiky až na čtyři roky.

V souvislosti s novelou ustanovení § 5 odst. 2 vyhlášky č. 27/2016 Sb. k výše uvedenému datu rovněž ŠPZ **doporučuje sdíleného asistenta pedagoga** (dále AP). To ze strany ŠPZ v praxi předpokládá respektovat skutečnost, kdy jednoho AP lze využít pro více než jednoho žáka. Cílem zavedení sdílení AP ve všech stupních podpůrných opatření je co nejvyšší míra nezávislosti žáka se speciálními vzdělávacími potřebami na podpoře individuální a co nejvyšší míra jeho aktivního zapojení do formálních i neformálních procesů učení, výuky i školního života jako takového a osvojování sociálních a občanských kompetencí. Druhého AP v jedné třídě je možné doporučit na základě posouzení situace konkrétní třídy a speciálních vzdělávacích potřeb žáka v případě, že ve třídě jsou více než tři žáci s přiznaným podpůrným opatřením 3. až 5. stupně nebo ve třídě jsou alespoň tři žáci s přiznaným podpůrným opatřením 3. až 5. stupně, z nichž alespoň jeden má diagnostikované závažné psychické onemocnění, autismus či kombinaci poruch chování s dalším zdravotním znevýhodněním.

U podpůrných opatření personálního charakteru byla zavedena **podmíněná normovaná finanční náročnost**, a tedy mechanismus posouzení reálné situace a podmínek, které odpovídají skutečným potřebám konkrétních žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Odpovědnost za využití doporučení má ředitel školy, který před požadavkem přidělení finančních prostředků posoudí konkrétní podmínky školy/třídy.

V rámci této novely vyhlášky došlo také k novému nastavení **rozdělení speciálních učebnic, speciálních učebních pomůcek a kompenzačních pomůcek dle kategorií**, včetně zavedení nové kategorie „univerzálních“ pomůcek a také ke změnám na úrovni jednotlivých položek (odstranění, úprava či doplnění pomůcky). Rovněž byla zavedena podmíněná normovaná finanční náročnost pomůcek, kdy ředitel školy rozhodne o nákupu doporučených pomůcek v souvislosti s konkrétním stávajícím vybavením školy. Pomůcky s nejnižší finanční hodnotou (do 500,- Kč) byly ze seznamu odstraněny a školami jsou financovány z ostatních neinvestičních výdajů.

Novela vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, stanovila, že až na výjimky vyplývající z § 15 odst. 4 vyhlášky č. 27/2016 Sb. (tzn. vzhledem k více druhům znevýhodnění žáka je nezbytné vydání doporučení různými ŠPZ s ohledem na jejich zaměření nebo je-li žákovi souběžně poskytováno vzdělávání ve více školách) ŠPZ neposkytne poradenskou službu směřující ke zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb nebo mimořádného nadání žáka, je-li platné dříve vydané doporučení, které bylo žadateli vydáno stejným nebo jiným ŠPZ. Dále se zpřesnila příloha č. 5 vyhlášky č. 72/2005 Sb. tak, aby odrážela aktuální vývoj pravidel upravujících ochranu osobních údajů.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v souvislosti s reformou financování od 1. 1. 2020 rovněž **upravilo způsob financování personální podpory AP** ze státního rozpočtu ve školách a třídách zřízených podle § 16 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Na základě této novely tedy došlo k zavedení jednotného systému financování personální podpory, a to v mateřských a základních školách či třídách mateřských nebo základních škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona, základních školách speciálních, praktických školách jednoletých a dvouletých, ve školách při školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, ve třídách přípravného stupně základní školy speciální a v odděleních školních družin tvořených pouze účastníky uvedenými v § 16 odst. 9 školského zákona a k zajištění financování AP z rozpočtů jednotlivých škol na základě vzdělávacího oboru, příslušného rámcového vzdělávacího programu (počtu hodin učebního plánu) a druhu zdravotního postižení v jednotlivých třídách.

Změna vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů

Novelou vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, účinnou od 1. 9. 2020, změnou ustanovení § 2 odst. 6, došlo k odpočtu maximálního počtu dětí ve třídě mateřské školy s ohledem na přijetí dětí mladších tří let. Touto novelizací bylo sledováno **postupné snižování počtu dětí ve třídě** s tím, že bude dosaženo optimálního počtu dětí na třídu s ohledem na věkové složení dětí, respektování individuálních zvláštností dětí mladších tří let a s přihlédnutím k využitím maximální stanovené kapacity. K další změně došlo v průběhu školního roku, a to s účinností k 23. 10. 2020. Vzhledem k pokračování pandemické situace a možnému omezení či přerušení provozu mateřských škol bylo aktualizováno znění § 6 odst. 5 předmětné vyhlášky s tím, jak má v případě potřeby ředitel školy postupovat při vybírání úplaty za předškolní vzdělávání podle jiného právního předpisu, než je školský zákon či vyhláška o předškolním vzdělávání.

2. 1. 8 Primární prevence rizikového chování

Ministerstvo je gestorem **primární prevence rizikového chování** a koordinuje v rámci České republiky opatření

a aktivity v oblasti primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže na základě platné „**Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027**“, která byla schválena dne 18. 3. 2019 usnesením vlády č. 190.

Hlavní funkcí této strategie je vymezit pro období 2019–2027 základní rámec primární prevence rizikového chování v České republice, stanovit hlavní cíle a priority rozvoje v politice primární prevence rizikového chování a informovat odbornou a laickou veřejnost o cílech a prioritách politiky primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže. **Součástí strategie jsou i návazné akční plány**, které prostřednictvím konkrétních opatření a úkolů směřují k dosažení cílů strategie. Vertikální koordinaci zabezpečuje ministerstvo ve spolupráci s krajskými školskými koordinátory prevence – pracovníky krajů, dále na úrovni bývalých okresů prostřednictvím pedagogicko-psychologických poraden a zároveň v úzké vazbě na činnost samotných primárních uživatelů a realizátorů programu primární prevence rizikového chování škol a školských zařízení – školních metodiků prevence (v každé škole). Takto nastavený vertikální systém koordinace a metodického vedení tvoří stabilní systém koordinace a řízení od úrovně státní, přes samosprávnou, až po úroveň místní.

Ministerstvo je **členem Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Republikového výboru prevence kriminality a dalších pracovních orgánů, jejichž náplní je prevence rizikového chování**. V rámci metodického vedení ministerstvo aktualizuje a zveřejňuje přílohy metodického doporučení. K aktualizaci příloh se přistupuje z důvodu potřeby vymezit aktuální terminologii a doplnit chybějící oblasti, které v původních verzích nebyly zpracovány (např. doplnění o aktuální kontakty a odkazy na doporučenou literaturu, o aktuální legislativní ukotvení problematiky apod.). Všechny přílohy jsou zveřejněny na webových stránkách ministerstva.

2. 2. Zkušenosti z prvního roku nového systému financování regionálního školství

Od 1. 1. 2020 došlo ke změně systému financování regionálního školství – krajského, obecního a svazkového školství (dále též „veřejné“), kterým se zavedl systém založený na financování reálného objemu výuky a došlo k zajištění dostatečných finančních prostředků pro zajištění kvalitní výuky a odpovídajícího odměňování jejich pracovníků.

Nový systém financování ve veřejných mateřských školách již není závislý na počtu dětí, ale závisí na počtu tříd a době provozu jednotlivých pracovišť mateřské školy, což umožňuje vytvářet třídy s menším počtem dětí, a tím i kvalitnější výuku zahrnující individuální přístup a pedagogickou diagnostiku. Dále je finančně zajištěno překrývání přímé pedagogické činnosti učitelů. Ve třídách a školách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona je pak zajištěno delší překrývání pedagogické činnosti učitelů a také přítomnost jednoho asistenta pedagoga v každé třídě.

Zásadní změnu představuje zavedení nového systému financování pedagogické práce v základních a středních školách, kdy pro jednotlivé obory vzdělání byl závazným právním předpisem (nařízení vlády č. 123/2018 o stanovení maximálního počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu pro základní školu, střední školu a konzervatoř zřizovanou krajem, obcí nebo svazkem obcí, ve znění pozdějších předpisů) stanoven maximální rozsah vzdělávání, nebo maximální rozsah přímé pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu.

V oblasti středního odborného vzdělávání stávající systém v řadě případů negativně působí na kvalitu i na ekonomickou efektivnost vzdělávání. Školy v zájmu získání žáků (a tedy prostředků státního rozpočtu) snižují nároky na

kvalitu „na vstupu“ do vzdělávání v oborech vzdělání s maturitní zkouškou. Škole bude poskytnut objem finančních prostředků na skutečný počet jejích pedagogů, pokud hodinové vyjádření jejich úvazků (přímé pedagogické činnosti) nepřekročí stanovený maximální rozsah. Objem poskytnutých prostředků bude také respektovat reálné zařazení pedagogů školy do platových tříd a stupňů a normativně stanovenou úroveň ostatních nárokových a nenárokových složek platů.

V oblasti zájmového vzdělávání představuje zásadní změnu **zavedení zcela odlišného systému financování pedagogické práce ve školních družinách**. Pro školní družinu se novelou vyhlášky č. 74/2005 Sb. stanovuje maximální rozsah přímé pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu. Tento maximální rozsah je stanoven pro školní družiny v podobě **týdenního maximálního počtu hodin přímé pedagogické činnosti v závislosti na organizační struktuře školní družiny, tj. v závislosti na počtu oddělení školní družiny (tzv. PHmax školní družiny)**.

Zkušenosti z prvního roku nového systému financování jsou ve školních družinách vesměs pozitivní, hodnoty PHmax pro školní družiny byly stanoveny reálně a umožňují školním družinám realizovat kvalitní zájmové vzdělávání.

Metodiky pro výpočet PHmax mají ředitelé všech typů škol a školní družiny k dispozici na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy¹¹.

Na podporu spuštění nového způsobu financování regionálního školství byl vyhlášen rozvojový program s názvem Podpora financování základních a středních škol při zavádění změny systému financování regionálního školství v období 9.–12. měsíc roku 2020 (blíže viz část 2. 3.). Pro mateřské školy byl vyhlášen roční rozvojový program ve dvou etapách (leden až srpen, září až prosinec 2020) s názvem Finanční zajištění překrývání přímé pedagogické činnosti učitelů se zohledněním provozu mateřských škol.

S účinností od 1. 10. 2020 dochází k dílčím změnám v oblasti financování regionálního školství. Je zaveden nový institut tzv. ad hoc normativu (přidělení mimořádných finančních prostředků státního rozpočtu) v průběhu kalendářního roku, který MŠMT umožní přidělit veřejným školám a školským zařízením peníze na předem určený okruh výdajů a účel. V návaznosti na to se ruší rozvojové programy, které přinášely do škol a školských zařízení a krajských úřadů nadbytečnou administrativu. Dále se rozšiřuje možnost použít finanční prostředky na ostatní neinvestiční výdaje (tzv. ONIV) i na dopravu na školní akce související s příslušným rámcovým vzdělávacím programem. Konečně se vytváří legislativní opora pro možnost normovat doplňkové pedagogické pozice „na školu“, což do budoucna umožní přidělovat státní finanční prostředky např. na školní psychology či asistenty pedagoga stabilně a cíleně se zohledněním velikosti či struktury školy.

Od 1. ledna 2020 došlo také ke změně financování nepedagogické práce na školách. V dřívějším systému financování (tedy do prosince 2019) se i finanční prostředky státního rozpočtu na platy nepedagogických zaměstnanců (a s tím spojené limity počtu nepedagogických zaměstnanců) poskytovaly školám prostřednictvím krajských normativů (které stanovovaly krajské úřady, a byly tedy mezikrajově rozdílné), a to podle počtu žáků (dětí, studentů) v dané škole.

¹¹ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/metodiky-k-reforme-financovani-regionalniho-skolstvi>

Cílem nového systému financování nepedagogické práce v mateřských školách, základních školách, středních školách, konzervatořích a vyšších odborných školách je především spravedlivější a transparentnější nastavení parametrů nepedagogické práce zohledňujících i jiné skutečnosti mající vliv na její rozsah, než je počet žáků (dětí, studentů) školy, a dále odstranění nedůvodných mezikrajových rozdílů v této oblasti.

V této souvislosti je dále stěžejní to, že se MŠMT podařilo vyjednat navýšení celkového limitu počtu nepedagogických zaměstnanců pro oblast regionálního školství pro rok 2020 o 3 154 úvazků (o více než 1 mld. Kč) ve srovnání s rozpočtovaným limitem pro rok 2019. Toto navýšení bylo promítnuto v modelu nepedagogické práce oproti průměru krajských normativů následovně: u mateřských a základních škol je navýšení v průměru o 10 %, u středních škol v průměru o 5 %.

Objem prostředků na platy nepedagogických zaměstnanců tedy bude MŠMT rozepisovat na každou jednotlivou školu prostřednictvím normativu složeného z normativu na

- ředitelství,
- další pracoviště a
- každou třídu se zohledněním oborové struktury (konzervatoře na žáka, VOŠ na studenta).

Stále se tedy jedná o normativní (paušální) způsob výpočtu rozsahu nepedagogické práce financovatelného ze státního rozpočtu, nikoliv financování na její skutečný rozsah v konkrétní škole.

Tímto způsobem tak MŠMT vytváří určitý personálně-finanční standard nepedagogické práce spojené s činností daného druhu školy (se zohledněním oborové struktury u konzervatoří, středních a vyšších odborných škol). Tento princip umožňuje reálnější zohlednění skutečné potřeby nepedagogické práce spojené s činností konkrétní školy (než současný princip na „dítě či žáka“) - zároveň však tímto MŠMT poprvé jednoznačněji definuje rozsah nepedagogické práce, kterou si u škol „objednává“ stát z titulu toho, že škola je vzdělávací institucí mající určité, s tímto postavením spojené, administrativní, odborné a ekonomické povinnosti (které by do značné míry daná právnická osoba neměla, kdyby nevykonávala činnost školy podle školského zákona).

Limity počtu nepedagogických zaměstnanců, které stanovuje MŠMT na základě výše popsaného modelu, umožňují ředitelům škol vytvářet takové nepedagogické pozice, které škola skutečně potřebuje.

Úvazky nepedagogických zaměstnanců spojené s činností školských zařízení, jejichž činnost vykonává daná právnická osoba (zařízení školního stravování, školní klub, středisko praktického vyučování apod.), jsou i po změně financování stanovovány (a rozpočtovány) krajským úřadem prostřednictvím krajských normativů v rámci celkového rozpisu rozpočtu přímých výdajů na vzdělávání a školské služby dané právnické osoby pro příslušný kalendářní rok.

Při řešení případných disproporcí v počtech nepedagogických zaměstnanců při zajišťování praktického vyučování mají školy možnost tuto disproporcii řešit prostřednictvím směrnice MŠMT o závazných zásadách pro rozpisy a návrhy rozpisů finančních prostředků státního rozpočtu krajskými úřady a obecními úřady obcí s rozšířenou působností.

U neveřejného školství v 1. etapě již v roce 2020 připravilo MŠMT převodový můstek tohoto nového způsobu financování veřejného školství na normativní financování na dítě a žáka pro mateřské školy, základní školy a školní družiny.

2. 3. Vzdělávání v podmínkách protiepidemických opatření

2. 3. 1 Dopady protiepidemických opatření na průběh výuky

Průběh vzdělávání v roce 2020 byl výrazně ovlivněn mnohými protiepidemickými opatřeními, která byla během celého roku postupně nařizována vládou, Ministerstvem zdravotnictví nebo krajskými hygienickými stanicemi. **Zásadním omezením provozu škol a školských zařízení byl v rámci přijímaných protiepidemických opatření zejména zákaz osobní přítomnosti žáků a studentů na vzdělávání ve školách a školských zařízeních**, který byl poprvé nařízen mimořádným opatřením Ministerstva zdravotnictví s účinností **od 11. 3. 2020** pro žáky a studenty základních, středních, vyšších odborných a vysokých škol a následně od 13. 3. 2020 byl v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu usnesením vlády rozšířen na další školy a školská zařízení.

Výše uvedená opatření zakazovala osobní přítomnost žáků a studentů na vzdělávání ve školách, neměnila však organizaci školního roku a nestanovila na tuto dobu prázdniny. Opatření rovněž nezakazovala samotnou činnost škol a školských zařízení. Stávající školské právní předpisy takovou mimořádnou situaci neupravovaly, jednalo se o specifické nástroje zákona o ochraně veřejného zdraví nebo krizového zákona, **nadále obecně platilo, že škola má povinnost vzdělávat a žák má povinnost se vzdělávat. Tyto obecné normy bylo nutné i v mimořádné vzniklé situaci, pokud možno co nejlépe, naplňovat jinými možnými způsoby s využitím prostředků a nástrojů pro vzdělávání na dálku (distanční způsob vzdělávání).**

Přestože v průběhu května 2020 byla přijata protiepidemická opatření vzhledem ke školám postupně rozvolňována, osobní přítomnost vymezených skupin žáků a studentů ve školách byla umožňována s mnohými hygienickými, bezpečnostními a početními omezeními zejména jen za účelem přípravy na zkoušky, konání zkoušek nebo realizace praktického vyučování. Povolená prezenční výuka žáků prvního stupně ZŠ od konce května probíhala také pouze na dobrovolné bázi paralelně s výukou distančním způsobem. Rovněž osobní přítomnost ve škole na konzultacích nebo třídnických hodinách, povolená v červnu pro žáky druhého stupně ZŠ nebo žáky středních škol, byla dobrovolná. Do konce druhého pololetí školního roku se žáci a studenti škol k povinné každodenní prezenční výuce nevrátili.

Školní rok 2020/2021 zahájily všechny školy prezenční výukou za zpřísněných hygienických podmínek, pravidel a omezení nastavených Ministerstvem zdravotnictví. V souvislosti s další vlnou šířící se epidemie na přelomu září a října 2020 nejdříve krajské hygienické stanice, s ohledem na situaci na daném území nebo v konkrétní škole, svým nařízením omezovaly provoz škol, následně byla krizovým opatřením vlády **od 12. 10. 2020 v užším rozsahu a od 14. 10. 2020 v širším rozsahu opět plošně zakázána (s několika specifickými výjimkami) osobní přítomnost žáků a studentů ve školách.** Opět probíhalo vzdělávání distančním způsobem. Dotčení aktéři vzdělávání již v té době také měli mnohé zkušenosti, dříve nastavené postupy komunikace, znalosti a dovednosti z distanční výuky z předchozího školního roku, k dispozici byl rovněž dostatek učebních a metodických materiálů, širší a kvalitnější bylo technické vybavení škol pro učitele i pro možné výpůjčky žákům. Přechod k distančnímu způsobu vzdělávání tak byl z výše uvedených důvodů jednodušší a efektivnější.

Následně od 18. 11. 2020 do konce kalendářního roku byla s ohledem na vývoj epidemické situace postupně umožňována osobní přítomnost přesně vymezených skupin žáků a studentů ve školách, dle podmínek a pravidel stanovených protiepidemickým systémem PES Ministerstva zdravotnictví, přesto **před koncem kalendářního roku**

nebyla realizována prezenční výuka žáků a studentů v plném rozsahu, pro některé skupiny žáků a studentů probíhala povinná výuka v prosinci 2020 ještě zcela nebo částečně distančním způsobem.

Osobní přítomnost dětí v mateřských školách nebyla v roce 2020 protiepidemickými opatřeními plošně zakázána. Provoz mateřských škol probíhal za zprísňených hygienických a bezpečnostních podmínek a pravidel stanovených MŠMT ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví. O přerušení provozu jednotlivé mateřské školy v souvislosti s epidemickou situací rozhodoval ředitel školy, případně byla mateřská škola z důvodů karanténních opatření uzavřena rozhodnutím krajské hygienické stanice.

2. 3. 2 Změny školské legislativy bezprostředně související s protiepidemickými opatřeními

Vyhlášení mimořádných a krizových opatření ve druhém pololetí školního roku 2019/2020 vyvolalo také nezbytnost stanovení úprav školských právních předpisů. MŠMT v této souvislosti připravilo a vydalo nové právní předpisy nebo novely stávajících předpisů, které zejména upravovaly průběh hodnocení nebo zkoušek ve druhém pololetí a od následujícího školního roku také stanovily v konkrétních vymezených situacích povinnost vzdělávání distančním způsobem.

Jelikož podle standardní právní úpravy dané školským zákonem začíná konání přijímacích zkoušek na střední školy dne 12. 4. a maturitních zkoušek dne 1. 4. , bylo nezbytné jejich organizaci upravit návazně na vývoj epidemické situace v České republice a na možnost zrušení zákazu osobní přítomnosti žáků ve školách. Byl proto schválen **zákon č. 135/2020 Sb.**, o zvláštních pravidlech pro přijímání k některým druhům vzdělávání a k jejich ukončování ve školním roce 2019/2020 (dále jen „zákon č. 135/2020 Sb.“). Uvedený zákon upravil zvláštní postupy pro konání přijímacího řízení, maturitní zkoušky nebo závěrečné zkoušky ve školním roce 2019/2020 a pro konání na ně navazujících náhradních nebo opravných zkoušek a dále také otázky související s termínem ukončování základního, vyššího odborného vzdělání a vzdělávání v konzervatoři. K tomuto zákonu byl vydán prováděcí právní předpis, a to **vyhláška č. 232/2020 Sb.**, o přijímacím řízení, maturitní zkoušce a závěrečné zkoušce ve školním roce 2019/2020 (dále jen „vyhláška č. 232/2020 Sb.“). **Vyhláška č. 233/2020 Sb.**, o některých zvláštních pravidlech pro vzdělávání v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii koronaviru SARS CoV-2 (dále jen „vyhláška č. 233/2020 Sb.“) stanovila další zvláštní pravidla pro poskytování vzdělávání v roce 2020 a doplnila ustanovení vyhlášky o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání. K hodnocení výsledků vzdělávání žáků vydalo MŠMT **vyhlášku č. 211/2020 Sb.**, o hodnocení výsledků vzdělávání žáků ve druhém pololetí školního roku 2019/2020. V průběhu hlavních prázdnin pak byla schválena **novela školského zákona**, která obsahuje ustanovení týkající se povinnosti vzdělávání distančním způsobem v konkrétních vymezených situacích a také umožňuje ministerstvu v případě řešení důsledků vyplývajících z mimořádných nebo krizových opatření vydávat potřebná opatření obecné povahy upravující termíny stanovené školským zákonem nebo způsoby přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání.

2. 3. 3 Změny v přijímacích zkouškách v roce 2020

Zákonem č. 135/2020 Sb. a navazující vyhláškou č. 232/2020 Sb. byl posunut termín pro konání přijímacích zkoušek do středních škol, které proběhly až 14 dnů po obnovení osobní přítomnosti žáků na vzdělávání ve středních školách. Žákům 9. tříd základních škol byl umožněn návrat do škol v pondělí 11. 5. 2020. Jednotná přijímací

zkouška byla konána pouze v jednom termínu, pro víceletá gymnázia dne 9. 6. 2020 a pro čtyřleté obory vzdělání dne 8. 6. 2020. Oproti ustanovení školského zákona došlo k prodloužení času trvání jednotné přijímací zkoušky. Test z českého jazyka a literatury trval 70 minut (o 10 minut delší, než je běžný čas), test z matematiky trval 85 minut (o 15 minut delší, než je běžný čas).

Pro školní přijímací zkoušku byly stanoveny pevné termíny. Uchazeči konali školní přijímací zkoušku v prvním termínu ve škole, kterou uvedli na přihlášce jako první v pořadí, a ve druhém termínu ve škole, kterou uvedli na přihlášce jako druhou v pořadí. Pro čtyřleté obory vzdělání, včetně nástavbového studia, a pro víceletá gymnázia byl první řádný termín stanoven od středy 3. 6. do čtvrtka 4. 6. 2020, v období od pátku 5. 6. do soboty 6. 6. 2020 byl stanoven druhý řádný termín. Pokud školy potřebovaly pro konání školní přijímací zkoušky delší období pro řádný termín, než je uvedeno výše, pak pro žáky, kteří konali školní přijímací zkoušku v prvním termínu, bylo možno využít navíc období od pondělí 25. 5. do úterý 26. 5. 2020, v druhém termínu bylo možno využít navíc období od středy 27. 5. do čtvrtka 28. 5. 2020.

Upraveny byly i termíny pro odesílání pozvánek k přijímací zkoušce (pět pracovních dnů před konáním školní přijímací zkoušky, popř. deset pracovních dnů před konáním jednotné přijímací zkoušky). Vyhodnocení přijímacího řízení proběhlo nejpozději do 16. 6. 2020 pro čtyřleté obory vzdělání, včetně nástaveb, a do 17. 6. 2020 pro obory vzdělání šestiletých a osmiletých gymnázií (do osmi kalendářních dnů po termínu konání jednotné přijímací zkoušky), kdy musel ředitel školy vyhlásit na veřejně přístupném místě ve škole a zároveň způsobem umožňujícím dálkový přístup pořadí uchazečů pod registračním číslem.

Možnost odvolání proti rozhodnutí byla nahrazena tzv. žádostí o vydání nového rozhodnutí podle § 101 písm. b) správního řádu, kterým bylo umožněno změnit původní rozhodnutí o nepřijetí uchazeče. Rovněž byl zkrácen termín pro odevzdání zápisových lístků, který byl stanoven na pět pracovních dnů po nejzazším termínu pro zveřejnění seznamu přijatých uchazečů, což bylo pro uchazeče o střední vzdělání ve čtyřletých oborech vzdělání s maturitní zkouškou, včetně nástavbového studia, a v oborech vzdělání bez maturitní zkoušky 23. 6. 2020, pro uchazeče o střední vzdělání v oborech vzdělání šestiletého a osmiletého gymnázia byl tento termín 24. 6. 2020.

K náhradnímu termínu mohl jít uchazeč, který se do tří dnů z vážných důvodů omluvil písemně řediteli školy z řádného termínu. Za vážné důvody bylo možno v tomto případě považovat např. nemoc, karanténní opatření, nemožnost dostavit se na přijímací zkoušku ze zahraničí a další obtíže spojené s pandemií. Škola přihlásila k náhradnímu termínu jednotné přijímací zkoušky uchazeče Centru pro zjišťování výsledků vzdělávání do dvou pracovních dnů od doručení omluvy. Náhradní termín jednotné přijímací zkoušky stanovilo ministerstvo na den úterý 23. 6. 2020, a to pro čtyřleté obory vzdělání, včetně nástaveb, i pro obory vzdělání šestiletých a osmiletých gymnázií. Dva náhradní termíny školní přijímací zkoušky stanovil ředitel školy, a to v návaznosti na harmonogram stanovený ministerstvem, jako v případě řádného termínu. Pro čtyřleté obory vzdělání, včetně nástavbového studia, a pro víceletá gymnázia bylo stanoveno období od pátku 19. 6. do soboty 20. 6. 2020, ve kterém ředitel školy stanovil první náhradní termín školní přijímací zkoušky, v období od neděle 21. 6. do pondělí 22. 6. 2020 ředitel školy stanovil druhý náhradní termín školní přijímací zkoušky. Pokud škola potřebovala pro konání školní přijímací zkoušky delší období pro náhradní termín, než je uvedeno výše, pak pro žáky, kteří konali školní přijímací zkoušku v prvním termínu, bylo možno využít navíc období od pondělí 15. 6. do úterý 16. 6. 2020, v druhém náhradním termínu bylo možno využít navíc období od středy 17. 6. do čtvrtka 18. 6. 2020.

Další kola přijímacího řízení se konala v souladu s právní úpravou zakotvenou ve školském zákoně a prováděcích právních předpisech. Termín pro odevzdání zápisových lístků byl ovšem dle nové právní úpravy zkrácen také pouze na pět pracovních dnů.

2. 3. 4 Změny v maturitních zkouškách, závěrečných zkouškách a v absolutoriích v roce 2020

Zákon č. 135/2020 Sb. stanovil, že maturitní zkouška a závěrečná zkouška bude zahájena nejdříve 21 dnů ode dne obnovení osobní přítomnosti žáků na vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách, nejpozději však do 30. 6. 2020. Z důvodu nemožnosti ukončení posledního ročníku středního vzdělávání za obvyklých podmínek se umožnilo konání maturitní a závěrečné zkoušky žákům, kteří byli ke dni účinnosti zákona žáky posledního ročníku střední školy, tedy bez podmínky úspěšného ukončení posledního ročníku středního vzdělávání. Zároveň z důvodu ztížené přípravy maturujících žáků bylo rozhodnuto, že společná část maturitní zkoušky bude obsahovat jen didaktické testy, písemné práce z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka byly pro tento školní rok žákům zrušeny. Stejně podmínky byly žákům stanoveny pro podzimní zkušební období pro první opravné a náhradní zkoušky.

K obnovení přítomnosti žáků posledních ročníků na vzdělávání ve školách došlo 11. 5. 2020, od tohoto dne bylo do 29. 5. 2020 možné konat profilové zkoušky v podobě praktických zkoušek. Didaktické testy společné části maturitní zkoušky proběhly v jarním zkušebním období v termínu od 1. 6. do 3. 6. 2020. Jarní zkušební období pro konání maturitních zkoušek 2020 bylo stanoveno od 4. 6. do 17. 7. 2020. Podzimní zkušební období proběhlo bez nutnosti změn v souladu s platnými právními úpravami.

Závěrečnou zkoušku podle zákona č. 135/2020 Sb. bylo možné konat nejdříve 21. den po znovuoobnovení osobní přítomnosti žáků na středních školách, tedy od pondělí 1. 6. 2020, s výjimkou praktické zkoušky, kterou bylo umožněno konat i dříve. Pravidla pro přípravu zadání závěrečných zkoušek se neměnila. Zadání a zkušební dokumentace pro závěrečné zkoušky u oborů vzdělání s výučním listem byla pro jarní termín ředitelům škol zveřejněna v březnu 2020. Pořadí jednotlivých zkoušek stanovil ředitel školy. Vzhledem k časovému posunu konání závěrečných zkoušek u oborů vzdělání skupiny 82 Umění, užité umění byla délka konání praktické zkoušky stanovena v maximální délce dvou týdnů. K závěrečné zkoušce byl připuštěn každý žák posledního ročníku střední školy oboru vzdělání, který se ukončuje závěrečnou zkouškou, kdy zákonem byla zrušena podmínka úspěšného ukončení posledního ročníku. Dále byl k závěrečné zkoušce připuštěn i ten, kdo byl oprávněn konat opravnou nebo náhradní zkoušku.

Zvláštní pravidla pro vyšší odborné školy a pro konání absolutoria v roce 2020 byla stanovena vyhláškou č. 233/2020 Sb. V souvislosti s vývojem epidemické situace v daném období bylo vyhláškou umožněno řediteli vyšší odborné školy stanovit nový termín pro konání přijímací zkoušky, pokud všechny již vyhlášené podmínky zůstaly zachovány. Ředitel školy nejen v případě náhradního termínu, ale i v případě řádného termínu přijímacího řízení, měl povinnost zaslat pozvánku ke konání přijímací zkoušky nejpozději pět dnů před jejím konáním. Absolutorium podle vyhlášky č. 233/2020 Sb. bylo možné konat nejdříve od pondělí 1. 6. 2020. Pokud student v rámci mimoškolních aktivit vykonával činnosti, které souvisí s oborem vzdělání, bylo umožněno řediteli školy tyto činnosti studentovi uznat a započítat do praktické přípravy. Řediteli konzervatoře bylo umožněno uznat za absolventský výkon výjimečný umělecký výkon, který má charakter veřejného vystoupení a žák ho vykonal v průběhu posledních dvou ročníků za podmínky, že takový výkon odpovídá požadavkům absolventského výkonu. Podmínky pro připuštění studenta/

žáka k absolutoriu ve vyšší odborné škole a konzervatoři a pravidla pro náhradní termín absolutoria se neměnily. K absolutoriu byli připuštěni studenti/žáci, kteří úspěšně ukončili poslední ročník vzdělávání. Řádné termíny pro konání absolutoria ve vyšší odborné škole nebo konzervatoři byly prodlouženy do 31. 8. 2020. Dále bylo umožněno vzhledem k epidemické situaci, aby členové zkušební komise, kteří nepatří mezi stálé členy, mohli být při absolutoriu přítomni „na dálku“. Znamenalo to, že přisedící, který vyučuje daný předmět, odborník z praxe, vedoucí absolventské práce a oponent nemuseli být přítomni osobně v místě, kde student koná absolutorium, ale připojili se prostřednictvím nástrojů určených pro komunikaci na dálku.

2. 3. 5 Metodická podpora škol pro vzdělávání distančním způsobem po dobu zákazu osobní přítomnosti žáků ve škole

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Národním pedagogickým institutem ČR a Českou školní inspekcí poskytovalo školám při jejich činnosti v průběhu celého roku 2020 součinnost a podporu, veškeré důležité informace a metodické materiály k provozu škol a školských zařízení ministerstvo všem školám vždy posílalo prostřednictvím datových schránek. Metodická podpora vzdělávání distančním způsobem probíhala v průběhu celého období zákazu osobní přítomnosti žáků ve školách. Přestože MŠMT zřizuje pro poskytování metodické podpory přímo řízenou organizaci NPI ČR, některé aktivity realizovalo také prostřednictvím vlastních personálních kapacit.

V jarním období pandemie, dva dny od uzavření škol, tedy v pátek 13. 3. 2020, spustilo MŠMT webové stránky nadalku.msmt.cz. Na webu byly přehledně uspořádány nejrůznější doporučení, rady, tipy a inspirace, jak výuku na dálku realizovat. Portál byl každý den rozšiřován a byly přidávány informace i nabídky software a aplikací zdarma. Jen za jarní období jej navštívilo více než 120 tisíc uživatelů.

Na konci dubna 2020, v souvislosti s postupným rozvolňováním mimořádných opatření, byly ministerstvem vydány manuály s bezpečnostními a hygienickými pravidly a informacemi k ochraně zdraví a dalšími informacemi a doporučeními k provozu škol a školských zařízení v období do konce školního roku 2019/2020.

K jednotlivým přijímaným úpravám školských právních předpisů byly pro školy zároveň vydávány metodické materiály. Na konci školního roku vznikl nový komplexní odborně-metodický portál www.edu.cz, na kterém je publikován a průběžně aktualizován obsah relevantní pro školy a školská zařízení, všechny aktuální pokyny, opatření, metody atp. V srpnu 2020 byl vydán manuál pro školy a školská zařízení k organizaci vzdělávání ve školním roce 2020/2021.

V září 2020 vydalo MŠMT komplexní metodické doporučení pro distanční způsob vzdělávání, včetně doprovodných informačních materiálů. Dokument shrnuje právní, organizační a pedagogické prvky distančního způsobu vzdělávání a má školám pomoci při nastavování pravidel při případném přechodu na distanční výuku. Obsahuje doporučení pro jednotlivé typy škol od mateřských, základních a středních, až po vyšší odborné školy, konzervatoře a základní umělecké školy.

V průběhu celého roku ministerstvo komunikovalo hromadně se školami a školskými zařízeními prostřednictvím datových schránek, do kterých jim předávalo důležité informace o aktuálních opatřeních, dokumenty a metodická doporučení týkající se provozu škol v mimořádném období.

Důležité dokumenty, informace a odpovědi na nejčastější dotazy týkající se protiepidemických opatření s dopadem na průběh vzdělávání a činnost škol a školských zařízení byly ministerstvem stále průběžně zveřejňovány a aktualizovány na webových stránkách www.koronavirus.edu.cz.

Po celou dobu pandemie byly školám a jejich ředitelům k dispozici telefonické konzultační koronalinky MŠMT, na kterých byly každý pracovní den zodpovídány desítky až stovky telefonických dotazů.

Zaměstnanci ministerstva dle svěřené agendy v souvislosti s distanční výukou a mimořádným provozem škol po celé období průběžně odpovídali na individuální e-mailové dotazy škol i veřejnosti.

2. 3. 6 Vytvoření a realizace unikátního televizního vyučování UčíTelka ve spolupráci s Českou televizí

Bezprostředně po uzavření základních škol (11. 3. 2020) iniciovalo MŠMT v České televizi vznik unikátního televizního vyučování. Česká televize s odbornou garancí MŠMT a NPI ČR spustila již v pondělí 16. 3. 2020 pořad nazvaný UčíTelka, s podtitulem „když děti učí telka“.

Každý pracovní den dopoledne mohli žáci 1. stupně na programu ČT2 sledovat a zapojit se do vyučování prostřednictvím televizní obrazovky. Živě byly vysílány hodiny matematiky, českého jazyka, přírodovědy, vlastivědy, později i anglického jazyka, hudební výchovy a dalších předmětů. Výuku předmětů za celou dobu vysílání vedlo celkem 29 učitelek a jeden učitel. Pravidelně byly denně zařazeny i dvě sportovní přestávky vedené olympijskými reprezentanty ve spolupráci s Českým olympijským výborem.

Na webových stránkách pořadu (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/13394657013-ucitelka/>) byly rodičům k dispozici materiály, které žáci v televizní hodině používali, a také další doplňující materiály k probíranému učivu vybrané NPI ČR. U každého tématu je rovněž odkaz na konkrétní hodiny v UčíTelce, které nadále zůstávají v archivu České televize a jsou kdykoliv k dispozici.

V úzké spolupráci s vyučujícími, kteří vedli výuku, připravila Česká školní inspekce opakovací a procvičovací testy pokrývající právě to učivo, které bylo v pořadu UčíTelka. Testy jsou k dispozici v aplikaci InspIS SETmobile, která je zdarma ke stažení do chytrých telefonů a tabletů.

Po celou dobu vysílání, zpočátku každý den, později dvakrát až třikrát týdně, byl ve studiu přítomen zástupce MŠMT, který jak v živých vstupech, tak formou chatu reagoval na dotazy diváků a uváděl aktuální informace a doporučení pro rodiče. Živé vysílání pořadu UčíTelka pokračovalo až do 19. 6. 2020, kdy byl odvysílán poslední díl.

2. 4. Dotační výzvy a rozvojové programy pro oblast regionálního školství

2. 4. 1 Dotační výzva „Podpora školního stravování žáků základních škol“

Cílem výzvy je podpora školního stravování žáků a žákyň základních škol, jejichž rodina se ocitla v dlouhodobě nepříznivé finanční situaci, a zlepšení podmínek pro řádný průběh povinné školní docházky těchto žáků. Prostředkem k dosažení cíle je podpora spolupráce ministerstva, právnických osob vykonávajících činnost základních škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, právnických osob vykonávajících činnost zařízení školního stravování zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení a nestátních neziskových organizací, které se ve své hlavní činnosti soustřeďují na aktivity zaměřené na sociální pomoc rodinám v nepříznivé sociální situaci. Po prvních letech

fungování předchozích výzev se potvrdila velmi úzká provázanost mezi základní potřebou žáka, tedy pravidelným obědem, a jeho školními výkony. V roce 2020 byla z dotační výzvy poskytnuta pomoc 8 350 žákům z 946 ZŠ v celé České republice. Na rok 2020 byla pro tuto výzvu vyčleněna částka 60 mil. Kč, dotace byla poskytnuta v celkové výši 55,0 mil. Kč. Následně došlo v souvislosti s pandemií nemoci COVID-19 ke snížení rozpočtu poskytnuté dotace na konečnou částku 38,1 mil. Kč.

2. 4. 2 Dotační výzva „Podpora vzdělávání v regionálním školství a podpora aktivit integrace cizinců na území ČR v roce 2020“

Dotační výzva Podpora vzdělávání v regionálním školství a podpora aktivit integrace cizinců na území ČR v roce 2020 sledovala cíl obohatit proces vzdělávání v oblasti aktuálních vědních poznatků a společenských témat, v oblasti vzdělávání učitelů a v šíření příkladů dobré praxe.

V dotační výzvě byly věcně vymezeny tematické moduly:

- ♦ podpora projektových dnů a tvorby výukových materiálů s přidanou didaktickou hodnotou k aktuálním společenskovědním nebo přírodovědným tématům,
- ♦ vzdělávací akce pro pedagogické pracovníky,
- ♦ prezentace výsledků práce dětí a žáků (přehlídky, festivaly), včetně akcí soutěžního charakteru (netýká se soutěží a přehlídek vyhlašovaných ministerstvem podle vyhlášky č. 55/2005 Sb.),
- ♦ tvorba vzdělávacích programů a výukových metod přizpůsobených individuálním vzdělávacím potřebám dětí a žáků-cizinců, integrační mimoškolní vzdělávací aktivity, odstraňování kulturních bariér, podpora spolupráce rodiny a školy a snazší integrace do české společnosti.

Podpořeno bylo 18 projektů v celkové finanční výši 6,3 mil. Kč.

2. 4. 3 Dotační výzva „Podpora integrace romské menšiny“

Cílem výzvy je zajištění základních podmínek pro rozvoj společného vzdělávání romských žáků v hlavním vzdělávacím proudu prostřednictvím projektů, které podporují předškolní vzdělávání romských dětí, zvyšují jejich účast v předškolním vzdělávání i připravenost na úspěšné zahájení školní docházky, podporují spolupráci rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání, přispívají k úspěšnému vzdělávání romských žáků na základní škole a působí preventivně proti předčasnému ukončení vzdělávání romských žáků, podporují úspěšný přechod romských žáků základních škol na střední školy a napomáhají úspěšné integraci romských a ostatních dětí a žáků prostřednictvím volnočasových aktivit. Výzva směřuje na podporu takových aktivit, do kterých se mohou zapojit nejen romské děti, ale také děti, které sdílejí společný prostor, tak aby bylo možné rozvíjet interkulturní dialog a podpořit vzájemné porozumění v tomto procesu. Výzva je vyhlašována na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění nařízení vlády č. 262/2005 Sb. V roce 2020 bylo podpořeno celkem 27 projektů v celkové částce 11,0 mil. Kč.

2. 4. 4 Dotační výzva „Podpora vzdělávacích aktivit národnostních menšin“

Cílem výzvy je podpora vytváření podmínek pro naplňování státní politiky v oblasti vzdělávání v jazycích národnostních menšin, programu podpory vzdělávání dětí a žáků pocházejících z odlišného jazykového a kulturního prostředí, podpora projektů multikulturní výchovy dětí, žáků a mládeže do věku 26 let směřující k posilování vědomí o obecné lidské sounáležitosti, poznávání historie a kultury jiných národů, vedoucích ke vzájemné toleranci a boji proti rasismu a xenofobii. Výzva je vyhlášována na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění nařízení vlády č. 262/2005 Sb. V roce 2020 bylo podpořeno celkem 40 projektů v celkové částce 11,2 mil. Kč.

2. 4. 5 Dotační výzva „Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol“

Cílem výzvy je podpořit romské žáky a studenty ve studiu, zlepšit jejich vzdělávací výsledky, zamezit předčasným odchodům ze vzdělávání, zvýšit počet romských žáků a studentů, kteří úspěšně ukončí vzdělávání na SŠ, konzervatoři a VOŠ a zvýšit počet romských žáků a studentů, kteří budou motivováni ke vzdělávání na vysokých školách. Výzva je určena pro romské žáky a studenty, pokud jsou občany České republiky, jejichž rodinám působí náklady spojené se středním nebo vyšším odborným vzděláváním finanční obtíže. Výzva je určena na částečnou nebo úplnou úhradu nákladů žáků/studentů v položkách úplata za stravné, ubytování, cestovné, úplata za vzdělávání a školní potřeby, dále na úhradu činností (individuální konzultace, skupinové aktivity, práce s žáky, studenty), které bude zajišťovat realizátor aktivit, pokud byly žadateli o dotaci přiděleny finanční prostředky na tento účel. V roce 2020 bylo podpořeno celkem 112 škol, 816 žáků v celkové částce 4,0 mil. Kč.

2. 4. 6 Rozvojový program „Podpora vzdělávání cizinců ve školách“

Cílem rozvojového programu „Podpora vzdělávání cizinců ve školách“ je podpora škol při integraci cizinců v povinném předškolním a základním vzdělávání. V roce 2020 byla alokace rozvojového programu 52 mil. Kč a bylo podpořeno 535 mateřských a základních škol všech zřizovatelů (z toho 476 škol veřejných, 49 soukromých a 10 církevních), ve kterých se vzdělávalo cca 8 580 dětí/žáků cizinců. Meziročně došlo k nárůstu počtu zapojených škol, podpořených cizinců i alokace na tento rozvojový program.

2. 4. 7 Rozvojový program „Podpora výuky plavání v základních školách“

Rozvojový program Podpora výuky plavání v základních školách pro rok 2020 podpořil výuku plavání na 1. stupni základních škol v rámci povinné školní docházky, a to poskytnutím finančních prostředků na dopravu žáků z místa poskytování vzdělávání do místa výuky plavání a zpět, včetně přístavných kilometrů a čekací doby. Školy tak nemusely požadovat celou platbu od zákonných zástupců žáků, případně dotace mohla pokrýt celou platbu za tuto dopravu. Dotace byly určeny školám zřizovaným krajem, obcí, svazkem obcí nebo školám zřizovaným jinou právníkou

nebo fyzickou osobou nebo školám zřizovaným registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy. Podpořeno bylo 136 715 žáků v celkové finanční výši 50,2 mil. Kč.

2. 4. 8 Rozvojový program Vybavení školských poradenských zařízení diagnostickými nástroji

V roce 2020 byl vyhlášen rozvojový program Vybavení školských poradenských zařízení diagnostickými nástroji, jehož účelem bylo zkvalitnění a sjednocení služeb poskytovaných školskými poradenskými zařízeními, a to prostřednictvím zakoupených moderních a standardizovaných diagnostických nástrojů využitelných při stanovení podpůrných opatření, specifikaci vzdělávacích potřeb dětí, žáků a studentů a vymezení adekvátní podpory ve vzdělávání. Dotace mohla být použita také na absolvování vzdělávání souvisejícího s používáním diagnostického nástroje. Celkově byla přidělena dotace 109 školským poradenským zařízením ve výši 9,4 mil. Kč.

2. 4. 9 Dotační výzva Podpora odborného vzdělávání

Příjemcem dotace byly výhradně střední školy zapsané v rejstříku škol a školských zařízení, které jsou zřizovány fyzickými a právnickými osobami a registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi. Výzva byla určena na dofinancování nárůstu počtu hodin úvazků pedagogických pracovníků, které nově vznikly při tvorbě víceoborových tříd, a to v teoretických předmětech a oblastech odborného vzdělávání vybraných skupin oborů vzdělání. Toto opatření umožnilo při menším počtu žáků na učitele vytvářet příznivější podmínky pro zvýšení kvality odborného vzdělávání. Realizace výzvy se zúčastnilo 6 škol zřizovaných fyzickými a právnickými osobami, nezapojila se žádná škola zřizovaná registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi. Celkově bylo vyčerpáno na uskutečnění výzvy 2,1 mil. Kč.

2. 4. 10 Dotační výzva na podporu organizace a ukončování středního vzdělávání maturitní zkouškou v soukromých a církevních školách v podzimním zkušebním období roku 2020

Cílem dotačního výzvy je poskytnout vybraným právnickým osobám vykonávajícím činnost střední školy, které stanovilo v souladu s § 81 odst. 1 školského zákona Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání (dále jen „Centrum“) a jejichž zřizovateli jsou obce, dobrovolné svazky obcí, kraje, soukromé fyzické či právnické osoby, církve nebo náboženské společnosti a MŠMT neinvestiční finanční prostředky účelově určené jednak na komplexní zajištění podmínek pro řádný průběh didaktických testů a písemných prací společné části maturitní zkoušky podle jednotného zkušebního schématu a na zajištění technicko-administrativních podmínek pro konání zkoušek v podzimním zkušebním období roku 2020 ve školách stanovených Centrem. Realizace výzvy se zúčastnilo celkem 5 škol zřizovaných právnickými osobami a jedna škola zřízená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Celkově bylo vyčerpáno na uskutečnění výzvy 0,3 mil. Kč.

2. 4. 11 Rozvojový program „Podpora financování přímé pedagogické činnosti učitelů do nároku PHmax v mateřských, základních, středních školách a konzervatořích“

V roce 2020 byl vyhlášen rozvojový program s názvem „Podpora financování přímé pedagogické činnosti učitelů do nároku PHmax v mateřských, základních, středních školách a konzervatořích“. Tento program se skládal ze tří modulů-Modulu A, Modulu B a Modulu C.

Modul A byl vyhlášen s účelem zajištění návaznosti financování rozšíření doby provozu podle vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Modul B byl vyhlášen s účelem zajištění zvýšení kvality základního vzdělávání prostřednictvím vyššího dělení žáků do menších skupin při výuce v souladu s nařízením vlády č. 123/2018 Sb., o stanovení maximálního počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu pro základní školu, střední školu a konzervatoř zřízovanou krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, ve znění pozdějších předpisů.

Modul C byl vyhlášen s účelem zajištění zvýšení kvality středního vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři prostřednictvím vyššího dělení žáků do menších skupin při výuce v souladu s nařízením vlády č. 123/2018 Sb., o stanovení maximálního počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu pro základní školu, střední školu a konzervatoř zřízovanou krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, ve znění pozdějších předpisů a dofinancování nárůstu úvazků pedagogických pracovníků, které nově vznikají při tvorbě víceoborových tříd podle § 2a, § 2 b a § 2c vyhlášky č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění pozdějších předpisů.

Program byl určen pro právnické osoby vykonávající činnost mateřské školy, základní školy, střední školy a konzervatoře v územní působnosti kraje. Podporovány byly školy zřízované krajem, obcí a svazkem obcí. Finanční prostředky byly určeny na platy, zákonné odvody i FKSP pedagogických pracovníků.

Rozvojový program byl vyhlášen na období 9. – 12. měsíce roku 2020. V rozpočtu regionálního školství byly na celý program (Modul A + Modul B + Modul C) vyčleněny finanční prostředky v úhrnné výši 1 500 mil. Kč, což odpovídalo předpokládanému navýšení počtu pedagogických pracovníků od 1. 9. 2020. Nicméně oproti tomuto předpokladu byl požadavek krajů nižší, než bylo očekáváno.

2. 4. 12 Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace

Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace (NNO) – výzva pro rok 2020, zpracované v souladu s Konceptí státní politiky v oblasti dětí a mládeže, sledují naplnění směrů působení státní politiky především v oblasti podpory činnosti NNO jako významných subjektů vytvářejících širokou nabídku volnočasových aktivit pro děti a mládež a poskytujících jim výchovu a vzdělání mimo vyučování. Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží pro NNO jsou vyjádřením požadavku státu, zastupovaným MŠMT, na zabezpečení péče o volný čas dětí a mládeže prostřednictvím NNO. MŠMT k tomu stanoví oblasti a rozsah podpory vybraných činností NNO, určených dětem a mládeži, a poskytuje jim podporu (zabezpečení péče o volný čas dětí a mládeže, zkvalitňování/rozvoj nabídky neformálního vzdělávání, zkvalitňování podmínek pro organizace pracující s dětmi a mládeží) formou účelových finančních dotací. V Programech č. 1–4 vyhlášených v rámci Výzvy, vyčlenilo MŠMT částku celkem 243,6 mil. Kč (z toho 189,6 mil. Kč z výdajového bloku „Podpora činnosti

v oblasti mládeže“ a 54,0 mil. Kč z ukazatele „všeobecná sportovní činnost-školní sport“) a podpořilo státní dotací celkem 95 projektů NNO.

Rok 2020 byl specifický v tom, že v jarním i podzimním období se vlivem pandemie COVID-19 a v souvislosti s tím i vyhlášení nouzového stavu v ČR hodně změnila činnost a možnosti k činnosti také pro NNO dotované v těchto programech. Některé organizace pružně reagovaly na omezené podmínky a převedly činnost do on-line prostředí, nebo změnily své aktivity tím způsobem, že pomáhaly omezovat dopady pandemie COVID-19 na děti a mládež, případně na celou společnost (např. pomoc seniorům ze strany Junáka-českého skauta, šití roušek, on-line doučování dětí na ZŠ apod.). Některé, zejména menší organizace, omezily na období první vlny pandemie svoji činnost a část dotace vrátily. Z iniciativy MŠMT řada organizací uspořádala v období letních prázdnin tzv. vzdělávací dny (z dotace MŠMT proběhlo celkem 1 764 vzdělávacích dnů zorganizovaných 16 organizacemi se zapojením téměř 23 000 dětí). Letní tábory proběhly díky zlepšení epidemické situace během léta a také díky efektivní komunikaci České rady dětí a mládeže s hlavní hygieničkou a zástupci příslušných ministerstev takřka ve stejném rozsahu jako v jiných letech.

2. 4. 13 Dotační program Podpora nadaných žáků základních a středních škol

MŠMT byl v souladu s Konceptí podpory rozvoje nadání 2014–2020 vyhlášen na rok 2020 rovněž dotační program Podpora nadaných žáků základních a středních škol, kterým byli finančně podpořeni organizátoři mimoškolních vzdělávacích aktivit pro nadané žáky základních a středních škol ve věkové kategorii 12 až 20 let.

Program prioritně podporuje organizátory vzdělávacích aktivit typu letních škol, badatelských aktivit, odborných projektů, soustředění apod., kteří zajišťují zejména nové netradiční formy vzdělávacích aktivit nadaných žáků. V tomto programu mohl být příjemcem dotace vysoká škola (VŠ), veřejná výzkumná instituce (v.v.i.), nestátní nezisková organizace (NNO) nebo školské zařízení. Dotační program umožňoval podporovat projekty subjektům, které mohly významným způsobem podpořit nadané žáky. Rok 2020 byl specifický dopadem pandemie COVID-19 a s tím souvisejícího vládou ČR vyhlášeného nouzového stavu. Z původně plánovaných, resp. podpořených 37 projektů bylo proplaceno 34 projektů v úhrnné výši 13,3 mil. Kč – příjemci dotací bylo 18 NNO, 10 VŠ, tři v. v. i. a tři školská zařízení. Tři projekty nebyly z popsanych důvodů vůbec realizovány a dva žadatelé vrátili celou dotaci na MŠMT zpět.

2. 4. 14 Dotační program Systémový rozvoj Česko-německé spolupráce v oblasti vzdělávání a mládež

V rámci vyhlášeného dotačního programu Systémový rozvoj Česko-německé spolupráce v oblasti vzdělávání a mládeže na rok 2020 byly poskytnuty finanční prostředky ve výši 7,0 mil. Kč vítěznému subjektu – Západočeské univerzitě v Plzni, Koordinačnímu centru česko-německých výměn mládeže Tandem (subjekt, se kterým byla podepsána smlouva o víceleté spolupráci). Tandem realizuje česko-německou spolupráci v oblasti politiky mládeže, včetně zajištění síťování dotčených aktérů, podpory jazykové animace, výměn mládeže a metodického vedení pracovníků s dětmi a mládeží, více než 20 let. MŠMT přispívá na provoz Tandemu, finanční prostředky na projekty si Tandem zajišťuje z jiných zdrojů, včetně ESF.

2. 4. 15 Rozvojový program Podpora okresních a krajských kol soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání a dotační program Podpora ústředních a mezinárodních kol soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání

V oblasti soutěží a přehlídek byly MŠMT v souladu s vyhláškou č. 55/2005 Sb. vyhlášeny pro rok 2020 rozvojový program Podpora okresních a krajských kol soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání a dotační program Podpora ústředních a mezinárodních kol soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání. Programy podporují organizátory soutěží s prioritami návaznosti soutěží na vzdělávací oblasti a vzdělávací obory, celostátním rozsahem soutěží (postupové soutěže), dlouholetou tradicí soutěží, vysokou účast soutěžících a návaznost soutěží na mezinárodní soutěže, technické a přírodovědné soutěže

V roce 2020 se do organizace soutěží výrazně projeví dopady pandemie COVID-19. Z původně plánovaných, resp. podpořených 160 projektů bylo proplaceno 60 projektů v celkové výši 22,0 mil. Kč, z toho všem 14 krajům prostřednictvím zmíněného rozvojového programu úhrnně 15,0 mil. Kč a 46 projektů prostřednictvím zmíněného dotačního programu v celkové výši 7,0 mil. Kč. Příjemci dotací byly 3 příspěvkové organizace, 10 školních subjektů, 18 NNO, 9 VŠ, Národní pedagogický institut (podpořeny 3 soutěže) a Ministerstvo kultury (podpora tří soutěží – prostřednictvím rozpočtového opatření přes Ministerstvo financí). Realizováno bylo nakonec jen 49 projektů (11 příjemců vrátilo z důvodu dopadů pandemie COVID-19 celou dotaci na organizaci soutěží na MŠMT zpět), z toho pouze čtyři mezinárodní kola soutěží (třikrát byla organizátorem Jednota českých matematiků a fyziků plus VŠ chemicko-technologická v Praze), z původně plánovaných, resp. podpořených 20 mezinárodních kol soutěží. Podobně byla pandemií též ovlivněna realizace sportovních soutěží, částečně (kráceno vratkami) byla podpořena v souhrnné výši 5,1 mil. Kč okresní a krajská kola soutěží prostřednictvím krajů (zmíněného rozvojového programu). Dvě soutěže (přespolní běh a středoškolský atletický pohár) organizované Asociací školních sportovních klubů, byť byly proplaceny, nakonec realizovány z výše uvedených důvodů nebyly (celá dotace byla vrácena).

2. 4. 16 Program EDS/SMVS 133710 – Rozvoj materiálně technické základny mimoškolních aktivit dětí a mládeže

Investiční prostředky byly poskytnuty z programu EDS/SMVS 133710 – Rozvoj materiálně technické základny mimoškolních aktivit dětí a mládeže. Dokumentace tohoto programu byla schválena ze strany Ministerstva financí dne 10. 6. 2015. V rámci tohoto programu poskytuje MŠMT investiční dotace na udržení a vytváření podmínek pro smysluplné trávení volného času dětí a mládeže. Program je vyjádřením požadavku státu, zastoupeného MŠMT, na zabezpečení péče o volný čas dětí a mládeže prostřednictvím NNO. Financování probíhá podle schváleného rozpočtu. V roce 2020 bylo NNO uvolněno celkem 23,7 mil. Kč.

V roce 2020 byly v rámci zmíněného investičního programu vyhlášeny dvě výzvy. První výzva byla zaměřena na dva typy podporovaných opatření. První oddíl výzvy s označením „TEPLO“ byl zaměřen na rekonstrukci tepelných zdrojů z důvodu nových emisních limitů od roku 2020 a druhý oddíl výzvy s označením „VODA“ byl zaměřen na zdroje a zlepšení dodávek pitné vody. Komise doporučila k financování 20 investičních akcí v celkové výši 5 091 651 Kč. NNO bylo v roce 2020 uvolněno 3,7 mil. Kč. Zbývající finanční prostředky budou NNO uvolněny v roce 2021. Druhá výzva byla zaměřena na tři typy podporovaných opatření, a to technické zhodnocení hmotného dlouhodobého majetku, pořízení a technické zhodnocení ICT vybavení a pořízení dlouhodobého hmotného majetku

vhodného a potřebného pro zajištění volnočasových aktivit dětí a mládeže. V rámci alokované částky dotace doporučila Komise k financování 60 investičních akcí v celkové výši 8,7 mil. Kč. V roce 2020 bylo NNO uvolněno 1,8 mil. Kč. Zbývající finanční prostředky budou NNO uvolněny v roce 2021.

Ostatní finanční prostředky ve výši 18,3 mi. Kč byly NNO zaslány v rámci víceletých dotací (pokračující projekty zaměřené na rekonstrukce a modernizace základen, kluboven a dalších staveb a zařízení, které jsou výhradně v majetku NNO).

2. 4. 17 Dotační výzva na rozvoj primární prevence rizikového chování

Výzva na poskytování aktivit v oblasti prevence rizikového chování obsahovala 3 moduly: Projekty individuální – Modul A – Projekty škol a školských zařízení, Projekty individuální – Modul B – Projekty ostatních organizací a Projekty krajské – modul C.

Modul A je zaměřen na poskytnutí dotace školám a školským zařízením, jeho cílem je realizovat efektivní aktivity vedoucí ke snižování možnosti vzniku rizikového chování ve školním prostředí prostřednictvím navyšování kompetencí dětí, žáků a studentů, realizací smysluplných dlouhodobých aktivit směřujících k budování pozitivní hodnotové orientace a pozitivních životních návyků. Jedná se o aktivity v oblasti všeobecné primární prevence rizikového chování, selektivní primární prevence rizikového chování a indikované primární prevence rizikového chování.

Modul B je zaměřen na poskytnutí dotace žádostem o podporu projektů přímé práce se žáky, pedagogy a rodiči v oblasti primární prevence u všech typů rizikového chování zaměřené na děti a mládež ve školách a školských zařízeních, kdy realizátorem je externí organizace, která programy řeší v těsné spolupráci se školou či školským zařízením. Cílem je účinné nastavení prevence ve školním prostředí a současně podpora minimalizace negativních dopadů způsobených výskytem rizikového chování ve školách a školských zařízeních.

Modul C je zaměřený na podporu krajských projektů, které budou systémově zabezpečovat vzdělávání, metodické vedení, předávání odborných informací, evaluaci a úpravy dokumentů ve školním prostředí v oblasti primární prevence rizikového chování dětí a mládeže. Zejména jde o podporu pedagogických pracovníků v získání vědomostí, dovedností a kompetencí, které se projeví ve schopnostech aplikace pedagogiky, psychologie, adiktologie a dalších oborů, včetně výstupů z nejnovějších výzkumů v oblasti rizikového chování do praxe primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních.

Podpořeno bylo celkem 48 projektů v celkové částce 13,4 mil. Kč.

2. 4. 18 Pokusné ověřování Vzdělávací programy paměťových institucí do škol

Pokusné ověřování Vzdělávací programy paměťových institucí do škol na školní rok 2019/2020 bylo vyhlášeno na základě § 171 odstavce 1 školského zákona. Účelem pokusného ověřování bylo ověřit vliv zážitkové pedagogiky na zvýšení kvality výuky společenskovedních předmětů na základních školách ve vzdělávacích oblastech Člověk a jeho svět a Člověk a společnost v 85 vybraných základních školách a víceletých gymnáziích, které potvrdily účast na pokusném ověřování. Další cíle projektu byly nasměrovány na podporu znalostí žáků a na jejich rozvoj v oblasti

komunikace a sociálních kompetencí. Ověření zájmu škol o zážitkovou výuku proběhlo prostřednictvím finanční podpory z prostředků státního rozpočtu, která byla určena na pokrytí nákladů přímo souvisejících s návštěvou paměťových institucí v České republice, tj. cestovné, vstupné, stravné, v případě vícedenních zájezdů též náklady spojené s ubytováním, a dále na administrativní vyhodnocení pokusného ověřování, z čehož vyplynula možnost rozšířeného čerpání dotace ze strany škol zařazených do pokusného ověřování, a to nejen na jednodenní, ale také na vícedenní zájezdy. Celková částka na rok 2020 (období leden – červen) byla poskytnuta ve výši 10,3 mil. Kč.

2. 5. Společné vzdělávání a hodnocení jeho průběhu

2. 5. 1 Hodnocení průběhu společného vzdělávání

V regionálním školství je **uplatňován princip inkluzivního vzdělávání** umožňující každému dítěti, žákovi a studentovi (dále také jen „žákovi“) vzdělávat se ve škole hlavního vzdělávacího proudu v místě jeho bydliště. Ve školách, třídách, odděleních či studijních skupinách zřízených samostatně pro žáky se zdravotním postižením se mohou vzdělávat jenom žáci se závažným zdravotním postižením, vzhledem k povaze jejich speciálních vzdělávacích potřeb, k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření a skutečnosti, že by samotná podpůrná opatření nepostačovala k naplňování jejich vzdělávacích možností a k uplatnění jejich práva na vzdělávání.

Vzdělávací podmínky žáků se zdravotním postižením se pravidelně vyhodnocují. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy každoročně zveřejňuje Statistickou ročenku školství – výkonové ukazatele, která podává mj. informace o počtech dětí, žáků a studentů s různými druhy zdravotního postižení podle druhu školy či třídy, ve které jsou vzděláváni. Ve školním roce 2020/2021 se v běžných základních školách vzdělávalo o 3 058 žáků se zdravotním postižením více než ve školním roce 2019/2020, z celkového počtu bylo 5 083 žáků s lehkým mentálním postižením, což je o 228 žáků více oproti předchozímu školnímu roku. Na základě analýzy těchto a dalších údajů jsou přijímána odpovídající opatření např. v podobě změn v legislativních předpisech, jejichž cílem je zkvalitnění inkluzivního vzdělávání.

Dlouhodobě sleduje průběh společného vzdělávání Česká školní inspekce. V pozitivních zjištěních uváděných ve Výroční zprávě Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020¹² zmiňuje, že se základním školám ve vysoké míře daří naplňovat doporučení školských poradenských zařízení při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, do běžných tříd se daří integrovat žáky s lehkým mentálním postižením, takže se zvyšuje podíl těchto žáků vzdělávaných v hlavním vzdělávacím proudu, a k podpoře principů společného vzdělávání přispívá převažující účinná spolupráce vyučujících s asistentem pedagoga.

Česká školní inspekce rovněž zveřejnila tematickou zprávu Hodnocení úspěšných strategií základních škol vzdělávajících znevýhodněné žáky. Cílem tematického šetření bylo sledovat strategie škol ve vztahu ke vzdělávání žáků pocházejících ze sociálně znevýhodněného prostředí v návaznosti na faktory, které podle pracovníků škol jejich

¹² Česká školní inspekce. Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020. Výroční zpráva České školní inspekce. Praha, prosinec 2020, [https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Vyrocní-zpravy/Kvalita-a-efektivita-vzdelavani-a-vzdelavaci-s-\(3\)](https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Vyrocní-zpravy/Kvalita-a-efektivita-vzdelavani-a-vzdelavaci-s-(3)).

školní úspěšnost negativně ovlivňují. Sledovány byly předpoklady a případné bariéry jejich realizace, posuzována byla jejich udržitelnost a přenositelnost do dalších škol¹³.

Důležitým aspektem inkluzivního vzdělávání je také **další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami** v hlavním vzdělávacím proudu. V roce 2020 Národní pedagogický institut ČR pro tuto oblast realizoval celkem 99 vzdělávacích programů, které absolvovalo 1 861 účastníků.

2. 5. 2 Legislativní opatření související se společným vzděláváním

Od 1. 1. 2020 je v účinnosti novela vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, jejímž cílem je zefektivnit implementaci inkluzivního vzdělávání tak, aby mělo každé dítě, žák či student rovné možnosti ve vzdělávání, snižovala se administrativní zátěž pedagogických pracovníků za účelem zvýšení časových možností k pedagogické práci s dětmi, žáky a studenty a bylo **systémově řešeno zajištění podpůrných opatření personálního charakteru v mateřských a základních školách či třídách mateřských nebo základních škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona**, základních školách speciálních, praktických školách jednoletých a dvouletých, ve školách při školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, ve třídách přípravného stupně základní školy speciální a v odděleních školních družin tvořených pouze účastníky uvedenými v § 16 odst. 9 školského zákona, kde již nelze poskytovat podpůrné opatření spočívající ve využití asistenta pedagoga. Na základě nových pravidel financování škol a tříd zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona jsou s účinností od 1. 1. 2020 finanční prostředky pro pedagogické pracovníky na pozici asistenta pedagoga napočteny do rozpočtu školy na daný kalendářní rok. Pro usnadnění implementace tohoto předpisu byl vydán metodický pokyn¹⁴.

V průběhu roku 2020 byla připravována další novela výše uvedené vyhlášky účinná od 1. 1. 2021, na jejímž základě mají školy možnost **poskytovat podpůrné opatření pedagogická intervence bez doporučení školského poradenského zařízení a flexibilně reagovat na vzdělávací potřeby jednotlivých žáků**.

Cílem novely vyhlášky je zefektivnění využití pedagogické intervence v běžné organizaci a provozu školy, které přinese snížení administrativní zátěže a reflektuje další systémové změny v oblasti regionálního školství (změnu financování účinnou od ledna 2020, významné navýšení platů pedagogických pracovníků, zvyšování počtu nepedagogických pracovníků ve školách). Dále také dojde ke zvýšení účelnosti a adresnosti podpory vzdělávání poskytovaného žákům se speciálními vzdělávacími potřebami v hlavním vzdělávacím proudu a maximální podpoře rozvoje jejich vzdělávacího potenciálu.

Doporučování podpůrných opatření znamená vysokou administrativní zátěž jak na straně školských poradenských zařízení, tak i na straně škol. Navrženými opatřeními je škole umožněno reagovat na aktuální vzdělávací potřeby žáků.

¹³ Česká školní inspekce. *Hodnocení úspěšných strategií základních škol vzdělávajících znevýhodněné žáky. Tematická zpráva, říjen 2020*, <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-Hodnoceni-uspesnych-strategii-ZS>.

¹⁴ *Metodický pokyn k novele vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.*

Nadále je podpůrné opatření pedagogická intervence doporučováno i školskými poradenskými zařízeními na základě diagnostiky a konkrétních vzdělávacích potřeb žáků, tzn. že i školám/školským zařízením zůstává povinnost toto podpůrné opatření poskytovat. Pedagogická intervence bude poskytována do doby, než dojde k naplnění účelu tohoto podpůrného opatření (doplnění znalostí za dobu nepřítomnosti žáka a ve vzdělávacích předmětech, v nichž žák aktuálně selhává, osvojení technik učení a způsobu domácí přípravy apod.). V tomto případě se jedná o přidanou hodnotu zejména pro žáky, kteří nejsou klienty školských poradenských zařízení a neměli by možnost na tuto podporu ze strany školy dosáhnout.

Změna poskytování pedagogické intervence byla ze strany MŠMT podmíněna přesunem celého objemu finančních prostředků státního rozpočtu na toto podpůrné opatření vynakládaných do objemu nadtarifních složek platu pedagogických pracovníků. Finanční prostředky byly rozpočítány do normativu na nenárokové složky platu podle průměrné naplněnosti tříd vykázané k 30. 9. 2020.

Nadále je prioritou resortu školství bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a inkluzivní vzdělávání se zohledněním individuálních potřeb každého žáka. K implementaci tohoto předpisu byl rovněž vydán metodický pokyn¹⁵.

Od 1. 1. 2021 je také účinná novela vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, která stanovuje, **jaké služby mohou školská poradenská zařízení neveřejných zřizovatelů poskytovat za úplatu**. Bezplatný standard podpory a poskytování školských poradenských služeb spojených se stanovením podpůrných opatření žákům se speciálními vzdělávacími potřebami poskytovaný konkrétním osobám zůstal zachován.

2. 6. Aktuální stav plnění opatření k výkonu rozsudku D. H.

- ♦ Česká republika zavedla potřebná opatření za účelem řádného výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice.
- ♦ Základním cílem všech opatření je důsledné naplňování zásad školského zákona, Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, Úmluvy o právech dítěte a Ústavy České republiky tak, aby etnicita a sociální zázemí neměly vliv na zařazování žáků do vzdělávacích programů.
- ♦ Všechna přijatá opatření se v praxi pozitivně projevují.
- ♦ Na identifikované nedostatky je reagováno.
- ♦ Systém společného vzdělávání je adekvátně finančně zajištěn.

Česká republika zavedla potřebná opatření za účelem řádného výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice. Základním cílem všech opatření je důsledné naplňování zásad školského zákona, Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, Úmluvy o právech dítěte a Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod tak, aby etnicita a sociální zázemí neměly vliv na zařazování žáků do vzdělávacích programů.

¹⁵ Metodický pokyn k zajišťování podpůrného opatření pedagogická intervence.

Ministerstvo si je vědomo skutečnosti, že přes řadu komplexních opatření, která byla v rámci výkonu rozsudku D. H. a ostatní přijata (zejména novely školského zákona a prováděcích předpisů posilující inkluzivní vzdělávání na základních školách; zrušení RVP ZV LMP; zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání; zavádění nových diagnostických nástrojů do praxe poraden; zřízení revizního pracoviště pro oblast diagnostiky; posílení pravomocí ČŠI; vzdělávání pedagogických i poradenských pracovníků) a vložené finanční prostředky, nepoklesl počet romských žáků, kteří se vzdělávají podle programu se sníženými výstupy z důvodu LMP, natolik výrazným způsobem, jaké bylo původní očekávání.

Na jedné straně je ministerstvo přesvědčeno, že přijatá opatření, která mají za cíl změnit dlouhodobě zažitý přístup poraden a pedagogických pracovníků, nemohou z důvodu hloubky změn, kterou přinášejí, přinést velké výsledky v krátkém časovém horizontu, avšak jejich účinek bude v následujících letech stále znatelnější.

Na druhou stranu si je ministerstvo vědomo, že není namístě toliko čekat, až se přijaté změny více začijí a promítnou do každodenní praxe, ale je třeba situaci v terénu podrobit další podrobnější analýze. Posílení inkluzivního vzdělávání přineslo do základních škol změnu, která, jak se jeví z dostupných dat, přináší různým skupinám znevýhodněných žáků různou míru pozitivních dopadů.

Příčiny tohoto stavu mohou spočívat v některých dílčích aspektech opatření přijatých v resortu školství. Vliv však jistě mají i aspekty ležící vně školství, například v oblasti bydlení, zaměstnanosti, sociálního vyloučení či zdravotnictví, které mají vliv na připravenost žáka na školu a na schopnost jeho a jeho rodiny vyrovnat se s nároky a očekáváními, které jsou se školní docházkou spojeny. Relevantní jsou také kulturní a životní zvyklosti romské komunity a nevstřícný přístup nemalé části většinové populace k romské menšině.

K analýze všech zmíněných vlivů bylo zřízeno Kolegium expertů pro výkon rozsudků Soudu, poradní orgán vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem, který na vnitrostátní úrovni koordinuje výkon rozsudků Soudu, na svém prvním zasedání po rozhodnutí Výboru ministrů v lednu 2020 jako svoji pracovní skupinu zvláštní Expertní fórum. Fórum je složeno jak ze zástupců státních orgánů (MŠMT, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad vlády, Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, Kancelář veřejného ochránce práv), tak ze zástupců pracovníků poradenských zařízení i škol, jakož i z univerzitních odborníků, renomovaných sociologů, nevládních organizací a v neposlední řadě ze zástupců romské komunity.

Česká republika nadále přikládá odstranění nerovností a překážek v přístupu ke vzdělání romských žáků velkou důležitost. Přijala celou řadu opatření podpořenou značným objemem finančních prostředků, které mají pozitivní dopad. Zároveň si je vědoma potřeby pozitivní dopad na romské žáky posílit, a proto situaci začala dále hloubkově analyzovat, ať již cíleně v oblasti předškolního vzdělávání, či ve všech dalších aspektech procesu vzdělávání i širších vlivů (viz ustavení Expertního fóra).

2. 7. Výsledky vzdělávání žáků středních škol

2. 7. 1 Jednotné přijímací zkoušky

Jednotná přijímací zkouška (JPZ) do 1. ročníku oborů středního vzdělávání s maturitní zkouškou se realizuje na základě školského zákona. Návrhovou legislativní normou, která upřesňuje organizaci a zajištění JPZ v jednotli-

vých školách a stanovuje pravidla pro podání přihlášky, konání zkoušky i přijetí žáků na základě výsledků, je pak vyhláška č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2020 nastala zcela mimořádná situace – v souvislosti s rozšířením onemocnění COVID-19 Ministerstvo zdravotnictví zakázalo s účinností od 11. 3. 2020 osobní přítomnost žáků a studentů na základních, středních a vyšších odborných školách a ve školských zařízeních. Po uzavření škol se žáci a studenti začali vzdělávat distančně. Od 11. 5. 2020 byla v omezeném režimu umožněna žákům 9. ročníku osobní přítomnost ve školách, a to výhradně za účelem přípravy na přijímací zkoušky na střední školy, od 25. 5. 2020 byla obnovena prezenční výuka ve školách i pro žáky 1. stupně základních škol.

V souvislosti s přijetím výše uvedených opatření byl s účinností od 27. 3. 2020 přijat zákon č. 135/2020 Sb., o zvláštních pravidlech pro přijímání k některým druhům vzdělávání a k jejich ukončování ve školním roce 2019/2020. K tomuto zákonu, jenž zásadním způsobem upravil podmínky pro konání jednotné přijímací zkoušky v roce 2020, MŠMT připravilo s účinností od 7. 5. 2020 prováděcí vyhlášku č. 232/2020 Sb., o přijímacím řízení, maturitní zkoušce a závěrečné zkoušce ve školním roce 2019/2020. Vyhláškou č. 233/2020 Sb., o některých zvláštních pravidlech pro vzdělávání v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii koronaviru SARS CoV-2, pak bylo stanoveno, že v rámci přijímacího řízení v roce 2020 nelze zohledňovat hodnocení na vysvědčení za 2. pololetí školního roku 2019/2020.

Legislativními úpravami byl pro rok 2019/2020 snížen počet pokusů pro konání JPZ: z původních dvou pokusů zůstal jeden. Pro žáky, kteří se nemohli dostavit k řádnému termínu, byl připraven termín náhradní. Zároveň byla (oproti JPZ realizovaným v letech 2017–2019) navýšena časová dotace pro konání zkoušky: o 10 minut u zkoušky z českého jazyka a literatury (ČJL) a o 15 minut u zkoušky z matematiky (M).

Realizaci JPZ je na základě legislativních předpisů pověřeno Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání (dále „Centrum“), přímo řízená organizace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. JPZ se koná v celostátním měřítku povinně v prvním kole přijímacího řízení do oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou od školního roku 2016/2017. JPZ se nekoná v rámci přijímacího řízení do oborů vzdělání, v nichž je jako součást přijímacího řízení stanovena rámcovým vzdělávacím programem talentová zkouška, s výjimkou oborů vzdělání Gymnázium se sportovní přípravou.

Uchazeči o obory vzdělání bez talentové zkoušky měli možnost podat přihlášku do 1. 3. 2020 až na dvě střední školy (nebo až na dva obory vzdělání, případně zaměření podle školního vzdělávacího programu v rámci jedné školy), přičemž takovým bylo umožněno konat JPZ v řádném termínu pouze ve škole uvedené na přihlášce v prvním pořadí. Pokud se žák v tomto řádném termínu nemohl z vážných důvodů dostavit ke konání testů a omluvil se řediteli školy do 3 pracovních dnů od termínu konání zkoušky, mohl konat JPZ v termínu náhradním.

Uchazeči skládali JPZ formou písemného testu ze vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura a vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace, přičemž varianty testů byly různé pro čtyřleté a nástavbové obory vzdělání, pro šestiletá gymnázia a pro osmiletá gymnázia.

Stejně jako v předchozím roce i v roce 2020 obsah testů vycházel z příslušných vzdělávacích oblastí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV), a to v souladu s níže deklarovanými zásadami:

- ♦ Testy pro uchazeče z 9. ročníku základní školy (čtyřleté obory vzdělání ve středních školách) a pro uchazeče o nástavbové obory vzdělání vycházely z celého rozsahu RVP ZV.

- ♦ Testy pro uchazeče z 5. ročníku základní školy (osmiletá gymnázia) vycházely z rozsahu učiva RVP ZV na 1. stupni základní školy.
- ♦ Testy pro uchazeče ze 7. ročníku základní školy (šestiletá gymnázia) vycházely z přiměřeného rozsahu učiva z RVP ZV.

Původně stanovené termíny konání písemných testů jednotné přijímací zkoušky:

OBORY STŘEDNÍCH ŠKOL	1. ŘÁDNÝ TERMÍN	2. ŘÁDNÝ TERMÍN	1. NÁHRADNÍ TERMÍN	2. NÁHRADNÍ TERMÍN
čtyřleté obory a nástavby	14.4.2020	15.4.2020	13.5.2020	14.5.2020
šestiletá a osmiletá gymnázia	16.4.2020	17.4.2020	13.5.2020	14.5.2020

Nově stanovené termíny konání písemných testů jednotné přijímací zkoušky:

OBORY STŘEDNÍCH ŠKOL	ŘÁDNÝ TERMÍN	NÁHRADNÍ TERMÍN
čtyřleté obory a nástavby	8.6.2020	23.6.2020
šestiletá a osmiletá gymnázia	9.6.2020	23.6.2020

K řádnému termínu se přihlásilo 69 068 uchazečů o čtyřleté obory vzdělání a nástavbové studium, 5 564 uchazečů o šestiletá gymnázia a 19 299 uchazečů o gymnázia osmiletá. K náhradnímu termínu se přihlásilo 834 uchazečů o čtyřleté obory vzdělání a nástavbové studium, 58 uchazečů o šestiletá gymnázia a 194 uchazečů o gymnázia osmiletá. Minimální hranice úspěšnosti v testech nebyla centrálně stanovena.

Pro řádný termín JPZ byla zkušební dokumentace vytištěna v Centru a distribuována přímo do středních škol, ve kterých se jednotné testy konaly. Pro každého uchazeče byl vytištěn jeden testový sešit a jeden personalizovaný záznamový arch pro každou jím konanou zkoušku.

Pro náhradní termíny byla zkušební dokumentace pro jednotlivé uchazeče zpřístupněna středním školám v digitální podobě v informačním systému CERTIS. Pro uchazeče, kteří byli přihlášení k náhradnímu termínu, pak zkušební dokumentaci vytiskli ve střední škole, ve které se zkouška konala.

Testování ve školách proběhlo metodou tužka a papír, přičemž čistý čas na vykonání testu z českého jazyka a literatury byl prodloužen oproti předchozím letům na 70 minut a čistý čas na vykonání testu z matematiky byl prodloužen na 85 minut. Uchazečům se speciálními vzdělávacími potřebami ředitel středních škol upravili podmínky pro konání zkoušky v souladu s platným doporučením školského poradenského zařízení.

Hodnocení odpovědí na otázky s nabídkou odpovědi (uzavřené) se uskutečnilo automaticky, hodnocení úloh bez nabídky odpovědi (otevřené úlohy) provádělo 378 raterů matematiky a 109 raterů českého jazyka a literatury, a to prostřednictvím speciální webové aplikace. Každá odpověď byla posouzena na základě jednotných metodik nezávisle dvěma posuzovateli, v případě neshody pak ještě supervizorem. Hodnocení ratery bylo u řádného termínu zahájeno 8. a ukončeno 12. 6. 2020. Celkem bylo posouzeno téměř 2,6 milionu odpovědí. U náhradního termínu bylo posouzeno více než 16 tisíc otevřených odpovědí v období od 23. do 24. 6. 2020. Výsledky JPZ konaných v řádném termínu předalo Centrum ředitelům středních škol dne 15. a 16. 6. 2020, z náhradního termínu to bylo dne 26. 6. 2020.

U uchazečů, kteří podali přihlášku na dvě (v případě podání přihlášky na obor vzdělání Gymnázium se sportovní přípravou až čtyři) střední školy s maturitní zkouškou, byly ředitelům těchto škol zpřístupněny výsledky testů. Ředitelé škol následně na základě jimi stanovených kritérií přijímacího řízení zveřejnili pořadí uchazečů podle výsledku hodnocení v přijímacím řízení nejpozději 16. 6. 2020, resp. 17. 6. 2020 v případě víceletých gymnázií.

Centrum poskytovalo žákům, školám i veřejnosti informační podporu a pravidelně aktualizovalo informace o JPZ prostřednictvím oficiálních webových stránek www.cermat.cz. Na těchto stránkách byly v části Jednotná přijímací zkouška zveřejňovány informace týkající se zkoušky v roce 2020 – informace k podávání přihlášek, k termínům zkoušek, legislativní úpravy, zveřejněny byly specifikace požadavků k JPZ, k dispozici byly i testy z předchozích let. Pro sdílení informací mezi uchazeči a jejich rodiči byl zřízen facebookový profil Jednotné přijímačky.

Informační podpora školám je stejně jako v případě maturitních zkoušek zajištěna prostřednictvím informačního systému Certis, jehož součástí je i tzv. directmailing, tedy hromadně zasílané e-mailové zprávy, které obsahují nezbytné informace k JPZ. Veřejnosti i školám byl každý pracovní den k dispozici i HelpDesk Centra.

Pro rok 2020 bylo v rozpočtu Centra alokováno na realizaci Jednotné přijímací zkoušky 18,6 mil. Kč.

2. 7. 2 Maturitní zkoušky

Legislativní úprava maturitní zkoušky

Od roku 2013 konají žáci všech maturitních oborů zkoušky ve společné (tj. státem zadávané) části maturitní zkoušky pouze v jedné úrovni obtížnosti. V roce 2020 se stejně jako v předchozích letech společná část skládala z povinné zkoušky z českého jazyka a literatury a druhé povinné volitelné zkoušky, v jejímž rámci žáci volili mezi matematikou a cizím jazykem, přičemž zkoušku z cizího jazyka mohli konat z pěti cizích jazyků (anglického, německého, ruského, francouzského a španělského jazyka). Dále si mohli žáci ve společné části zvolit až dvě nepovinné zkoušky z nabídky zkušebních předmětů pro povinně volitelné zkoušky společné části.

Epidemická situace v České republice v druhém pololetí školního roku 2019/2020 ovlivnila také strukturu společné části maturitní zkoušky. V reakci na dvouměsíční uzavření škol, během něhož nebyla žákům posledních ročníků umožněna osobní přítomnost při vyučování a výuka probíhala distančně, připravilo ministerstvo zákon č. 135/2020

Sb., o zvláštních pravidlech pro přijímání k některým druhům vzdělávání a k jejich ukončování ve školním roce 2019/2020, a prováděcí vyhlášku č. 232/2020 Sb., o přijímacím řízení, maturitní zkoušce a závěrečné zkoušce, na jejichž základě se zkoušky z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka v jarním zkušebním období neskládaly z dílčí zkoušky konané formou písemné práce – žáci tak v rámci těchto zkoušek konali pouze didaktický test a ústní zkoušku před zkušební maturitní komisí. Standardní formát zkoušky z matematiky, která se koná pouze formou didaktického testu, zůstal zachován. Zároveň došlo k posunu termínu konání maturitních zkoušek v jarním zkušebním období.

V souladu s vyhláškou č. 211/2020 Sb., o hodnocení výsledků vzdělávání žáků ve druhém pololetí školního roku 2019/2020, nemohli být žáci, kteří se přihlásili k maturitní zkoušce, hodnoceni ve druhém pololetí stupněm „nedosta- tečný“ nebo slovem „nehodnocen“. Maturitní zkoušku v roce 2020 tak mohli konat všichni žáci posledních ročníků, tedy i ti, kteří by se za běžných podmínek nemohli k maturitní zkoušce dostavit, protože by neměli uzavřený poslední ročník.

Žáci skládající maturitní zkoušku v podzimním zkušebním období podle pravidel zákona č. 135/2020 Sb., konali zkoušky z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka opět pouze formou didaktického testu a ústní zkoušky před zkušební maturitní komisí. Ostatní žáci konali maturitní zkoušku podle standardních pravidel stanovených školským zákonem, včetně centrálně hodnocených písemných prací z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka.

Náklady na přípravu maturitní zkoušky

Roční provozní náklady na centrální zajištění obou zkušebních období konání společné části maturitní zkoušky v roce 2020 činily 126 mil. Kč. Výrazné snížení nákladů oproti předchozím letům bylo způsobeno nekonáním písem- ných prací z českého jazyka a literatury a cizího jazyka.

Průběh maturitní zkoušky

V důsledku zavedení mimořádných opatření ve školství v souvislosti s šířením onemocnění COVID-19 byly od 11. 3. 2020 uzavřeny všechny střední školy. Možnost osobní přítomnosti žáků posledních ročníků při výuce ve školách byla obnovena 11. 5. 2020. Vzhledem k této skutečnosti došlo k odložení termínu konání maturitní zkoušky zhruba o jeden měsíc.

Didaktické testy společné části se v jarním zkušebním období 2020 uskutečnily v období od 1. do 2. 6. 2020. Zkoušky profilové části a ústní zkoušky společné části se konaly v období od 1. 6. do 17. 7. 2020, přičemž profilové zkoušky konané formou praktické zkoušky a formou maturitní práce s obhajobou bylo možné konat i v dřívějším termínu (ne však dříve než 11. 5. 2020). Ústní dílčí zkoušky společné části z českého jazyka a literatury a z cizích jazyků se konaly od 4. 6. do 17. 7. 2020.

V podzimním zkušebním období 2020 se maturitní zkouška uskutečnila ve školách ve standardních termínech. Zkoušky profilové části a ústní zkoušky společné části se konaly ve školách v období 1. až 20. 9. 2020; didaktické testy a písemné práce společné části se uskutečnily v období od 1. do 3. 9. 2020 ve 120 spádových školách. Ústní dílčí zkoušky společné části z českého jazyka a literatury a z cizích jazyků proběhly od 1. do 20. 9. 2020.

Informační podpora maturitní zkoušky 2020

Informační podpora maturitní zkoušky byla poskytována několika způsoby v souladu se zaměřením na odlišné

cílové skupiny. Centrum stejně jako v minulých letech pravidelně aktualizovalo informace o maturitní zkoušce uvedené na oficiálních webových stránkách maturita.cermat.cz. Žáci a veřejnost tak měli k dispozici veškeré důležité informace týkající se organizace maturitní zkoušky, včetně informací o změnách v podobě maturitní zkoušky v souvislosti s vývojem epidemické situace v České republice. Na webových stránkách byly zveřejněny také nejdůležitější dokumenty stanovující obsah zkoušek společné části (katalogy požadavků), způsob jejich hodnocení (kritéria hodnocení) nebo časový rozvrh konání didaktických testů a písemných prací (jednotné zkušební schéma). Webové stránky dále nabízely aktuální informace o jednotlivých zkušebních předmětech, o pravidlech pro konání maturitní zkoušky pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo informace o odborné přípravě a školení pedagogů, kteří vykonávali funkce zajišťující konání maturitní zkoušky ve škole.

Užitečným informačním kanálem pro veřejnost byl v roce 2020 také facebookový profil Udělám maturitu, který sleduje přes 48 tisíc uživatelů. V období maturitní zkoušky se tak vzhledem k jeho sledovanosti jedná o velmi efektivní způsob komunikace s cílovou skupinou. Kromě publikování oficiálních informací o maturitní zkoušce slouží profil standardně také k zodpovídání dotazů veřejnosti.

Výjma webových stránek a facebookového profilu připravilo Centrum také pět tematických čísel Maturitního zpravodaje, resp. průvodce konáním maturitní zkoušky, které obsahovaly ty nejpodstatnější informace o organizaci maturitní zkoušky. Publikace byly zpřístupněny široké veřejnosti na webových stránkách maturita.cermat.cz.

V roce 2020 byl žáky hojně využíván rovněž výsledkový portál žáka, jehož prostřednictvím byly registrovaným žákům zasílány vybrané výsledkové dokumenty společné části maturitní zkoušky.

Informační podpora pro školy byla zajištěna primárně pomocí tzv. directmailingu, tedy hromadně zasílaných e-mailových zpráv, jejichž prostřednictvím byly školám poskytovány nezbytné informace o organizačním zajištění maturitní zkoušky. Pro komunikaci se školami byl využíván i samotný informační systém Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání, jehož prostřednictvím Centrum školám poskytovalo např. metodické materiály k organizaci maturitní zkoušky, doprovodnou dokumentaci ke konání maturitní zkoušky a jiné důležité dokumenty.

Veřejnosti i školám byl každý pracovní den k dispozici také HelpDesk Centra na e-mailové adrese info@cermat.cz nebo na tel. čísle 224 507 507.

Hodnocení zkoušek společné části maturitní zkoušky

V souladu s ustanovením § 22 zákona č. 135/2020 Sb., o zvláštních pravidlech pro přijímání k některým druhům vzdělávání a k jejich ukončování ve školním roce 2019/2020 nebyla v jarním zkušebním období 2020 konána dílčí zkouška z českého jazyka a literatury a cizího jazyka konaná formou písemné práce. V podzimním zkušebním období 2020 konalo písemnou práci z českého jazyka 174 žáků a zkoušky z cizího jazyka 164 žáků. Hodnocení písemných prací proběhlo v podzimním zkušebním období 2020 z hlediska termínového, logistického a administrativního bez výraznějších problémů. Písemné práce z cizích jazyků a z českého jazyka a literatury byly hodnoceny centrálními hodnotiteli písemných prací.

Co se týká didaktických testů, v jarním zkušebním období 2020 bylo prostřednictvím elektronického systému vyhodnoceno celkem 1 263,9 tis. otevřených testových úloh, v podzimním zkušebním období pak 158,5 tis. úloh. V jarním zkušebním období otevřené úlohy posuzovalo 236 raterů a 8 superraterů, v podzimním zkušebním období 47 raterů a 4 superrateri. Spolehlivost manuálního hodnocení je založena zejména na tom, že každá otevřená úloha

je hodnocena dvěma hodnotiteli (rater) a v případě neshody rozhoduje o výsledném hodnocení rozhodčí hodnotitel (superrater).

Přezkoumání výsledku hodnocení a průběhu zkoušek maturitní zkoušky

Každý, kdo konal zkoušku profilové části maturitní zkoušky nebo dílčí zkoušku společné části maturitní zkoušky formou ústní zkoušky, písemné práce, anebo byl z konání těchto zkoušek vyloučen, mohl písemně požádat krajský úřad o přezkoumání průběhu a výsledku této zkoušky nebo rozhodnutí o vyloučení, a to do 20 dnů po dni konání poslední části maturitní zkoušky. Každý, kdo konal dílčí zkoušku společné části formou didaktického testu, mohl písemně požádat MŠMT o přezkoumání výsledků nejpozději do 20 dnů po dni konání poslední části maturitní zkoušky.

Podle evidence Centra bylo v jarním zkušebním období podáno celkem 2 821 žádostí o přezkoumání výsledku didaktického testu, a to k 2 947 dílčím zkouškám. Centrum doporučilo ke kladnému vyřízení 14 didaktických testů, tedy 0,48 % podaných žádostí. Podle evidence Centra bylo v podzimním zkušebním období podáno 747 žádostí o přezkoumání výsledku didaktického testu, a to k 762 dílčím zkouškám.

Krajským úřadům bylo adresováno 26 žádostí žáků o přezkoumání výsledku dílčích zkoušek společné části, které se týkaly 15 písemných prací, tří ústních zkoušek a osmi profilových zkoušek. Centrum doporučilo kladné vyřízení u 4 didaktických testů, tedy v 0,52 % podaných žádostí, krajským úřadům Centrum doporučilo rozhodnout o kladném vyřízení žádosti v 1 případě (u písemné práce z anglického jazyka), tedy v 3,8 % podaných žádostí.

Přihlášení k maturitní zkoušce

K maturitní zkoušce se v jarním zkušebním období 2020 přihlásilo celkem 80,0 tis. žáků, což je o 0,7 tis. méně než v předchozím roce (meziroční pokles 0,8 %). Počet prvomaturantů přihlášených k jarnímu zkušebnímu období 2020 klesl meziročně pouze o necelých 100 žáků (0,5 %) na 69,8 tis. (86,3 % celkového počtu přihlášených).

Žáků hlásících se k odloženému řádnému termínu bylo nejméně za celé sledované období od roku 2011, tedy 1,4 tis. (1,8 % z celkového počtu přihlášených). Pokles podílu této skupiny maturantů souvisí se stále klesající mírou neúčasti u maturitní zkoušky způsobenou neukončením posledního ročníku studia. K opravné či náhradní zkoušce se v jarním zkušebním období 2020 přihlásilo 8,7 tis. žáků (10,9 % z celkového počtu přihlášených).

Mezi prvomaturanty bylo 31,9 tis. chlapců (45,7 %) a 37,9 tis. dívek (54,3 %). Meziroční změna oproti roku 2019 je nepatrná. Od roku 2012, s výjimkou let 2016 a 2017, kdy podíl klesl pod 45 %, se podíl chlapců pohybuje mezi 45 % a 46 %. V rámci přihlášek podaných prvomaturanty v roce 2020 jich bylo 65,8 tis. podáno žáky v denní formě vzdělávání a 4,0 (5,8 %) žáky v neprezenčních formách. Vůbec poprvé od roku 2011 se tak zastoupení neprezenčních forem dostalo pod hodnotu 6 % a rozdíl oproti prvnímu ročníku státní maturity tak činí 2,6 p. b.

Gymnázia zaujímají 31,1 % (21,7 tis.) prvomaturantů a jejich podíl se oproti roku 2011 zvýšil o 5,8 p. b. Na lycea pak připadá 5,3 % (3,7 tis.), podíl maturantů je zde však oproti prvnímu ročníku státní maturity nižší o necelý 1 p. b., ačkoliv v posledních 4 letech vykazuje rostoucí tendenci. Podíl maturantů na SOŠ se v roce 2020 dostává na historicky nejvyšší hodnotu – bez desetiny 50 % (34,9 tis.), což představuje rozdíl +4,8 p. b. od roku 2011. Zastoupení

prvotmaturantů z oborů středních odborných učilišť je naopak na své nejnižší hodnotě v celém sledovaném období – 7,0 % (4,9 tis.). Od roku 2011 klesl tento podíl o 1,5 p. b. Pokles podílu maturantů z oborů nástavbového studia je setrvalý, v roce 2020 se poprvé dostal pod 7% hranici na hodnotu 6,6 % (4,6 tis.). Rozdíl od prvního ročníku státní maturity činí 8,2 p. b.

Volba předmětů maturitní zkoušky

Rokem 2020 z hlediska volby předmětu druhé povinné zkoušky společné části pokračují trendy uplynulých šesti let. Z celkového počtu 68 034 prvotmaturantů, kteří se v jarním zkušebním období 2020 přihlásili ke společné části MZ, jich ke 2. povinné zkoušce podalo přihlášku 67 722.

Nadále trvá pokles zájmu o zkoušku z **matematiky**, která se v jarním zkušebním období 2020 poprvé svým zastoupením dostala pod 20% hranici. Přihlášku k ní podalo celkem 13,5 tis. prvotmaturantů, tj. 19,9 % všech přihlášených ke 2. povinné zkoušce. Oproti roku 2012, kdy byl zájem o matematiku vůbec nejvyšší, činí pokles zastoupení tohoto předmětu 24,1 p. b.

Pokračuje růst zájmu o zkoušku z **angličtiny**, k níž se přihlásilo 51,8 tis. prvotmaturantů a jejíž podíl se tak dostal přes hranici tří čtvrtin (76,5 %). Od roku 2012 narostl podíl žáků volících angličtinu o 30 p. b. (průměrný meziroční nárůst v letech 2012–2020 je 3,7 p. b.).

Stále klesá podíl volby **němčiny**, což je možné s výjimkou roku 2019 pozorovat od roku 2012. V jarním zkušebním období 2020 si němčinu vybralo 1,4 tis. prvotmaturantů, tj. 2,1 % přihlášených ke 2. povinné zkoušce. Rozdíl oproti roku 2011, kdy si němčinu vybrala desetina prvotmaturantů, činí 7,9 p. b.

Ruštinu si v roce 2020 zvolilo celkem 750 prvotmaturantů (1,1 %), její zastoupení je tak nejnižší z celého sledovaného období. Nejvyšší podíl v rámci druhé povinné zkoušky měla ruština v letech 2013 a 2014, jednalo se o 1,8 %.

Francouzštinu byla v roce 2020 volbou pro pouhých 85 prvotmaturantů, převážně gymnazistů, její podíl se tak v posledních dvou ročnících pohybuje kolem 0,1 %, v letech 2012–2018 byl na úrovni 0,2 %.

Španělštinu si vybralo v jarním zkušebním období 2020 jako druhou povinnou zkoušku 163 prvotmaturantů a její zastoupení se stabilně v celém sledovaném období drží na úrovni 0,2 %.

Neúčast u maturitní zkoušky

Rok 2020 byl oproti předchozím ročníkům MZ specifický nejen rozsahem povinného obsahu zkoušek společné části MZ, ale také podmínkami, za kterých mohli žáci posledních ročníků středních škol k maturitě nastoupit. Oproti předchozím ročníkům mohli být k maturitní zkoušce v roce 2020 puštěni prakticky všichni žáci posledních ročníků středních škol. Z celkového počtu 80,0 tis. maturantů přihlášených k jarnímu zkušebnímu období 2020 zkoušku nekonalo jen 2,6 tis., tj. 3,2 %. Meziročně se jedná o pokles míry neúčasti o 6,7 p. b., resp. o 67 %. Mezi prvotmaturanty, kterých se přihlásilo 69,8 tis., ke zkoušce nenastoupilo 1,5 tis., tj. 2,1 %. Oproti roku 2019, kdy MZ nekonalo 6,1 tis., činí pokles podílu nekonajících 6,6 p. b., resp. 76 %. V rámci skupiny 1,4 tis. žáků přihlášených v odloženém řádném termínu došlo k vůbec nejvýraznějšímu poklesu míry neúčasti, a to z více než 50 % v roce 2019 na 20,8 % (tj. o bezmála 30 p. b., z 0,8 tis. nekonajících na 0,3 tis.) v roce 2020. Mezi maturanty v opravném či náhradním termínu, kteří se přihlásili v počtu 8,7 tis., se podíl nekonajících zkoušku snížil naopak nejméně – o 1,9 p. b. na úro-

veň 9,6 %. Tito žáci již k MZ v minulých ročnících puštění byli a jejich důvod neúčasti je tedy jiný než neukončení posledního ročníku střední školy.

Počty žáků v rámci maturitní zkoušky

MZ CELKEM	PŘIHLÁŠENI		NEKONALI			NEÚČAST (%)			KONALI		KONALI (%)	
	2019	2020	2019	2020	ROZDÍL 2020-2019	2019	2020	ROZDÍL 2020-2019	2019	2020	2019	2020
CELKEM	80 646	79 984	7 993	2 590	-5 403	9,9	3,2	-6,7	72 653	77 394	100	100
PRVOMATURANTI	69 926	69 830	6 096	1 453	-4 643	8,7	2,1	-6,6	63 830	68 377	87,9	88,3
ODLOŽENÝ ŘÁDNÝ TERMÍN	1 696	1 436	858	298	-560	50,6	20,8	-29,8	838	1 138	1,2	1,5
OPRAVNÝ / NÁHRADNÍ T.	9 024	8 718	1 039	839	-200	11,5	9,6	-1,9	7 985	7 879	11	10,2

Neúspěšnost u maturitní zkoušky celkem

Hrubá neúspěšnost¹⁶ žáků u maturitní zkoušky byla v roce 2020 ovlivněna několika faktory. Na jedné straně to byly ztížené podmínky při přípravě na zkoušku, způsobené nepřítomností žáků ve škole, a umožnění konat maturitní zkoušku všem žákům (k maturitní zkoušce tak mohli jít i žáci, kteří by v minulých letech nebyli ke zkoušce připuštěni). Na druhé straně se jednalo o delší dobu na přípravu na zkoušku (došlo k posunu termínu konání zkoušky) a nekonání písemných prací z českého jazyka a literatury a cizího jazyka. Celkově tak hrubá neúspěšnost u maturitní zkoušky v roce 2020 meziročně klesla. Zároveň se změnila struktura neúspěšných – narostl podíl žáků, kteří u zkoušky neuspěli, a došlo k poklesu podílu těch, kteří zkoušku nekonali. V jarním zkušebním období 2020 neuspělo či zkoušku nekonalo 29,8 % všech přihlášených, tj. o 4,4 p. b. méně než v roce předchozím. Mezi prvomaturanty činila hrubá neúspěšnost 26,0 % (o 4,4 méně než v roce 2019). Poměr neúspěšných a nekonajících byl v roce 2020 v této skupině 92 : 8, v roce 2019 se pohyboval na hodnotách 71 : 29.

Hrubá neúspěšnost mezi těmi, kteří se ke zkoušce přihlásili v odloženém řádném termínu, činila 73,5 % (o 6,5 p. b. méně než v roce 2019). Žáci v termínu opravném či náhradním vykázali hrubou neúspěšnost 53,3 % (o 2,1 p. b. méně než v roce předchozím).

Hrubá neúspěšnost prvomaturantů přihlášených k MZ v jarním zkušebním období 2020 se v jednotlivých skupinách oborů pohybovala v intervalu 5,3–58,2 %. Ve srovnání s rokem 2019 se mezioborové rozdíly o něco snížily (v roce 2019 činila oborová neúspěšnost od 6,7 do 64,6 % přihlášených).

Hodnoty pod úrovní republikového průměru hrubé neúspěšnosti vykázala pouze gymnázia (5,3–8,0 %) a lycea (17,9 %). Kolem republikového průměru jsou obory SOŠ technické 1 a umělecké (28,2 %, resp. 29,7 %). Dále nad průměrem pak jsou ekonomické a pedagogické obory SOŠ (31,1 %, resp. 31,7 %). Do pásma mírného nadprůměru (36,0–37,5 %) patří ostatní obory SOŠ. Na hodnotách 40,8–47,0 % se nacházejí obory SOU, u oborů nástavbového studia pak míra hrubé neúspěšnosti přesahuje polovinu přihlášených (52,6 %, resp. 58,2 %).

¹⁶ Hrubá neúspěšnost – podíl neúspěšných či nekonajících z přihlášených (%)

Hrubá neúspěšnost prvomaturantů v neprezenčních formách vzdělávání je v průměru výrazně vyšší než v denní formě vzdělávání. V roce 2020 činil rozdíl 13,4 procentního bodu (25,5 % proti 38,6 %).

Maturitní zkoušku v jarním zkušebním období 2020 konalo celkem 77,4 tis. maturantů, z toho 68,4 tis. bylo prvomaturantů, 1,1 tis. žáků v odloženém řádném termínu a 7,9 tis. v termínu opravném či náhradním.

Čistá neúspěšnost¹⁷ všech, kteří maturitní zkoušku konali, činila 27,4 % a meziročně stoupla o 0,5 procentního bodu. Mezi prvomaturanty se míra čisté neúspěšnosti dostala na úroveň 24,4 %, tj. o 0,7 p. b. více než v roce předchozím. Žáci v odloženém řádném termínu konali zkoušku neúspěšně v 66,6 % případů, což představuje meziroční nárůst o 7,1 p. b. Opravná či náhradní zkouška skončila neúspěchem pro 48,4 % konajících. S ohledem na nestandardní podmínky roku 2020 se tak jedná o výsledky srovnatelné s předchozím rokem.

Pod průměrem ČR z hlediska čisté neúspěšnosti se v jarním zkušebním období 2020 nacházejí prvomaturanti z gymnázií (4,6–7,3 %) a lyceí (16,9 %). Podíl neúspěšných prvomaturantů v oborech SOŠ se pohybuje v rozmezí 26,8 % a 36,1 % a nejlépe jsou na tom v rámci oborů SOŠ obory technické 1 a umělecké, nejhůře naopak obory SOŠ zdravotnické a zemědělské. V oborech SOU dosáhla čistá neúspěšnost v technických oborech 39,5 %, v netechnických pak 45,6 %. V oborech nástavbového studia pozorujeme míru neúspěšnosti přesahující 50 % – na technických 50,4 %, v netechnických oborech 55,6 %.

Neúspěšnost u společné části maturitní zkoušky

Komplexní zkoušky společné části MZ v kontextu pandemie COVID-19 v roce 2020 nezahrnovaly písemnou práci z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka. Společnou část MZ konalo v jarním zkušebním období 2020 celkem 66,9 tis. prvomaturantů, z nichž 21,1 % ve zkoušce neuspělo (o 0,8 p. b. více než v roce 2019).

Nejnižší čistou neúspěšnost prvomaturantů konajících společnou část MZ vykázala v roce 2020 tradičně gymnázia (neúspěšnost pod 5% hranicí), pod celorepublikovým průměrem skončila také lycea (13,4 %) a kolem průměru se pohybují střední odborné školy technické 1, střední odborné školy ekonomické a umělecké (18,7–23,6 %). S větším odstupem nad republikovým průměrem jsou hotelové a podnikatelské střední odborné školy a střední odborné školy technické 2 (30,7 %, resp. 30,8 %), dále zemědělské, pedagogické a humanitní a zdravotnické střední odborné školy (32,4–34,6 %) a těsně za nimi pak technické obory středních odborných učilišť (35,3 %). Výrazně nad republikovým průměrem se nacházejí netechnické obory SOU (44,0 %) a nejhůře jsou na tom obory nástavbového studia (47,5–53,4 %).

Meziročně došlo k nejvýraznějšímu snížení čisté míry neúspěšnosti v jarním termínu společné části MZ na technických nástavbových oborech (o 3,7 procentního bodu), v technických SOŠ 1 (o 1,7 p. b.) a na 6letých gymnáziích (o 1,3 p. b.). Zhoršení se naopak týkalo zejména pedagogických a humanitních a hotelových a podnikatelských SOŠ (o 3,4, resp. 3,2 p. b.).

Zkoušku z **českého jazyka a literatury** konalo v jarním zkušebním období roku 2020 celkem 67,0 tis. prvomaturantů. Čistá neúspěšnost u nich dosáhla hodnoty 17,2 %, což je o 1 p. b. více než v roce předchozím.

Matematiku si jako předmět druhé povinné zkoušky v roce 2020 zvolilo 19,9 % prvomaturantů a zkoušku nakonec konalo 13,3 tis. žáků. Čistá neúspěšnost v jarním zkušebním období, tedy 17,6 %, byla ve srovnání s rokem

¹⁷ Čistá neúspěšnost – podíl neúspěšných z konajících zkoušku (%)

předchozím o 2,1 procentního bodu vyšší. Rozdíly průměrné neúspěšnosti ve sledovaných oborových skupinách se pohybují od 1,0 % (6letá gymnázia) po 69,4 % (zdravotnické střední odborné školy).

Angličtinu si zvolilo v jarním zkušebním období roku 2020 celkem 76,4 % prvomaturantů, zkoušku pak konalo 51,0 tis z nich. Celková čistá neúspěšnost činila 7,2 % (meziroční zvýšení o 0,4 p. b.). Čistá neúspěšnost v angličtině se napříč oborovou strukturou pohybuje od hodnot 0,7 % u oborů gymnázií po 27,4 % na netechnických oborech nástavbového studia.

Klesající tendence v případě volby němčiny v roce 2020 pokračuje, předmět si zvolilo 2,6 % a zkoušku konalo 1,4 tis. prvomaturantů (jedná se o nejnižší hodnotu od roku 2013). Čistá neúspěšnost pak v jarním zkušebním období 2020 dosáhla 28,0 %, meziročně tak klesla o 5,6 procentního bodu.

Podzimní zkušební období

Podzimní zkušební období je určeno zejména pro konání opravných zkoušek (žák zkoušku v předchozím zkušebním období konal, ale neuspěl), náhradních zkoušek (žák z vážných důvodů uznaných a omluvených ředitelem školy nemohl konat zkoušku v předchozím zkušebním období), ale i zkoušek v řádném termínu (žák nekonal v předchozím zkušebním období maturitní zkoušku z důvodu, že neukončil úspěšně poslední ročník vzdělávání).

Na počtu a struktuře podzimních maturantů se výrazně projeví výjimečné podmínky nastavené pro jarní zkušební období, zejména pak fakt, že na jaře mohli k MZ přistoupit takřka všichni žáci posledních ročníků maturitních oborů. Z tohoto důvodu téměř nejsou v podzimním zkušebním období roku 2020 zastoupeni maturanti v odloženém řádném termínu.

K podzimnímu zkušebnímu období roku 2020 se přihlásilo celkem 19,7 tis. maturujících, tj. o 1,6 tis. méně než v roce 2019. K termínu opravnému či náhradnímu se pak přihlásilo celkem 19,6 tis. žáků, tj. 99,5 % všech přihlášených k podzimnímu zkušebnímu období. V absolutním počtu přihlášených v tomto typu termínu se meziročně jedná o nárůst o více než 10 % (v roce předchozím byl počet žáků v opravném či náhradním termínu 17,7 tis.). K odloženému řádnému termínu se v podzimním zkušebním období 2020 přihlásilo 98 maturantů, tj. 0,5 %. V posledních sedmi letech počty i podíly podzimních maturantů vlivem populačního poklesu a vlivem nižšího podílu neukončivších poslední ročník středních škol klesaly, a to z 6,0 na 3,5 tis., resp. z 24,9 % na 16,7 %. I tak je ale změna mezi lety 2019 a 2020 výrazně skoková. V rámci této skupiny podzimních maturantů je pak započítáno i 71 žáků (0,4 %), kteří vůbec poprvé podali přihlášku až k maturitní zkoušce v podzimním zkušebním období 2020.

Stav po dvou zkušebních obdobích 2020

Hrubá neúspěšnost prvomaturantů v roce 2020 činila po podzimním zkušebním období 11,4 %, po dvou zkušebních obdobích tak maturitní vysvědčení nezískalo 7,9 tis. z celkem 70,0 tis. přihlášených. Po podzimním zkušebním období hrubá neúspěšnost maturantů klesla z původní „jarní“ hodnoty 26,0 % o 14,6 procentního bodu. Hrubá neúspěšnost chlapců po dvou zkušebních obdobích činí 11,2 % a je o 0,3 procentního bodu nižší než u dívek (11,5 %).

Z celkového počtu neúspěšných tvořili celkem 18,9 % ti, kteří nebyli dosud k maturitní zkoušce připuštěni, zbývajících 81,1 % jsou ti, kteří zkoušku konali, ovšem neúspěšně.

Čistá neúspěšnost, tj. neúspěšnost prvomaturantů, kteří v roce 2020 konali alespoň jednou maturitní zkoušku, dosáhla po podzimním zkušebním období úrovně 9,4 %. Nejnižší je pak na gymnáziích – z prvomaturantů konají-

cích zkoušku jich neuspělo méně než 1,0 % na víceletých gymnáziích a 1,5 % na 4letých. Pod úrovní průměru ČR jsou též lycea (4,5 %). Kolem republikového průměru se nacházejí technické obory SOŠ, SOŠ umělecké a obchodní akademie (8,4–10,1 %). Lehce nad průměrem, v rozmezí 11,6–15,0 %, se umístili maturanti ostatních oborů SOŠ. Nadprůměrná je pak míra čisté neúspěšnosti na technických SOU (16,9 %), netechnických SOU (22,0 %) a v oborech nástavbového studia (27,2 %, resp. 31,5 %).

V případě prvomaturantů, kteří se na jaře nebo na podzim hlásili ke **společné části MZ**, dosáhla čistá neúspěšnost po podzimním zkušebním období hodnoty 8,7 %. Z 66,8 tis. konajících zkoušky bylo úspěšných 61,0 tis. žáků. V případě **profilové části** bylo neúspěšných pouze 2,5 % prvomaturantů. Meziročně se neúspěšnost ve společné části snížila o 2,0 procentního bodu, v profilové části se snížila o 0,3 procentního bodu. Neúspěšnost po dvou zkušebních termínech je ve společné části maturitní zkoušky v průměru téměř 3,4× vyšší než v profilové části.

2. 7. 3 Obory ukončení závěrečnou zkouškou s výučním listem

Ve školním roce 2019/2020 proběhly závěrečné zkoušky již pošesté jednotně. Všechny školy při nich využily zadání připravená v Národním ústavu pro vzdělávání (dále jen „NÚV“) ve spolupráci se zkušenými pedagogy daných oborů vzdělání. Organizace závěrečných zkoušek vzhledem k pandemické situaci proběhla částečně odlišně od předcházejících let.

Školy se při organizaci závěrečné zkoušky řídily zákonem č. 135/2020 Sb., o zvláštních pravidlech pro přijímání k některým druhům vzdělávání a k jejich ukončování ve školním roce 2019/2020, ve znění pozdějších předpisů, který byl vydán 27. 3. 2020 v souvislosti s přijetím mimořádných opatření ve školství, a dále také metodickým doporučením ze strany CZVV. Na základě ustanovení zvláštního zákona se konání závěrečné zkoušky lišilo v následujících skutečnostech:

- ♦ Ke zkoušce byli připuštěni všichni přihlášení žáci.
- ♦ Pořadí zkoušek mohl určit ředitel podle podmínek dané školy.
- ♦ Praktickou zkoušku mohly školy konat náhradním způsobem, což často aplikovaly tak, že ji zkrátily na jeden den.

Celkově bylo k červnovému termínu závěrečné zkoušky přihlášeno 28 801 žáků na 500 školách. Žáci zkoušku skládali ve 109 oborech vzdělání (78 oborů kategorie H, 31 oborů kategorie E).

Vzhledem k mimořádným opatřením ve školství žáci měli delší čas na přípravu na všechny části závěrečné zkoušky, na druhou stranu se museli z větší části připravovat doma, což pro ně bylo náročnější. Výsledky žáků se nijak významně neodlišují ve srovnání s minulými roky. Nejlepších výsledků žáci docílili při praktické zkoušce, následovala ústní zkouška a již tradičně se nejtěžší zkouškou stala ústní zkouška. I když organizace zkoušky byla letos částečně odlišná, učitelé měli opět možnost vyplnit dotazník obsažený v informačním systému NZZ. Tato tzv. zpětná vazba zjišťuje jednak výsledky žáků dosažené u zkoušek, a jednak se v ní školy mohou vyjádřit ke kvalitě.

2. 8. Změny v oblasti zájmového vzdělávání

2. 8. 1 Novela vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání

V souvislosti s koronavirovou pandemií a s tím souvisejícím omezením provozu školských zařízení vyvstala nutnost řešit oblast **úplaty za zájmové vzdělávání** a jejího případného vrácení. Z toho důvodu byla vyhláškou č. 423/2020 Sb., kterou se mění některé vyhlášky v oblasti školství, **novelizována vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.**

V § 11 vyhlášky č. 74/2005 Sb. byly doplněny odstavce 5 a 6, které řeší snížení úplaty v případě omezení nebo přerušení činnosti školní družiny, školního klubu a střediska volného času. V případě **školních družin** se úplata účastníkovi poměrně sníží, pokud je v kalendářním měsíci omezen nebo přerušen provoz družiny po dobu delší než pět dnů.

Školní klub a středisko volného času účastníkovi úplatu sníží poměrně k omezení nebo přerušení jeho vzdělávání, pokud je v kalendářním měsíci omezen nebo přerušen provoz klubu nebo střediska po dobu delší než pět dnů. Úplata se nesnižuje, pokud školní klub nebo středisko umožní nahradit vzdělávání jiným způsobem nebo v jiném termínu ve stejném školním roce.

2. 8. 2 Novela vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Vyhláškou č. 606/2020 Sb. byla novelizována vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Změna se týká též zájmového vzdělávání poskytovaného jakýmkoli zřizovatelem a je spojena s **poskytováním podpůrného opatření „pedagogická intervence“** jako podpůrného opatření prvního stupně také ve školní družině a školním klubu.

Podle § 4a odst. 2 vyhlášky č. 27/2016 Sb. pedagogickou intervenci poskytuje základní škola, **školní družina, školní klub** nebo střední škola. Podle § 4a odst. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. pedagogická intervence slouží zejména k podpoře vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve vyučovacích předmětech, kde je třeba posílit jeho vzdělávání, ke kompenzaci nedostatečné domácí přípravy na výuku a k rozvoji učebního stylu žáka.

V této souvislosti je vhodné zdůraznit spolupráci školní družiny a školního klubu se školním poradenským pracovištěm a další vzdělávání vychovatelů školní družiny a školního klubu v oblasti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

2. 9. Podpora a rozvoj nadání

Vzdělávání a podpora nadaných a mimořádně nadaných žáků je specifikována ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., která konkretizuje způsob zjišťování mimořádného nadání, možnosti vzdělávání nadaných žáků, náležitosti individuálního vzdělávacího programu a podpůrná opatření, která mohou být nadaným doporučována školským poradenským zařízením (např. speciální učební pomůcky).

Podpora nadaných je rovněž obsahem většiny školských dokumentů, které navazují na dokumenty Evropské komise, včetně programového prohlášení vlády České republiky a strategických dokumentů ministerstva. Systém podpory nadání v gesci ministerstva vychází z „Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014–2020“. Tato koncepce řeší vznik, funkci a činnost jednotlivých článků systému podpory rozvoje nadání a péče o nadané (v oblasti kognitivního nadání) od předškolního věku až po oblast celoživotního vzdělávání. Hlavním cílem je podpora maximálního rozvoje a plného využití potenciálu všech dětí, žáků a studentů.

V roce 2020 probíhala podpora nadaných prostřednictvím Talentcentra spadajícího pod Národní pedagogický institut České republiky, které koordinovalo činnost krajských sítí podpory nadání zřízených ve všech krajích České republiky. Krajské sítě podpory nadání jsou rozhodujícím hlavním článkem celostátní sítě podpory nadání, krajská pracovní skupina péče o nadané nabízí širokou nabídku aktivit pro kognitivně nadané žáky za využití všech regionálních kapacit a zdrojů. Odbornými subjekty krajské sítě jsou vysoké školy, výzkumné ústavy, odborná pracoviště, která spolu s orgány státní správy vytváří podmínky pro rozvoj nadání žáků.

Podle Výroční zprávy České školní inspekce „Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020“ základní školy podporují účast žáků v soutěžích a střední školy přispívají svou organizací soutěží, přehlídek, olympiád (a dalšími aktivitami) k rozvoji profesních znalostí a dovedností, stejně tak jako k rozvoji klíčových a odborných kompetencí žáků.

Pro podporu nadané mládeže a pedagogů bylo v roce 2020 určeno několik dotačních výzev vyhlašovaných ministerstvem.

Formou dotační výzvy „Podpora nadaných žáků základních a středních škol“ bylo v roce 2019 podpořeno 37 projektů v celkové výši 14,787 mil. Kč, do kterých se zapojilo (zejména v technických a přírodovědných oborech) 7 000 nadaných žáků. Tito nadaní žáci se mohli pod vedením předních odborníků seznamovat na nejlepších pracovištích (zejména vysokých škol a výzkumných ústavů) s nejnovějšími postupy, metodami, technologiemi a poznatky z různých oborů.

V rámci dotační výzvy „Podpora soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání“ je každoročně finančně podporován motivační a identifikační systém zhruba 160–190 soutěží ve výši 74 mil. Kč, do kterých se aktivně zapojuje ve školních, okresních, krajských, ústředních až mezinárodních kolech až 2 mil. žáků. Každoročně jsou také vysíláni zástupci České republiky na mezinárodní soutěže a přehlídky, které obsahově navazují na tuzemské olympiády a soutěže.

2. 10. Realizace opatření Strategie digitálního vzdělávání

2. 10. 1 Úvod

Potřeba rozvoje digitálního vzdělávání byla reflektována ve Strategii 2030+ a jejích implementačních kartách, které obsahují konkrétní kroky v této oblasti. Patří mezi ně zejména implementace Rámce digitálních kompetencí učitelů, revize RVP ZV v oblasti ICT a digitálního vzdělávání, které byly představeny začátkem roku 2021, a inovace oborové soustavy.

Dle Strategie 2030+ by se digitální technologie měly stát integrální součástí života školy. Pro zajištění vysoké kvality digitálního vzdělávání je důležité zaměřit se na tři aspekty: i) vnitřní a vnější konektivita škol, vybavení škol a IT správa; ii) digitální kompetence učitelů a žáků; iii) kvalitní digitální obsah, kurikulum. Tyto tři aspekty jsou vzájemně propojeny a bez jejich komplementarity nelze zajistit vysoce kvalitní vzdělávání v návaznosti na dynamické změny ve společnosti. Tento předpoklad je v souladu s Evropskou komisí nově zveřejněným Akčním plánem pro digitální vzdělávání (DEAP, Digital Education Action Plan), který k digitálnímu vzdělávání přistupuje holisticky.

2. 10. 2 Revize kurikula

V roce 2018 byl dokončen Návrh revizí rámcových vzdělávacích programů (dále jen „RVP“) v oblasti informatiky a informačních a komunikačních technologií pro PV, ZV, G a SOV¹⁸.

Následně v srpnu 2018 byla vyhlášena pokusná ověřování, jejichž cílem je ověřit Návrh revizí rámcových vzdělávacích programů v oblasti informatiky a informačních a komunikačních technologií v praxi škol (Rozvoj informatického myšlení v mateřských, základních a středních školách a Rozvoj digitální gramotnosti v mateřských, základních a středních školách). Pokusné ověřování rozvoje informatického myšlení probíhalo v rámci projektu Podpora rozvoje informatického myšlení¹⁹ (dále „PRIM“) a bylo ukončeno v roce 2020. Pokusné ověřování rozvoje digitální gramotnosti probíhalo v rámci projektu Podpora rozvoje digitální gramotnosti²⁰ (dále „DG“) a bude z důvodu nepříznivé pandemické situace dokončeno během roku 2021.

2. 10. 3 Základní vzdělávání a gymnázia

Nový koncept, který představuje návrh z roku 2018, byl v první fázi adaptován do RVP pro základní vzdělávání (schváleno dne 12. 1. 2021), je k dispozici na webu revize.edu.cz. Byla představena nová vzdělávací oblast Informatika, jejímž cílem je rozvíjet informatické myšlení žáků a která obsahuje následující okruhy:

- ♦ Data, informace a modelování
- ♦ Algoritmizace a programování
- ♦ Informační systémy
- ♦ Digitální technologie

Počet hodin Informatiky se na 1. stupni ZŠ zdvojnásobil (2 hodiny týdně) a na 2. stupni zečtyřnásobil (4 hodiny týdně). Dále byla představena nová digitální klíčová kompetence, která by měla být rozvíjena napříč vzdělávacími oblastmi. Školy budou mít povinnost dle nového RVP ZV začít učit od 1. 9. 2023 na celém 1. stupni a od 1. 9. 2024 na celém 2. stupni.

V další fázi bude dle Implementační karty Strategie 2030+ schválen nový RVP pro gymnázia adaptující výše zmíněný koncept.

¹⁸ Viz <http://www.nuv.cz/t/revize-rvp-ict> a <https://revize.edu.cz>

¹⁹ Viz <https://imysleni.cz>

²⁰ Viz <https://digigram.cz>

2. 10. 4 Odborné vzdělávání

Opatřením ministra byly k 1. 9. 2020 vydány aktualizované RVP pro odborné vzdělávání a školy jsou povinny upravit školní vzdělávací programy a zahájit vzdělávání nejpozději od 1. 9. 2022 počínaje 1. ročníkem. Současně došlo od 1. 9. 2020 k vyhlášení pokusného ověřování návrhu aktualizace vzdělávací oblasti Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích rámcových vzdělávacích programů středního odborného vzdělávání. V srpnu 2020 byla dokončena novela nařízení vlády k zařazení komparativních oborů vzdělání s maturitní zkouškou kategorie L a výučním listem kategorie H, které umožní ve třetím ročníku získat výuční list a ve čtvrtém ročníku maturitní zkoušku.

V návaznosti na schválení Strategie vzdělávací politiky 2030+ byly zahájeny aktivity na naplňování implementační karty pro odborné vzdělávání „Inovace oborové soustavy“, které budou probíhat v roce 2021. Cílem inovace je vytvoření funkční, přístupné a trhu práce odpovídající oborové soustavy, která po zjištění potřeb zaměstnavatelů a prostřednictvím revize obsahů vzdělávání v jednotlivých oborech vzdělání zajistí, aby byli absolventi vybaveni kompetencemi pro další profesní i neprofesní vzdělávání, osobní život a dlouhodobou uplatnitelnost na trhu práce. Dále se zaměříme na vytvoření standardu kvality školního a firemního pracoviště a metodickou podporu a rozvoj obsahu, rozsahu a kvality praktického vyučování.

2. 10. 5 Další podpora

- ♦ **MŠMT se podařilo prosadit navýšení prostředků na nepedagogické týmy základních škol, což bude znamenat 1 000 úvazků IT správců v ZŠ.**
- ♦ MŠMT zveřejnilo nový standard pro akreditaci studií v systému DVPP, a to pro studia k výkonu specializovaných činností koordinace v oblasti ICT. Za klíčovou charakteristiku standardu lze označit akcent na zaměření se na práci s lidmi, jejich spolupráci a pedagogické vedení, tj. pedagogický leadership.
- ♦ **Podpora ICT vybavení škol**
 - V říjnu 2020 poskytlo MŠMT základním školám a nižším stupňům gymnázií 1,3 mld. Kč na ICT vybavení.
 - Školy si pořídily cca 74 tisíc mobilních digitálních zařízení.
 - 62 tisíc notebooků, 12 tisíc tabletů, přes 200 mobilních telefonů a necelé 3 tisíce licencí softwarů.
 - Zhruba 20 % zařízení bylo zapůjčeno žákům, 80 % bylo využíváno spíše učiteli.
 - SŠ měly v posledních letech možnost využití financí z evropských prostředků, např. přes krajské akční plány až 2,2 mld. na modernizaci, vč. ICT vybavení.
 - Další prostředky šly přes tzv. šablony „Využití ICT ve vzdělávání“ z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) MŠMT, díky kterým se do škol dostalo skoro 60 tisíc notebooků či tabletů.
- ♦ **Aktivní DigiKoalice**
 - MŠMT se podílí na řízení DigiKoalice²¹ (Národní koalice pro digitální pracovní místa a dovednosti).
 - Jedná se o platformu pro soukromý, veřejný, neziskový i akademický sektor pro digitální vzdělávání. Má více než 220 členů.

²¹ Viz <https://digikoalice.cz>

- pořádání workshopů na různá témata (např. virtuální/rozšířená realita ve vzdělávání atd.);
- pracovní skupiny (infrastruktura a kybernetická bezpečnost a prevence);
- akce na evropské úrovni – například Community-led event.

2. 11. Individuální projekty systémové v rámci OP VVV

2. 11. 1 Strategické řízení a plánování ve školách a v územích (SRP)

Projekt nastavuje a pilotuje systém podpory ředitelů a širšího vedení škol při zavádění a rozvoji procesu strategického řízení a plánování ve školách. Prostřednictvím dlouhodobé poradenské, konzultační, vzdělávací a mentorské podpory rozvíjí kompetence vedoucích pedagogických pracovníků v oblastech analýzy potřeb škol, definování priorit a cílů jejich rozvoje a vyhodnocování pokroku v souladu se strategickou vizí školy. Systematický strategický management umožní na úrovni vedení školy vytvářet podmínky pro rozvoj pedagogů (pedagogický leadership), pozitivně se odrazí v kvalitě výuky směřující k naplnění potenciálu každého žáka a v celkové kultuře a klimatu školy. Přispěje rovněž k budování pozitivního image školy, pedagogické profese a vzdělávání obecně. Procesy strategického řízení ve školách jsou projektem dále podporovány prostřednictvím tvorby a implementace „místních akčních plánů rozvoje vzdělávání v územích“, které projekt koordinuje a metodicky zařizuje.

Do pilotáže tzv. intenzivní podpory (zahrnuje dvouletou spolupráci s konzultantem rozvoje školy, vzdělávání, mentoring a koučink) bylo v roce 2020 zapojeno 75 škol. 48 škol zakončilo vytvořením evaluační zprávy o pokroku školy v intenzivní podpoře svou dvouletou účast. 27 škol zpracovalo a implementuje strategické plány rozvoje a proběhla v nich analýza stavu a rozvojových potřeb školy. Se školami v průběhu roku 2020 spolupracovalo 60 konzultantů rozvoje školy, zkušených ředitelů škol, projektem pro poskytování intenzivní podpory systematicky školených. V roce 2020 byla zahájena pilotáž benchlearningu, do které je zapojeno 10 škol z 1. až 3. vlny intenzivní podpory.

Poptávka škol po zapojení do intenzivní podpory ukazuje na velký zájem o problematiku strategického řízení a plánování ze strany ředitelů škol. Většina zapojených škol si rozvoj procesu strategického řízení a plánování a pedagogického leadershipu vytkla za jeden ze strategických cílů. Současně projekt eviduje vysoký zájem o účast na komplexním vzdělávacím programu k problematice řízení změny ve školách, strategického řízení, budování kultury školy podporující naplnění potenciálu každého žáka nebo hodnocení práce pedagogů a plánování jejich profesního rozvoje. Program je účastníky hodnocen jako efektivní rozšíření „Kvalifikačního studia pro ředitele škol a školských zařízení“ poskytované Národním pedagogickým institutem České republiky. Vzdělávací program projektu SRP v roce 2020 úspěšně absolvovalo 424 účastníků. V roce 2020 byl zároveň zahájen nástavbový program rozvoje pedagogického leadershipu pro vedení škol zapojených v intenzivní podpoře, který za celý rok úspěšně absolvovalo 286 účastníků.

Podpora procesu strategického řízení ve školách probíhá v krajských Centrech podpory také formou dotačního poradenství. Školám jsou ze strany odborných pracovníků doporučovány dotační tituly, ze kterých je možné financovat strategická opatření škol. Jedná se především o výzvy OP VVV, nejčastěji o projekty zjednodušeného vykazování, tzv. šablony. **V roce 2020 proběhlo v Centrech podpory přes 4 000 konzultací s více než 5 200 účastníky.**

Propojování aktéru rozvoje vzdělávání v územích probíhá prostřednictvím vytváření příležitostí pro vzájemná setkávání, inspiraci a výměnu dobré praxe v rámci informačních setkání zástupců „místních akčních plánů“ a místních konferencí. **V roce 2020 bylo po celé České republice za tímto účelem realizováno 61 akcí, na které se registrovalo až 1 200 účastníků.** Pracovníci projektu se též pravidelně zúčastňují jednání Řídících výborů „místních akčních plánů“, kde reprezentují strategické vize a priority OP VVV a obecně ministerstva, a v Centrech podpory poskytují konzultace k procesům místního akčního plánování.

Projekt SRP byl průběžně evaluován prostřednictvím kvantitativních i kvalitativních šetření s cílovou skupinou jednotlivých aktivit. Šetření potvrzují, že se projektu SRP podařilo a dále daří nastavit spolupráci MAP v území v jednotlivých krajích ČR (domnívá se to 83 % respondentů). Centra podpory jsou dle respondentů respektovaná pracoviště nabízející odborné služby.

76 % procent škol zapojených do šablon využívá služeb center podpory projektu SRP a jejich služby jsou hodnoceny (99 % respondentů využívajících služeb center podpory) jako na vysoké úrovni, důvěryhodné a přicházející v požadovaném časovém okamžiku.

V rámci aktivity vzdělávání většina respondentů považuje přínos všech seminářů Vzdělávacího programu pro širší vedení škol věnující se tematice strategického řízení a plánování za rozhodně nebo spíše vysoký. Naprostá většina respondentů uvedla, že na základě absolvování vzdělávacího programu nějaké změny ve škole je schopna identifikovat a realizovat. 41 % respondentů uvedlo, že rozhodně ano a 56 % respondentů uvedlo spíše ano. Téměř všichni respondenti si myslí, že seminář je vhodný pro všechny ředitele/ředitelky/vedení škol v ČR (60 % respondentů uvedlo možnost rozhodně ano a 38 % spíše ano).

Z šetření a vyhodnocení aktivity Individuální pomoc vyplývá, že z hlediska strategických (či dílčích) cílů se školám se daří v naprosté většině plnit stanovené cíle, a to i přes to, že aktuální situace klade významné překážky pro fungování škol. U druhé vlny zapojených škol se hodnoceným školám podařilo cca 64 % všech stanovených cílů, částečně pak cca 29 % a pouze 7 % cílů nebylo naplněno.

Výstupy projektu SRP v roce 2020:

- ◆ aktualizovány Inspiromaty Soustava projektů akce klima a Příklady dobré praxe;
- ◆ organizován odborný panel Implementace benchlearningu ve školách v intenzivní podpoře a Propojení místního a krajského akčního plánování;
- ◆ organizován vzdělávací program „Strategické řízení a plánování ve školách“ s 424 účastníky;
- ◆ zahájen nástavbový program rozvoje pedagogického leadershipu pro vedení škol zapojených v intenzivní podpoře s 286 účastníky;
- ◆ aktualizována metodika strategického řízení pro širší vedení škol (Manuál SRP, Manuál profesního rozvoje pedagogických pracovníků a další metodické materiály pro ředitele škol);
- ◆ v Centrech podpory poskytnuto 4 044 konzultací pro 5 245 účastníků;
- ◆ v rámci intenzivní podpory projektu SRP bylo v r. 2020 realizováno 275 koučovacích pohovorů a 1 144 osobních konzultací;
- ◆ organizace setkání zástupců „místních akčních plánů“ pro 1 197 účastníků;
- ◆ vytvořeno 6 webinářů k šablonám;

- ♦ bylo vytvořeno a distribuováno 5 newsletterů projektu SRP (rozesíláno na více než 10 tis. adres);
- ♦ vznikly nové webové stránky projektu (vedemeskolu.npi.cz) a sociální sítě (Facebook a Youtube), kam se ukládají všechny výstupy, videa a webináře.

2. 11. 2 Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B)

Projekt se soustředí na dva hlavní cíle:

- ♦ **posílení osobnostních a profesních kompetencí pedagogických pracovníků potřebných k realizaci společného vzdělávání v předškolním, základním, středním a zájmovém vzdělávání;**
- ♦ **informační a osvětovou kampaň zaměřenou na školy, odbornou a širokou veřejnost.**

V roce 2020 pokračovala činnost Center podpory školám v oblasti společného vzdělávání, která fungují při krajských pracovištích Národního pedagogického institutu České republiky. Centra zprostředkovávají odborné poradenství pedagogům i širší veřejnosti a spolupracují se školami v **Krajské síti škol a školských zařízení**. V projektu APIV B je dlouhodobě zapojeno **355 škol a školských zařízení** z celé republiky. Více než polovina z nich využívá kromě kurzů dalšího vzdělávání (DVPP) individuální podporu koučů a mentorů a dále expertní služby, například v oblasti zdravotního či sociálního znevýhodnění, speciální pedagogiky nebo dětské psychologie.

Realizaci projektových aktivit ovlivnila **pandemie nemoci COVID-19**, kvůli opatřením vyhlášeným vládou ČR bylo nutné omezit prezenční akce. Postupně se však podařilo úspěšně převést celou řadu kurzů DVPP, informačních seminářů i individualizovanou podporu školám do **online formy**.

V zapojených školách proběhlo celkem **806 samostatných akcí DVPP** (včetně tzv. webinářů), které absolvovalo 12 423 účastníků (6 047 jednotlivců z 296 škol).

U **expertních služeb**, které projekt školám nabízí, šlo o **399 konzultací s odborným poradcem**. Dále proběhlo celkem **530 koučovacích setkání** na 96 školách a **578 mentorských konzultací** na 83 školách. Epidemiologická situace a vládní opatření zasáhla **realizaci stáží** pedagogických pracovníků, kterých proběhlo pouze 12. Naopak se i přes daná omezení rozjela nová služba – **supervize ve školách**.

Z pravidelných evaluací projektu vyplývá, že největší praktický přínos pro práci učitelů a ředitelů škol mají individuální setkání s mentory a kouči a také expertní služby. Přes 70 % pedagogů je také spokojeno s kurzy DVPP a více než 60 % jejich absolventů už využívá nově získané poznatky v praxi. Z témat školy nejvíce poptávají oblast **kommunikace mezi rodinou a školou, syndrom vyhoření nebo vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami**.

Jako diskuzní a vzdělávací platforma pro pedagogy a rodiče slouží **informační semináře**, kterých centra podpory zorganizovala 25. Natočeno bylo také **15 webinářů pro veřejnost**, které reagovaly na aktuální témata spojená s přechodem na distanční výuku.

Spuštěna byla **interaktivní aplikace společného vzdělávání Zapojmevsechny.cz**. Obsahuje krátká **metodická videa a články** s praktickými příklady, **metodiky a aktivity pro práci s dětmi** nebo **vzorové dokumenty**. Funguje zde také **poradenství** nebo **mapa expertních služeb**. V reakci na uzavření škol byla společně s organizací Člověk v tísni a fakult vzdělávajících učitele iniciována **aktivita doučování** potřebných žáků, poptávkový formulář je dostupný na www.zapojmevsechny.cz/doucovani.

Informování veřejnosti probíhalo kromě spolupráce s médii i prostřednictvím webových stránek projektu www.inkluzevpraxi.cz a sociálních sítí.

V návaznosti na **Akční plán pro inkluzivní vzdělávání 2019–2020** spolupracuje projekt APIV B se všemi kraji na přípravě **Školských inkluzivních koncepcí**. Odborná platforma projektu konzultovala a odborně posoudila **dalších 11 koncepcí**. Všechny kraje už disponují schválenou formou tohoto dokumentu, jehož cílem je zlepšit podmínky v oblasti rovných příležitostí ve vzdělávání.

Zorganizovány byly také dva odborné **panely Spolupráce**, které se zabývaly kvalitou kurzů DVPP a poskytly doporučení jak pro realizační tým, tak pro budoucí nastavení systému dalšího vzdělávání, například v oblasti standardu studia pedagogiky pro asistenty pedagoga.

2. 11. 3 Podpora kvalitních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zaměřených na podporu inkluze: Kvalita-Inkluze-Paradenství-Rozvoj (KIPR)

Projekt KIPR byl zahájen 1. 5. 2016. Standardní plán délky projektu byl do 30. 4. 2019. Celková doba trvání projektu činila 36 měsíců a byla rozdělena do 12 monitorovacích období. Ke dni 19. 4. 2019 došlo k prodloužení vybraných klíčových aktivit a daných činností do 31. 1. 2020. Celkový rozpočet projektu původně stanovený ve výši 149 990 152,30 Kč byl snížen na 143 040 500, tj. o 6 949 652,30 Kč. Původně byl projekt realizován Národním ústavem pro vzdělávání, po fúzi s NIDV k 1. 1. 2020 byl dokončen v rámci Národního pedagogického institutu ČR.

V lednu 2020 byl projekt ukončen předložením stěžejního výstupu projektu, dokumentu Jednotná pravidla pro poskytování poradenských služeb v ŠPZ, která zvyšují kvalitu, provázanost, srovnatelnost a efektivitu poradenských služeb v České republice. Dokumenty nastavují jednotná pravidla pro poskytování poradenských služeb v ČR a sjednocují praxi ŠPZ ve všech oblastech (obecná a personální, procedurální, materiální, diagnostická a intervenční část). Část intervenční mimo jiné obsahuje příklady dobré praxe intervenční postupů a skládá se z části obecné a speciální, ve specifikaci pro pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra.

Ve dnech 21. až 22. 1. 2020 proběhla závěrečná konference projektu. Na konferenci byly představeny zásadní výstupy projektu, které prezentovali mimo jiné pracovníci projektu, řešitelé výstupů a odborní oponenti. Byly představeny výstupy a zkušenosti z realizovaných odborných panelů, vyhodnoceno působení metodické sítě, která mimo jiné implementovala a ověřovala Jednotná pravidla v regionech, byl představen evaluační nástroj pro autoevaluaci ŠPZ. Ve druhém dni byly předloženy odborné veřejnosti závěry Komparativní studie, kde byla popsána specifika ve vzdělávání žáků ohrožených diskriminací a nepříznivými životními podmínkami. Vedoucí Revizního pracoviště NPI představila závěry evaluace činnosti a koncepci dalšího rozvoje pracoviště. Pozitivní ohlas vyvolaly příspěvky věnované případovým konferencím v resortu školství a seznámení s koncepcí supervizi v ŠPZ a ŠPP. Každý den proběhly 2 workshopy, zaměřené na diskuzi ke konkrétním výstupům, jako je třeba užití dynamického přístupu v diagnostice školního a školského poradenství.

Za dobu realizace projekt KIPR provedl v rámci devíti vzdělávacích modulů 393 vzdělávacích akcí, z toho 70 ka-
zuistických seminářů. Akcí se zúčastnilo 6 907 osob. Proběhlo 351 supervizních setkání pro pracovníky ŠPZ a ŠPP a uskutečnilo se 55 případových konferencí. Do projektu bylo zapojeno 75 škol. Ke dni 31. 12. 2019 bylo projektem

KIPR ovlivněno celkem 240 organizací. Z hlediska skladby to byla školská poradenská zařízení, celkově 83 organizací (44 PPP, 39 SPC), 156 škol (z toho 3 školy vysoké) a statutární město Opava.

Celkově lze konstatovat, že projekt KIPR přispěl ke zlepšení komunikace a informovanosti mezi jednotlivými zapojenými organizacemi. Došlo ke sjednocování postupů v rámci podpůrných opatření, k ověření a diseminaci Jednotných pravidel pro poskytování poradenských služeb v ŠPZ. Systém vzdělávání, který přinesl projekt KIPR, zlepšil formy mapování potřeb žáka, stylu výuky atd. v konkrétních podmínkách školy nebo ŠPZ. Projekt KIPR otevřel některá témata, např. počet klientů, které by měla jednotlivá ŠPZ zajistit, problematiku vyšetřování dětí s mentálním postižením, vhodnost zavádění některých metod práce s rodinou žáka s jinými životními podmínkami a odlišným kulturním prostředím.

2. 11. 4 Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem. Implementace Akčního plánu inkluzivního vzdělávání – metodická podpora (APIV A)

Realizace projektu v roce 2020 byla stejně jako jiné aktivity v oblasti školství poznamenána pandemií koronaviru. Komunikace nejen uvnitř, ale i vně projektu přešla primárně do on-line formy a některé činnosti byly v návaznosti na vyhlášená bezpečnostní opatření (zejména uzavření škol a přechod na distanční výuku, zákaz realizace prezenčních vzdělávacích akcí a omezení kontaktů) buď realizovány jen z části, či zcela přesunuty na pozdější, příznivější období. Navzdory tomu byly nadále naplňovány dílčí cíle projektu a řešeny postupné kroky vedoucí k dokončování výstupů projektu.

V tomto roce pokračovala realizace kvalitativního a kvantitativního šetření v MŠ a ZŠ a šetření self-efficacy učitelů SŠ pro společné vzdělávání. Pro diseminaci výsledků explorativního šetření ZŠ byla připravena odborná monografie nesoucí název „Na cestě k inkluzi“, která byla předána do tisku a vydána nakladatelstvím Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Zpracována až do fáze k tisku byla další monografie, reflektující příklady inspirativní praxe zaměřené na spolupráci učitelů s dalšími odborníky ve škole při realizaci společného vzdělávání. Monografie je připravena pro vydání v nakladatelství Jihočeské univerzity. Výsledky šetření v ZŠ byly přijaty k prezentování na prestižní mezinárodní konferenci ECER pořádanou EERA (Evropská asociace pedagogického výzkumu). Ta se bohužel v důsledku pandemie nerealizovala, ovšem EERA publikovala text v podobě článku na svých webových stránkách.

Rok 2020 se také nesl v duchu realizace metodické podpory pedagogickým pracovníkům, a to formou webinářů skrze portál rvp.cz. Obsahově byly webináře zaměřeny na témata inkluzivního vzdělávání (např. práce s doporučením ze školské poradny, péče o nadané žáky, práce s heterogenní třídou, spolupráce s asistentem pedagoga a další. Pro velký zájem ze strany odborné veřejnosti (za rok 2020 více než 31 tis. zhlédnutí všech realizovaných webinářů) byla metodická podpora do realizace projektu zařazena i na rok 2021. Neméně důležitá byla i příprava a realizace pilotních ověřování specializačních vzdělávacích modulů a tří dlouhodobých výcviků, které budou po skončení projektu předány k realizaci kmenové činnosti NPI ČR a dále nabízeny odborné veřejnosti. Mezi připravovaná témata patří např. vzdělávání romských dětí, žáků, studentů; case management ve školské praxi; podpora při vzdělávání žáků se zrakovým postižením, ale také kurzy českého znakového jazyka pro asistenty pedagoga I. a II. a aplikovaná behaviorální analýza.

Práce pokračovaly na tvorbě diagnostického nástroje pro zjišťování úrovně jazykových kompetencí (čtení, psaní, poslech, mluvení) u žáků-cizinců. Testy pro jazykové kompetence poslech a čtení byly ve všech třech variantách

včetně tutoriálů nahrány do systému ČŠI – InspIS SET a společně s doprovodnými nástroji k ověření jazykových kompetencí psaní a mluvení připraveny k pilotáži. Ta bude realizována v dalším roce. Na vytvořený diagnostický nástroj navazují metodické a výukové materiály, na jejichž tvorbě pro poslední ročník MŠ a 1. stupeň ZŠ se také pracovalo. Jejich dokončení a zveřejnění se plánuje ke konci projektu, tj. aktuálně v dubnu 2022. V návaznosti na získaná data z monitoringu realizovaného v roce 2019, který byl zaměřen na poskytování pedagogické podpory žákům-cizincům v ZŠ, byla vypracována a na webu www.apiva.cz zveřejněna souhrnná zpráva.

K velkému posunu v roce 2020 došlo v rámci úkolu „Vytvoření referenčního rámce pro český znakový jazyk“. Téměř kompletně byl zpracován jeden ze dvou hlavních výstupů, a sice referenční rámec pro znakové jazyky. Ovšem práce se zároveň odehrávaly i na druhém, neméně důležitém výstupu, a to popisech úrovní A1–B2 pro český znakový jazyk. Součástí obou výstupů je glosář (obsahuje výklad odborných termínů v ČZJ) a vokabulár (ten využijí primárně lektori českého znakového jazyka). Oba výstupy byly mj. prezentovány na přednášce Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. V rámci zpracovávání úkolu je realizační tým v kontaktu s univerzitami v Německu, Švýcarsku, Francii, Švédsku, Irsku nebo Nizozemí. Dříve, než budou výsledné produkty zveřejněny v českém, ale i v českém znakovém jazyce, je nutné je validovat. Právě tématem validace obou materiálů se zabýval náš zpětnovazební tým, který v roce 2020 pracoval na metodice zpětnovazebních mechanismů, které se budou následně v roce 2021 realizovat, a získaná relevantní zpětná vazba poslouží k dopracování obou hlavních výstupů.

Průběžně napříč všemi aktivitami, a tak trochu na jejich pozadí, probíhala příprava webu, který by měl být nositelem výstupů projektu a zároveň by měl být „ušit na míru“ neslyšícím.

Výstupy projektu v roce 2020:

- ◆ Příklady inspirativní praxe III.;
- ◆ Průběžná zpráva o výsledcích zavádění a realizace společného vzdělávání II – ZŠ;
- ◆ Zpráva o identifikovaných obtížích a problémech v prostředí škol při implementaci společného vzdělávání II. – ZŠ;
- ◆ Case management ve školské praxi – vzdělávací modul;
- ◆ Základy romistiky pro pedagogické pracovníky – vzdělávací modul;
- ◆ Využívání vybraných prostředků alternativní a augmentativní komunikace v předškolním vzdělávání – vzdělávací modul;
- ◆ Vybraná specifika vzdělávání romských žáků a studentů – vzdělávací modul;
- ◆ Podpora při vzdělávání žáků se zrakovým postižením v ZŠ – didaktika výuky českého jazyka a literatury a matematiky a jejich aplikací – vzdělávací modul;
- ◆ 25 webinářů pro pedagogické pracovníky a odbornou veřejnost;
- ◆ Pedagogická podpora žáků-cizinců v základních školách – zpráva ze šetření;
- ◆ Definice obsahu, rozsahu a struktury obecného popisu RR pro ČZJ;
- ◆ Návrh možných oblastí/částí pro popis jednotlivých referenčních úrovní;
- ◆ Principy komunikace neslyšících;
- ◆ Knihovna řešerů;
- ◆ CEFR (SERRJ) v kostce – podklady pro tlumočníky;

- ♦ Zásady pro psaní a editaci textů;
- ♦ Interní evaluační zpráva III.;
- ♦ 11 odborných panelů.

2. 11. 5 Modernizace odborného vzdělávání (MOV)

Projekt si klade za cíl rozvíjet kvalitu odborného vzdělávání a podpořit uplatnitelnost absolventů středních odborných škol na trhu práce. Chce toho dosáhnout podporou všeobecné a odborné složky vzdělávání ve středních odborných školách, a to prostřednictvím modernizace školních vzdělávacích programů (ŠVP) a přípravou vzdělávacích modulů a komplexních úloh. Projekt byl dokončen k 30. 4. 2020 a naplnil všechny plánované výstupy.

Tvorba vzdělávacích modulů a komplexních úloh

V roce 2020 pracovalo 105 zapojených škol SOV na výstupech projektu MOV, z čehož se 25 škol SOV podílelo na optimalizaci ŠVP. V pracovních skupinách vznikly výstupy v podobě vzdělávacích modulů a komplexních úloh pro 43 oborů odborného vzdělávání, které zahrnují přes polovinu všech žáků středního odborného vzdělávání a osm všeobecně vzdělávacích oblastí. Vybrané moduly a úlohy jsou přenositelné i do dalších oborů vzdělávání a mohou je využívat všechny školy SOV. Dokončeny byly rovněž výstupy ve formě Koncepce MOV, metodik ŠVP SOV s využitím modulů atd. Dokončen byl také informační systém, ve kterém je možné všechny výstupy zobrazit a také moduly a komplexní úlohy upravovat.

Aktivity pro veřejnost

V roce 2020 se uskutečnil odborný panel s názvem Modularizace jako cesta k modernizaci odborného vzdělávání. Veřejnost byla o detailnějším dění v projektu informována prostřednictvím projektových zpravodajů. Byla dokončena kampaň o výstupech projektu MOV, v rámci které je mj. realizováno celkem 11 informačních seminářů pro veřejnost (čtyři v roce 2020). Dokončena byla také veřejná konzultace k IS MOV, která probíhala až do února 2020.

Výstupy projektu MOV

- ♦ 1 158 vzdělávacích modulů pro 43 oborů vzdělání a 8 všeobecně vzdělávacích oblastí;
- ♦ 560 komplexních úloh pro 43 oborů vzdělání a 8 všeobecně vzdělávacích oblastí;
- ♦ 71 optimalizací ŠVP;
- ♦ Koncepce MOV;
- ♦ Metodika Využití modulů při modernizaci ŠVP SOV (Podtitul: Modernizace ŠVP SOV s využitím modulů pro odborné vzdělávání);
- ♦ Metodika Modernizace ŠVP SOV s využitím modulů pro všeobecně vzdělávací složku;
- ♦ Metodika Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím Národní soustavy kvalifikací (Podtitul: Modernizace ŠVP SOV s využitím NSK);
- ♦ Metodika Portfolio dovedností žáka jako nástroj lepšího vstupu absolventů na trh práce;
- ♦ Metodika Nástroje a lidské zdroje pro zajištění kvality praktického vyučování v SOŠ a SOU;

- ♦ Metodika Zajišťování kvality při modernizaci ŠVP SOV s využitím modulů;
- ♦ 42 návodných materiálů pro tvorbu modulárního ŠVP;
- ♦ 67 Jednotek výsledků učení;
- ♦ 132 Plánů spolupráce školy a firem;
- ♦ Příklady dobré praxe z oblasti spolupráce škol a firem a oblasti modularizace;
- ♦ 25 soustav výsledků učení ve vazbě na NSK na konkrétní obory vzdělání;
- ♦ 93 sestav profesních kvalifikací pro využití PK NSK při začleňování do ŠVP;
- ♦ 2 informační videa;
- ♦ Informační systém MOV.

2. 11. 6 Podpora budování kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v předškolním a základním vzdělávání – Podpora práce učitelů (PPUČ)

Projekt napomáhá budování kapacit v oblasti kolegiální podpory učitelů a podporuje rozvoj profesního vidění učitelů v oblasti základních gramotností v praxi mateřských a základních škol. V roce 2020 projekt pokračoval v podpoře kompetencí pedagogických pracovníků k rozvíjení čtenářské, matematické a digitální gramotnosti a informatického myšlení dětí a žáků v mateřských a základních školách a zaměřil se na vytváření technologické podpory pro diseminaci metodických materiálů a pro práci učitelů s nimi. Dlouhodobě se projekt podílí na realizaci opatření Strategie digitálního vzdělávání.

Metodická podpora se uskutečňovala v 36 pilotních mateřských a základních školách, které realizovaly aktivity v rámci svého plánu rozvoje školy. Práci škol koordinovali školní koordinátoři gramotností za podpory regionálního koordinátora gramotností. Uskutečnilo se 19 setkání společenství praxe, při kterých se učitelé zamýšleli nad rozvojem gramotností ve svých předmětech a ve svých třídách. Konalo se pět minikonferencí odborných panelů matematické, čtenářské a digitální gramotnosti, kde se mj. hledala společná východiska s aktéry místního akčního plánování pro zlepšení kvality výuky prvky kolegiální podpory učitelů ve školách.

Projekt podporuje tři školní centra gramotností v pilotních aktivitách, díky kterým buduje škola svou síť učitelů v regionu, se kterými sdílí zkušenosti z inovací ve výuce na MŠ a ZŠ a iniciuje aktivity pro výměnu zkušeností.

U příležitosti mezinárodního dne gramotností byla spuštěna Mapa gramotností, která zobrazuje organizace v ČR podporující učitele v oblasti rozvoje gramotností a subjekty, které realizují aktivity na podporu základních gramotností dětí a žáků.

Projekt spolupracuje s Metodickým portálem RVP.CZ, v rámci kterého vytvořil katalog digitálních vzdělávacích zdrojů EMA (Elektronické materiály). EMA soustřeďuje na jednom místě databázi odkazů na digitální vzdělávací zdroje s otevřenou licencí, uložené na portálech a webech, a řadí je podle oblíbenosti a kvality. Tím umožňuje snadnější hledání zdrojů pro výuku. EMA je propojena s 19 partnerskými organizacemi, které nabízí své materiály do výuky v tomto systému. V nabídce učitelům je také „Profil Učitel21“, v jehož rámci si mohou učitelé zmapovat své digitální kompetence.

Pandemická situace v ČR ovlivnila činnost projektu, který většinu aktivit pro učitele MŠ/ZŠ přenesl do online prostoru. Síť škol byla podpořena v přechodu na distanční výuku. Zvýšil se zájem o online společenství praxe a služby Metodického portálu RVP.CZ.

Výstupy projektu PPUČ v roce 2020:

- ◆ pět minikonferencí odborných panelů²²;
- ◆ 19 setkání společenství praxe pro učitele mateřských a základních škol;
- ◆ provoz systému Elektronické materiály²³, napojeného na 19 poskytovatelů digitálních vzdělávacích materiálů, provoz online systému Profil Učitel 21²⁴;
- ◆ tři pilotní školní centra gramotnosti;
- ◆ minikampaň na sociálních sítích „Významná výročí“, při které sdílíme s učiteli zajímavá výročí vhodná k zapojení do výuky jednotlivých předmětů. Ta je naplánována až do konce projektu (11/2021);
- ◆ v rámci podpory učitelů vznikl nový formát videí pro učitele, tzv. pětiminutovky. Ty chtějí v několika minutách podpořit učitele v rozvoji gramotností konkrétní aplikací, službou nebo aktivitou;
- ◆ YouTube kanál s nahrávanými záznamy Minikonferencí, Společenství praxí, Pětiminutovek²⁵;
- ◆ Mapa gramotností²⁶.

2. 11. 7 Podpora krajského akčního plánování (P-KAP)

Hlavními cíli projektu jsou posílení strategického řízení ve vzdělávací oblasti na úrovni krajů, středních škol a vyšších odborných škol a tematické sladění vzdělávací politiky České republiky s politikou krajskou a s rozvojovými vzdělávacími plány škol. Stanoveného cíle je dosahováno díky obsahovému zaměření krajského akčního plánování na devět klíčových témat, tzv. oblastí intervence (šest povinných oblastí intervence – Podpora kariérového poradenství, včetně prevence předčasného odchodu ze vzdělávání, Odborné vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli, Podpora polytechnického vzdělávání, Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě, Rozvoj škol jako center celoživotního učení, Podpora inkluze a tři nepovinné oblasti Rozvoj výuky cizích jazyků, Digitální kompetence a Čtenářská a matematická gramotnost).

Principy akčního plánování jsou využívány na úrovni kraje v tvorbě, realizaci a vyhodnocování krajských akčních plánů rozvoje vzdělávání, kde **metodická podpora projektu, pokrývající celý průběh cyklu kvality akčního plánování, směřuje k cílové skupině realizačních týmů krajských projektů (RT KAP). Další cílovou skupinou, metodicky podporovanou v projektu, jsou střední školy a vyšší odborné školy zapojené do akčního plánování.** Tyto školy zpracovávají své školní akční plány rozvoje vzdělávání, nebo plány aktivit rozvoje vzdělávání. K financování řady naplánovaných aktivit mohou školy využívat prostředky z OP VVV formou zjednodušeného vykazování (tzv. šablony pro střední školy a vyšší odborné školy I a II).

Součástí komplexní metodické podpory krajů a škol je rovněž cyklické poskytování datové opory pro plánující subjekty formou celoplošného dotazníkového šetření potřeb škol v daných oblastech intervence, přičemž krajským týmům RT KAP jsou poskytována data v agregované podobě celorepublikově i z hlediska krajského členění v každé

²² <https://gramotnosti.pro/odbornepanely>

²³ <https://ema.rvp.cz>

²⁴ <https://ucitel21.rvp.cz/>

²⁵ <https://gramotnosti.pro/video>

²⁶ <https://gramotnosti.pro/mapagramotnosti>

oblasti intervence. Výstupy dotazníkového šetření mohou být zároveň využity jako zdroj informací k vyhodnocování posunu škol v oblastech finančně podporovaných formou tzv. šablon.

Projekt využívá síť odborných garantů krajských akčních plánů rozvoje vzdělávání v krajích a garantů oblastí intervence, kteří odborně zaštiťují jednotlivé povinné i nepovinné tematické oblasti. V oblasti intervence inkluze působí v krajích garanti inkluze zabývající se mapováním stavu inkluzivního vzdělávání formou polostrukturovaných rozhovorů na středních a vyšších odborných školách.

V roce 2020 bylo do krajského akčního plánování zapojeno 1 003 středních a vyšších odborných škol. Z toho 918 škol vytvořilo ve druhé etapě krajského akčního plánování školní akční plán, zahrnující minimálně šest povinných oblastí intervence, a 85 škol plán aktivit, zahrnující jen vybrané z nich. V této etapě se projekt ve spolupráci s guaranty soustředil na doplňování portfolia efektivních forem metodické podpory podle aktuálních potřeb cílových skupin (evaluace, revize, tvorba nových akčních plánů). Krajům byl v souvislosti s finalizací a procesem schvalování krajských akčních plánů II a s přípravou jeho implementačních projektů určen zejména „Metodický pokyn pro tvorbu krajských akčních plánů II“, **aktualizovaný materiál „Pojetí tematických oblastí pro decizní sféru“**, obsahující podrobné pojetí každé oblasti, manažerské shrnutí s nejpodstatnějšími informacemi ve formátu Proč? (je oblast důležitá), Co? (ji charakterizuje), Jak? (ji rozvíjet a podporovat) a SWOT analýzu. V souvislosti s výzvou Implementace KAP II vyhlášenou v rámci OP VVV byl zveřejněn metodický materiál **Konkrétní příklady aktivit a podaktivit projektů IKAP II** obsahující více než čtyřicet inspirativních přenositelných námětů na implementační projekty v rámci IKAP II. Metodický materiál **Předčasné odchody ze vzdělávání ve vztahu k oblastem krajského akčního plánování** charakterizující různé příčiny předčasných odchodů a specifické možnosti jejich prevence v každé z tematických oblastí. Díky komplexnímu pohledu na téma je přínosný jak cílové skupině RT KAP, tak školám. Podpora středních a vyšších odborných škol byla v průběhu roku realizována prostřednictvím individuálních konzultací (přímé podpory) garantů nejprve ve školách, od března 2020 v souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19 v online prostředí. Významnou součástí podpory a výměny zkušeností mezi členy cílových skupin se staly **dvě série webinářů k aktuálním tématům v jednotlivých oblastech intervence, jež při následném zveřejnění dosáhly ke konci roku 2020 na 3 500 zhlédnutí.** Online probíhalo rovněž mapování stavu inkluze na středních školách a vyšších odborných školách. Inspirativní příklady praxe škol ve všech tematických oblastech akčního plánování jsou postupně publikovány na projektovém webu. Dále se uskutečnila pracovní setkání se členy realizačních týmů individuálních projektů krajského akčního plánování a ve spolupráci se sociálními partnery proběhl odborný panel projektu zaměřený na nové kompetence ve vzdělávání v souvislosti s průmyslem 4.0, digitalizací a automatizací. V rámci analytických aktivit probíhala tvorba rozsáhlých krajských zpráv a schématických shrnutí za jednotlivé oblasti intervencí a v návaznosti na evaluaci projektů zjednodušeného vykazování probíhala aktualizace dat, tvorba výstupů pro školy a konzultace k nim. Dále probíhala také příprava třetí vlny dotazníkového šetření, které bude probíhat v roce 2021.

Výstupy projektu P-KAP v roce 2020:

- ♦ aktualizované Pojetí tematické oblasti (intervence) krajského akčního plánování ve verzi pro decizní sféru vzdělávací politiky České republiky pro všech devět oblastí intervence;
- ♦ metodický materiál Předčasné odchody ze vzdělávání ve vztahu k oblastem krajského akčního plánování;

- ♦ metodický materiál Konkrétní příklady aktivit a podaktivit projektů IKAP II;
- ♦ průběžně probíhala aktualizace dotazníkového šetření a tvorba evaluačních výstupů pro školy, tvorba částí krajských reportů za jednotlivé oblasti intervencí a příprava dotazníkového šetření potřeb škol III;
- ♦ dvě série webinářů k aktuálním tématům v každé z oblastí intervence (květen–červen, září–prosinec 2020), které byly následně publikovány na YouTube kanálu NPI ČR.

2. 11. 8 Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů (SYPO)

Projekt se i nadále podílí na naplňování jednoho z prioritních cílů dlouhodobého záměru, kterým je podpora komplexního systému ucelené podpory profesního rozvoje učitelů i ředitelů. Ve středu zájmu stojí učitelé, vedení škol a školy se začínajícími učiteli. Profesní podpora, zejména metodická, je aktivně nabízena prostřednictvím metodických kabinetů, Stálé konference ředitelů, uceleného systému podpory pro školy se začínajícími učiteli, webinářů, odborných panelů a konferencí.

Metodické kabinety

V roce 2020 pokračovala činnost **metodických kabinetů** Český jazyk a literatura, Matematika a její aplikace a Informatika a ICT, a to na národní, krajské i oblastní úrovni. Na podzim roku 2020 zahájily na národní i krajské úrovni svoji činnost také metodické kabinety „Přírodovědné vzdělávání“ a „Předškolní a prvostupňové vzdělávání“.

V rámci probíhající pilotáže metodických kabinetů byla kontinuálně poskytována učitelům mateřských, základních i středních škol široká podpora odborného růstu, zaměřená na prohlubování profesních kompetencí, prohlubování obecně didaktických kompetencí a rozvoj předmětových didaktik daného předmětu. Probíhalo intenzivní oslovování a navázání spolupráce se školami v rámci metodických kabinetů. Ke spolupráci se připojilo 4 257 škol.

Členové všech úrovní metodických kabinetů se aktivně podíleli na výběru a realizaci témat DVPP, které bylo z důvodu probíhající pandemie realizováno převážně online. Členové kabinetů aktivně spolupracovali na projektu České televize – UčíTelka, podíleli se na přípravě a realizaci celostátních webinářů k aktuálním informacím, zejména k distanční výuce na všech typech škol i k novým trendům v příslušných oborech. Metodické kabinety se rovněž zapojily do podpory škol vzhledem k probíhající revizi RVP ZV v oboru Informatika.

Významný nástroj metodické podpory škol v oblasti digitálního vzdělávání představuje síť krajských ICT metodiků, která vznikla v souladu se strategií dalšího vzdělávání. Krajské ICT metodiky působili v krajských městech na pracovištích Národního institutu pro další vzdělávání (od 1. 1. 2020 Národní pedagogický institut České republiky) a zajišťovali podporu školním ICT koordinátorům i vedení škol. Konzultace se zaměřovaly na oblasti zavádění a využívání digitálních technologií ve všech oblastech vzdělávání a řízení školy, řešily konkrétní situace podle potřeb a specifických podmínek školy.

Přehled činnosti metodických kabinetů:

- ♦ 244 setkání všech úrovní kabinetů;
- ♦ 75 skupinových intervizí;
- ♦ 36 intervizí k řízení kabinetů;

- ♦ 10 krajských workshopů;
- ♦ 137 oblastních workshopů;
- ♦ 344 vstupních konzultací krajského ICT metodika ve školách;
- ♦ 276 konzultací k ICT metodické podpoře ve školách;
- ♦ 45 koncepčních ICT metodických podpor.

Profesní podporu v roce 2020 zajišťovala také široká nabídka **webinářů**. Ke stálé nabídce webinářů k oborovým didaktikám přibýly, díky mimořádné situaci spojené s epidemií onemocnění COVID-19, také webináře věnující se praktickým radám a informacím k tématu online výuky. Na výběru témat se podíleli členové národních a krajských metodických kabinetů, tedy také sami učitelé.

Oborové webináře korespondují s metodickými kabinety a jsou určeny učitelům, do jejichž aprobace patří český jazyk, matematika nebo informatika. Byla zahájena příprava webinářů také pro učitele v mateřských školách, na prvních stupních základních škol a pro učitele přírodovědných předmětů. Webináře jsou zaměřené na aktuální informace či nové trendy v jednotlivých oborech a oborových didaktikách. Fungují jako virtuální učebna, kde může každý účastník reagovat na podněty lektora, může se přihlásit a zapojit do probíhající přednášky, pokládat otázky či diskutovat pomocí videohovoru nebo chatu. Bezplatné webináře jsou zařazeny do vzdělávací nabídky NPI ČR a je nutné se na ně přihlásit předem. V průběhu několika měsíců jsou na YouTube projektu SYPO zveřejněny také jejich záznamy (<https://www.youtube.com/channel/UCrioZ6EoeS0VEmxOljTE3QQ>).

Mimořádné webináře „Jak učit online“ se věnují praktickým a využitelným postupům a návodům pro online výuku. Představují možnosti online výuky, konkrétní aplikace pro plánování a přípravu vyučovací hodiny, zabývají se bezpečností na internetu a mnoha dalšími tématy. Webináře jsou vysílány v premiéře na YouTube projektu SYPO a k jejich sledování není nutná registrace.

Přehled webinářů

- ♦ 46 webinářů Oborové didaktiky pro 3 075 účastníků;
 - 16 webinářů Informatika a ICT, kterých se zúčastnilo 862 účastníků;
 - 17 webinářů Matematika a její aplikace, kterých se zúčastnilo 1 491 účastníků;
 - 13 webinářů Český jazyk a literatura, kterých se zúčastnilo 722 účastníků;
- ♦ 76 mimořádných webinářů Jak učit online, 299 000 zhlédnutí (k 31. 12. 2020).

Stálá konference ředitelů

V roce 2020 pokračovala pilotáž Stálé konference ředitelů (SKŘ) jakožto garanta podpory vedení škol v projektu SYPO. SKŘ byla založena na podporu implementace priorit státní vzdělávací politiky v oblasti vedení škol. V uplynulém roce se podílela na práci na návrhu Modelu systému podpory vedení škol, pomáhala identifikovat hlavní priority problematiky řízení škol a orientovala se na přímou podporu školám v oblasti řízení škol, rozvoje a vedení lidí a další.

Přehled činnosti Stálé konference ředitelů:

- ♦ tři oblastní konference pro vedení škol na téma Klima školy;
- ♦ 28 workshopů k profesnímu rozvoji na různá témata;
- ♦ 37 skupinových konzultací;

- ♦ dvě moderované diskuze;
- ♦ 58 podpořených členů vedení škol formou individuální konzultace v rozsahu až 20 hodin přímé práce s mentorem/koučem.

Podpora škol se začínajícími učiteli

Podpora **začínajících učitelů** probíhala v rámci druhé pilotáže Modelu systému podpory začínajících učitelů. V roce 2020 se uskutečnila příprava a nábor škol do druhé pilotáže, do které se zapojilo 100 škol. Cílem pilotáže je ověřit Model systému podpory začínajících učitelů ve spolupráci s uvádějícími učiteli a vedením škol.

Pro cílovou skupinu začínajících učitelů, uvádějících učitelů a vedení škol byly vytvořeny a realizovány vzdělávací kurzy. Podpora začínajících učitelů se stala nosným tématem odborného panelu a mezinárodní konference realizovaných v projektu.

Profesní podpora určená školám se začínajícími učiteli

- ♦ pilotáž pro 100 škol;
- ♦ 15 kurzů pro začínající učitele;
- ♦ 14 kurzů pro uvádějící učitele;
- ♦ devět kurzů pro ředitele.

Další výstupy projektu SYPO

- ♦ Odborné panely
 - Portfolio pedagoga – osobní cesta profesí (27. 2. 2020);
 - Současná vzdálená výuka a my všichni tak trochu jako „začínající učitelé“ (11. 6. 2020);
- ♦ Mezinárodní odborná konference Začínající učitel III – První zkušenosti s adaptací začínajících učitelů ve školách (7. – 8. 10. 2020).

2. 11. 9 Komplexní systém hodnocení (KSH)

Od 1. 2. 2017 realizuje Česká školní inspekce individuální projekt systémový Komplexní systém hodnocení, který je spolufinancován z prostředků Evropské unie prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání. Cílem České školní inspekce je dokončit s podporou tohoto projektu vývoj takových metod, postupů a nástrojů, které dosud chybějí k nastavení skutečně komplexního systému pro hodnocení kvality a efektivitu vzdělávání ve školách a školských zařízeních v České republice. Česká školní inspekce tak postupně a průběžně vytváří např. metodiky umožňující efektivní realizaci hodnocení kvality vzdělávání podle modelu tzv. kvalitní školy a na něj navázaných kritérií hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání, včetně možnosti využívat tyto postupy v rámci auto-evaluačních mechanismů jednotlivých škol a školských zařízení. Připravovány jsou také desítky příkladů inspirativní praxe v konkrétních oblastech činnosti vybraných škol a školských zařízení, které mohou být přenositelnou inspirací pro ostatní subjekty. Důležitou součástí realizace projektu jsou i činnosti související s realizací mezinárodních šetření PISA, PIRLS, TIMSS a TALIS, které poskytují relevantní informace o efektivitě a výkonnosti vzdělávací soustavy České republiky v mezinárodním kontextu. Další oblastí, které se Česká školní inspekce s podporou projektu intenzivně věnuje, je problematika sledování podmínek, rozvoje i dosažené úrovně žáků v klíčových kompetencích a také

tvorba nástrojů pro zjišťování a zohledňování socioekonomických aspektů souvisejících se vzděláváním, včetně tvorby indikátorů pro měření spravedlivosti ve vzdělávání. Součástí realizace jsou také metodické a vzdělávací semináře pro ředitele škol i učitele, jejichž cílem je zvyšovat kvalitu a efektivitu jejich práce.

V průběhu sledovaného období Česká školní inspekce v rámci realizace projektu Komplexní systém hodnocení vytvořila několik důležitých výstupů, které jsou využitelné při nastavování efektivních vzdělávacích politik i pro zvyšování kvality vzdělávání na úrovni jednotlivých škol. Výstupy jsou k dispozici na webových stránkách úřadu.

V rámci hodnocení kvality a efektivity vzdělávání poskytuje Česká školní inspekce školám a školským zařízením všech zřizovatelů informace o podmínkách, průběhu i výsledcích vzdělávání. Na úrovni vzdělávacího systému, ale i pro řízení vzdělávání ze strany krajů nebo intervence ze strany obcí s rozšířenou působností či přímo zřizovatelů, nabízí Česká školní inspekce souhrnné výstupy v podobě různě zaměřených tematických zpráv nebo zpráv výročních. I když má většina kvalitativních zjištění plošný, a tedy systémový charakter, pohled z úrovně jednotlivých krajů nebo i nižších územních celků a jejich specifik ukazuje řadu informací v ještě trochu jiném světle. Právě sledování a vyhodnocování krajských odlišností, resp. faktorů, které výrazně determinují kvalitu a efektivitu vzdělávání a zejména výsledky, kterých ve vzdělávání žáci v jednotlivých regionech České republiky dosahují, považuje Česká školní inspekce za nezbytný příspěvek ke komplexnosti svých výpovědí. V uplynulém období tak Česká školní inspekce zpracovala a v září 2020 zveřejnila 14 samostatných analýz vybraných faktorů ovlivňujících vzdělávání v jednotlivých krajích České republiky, které se mohou stát velmi důležitým podkladem pro další diskuze o zvyšování kvality vzdělávání.

V rámci sledování kvality a efektivity vzdělávání realizuje Česká školní inspekce různé typy hodnotících aktivit, včetně zjišťování výsledků vzdělávání žáků. To je prováděno v režimu národních šetření a díky zapojení do projektů OECD a IEA také prostřednictvím mezinárodních šetření PISA, PIRLS, TIMSS a TALIS. Výstupem jsou jak zprávy komentující výsledky těchto šetření, tak na ně navazující sekundární analýzy nebo didakticky komentované publikace s úlohami, které byly v těchto šetřeních použity. Většina těchto mezinárodních šetření sleduje znalosti či dovednosti žáků, výjimkou je šetření o vyučování a učení TALIS zjišťující názory a postoje učitelů a ředitelů škol na úrovni ISCED 2 (v ČR jde o školy na úrovni 2. stupně ZŠ). V lednu 2020 tak Česká školní inspekce vydala český překlad mezinárodní zprávy ze šetření TALIS 2018, která shrnuje zkušenosti, názory a postoje učitelů a ředitelů škol, komentuje výsledky žáků z 31 států OECD a dalších 17 zemí a ekonomických regionů, prezentuje zjištění doplněná o popis inspirativních přístupů ve vybraných zemích a nabízí také doporučení OECD pro tvůrce vzdělávací politiky. V březnu 2020 pak Česká školní inspekce vydala druhé, rozšířené vydání národní zprávy z šetření TALIS 2018. V této publikaci jsou poskytnuta komentovaná data přibližující pohled ředitelů škol na vykonávané činnosti a na spokojenost s prací. Dále je pozornost věnována hodnocení práce učitelů a podpoře jejich vzájemné spolupráce. Nově je zařazena i diskuse zjištění TALIS 2018 v širším rámci národních zjištění České školní inspekce a doporučení formulovaných ze strany OECD. Součástí rozšířeného vydání jsou také komentovaná data ve vztahu k profesnímu rozvoji a sebedůvěře učitelů, k překážkám, které z pohledu učitelů komplikují efektivní vedení vzdělávacího procesu, k vlastním proměnám výuky i k pojetí učitelské profese jako takové. V prosinci 2020 Česká školní inspekce vydala ještě národní zprávu komentující výsledky mezinárodního šetření TIMSS 2019 zaměřeného na znalosti žáků na úrovni 4. ročníků ZŠ v matematice a přírodních vědách.

V průběhu roku 2020 Česká školní inspekce pokračovala v realizaci vzdělávacích programů pro učitele základních a středních škol, které byly zaměřeny na práci s úlohami uvolněnými z mezinárodních šetření PISA, TIMSS a PIRLS, s cílem poskytnout učitelům konkrétní náměty a inspiraci pro zkvalitňování výuky matematických, přírodovědných a čtenářských dovedností. Tento vzdělávací program realizovala Česká školní inspekce přímo v jednotlivých školách, které o takto koncipované vzdělávání projevíly zájem. S ohledem na nástup pandemie nemoci COVID-19 byl tento program ve školách přirozeně realizován pouze v období, kdy neplatila protiepidemická omezení a kdy školy fungovaly ve standardním režimu.

Pro vedoucí pedagogické pracovníky a případně i další učitele mateřských a základních škol pak Česká školní inspekce v průběhu roku 2020 realizovala také semináře zaměřené na podporu autoevaluace v předškolním a základním vzdělávání s podporou systému InspIS ŠVP. Systém InspIS ŠVP už několik let umožňuje školám vytvářet a editovat školní vzdělávací program (ŠVP), a významně tak usnadňuje práci s tímto stěžejním strategickým dokumentem. V rámci zkvalitňování systému a podpory evaluačních činností v mateřských školách byl v systému InspIS ŠVP výrazně upraven podklad pro tvorbu ŠVP a byla doplněna možnost exportovat obsah ŠVP do třídního vzdělávacího programu, v případě základních škol byl v systému InspIS ŠVP doplněn podklad pro tvorbu ŠVP a byla upravena možnost exportovat obsah ŠVP do tematických plánů. Při úpravách systému InspIS ŠVP byly akcentovány prvky podporující evaluaci předškolního a základního vzdělávání. Tento vzdělávací program byl s ohledem na trvání pandemie nemoci COVID-19 realizován distanční formou, která ovšem účastníkům velmi vyhovovala a nebyla samotnému obsahu ani efektivitě programu nijak na škodu.

Vzdělávacími programy, které Česká školní inspekce s podporou projektu Komplexní systém hodnocení připravila a realizuje, prošlo dosud již více než sedm tisíc pedagogických pracovníků.

2. 12. Projekty realizované v rámci OPZ

Projekty jsou realizovány v rámci Operačního programu Zaměstnanost, prioritní osa 1 – Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly a jsou spolufinancovány Evropskou unií. Řídícím orgánem Operačního programu Zaměstnanost je Ministerstvo práce a sociálních věcí, realizátorem projektů je Národní pedagogický institut České republiky.

2. 12. 1 Vytvoření systému mistrovské zkoušky a mistrovských kvalifikací v ČR (MiZk)

Cílem projektu je vytvoření systému mistrovských zkoušek a mistrovských kvalifikací v České republice jako nástroje uznávání řemeslného mistrovství. Hlavním úkolem projektu je navrhnout a vytvořit základní prvky systému mistrovských zkoušek, které jsou klíčové pro jejich plošné zavedení a nastavení všech souvisejících procesů.

Těmito prvky jsou:

- ♦ kvalifikační a hodnotící standardy mistrovských kvalifikací,
- ♦ obsahové rámce a zadání mistrovských zkoušek a jim odpovídající vzdělávací programy a učební texty.

Standardy jednotlivých kvalifikací, obsahové rámce vzdělávací programy a učební texty budou vytvořeny v rámci projektu pro 45 oborů.

V roce 2020 byla upravena a revidována Metodika pro tvorbu standardů mistrovské zkoušky a tvorbu obsahových rámců a dále byla revidována Metodika pro tvorbu vzdělávacích programů.

V roce 2020 byla dokončena revize první vlny standardů a obsahových rámců a byla zahájena druhá vlna tvorby mistrovských kvalifikací. Při výběru oborů pro tvorbu druhé vlny mistrovských kvalifikací je důraz kladen na spolupráci Hospodářské komory České republiky a profesních cechů s ohledem na zadání projektu. Jednou z priorit výběru oborů je i rovnoměrné zastoupení mistrovských kvalifikací podle oborových skupin. V druhé polovině roku 2020 byla postupně zahájena tvorba vzdělávacích programů u cca deseti mistrovských kvalifikací. Plynulý průběh tvorby byl značně ovlivněn situací ohledně pandemie COVID-19. Ke konci roku 2020 vedení projektu připravilo návrh podstatné změny projektu k jeho prodloužení.

Výstupy projektu MiZk v roce 2020:

- ♦ dokončena Metodika pro tvorbu standardů, obsahových rámců, metodika pro tvorbu vzdělávacích programů;
- ♦ dokončeny a revidovány výstupy (standards a obsahové rámce) pro kvalifikace z 1. vlny tvorby a částečně ze 2. vlny tvorby;
- ♦ dokončeny vzdělávací programy pro cca 10 mistrovských kvalifikací.

2. 12. 2 Systémové prostředí k prohlubování kompetencí (UpSkilling CZ)

Realizace projektu byla zahájena v roce 2019 a jeho cílem je podpořit a doplnit stávající systémové prvky, které umožňují prohlubování kompetencí dospělých v rámci dalšího vzdělávání v České republice.

V rámci projektu budou realizována následující opatření, která povedou k naplnění výše uvedeného cíle:

- ♦ projekt podpoří síť autorizovaných osob, které mají právo organizovat a provádět zkoušky z příslušných profesních kvalifikací, zejména pak ty autorizované osoby, které provádějí zkoušky z profesních kvalifikací vedoucích k tzv. úplné profesní kvalifikaci na úrovni Evropského kvalifikačního rámce 3 a 4 a provádějí zkoušky u profesních kvalifikací zahrnujících rozvoj digitálních kompetencí;
- ♦ projekt provede pilotáž možnosti fungování vzájemných vazeb mezi klíčovými aktéry na celostátní i regionální úrovni a zajistí doplnění potřebné datové báze nezbytné pro kvalifikované rozhodování těchto aktérů – šetření PIAAC;
- ♦ projekt na základě profesních kvalifikací zajišťujících rozvoj digitálních kompetencí (obor kvalifikace Výpočetní technika a Informatické obory) připraví nástroje pro cílenou podporu digitální gramotnosti, zejména pak v oblasti nepřenositelných digitálních kompetencí (v návaznosti na Strategii digitální gramotnosti v České republice na období 2015–2020);
- ♦ projekt zajistí informovanost cílových skupin (úřady práce, autorizované osoby, zaměstnavatelé) v rámci navrženého systému;
- ♦ projekt zajistí sběr dat pro druhý cyklus mezinárodního šetření PIAAC, který bude OECD realizován v letech 2018–2023.

V roce 2020 vzniklo několik analytických materiálů (např. pracovní verze návrhu metodiky využívání NSK jako nástroje pro řešení důsledků předčasných odchodů ze vzdělávání), které zejména směřují k identifikaci a metodickému vymezení informačních zdrojů pro formulování doporučení pro optimalizaci sítě autorizovaných osob

(např. studie Zjištěné celkové trendy vývoje trhu práce a jejich vazby na profesní kvalifikace, Požadavky P 4.0 na povolání a vazby na PK NSK). Postupně bylo zahájeno analytické zpracovávání dat z pohledu krajských trhů práce pro jednotlivé profesní kvalifikace.

Byl proveden nábor a zapracování krajských koordinátorů (KK) ve všech krajích. Ti pak následně realizovali analýzu zaměstnavatelů v kraji a sběr dat k identifikaci potřeb zaměstnavatelů (celkem cca 1 400 dílčích zpráv a 14 souhrnných zpráv). Dále byla zahájena analýza kraje v oblasti vzdělavatelů, analýza vzdělavatelů v krajích, rozhovory se vzdělavateli. Byla realizována setkání platformy AOs v krajích (setkání AOs ve všech krajích), setkání klíčových aktérů ve všech krajích a také setkání platformy AOs na národní úrovni.

Pokud jde o šetření gramotnosti dospělých (PIAAC), byla jeho realizace na mezinárodní úrovni o rok odložena, šetření proběhne v roce 2023. Příprava probíhá podle zadání mezinárodního koordinátora, byl připraven kompletně nový web s komplexní informací o šetření PIAAC na adrese www.piaac.cz.

Byla provedena analýza profesních kvalifikací a digitálních kompetencí, bylo vybráno 30 digitálních kompetencí, které budou sloužit jako zadání pro přípravu vzdělávacích programů. Probíhala příprava VZ na dodavatele tvorby vzdělávacích programů a také příprava VZ šetření o povědomí cílových skupin o systémových nástrojích, tvorba videospotů a také příprava VZ na šetření PIAAC.

Výstupy v roce 2020:

- ◆ návrh metodiky využívání NSK jako nástroje pro řešení důsledků předčasných odchodů ze vzdělávání;
- ◆ studie Zjištěné celkové trendy vývoje trhu práce a jejich vazby na profesní kvalifikace;
- ◆ studie Požadavky P 4.0 na povolání a vazby na PK NSK;
- ◆ setkání platformy AOs a setkání klíčových aktérů v každém kraji;
- ◆ setkání platformy AOs na národní úrovni;
- ◆ výběr 30 digitálních kompetencí pro přípravu vzdělávacích programů;
- ◆ Nový web šetření PIAAC.

3

Vzdělávání v roce 2020 v datech

Vybraná témata vysokého školství

3. 1. Hlavní události v oblasti vysokého školství v roce 2020

- ♦ Ke studiu na vysoké škole se zapsalo v roce 2020 o téměř 7,5 % více studentů než v roce 2019.
- ♦ Zahraniční studenti v roce 2020 tvořili 16,7 % všech studentů na českých vysokých školách.
- ♦ V reakci na uzavření vysokých škol v březnu 2020 byla sestavena metodická doporučení k distanční výuce a distančnímu ověřování výsledků učení.
- ♦ K usnadnění adaptace vyučujících na omezení prezenční výuky na vysokých školách (zejména pak prvních ročníků) byla uspořádána série webinářů.
- ♦ Vysoké školy reagovaly na pandemii COVID-19 poskytnutím výzkumných, technických i dobrovolnických kapacit s celospolečenským dopadem.
- ♦ V září 2020 se konala pro zástupce vysokých škol konference Dny vzdělávací činnosti.
- ♦ Cena ministra za vynikající vzdělávací činnost na vysoké škole a Cena ministra pro vynikající studenty a absolventy byly v roce 2020 udělovány za vzdělávací aktivity a mimořádné činy během pandemie.

Ke dni 31. 12. 2020 provozovalo v České republice svou činnost 61 vysokých škol, z čehož bylo 26 veřejných, 2 státní a 33 soukromých. K danému datu bylo z 33 soukromých vysokých škol aktivně činných 31, zbylé dvě soukromé vysoké školy neprovozovaly k tomuto datu žádná studia. **V roce 2020 nastoupilo ke studiu na vysoké škole 61 352 studujících, kteří se ke studiu na vysokou školu zapsali vůbec poprvé** (tzv. poprvé zapsaných), což je o 4 233 studentů více než v roce 2019. Pokračuje tak trend z loňského roku, kdy byl nárůst počtu poprvé zapsaných šest procent, v roce 2020 je to téměř sedm a půl procenta. Příčinou nárůstu je skutečnost, že se do věkové skupiny 18–20 let, která nejčastěji zahajuje vysokoškolské studium, dostávají demograficky silné ročníky. Celkem tak v roce 2020 studovalo na vysokých školách 299 396 studentů (o 10 481 studentů více než v předcházejícím roce). **Trend poklesu celkového počtu studentů se tak již otočil a v následujících letech lze vzhledem k nástupu demograficky silných ročníků očekávat kontinuální nárůst.** Jako v předchozích letech, i v roce 2020 platilo, že dominantní podíl studentů studuje na veřejných vysokých školách, v roce 2020 to bylo 91 %. Postupně narůstá také počet studentů na zahraničních vysokých školách či jejich pobočkách, které splňují požadavky zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů. V roce 2019 na těchto školách studovalo 2 465 studentů, v roce 2020 pak 3 700.

V roce 2020 se opět zvýšil počet zahraničních studentů na českých vysokých školách, kterých bylo 50 121 (o 3 680 více než v předcházejícím roce). Pokračuje tak trend mírného nárůstu počtu zahraničních studentů, a to jak absolutně, tak relativně. Zahraniční studenti v roce 2020 tvořili 16,7 % všech studentů, což představuje přibližně půlprocentní nárůst oproti předchozímu roku. Podíl samoplátců na celkovém počtu zahraničních studentů činil přibližně 18 %, což představuje meziroční nárůst o 1 p. b.

V důsledku pandemie COVID-19 byla z rozhodnutí vlády již v březnu 2020 výrazně omezena prezenční výuka na vysokých školách, na což ministerstvo reagovalo přípravou legislativní opory ve formě tzv. krizového zákona. Ve spolupráci s odborníky působícími na vysokých školách byly vytvořeny a publikovány **sady doporučení pro zajištění distančních forem výuky na vysokých školách** v akademickém roce 2020/2021, a to i v prezenčních studijních

programech. Doporučení byla rozdělena podle cílové skupiny na doporučení pro vedení vysokých škol, pro garanty studijních programů a pro vyučující jednotlivých předmětů.

Na podporu distančních forem výuky včetně online ověřování znalostí a kompetencí nebo integraci prvních ročníků uspořádalo ministerstvo v průběhu roku 2020 webináře pro vysoké školy. Dne 17. 4. 2020 se konal webinář Možnosti ověřování výsledků a kompetencí distanční formou. Druhý webinář se uskutečnil dne 29. 4. 2020 a téma online hodnocení rozšířil o ochranu osobních údajů při online hodnocení a zkušenosti s online proctoringem na Sorbonnské univerzitě. Ministerstvo představilo také metodický výklad tzv. krizového zákona pro vysoké školství.

Dne 15. 10. 2020 se konal webinář pro vysoké školy s názvem „**Prváci v pandemii: co udělat pro sociální a akademickou integraci studujících v prvních ročnících**“. Webinář se zaměřil na dopady omezení provozu vysokých škol způsobené pandemií COVID-19 na studující prvních ročníků. U těchto studentů jsou nemožností absolvovat vysokoškolské aktivity prezenčně ohroženy základní předpoklady úspěchu ve studiu, tedy akademická a sociální integrace.

Vysoké školy na pandemii COVID-19 zareagovaly efektivně a flexibilně jak ve vzdělávací, tak vědecko-výzkumné a dobrovolnické činnosti. Většina vysokých škol během pandemie významně rozšířila svůj záběr vzdělávacích aktivit v distančních formách oborové výuky a při individuálních konzultacích. Polovina veřejných vysokých škol vytvářela metodické materiály související s distanční výukou a s ověřováním výsledků učení a kompetencí na dálku. Současně veřejné vysoké školy zveřejňovaly odborné přednášky svých pracovníků. Dvě třetiny veřejných vysokých škol poskytly kapacity svých odborníků i studentů na zajištění výuky na nižších stupních vzdělávání. Nad rámec činností zajišťovaných i v běžných podmínkách začaly vysoké školy velmi intenzivně naplňovat svou třetí roli. Zástupci poloviny veřejných vysokých škol byli členy krizových štábů a poradních skupin na mezinárodní, národní i regionální úrovni. Vysoké školy také naplňovaly třetí roli aktivitami v oblasti dobrovolnictví. Mezi nejčastější formy dobrovolnické práce patřilo aktivní zapojení pracovníků i studentů vysokých škol ve zdravotnictví (včetně testovacích kapacit), sociálních službách, při zajištění provozu tísňových linek, v oblasti zajištění péče o děti pracovníků IZS či domácího vzdělávání žáků základních a středních škol. Vyhlášením nouzového stavu a následných mimořádných opatření se také pozastavila většina probíhajících vědecko-výzkumných aktivit na vysokých školách. Vysoké školy se tak ve velké míře věnovaly vývoji, výrobě i distribuci ochranných pomůcek a dezinfekce.

Ministerstvo ve dnech 2. a 3. 9. 2020 uspořádalo konferenci **Dny vzdělávací činnosti** s cílem nabídnout akademickým pracovníkům a zájemcům z řad odborné veřejnosti prostor pro sdílení zkušeností s výukou a diskuzi o budoucnosti vysokoškolského vzdělávání a výuky. Na konferenci byly prezentovány nové strategické dokumenty na období od roku 2021, kterým byly věnovány i jednotlivé workshopy. Konference se rovněž věnovala poznatkům z distančního vzdělávání v průběhu pandemie COVID-19 a jejich využití ve standardní prezenční výuce.

V roce 2020 ministerstvo získalo grant Evropské unie na projekt, který podporuje automatické uznávání zahraničního vzdělání v České republice – SeARCH ENGINE: Strengthening Educational and AwaReness Campaign in Automatic Recognition for Higher Education Institutions. Projekt potrvá do září roku 2022 a jeho hlavní cíle jsou:

- ♦ sdílení zkušeností a osvědčených postupů při uplatňování evropských nástrojů v oblasti automatického uznávání vyššího sekundárního a vysokoškolského vzdělávání/kvalifikací mezi středisky NARIC, vysokoškolskými institucemi a dalšími zúčastněnými stranami;

- ♦ organizace seminářů a školení o metodách a přístupech k automatickému uznávání v oblasti vyššího sekundárního a vysokoškolského vzdělávání;
- ♦ realizace informační a osvětové kampaně pro posílení implementace automatického uznávání v České republice a v dalších zemích.

Ministerstvo je od roku 2020 jako národní partner součástí konsorcia projektu PROFFORMANCE, který se zaměřuje na jednu z prioritních oblastí definovanou ministerskou deklarací Boloňského procesu Pařížské komuniké z roku 2018, a sice na Teaching and Learning. Projekt si klade za cíl podpořit navyšování kvality výuky na vysokých školách v evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání. V rámci projektu konsorcium vytvoří kritéria a nástroje na hodnocení výkonu učitelů stejně jako doporučení na tvorbu systému pobídek pro rozvoj dovedností učitelů na vysokých školách. V rámci projektu vznikne databáze příkladů dobré praxe ve výuce a nejlepší učitelé budou odměněni cenou pro učitele. Projekt míří primárně na učitele a studenty, ale bude mít dopad i na management vysokých škol a administrativní pracovníky a další zainteresované skupiny včetně ministerstev.

V souladu s dlouhodobou snahou ministerstva rozvíjet a podporovat kvalitu vzdělávací činnosti vysokých škol byla v roce 2020 vyhlášena **Cena ministra školství, mládeže a tělovýchovy za vynikající vzdělávací činnost na vysoké škole, a to zejm. v oblasti distanční výuky**. Ve druhém ročníku vyhlášení této ceny bylo podáno 46 návrhů. Laureáty druhého ročníku se stali:

- ♦ **doc. Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.**, který působí na Katedře českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Docent Kopecký se zaměřuje na rizika virtuální komunikace a prostřednictvím projektu E-Bezpečí se věnuje zvyšování digitální gramotnosti budoucích pedagogů a bezpečné výuce v kyberprostoru.
- ♦ **prof. Ivan Dlabáč, M.A.**, který působí na Katedře designu Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze. Profesor Dlabáč inicioval mimořádný studentský semestrální projekt Karanténa, jehož cílem bylo v rámci distanční výuky Ateliéru průmyslového designu navrhnout designérská řešení pro život v podmínkách pandemie. Vznikly tak například lavičky umožňující vzájemnou fyzickou distanci či systém na zpracování milionů použitých roušek.
- ♦ **prof. RNDr. Petr Kulháněk, CSc.**, který působí na Katedře fyziky Fakulty elektrotechnické Českého vysokého učení technického v Praze. Profesor Kulháněk vytvořil za nouzového stavu ucelený soubor online kurzů věnovaných fyzice zejména pro první ročníky, které jenom na kanálu YouTube mají přes 14 000 shlédnutí. Současně prostřednictvím spolku Aldebaran propaguje astrofyziku a fyziku plazmatu nejen mezi studenty ČVUT.
- ♦ **PaedDr. Jana Vejvodová, CSc.**, která působí na Katedře českého jazyka a literatury Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni. Doktorka Vejvodová se podílela na vytvoření podpůrných metodických materiálů pro zajištění nouzové distanční výuky, určených učitelům vysokých, středních i základních škol. Vedla online kurzy a webináře pro vysokoškolské učitele, kde sdílela příklady dobré praxe. Ji spoluvytvořená metodická doporučení pro distanční výuku a distanční ověřování výsledků učení a kompetencí byla prostřednictvím webu ministerstva sdílena pro využití na ostatních vysokých školách.
- ♦ **RNDr. Čestmír Štuka, Ph.D.**, a **MUDr. Martin Vejražka, Ph.D.**, kteří oba působí na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy, založili portál WikiSkripta. V rámci tohoto portálu neobvyklým a mimořádným způsobem zapojují vysokoškolské studenty do výuky a spolupracují s nimi při tvorbě vzdělávacích materiálů. Vzdělávání

studentů zapojených do WikiSkript velkou měrou využívá metody peer-to-peer learning a další inovativní přístupy, které následně vedou k vyšší efektivitě učícího procesu a zvýšení motivace studentů.

Cena ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro vynikající studenty a absolventy ve studijním programu a za mimořádné činy studentů byla v roce 2020 udělována pouze v kategorii za mimořádné činy studentů. Důvodem změny byla snaha ocenit studenty či absolventy vysokých škol, kteří formou dobrovolnictví a dalších činností aktivně pomáhali během pandemie COVID-19. Celkem 10 cen bylo rozděleno mezi 13 studentů a absolventů – dvě ceny jsou tak sdílené, kdy byly oceněny společné aktivity více studentů.

- ♦ **Mgr. Jiří Byčkov, Ph.D.**, z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity zareagoval na prosbu o pomoc ostravského Alzheimerova centra a ve svém volném čase působil v době koronavirové pandemie jako krizový intervenent, pečovatel a psychoterapeut.
- ♦ **Bc. Kateřina Holubová** z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy se podílela na vytvoření webu Výuka na dálku pro neslyšící a nedoslýchavé studenty. Web obsahuje praktické a technické tipy na zapojení tlumočení, přepisu aj. do výuky na dálku.
- ♦ **Veronika Kamenská** z Fakulty elektrotechniky a komunikačních technologií Vysokého učení technického v Brně je zakladatelkou mobilní aplikace Nepanikař, která zdarma poskytuje rychlou první psychologickou pomoc. Tato aplikace má 7 modulů: deprese, úzkost/panika, sebepoškozování, myšlenky na sebevraždu, moje záznamy, poruchy příjmu potravy a kontakty na odbornou pomoc.
- ♦ **Jan Melichar** z Vysoké školy PRIGO přes svá vlastní omezení již během nouzového stavu na jaře roku 2020 pracoval jako dobrovolník v městské nemocnici v Havířově a byl personálu velmi nápomocen při zvládání agendy spojené se zadáváním zdravotních záznamů pacientů do nemocničního systému.
- ♦ **Bc. Anna Ničová** z Fakulty potravinářské a biochemické technologie Vysoké školy chemicko-technologické v Praze se ujala organizace dobrovolnického šití roušek. Zorganizovala směnný provoz šití v budově školy a na kolejích, a to za dodržení všech hygienických pravidel. Výroba se neobešla bez náročného obstarání materiálu, lidských sil, sterilizace a distribuce.
- ♦ **Veronika Podolská** z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity od počátku nouzového stavu organizovala zajištění ochranných pomůcek a dezinfekčního materiálu ve svém rodném městě Rychnově nad Kněžnou. Ke spolupráci vyhledala 30 švadlen, které našly roušky. Společně s dalšími spolupracovníky zajišťovali jejich distribuci v celém okrese.
- ♦ **Mgr. Klára Rybenská** z Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové se ujala celkové koordinace komunitní aktivity 3D tisku členek a kompletace obličejových štítů v Královéhradeckém kraji. Členky byly tištěny v režimu 24/7 na 3D tiskárnách, jejichž obsluha byla zajišťována zhruba 25 studenty.
- ♦ **Alžběta Šabouková** z Fakulty biomedicínského inženýrství Českého vysokého učení technického v Praze obětavě a s velkým osobním nasazením pečovala o seniory, kteří byli postiženi nemocí COVID-19 a v následné péči potřebovali pomoc.
- ♦ **MUDr. Metoděj Renza a Tomáš Sychra** z 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy iniciovali vytvoření skupiny dobrovolníků, která pomáhala ve zdravotnických zařízeních a v hygienické službě. Oslovili své kolegy-studenty dalších lékařských a zdravotnických fakult v ČR a jen během prvního dne se do skupiny na sociální síti přihlásilo cca 2 000 dobrovolníků.

- ♦ **Bc. Tomáš Bašta, Bc. Tomáš Stanovčák a Bc. Jan Šafařík** z Fakulty informačních technologií Českého vysokého učení technického v Praze se podíleli na vytvoření webové aplikace, kde počítačový program (tzv. chatbot) odpovídá 24 hodin denně na otázky týkající se koronaviru. V době začínající pandemie představoval chatbot jednoduchý a lidský přístup k nejvíce potřebným informacím, jako byly např. typické příznaky onemocnění, možnosti ochrany a prevence, přehled aktuálních omezení, pravidla karantény atd.

Medaili Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy získala Masarykova univerzita, jejíž studenti se v rámci dobrovolnického centra MUNI širokou měrou zapojili do aktivní pomoci během pandemie COVID-19. Studenti pomáhali hlavně ve zdravotnických zařízeních a zařízeních sociální péče, s doučováním žáků ZŠ a SŠ, přímou podporou ohroženým skupinám obyvatel a lidem v karanténě nebo také v rámci studentské právní poradny.

3. 2. Legislativní změny v oblasti vysokého školství v důsledku pandemie COVID-19

- ♦ **Zákon č. 188/2020 Sb., o zvláštních pravidlech pro vzdělávání a rozhodování na vysokých školách v roce 2020 a o posuzování doby studia pro účely dalších zákonů.**
- ♦ **Krizová novela zákona o vysokých školách č. 495/2020 Sb.**

Činnost vysokých škol byla v roce 2020 výrazně poznamenána pandemií COVID-19. V souvislosti s řešením mimořádné situace prostřednictvím přijímání krizových opatření vládou České republiky, zejména usnesením č. 201 ze dne 12. 3. 2020, kterým se zakázala osobní přítomnost studentů na hromadných formách výuky a zkoušek při studiu na vysoké škole, které navázalo na mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví proti šíření koronavirové nákazy, a následné vyhlášení nouzového stavu, připravilo ministerstvo **zákon o zvláštních pravidlech pro vzdělávání a rozhodování na vysokých školách v roce 2020 a o posuzování doby studia pro účely dalších zákonů**, publikovaný ve Sbírce zákonů dne 24. 4. 2020 pod č. 188/2020 Sb. Tento zákon upravoval některé aspekty přijímacího řízení a zápisu na vysoké školy, podmínky studia a jeho ukončování státní zkouškou, rozhodování na vysoké škole a posuzování období, kdy byla omezena výuka na vysokých školách, ve vztahu k době studia a pro účely dalších zákonů. Účinnosti tento zákon nabyl dnem publikace ve Sbírce zákonů, tedy 24. 4. 2020 a vztahoval se na veřejné, soukromé i státní vysoké školy. Účinnost tohoto zákona byla časově omezena pro rok 2020, a to pouze na nezbytně nutnou dobu způsobenou mimořádnými okolnostmi. **Krizová novela zákona o vysokých školách č. 495/2020 Sb.** je legislativním nástrojem, který reagoval na přetrvávající pandemii COVID-19 a opatření vlády, která omezovala činnosti vysokých škol a skutečnost, že účinnost novely zákona o vysokých školách č. 188/2020 Sb. byla omezena na rok 2020. V této souvislosti nová úprava zákona o vysokých školách poskytuje vysokým školám možnost reagovat na nenadálá či mimořádná opatření v obecné rovině a upravit podmínky studia stanovené zákonem o vysokých školách. Přičemž se v každém jednotlivém případě jedná o možnost, nikoliv povinnost pro vysokou školu upravit svá pravidla flexibilněji situaci. V důsledku opatření vlády, která omezují výuku na vysokých školách, bylo třeba upravit některé oblasti vysokoškolského vzdělávání tak, aby byla výuka omezena v co nejmenším rozsahu a vysoké školy tak mohly i za mimořádné situace vykonávat svoji primární funkci. Současně je pro aktivaci zvláštních oprávnění nezbytné rozhodnutí ministerstva, které specifikuje rozsah těchto oprávnění – časový,

věcný a osobní. Schválením novely byly do zákona o vysokých školách doplněny paragrafy 95a–d. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. 1. 2021.

3. 3. Strategické dokumenty pro oblast vysokého školství pro období od roku 2021 a nový finanční nástroj na jejich implementaci

- ♦ **Strategický záměr ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021.**
- ♦ **Strategie internacionalizace vysokého školství na období od roku 2021.**
- ♦ **Plán realizace Strategického záměru pro oblast vysokých škol 2021.**
- ♦ **Program na podporu strategického řízení vysokých škol 2022–2028.**

V průběhu roku 2020 byl připravován hlavní koncepční dokument v oblasti vysokoškolské politiky „**Strategický záměr pro vysoké školy na období od roku 2021**“ (dále jen „SZ 2021+“). SZ 2021+ vznikl ve spolupráci s vysokými školami, aby bylo možné identifikovat nejpálčivější témata vysokého školství. Současně byly ustaveny dvě pracovní skupiny, které se na přípravě SZ 2021+ podílely po celou dobu jeho vzniku. SZ 2021+ rozpracovává obecné priority formulované zastřešujícími dokumenty, zejména Strategií vzdělávací politiky do roku 2030+ a Inovační strategií ČR: Country for the Future, a doplňuje je o další podstatná témata specifická pro sektor vysokého školství.

Výsledkem přípravného procesu bylo stanovení šesti problémových oblastí vysokého školství, které byly zpracovány do **prioritních cílů SZ 2021+**:

- ♦ rozvoj kompetencí přímo relevantních pro praxi a dlouhodobé uplatnění v 21. století;
- ♦ zlepšení dostupnosti a relevance flexibilních forem vzdělávání;
- ♦ zvýšení efektivity a kvality doktorského studia;
- ♦ posílení strategického řízení vysokých škol;
- ♦ efektivní využívání kapacit v oblasti VaV na vysokých školách;
- ♦ snížení administrativního zatížení pracovníků vysokých škol.

Jednotlivé prioritní cíle jsou rozpracovány na úroveň operačních cílů a konkrétních opatření, která mají několik možných podob: od úpravy regulace (změna legislativy a podzákoných předpisů, případně dalších norem), přes využívání finančních nástrojů (zejména účelová podpora konkrétních aktivit), informační podporu poskytovanou vysokým školám nebo veřejnosti až po opatření, která budou přijímána na úrovni jednotlivých vysokých škol.

Strategie internacionalizace vysokého školství na období od roku 2021 tvoří samostatnou přílohu SZ 2021+ a formuluje cíle a opatření pro posílení mezinárodního rozměru činnosti vysokých škol. Strategie internacionalizace vytyčuje tyto prioritní cíle v oblasti internacionalizace:

- ♦ rozvoj globálních kompetencí studentů a pracovníků vysokých škol;
- ♦ internacionalizace studijních programů vysokých škol;
- ♦ zjednodušení procesu uznávání zahraničního vzdělávání;
- ♦ vytváření mezinárodního prostředí na vysokých školách a propagace v zahraničí;
- ♦ posílení strategického řízení internacionalizace;
- ♦ aktivity Národního akreditačního úřadu v oblasti internacionalizace.

Strategie internacionalizace společně se SZ 2021+ tvoří základní koncepční dokument pro oblast vysokého školství. **Plán realizace Strategického záměru pro oblast vysokých škol pro rok 2021** (dále jen „PRSZ 2021“) zpracovaný ministerstvem představuje spolu s výše zmíněnými dokumenty nedílnou součástí strategického řízení systému vysokoškolského vzdělávání a implementační nástroj SZ 2021+.

Program na podporu strategického řízení vysokých škol 2022–2028 (dále jen „PPSŘ“) je finanční nástroj, který má znaky kontraktového financování a jehož prostřednictvím chce ministerstvo posílit strategické řízení vysokých škol na úrovni vedení vysoké školy jako celku a podpořit diverzifikaci vysokých škol podle jejich specifické mise.

Cílem Programu je přispět k naplňování jednotlivých prioritních cílů SZ 2021+, Strategie internacionalizace vysokého školství na období od roku 2021 a na ně navazujících strategických dokumentů jednotlivých vysokých škol. Program je určen na podporu hlavních strategických opatření přijímaných vysokými školami v oblasti vzdělávací činnosti, řízení, vnitřních procesů a tzv. třetí role.

3. 4. Vyhodnocení činnosti Národního akreditačního úřadu v roce 2020

Národní akreditační úřad pro vysoké školství (dále jen „NAÚ“) vznikl k 1. 9. 2016 nabytím účinnosti zákona č. 137/2016 Sb., kterým se novelizoval zákon o vysokých školách, a nahradil Akreditační komisi jako národní orgán zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání.

V průběhu roku 2020 NAÚ pokračoval ve své činnosti, zaměřené zejména na rozhodování o žádostech o akreditaci. **V roce 2020 obdržel dvě žádosti o institucionální akreditaci, 354 žádosti o akreditaci studijního programu a 82 žádosti o akreditaci oboru habilitačního a jmenovacího řízení.** V případě studijních programů se jednalo o výrazný pokles oproti roku 2019, kdy NAÚ obdržel 528 žádostí o jejich akreditaci. V roce 2020 také vedl správní řízení o zavedení nápravných opatření u 25 studijních programů a jednoho oboru řízení ke jmenování docentem nebo profesorem, avšak o žádném zavedení nápravných opatření nebylo v daném období pravomocně rozhodnuto. V roce 2020 dále obdržel jednu žádost o stanovisko k určení typu vysoké školy. **NAÚ rovněž poskytoval součinnost ministerstvu v záležitostech, k nimž dle zákona o vysokých školách vydává své stanovisko.** Zabýval se jednou žádostí o stanovisko k udělení státního souhlasu s působením jako soukromá vysoká škola a čtyřmi žádostmi o udělení tuzemského oprávnění působit jako pobočka mimoevropské zahraniční vysoké školy.

V čele NAÚ stojí v roce 2020 Předseda Rady JUDr. Ivan Barančík, PhD., a místopředsedové RNDr. Tomáš Jelínek a Radek Špicar, MPhil. Dosavadní místopředseda Rady JUDr. Ivan Barančík, PhD., byl předsedou jmenován s účinností od 2. 3. 2020. Část členů Rady byla k 1. 9. 2020 jmenována do svého druhého funkčního období a několik členů Rady vládá v průběhu roku 2020 jmenovala do svého prvního funkčního období. Na podzim 2020 zemřel prof. RNDr. Ivan Netuka, DrSc., který byl členem Rady od vzniku NAÚ 1. 9. 2016. Přestože podle zákona o vysokých školách je Rada NAÚ tvořena 15 členy, téměř po celé období roku 2020 působila ve sníženém počtu členů: od 1. 1. do 14. 10. 2020 v počtu 14 členů a od 15. 10. do 20. 12. 2020 v počtu 13 členů.

Rada působící jako výkonný orgán NAÚ pravidelně zasedala, příležitostně za účasti hostů z řad zástupců orgánů reprezentace vysokých škol a představitelů ministerstva. **Proběhlo jedenáct řádných zasedání**, na kterých Rada projednávala záležitosti koncepčního i metodického charakteru a rozhodovala ve správních řízeních tak, jak jí předepisuje zákon o vysokých školách a Statut NAÚ. Rada rovněž diskutovala o aktuálních otázkách spjatých se zajišťováním kvality vysokoškolského vzdělávání a dosavadními zkušenostmi s fungováním NAÚ. S ohledem na mimořádnou situaci způsobenou pandemií COVID-19 a vládní opatření se většina zasedání Rady konala distanční formou.

Součástí NAÚ je pětičlenná Přezkumná komise, které zákon o vysokých školách dává pravomoc rozhodovat o odvoláních proti rozhodnutím Rady NAÚ ve správních řízeních vedených v prvním stupni. **V roce 2020 se konala dvě zasedání Přezkumné komise.** Přezkumná komise působila po úmrtí svého člena JUDr. Stanislava Kadečky, Ph.D., od 18. 8. 2020 ve sníženém počtu čtyř členů, což výrazně ovlivnilo její činnost z hlediska usnášeníschopnosti v jednotlivých záležitostech.

Co se týká úpravy svých vnitřních předpisů, Rada přistoupila ke zřízení stálých komisí pro metodiku hodnocení NAÚ. Činnost těchto komisí se řídí **nově přijatým Jednacím řádem stálých komisí pro metodiku hodnocení NAÚ** a jejich účelem je zprostředkovat přenos zkušeností mezi Radou a hodnotícími komisemi jako jejími poradními orgány a přispět k rozvoji metodiky hodnocení i sjednocování správní praxe.

V oblasti koncepční a metodické činnosti lze konstatovat, že zázemí pro činnost NAÚ bylo dostatečně vytvořeno v předchozím období, kdy NAÚ přijal celou řadu vnitřních předpisů a materiálů metodického charakteru. V roce 2020, podobně jako v předchozím roce, tvořila příprava těchto materiálů již jen dílčí složku jeho činnosti, jejíž těžiště se výrazně přesunulo do oblasti vedení správních řízení, rozhodování o akreditaci a dalších činností v oblasti zajišťování kvality, jako jsou kontroly dodržování právních předpisů a vnější hodnocení. V reakci na mimořádnou situaci způsobenou pandemií COVID-19 NAÚ již od začátku nouzového stavu na jaře 2020 informoval o své činnosti v době pandemie a o svém stanovisku k využívání nástrojů distanční výuky během mimořádného stavu. V srpnu 2020 pak Rada NAÚ schválila **Metodický pokyn NAÚ k využívání nástrojů distančního vzdělávání v prezenční a kombinované formě studia v akademickém roce 2020/2021**, který reagoval na potřebu vysokých škol zajistit vzdělávací činnost ve studijních programech za mimořádných okolností.

Z hlediska přípravy rámcových a strategických dokumentů v oblasti vysokého školství se zástupci NAÚ zapojovali do diskusí k přípravám návrhu novely zákona o vysokých školách, a také předložili vlastní návrhy úprav z oblasti činnosti NAÚ a zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání. Zástupci NAÚ rovněž působili jako členové pracovních skupin k přípravě strategických dokumentů v oblasti vysokého školství a účastnili se tematických seminářů zaměřených na problematiku akreditace a zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání. NAÚ byl zastoupen také při projednávání záměru MŠMT připravit metodiku pro uskutečňování vzdělávací činnosti v distanční podobě.

NAÚ v návaznosti na dokončení prvního cyklu procesu periodického vnitřního hodnocení kvality své činnosti v roce 2019 zpracoval **Aktualizaci Zprávy o vnitřním hodnocení NAÚ za období 2016–2019 k roku 2020**. Aktualizace vyhodnotila kroky, které NAÚ přijal v uplynulém roce v návaznosti na doporučení formulovaná ve Zprávě o vnitřním hodnocení činnosti NAÚ za období 2016–2019.

Rada NAÚ v roce 2020 pokračovala v doplňování Seznamu hodnotitelů, který byl ustaven v počátcích činnosti NAÚ. V průběhu roku Rada vyhlásila **dvě výzvy pro předkládání návrhů osob k zařazení do Seznamu hodnotitelů**, na jejichž základě byl Seznam hodnotitelů doplněn o dalších 67 zapsaných osob. Oproti předchozímu roku, kdy část ze šesti vyhlášených výzev byla specificky cílena na konkrétní skupiny hodnotitelů, se v roce 2020 jednalo o průběžné plošné doplňování Seznamu hodnotitelů. Při doplňování Seznamu hodnotitelů Rada spolupracovala s orgány reprezentace vysokých škol a komunikovala i s řadou dalších institucí, které mohou hodnotitele navrhopvat. **Na konci roku 2020 bylo v Seznamu hodnotitelů zapsáno 1 535 osob** (oproti 1 499 osobám na konci roku 2019). Jelikož některé osoby byly zapsány do více oblastí vzdělávání, celkový počet hodnotitelů ve všech oblastech vzdělávání činil dohromady 1 935 osob ve srovnání s 1 849 osobami na konci roku 2019. Několik osob bylo v souladu se Statutem NAÚ ze Seznamu hodnotitelů vyřazeno na vlastní žádost nebo, v případě studentů, automaticky z důvodu ukončení studia. Z osob zapsaných do Seznamu hodnotitelů byly následně sestavovány zpravidla pětičlenné hodnoticí komise pro posuzování věcí ve správním řízení vedených NAÚ i pro další záležitosti upravené Statutem NAÚ.

NAÚ v roce 2020 nepořádal další školení hodnotitelů zapsaných do Seznamu hodnotitelů, jelikož v posledních letech byl Seznam hodnotitelů doplňován již jen dílčím způsobem. Vzniklo jádro hodnotitelů s dostatečnými praktickými zkušenostmi a orientací v problematice posuzování kvality vysokých škol a studijních programů. NAÚ naopak zaměřil svou pozornost na **další budování kapacit stávajících hodnotitelů** a sdílení dosavadních zkušeností z jejich působení v hodnoticích komisích. Za tímto účelem zavedl institut stálých komisí pro metodiku hodnocení NAÚ.

Zákon o vysokých školách zmocňuje NAÚ také k výkonu kontroly dodržování právních předpisů při uskutečňování akreditovaných činností na vysokých školách a k provádění vnějšího hodnocení vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností vysokých škol. V roce 2020 **Rada dokončila dříve zahájené kontroly na pěti vysokých školách** podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), a Zásad NAÚ pro výkon kontroly dodržování právních předpisů. Tři z těchto kontrol se zaměřovaly na průběh studia ve studijních programech uskutečňovaných v cizím jazyce. Vzhledem k odlišnému charakteru zjištění při pěti uvedených kontrolách lze obecně konstatovat, že byly zjištěny závažné nedostatky týkající se funkčnosti vnitřního systému zajišťování kvality, přijímacího řízení ke studiu, zejména ohledně doložení obecného uznání rovnocennosti nebo platnosti zahraničního dokladu o dosažení středního vzdělání v ČR, a uskutečňování studijního programu s jeho studijním oborem po skončení platnosti akreditace.

Dále **Rada zahájila v roce 2020 tři vnější hodnocení vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností vysokých škol**. Dvě z těchto hodnocení vzešla z podnětu ministra k vyhodnocení dosavadních zkušeností s institucionální akreditací jako novým prvkem systému zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání zavedeného novelou zákona o vysokých školách v roce 2016. Z tohoto důvodu byly předmětem těchto dvou hodnocení vysoké školy s udělenou institucionální akreditací. NAÚ rovněž prováděl dvě vnější hodnocení činnosti vysokých škol zahájené již v předchozím roce. Průběh všech realizovaných vnějších hodnocení byl výrazně ovlivněn pandemií COVID-19 a souvisejícími vládními opatřeními, která přerušila prezenční výuku na vysokých školách a omezila možnost setkávání osob. Při provádění hodnocení NAÚ využíval v maximální možné míře distanční komunikační nástroje, avšak z pěti probíhajících vnějších hodnocení bylo možné v roce 2020 dokončit pouze jedno.

V oblasti mezinárodních aktivit byl NAÚ nadále **přidruženým členem ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education)**, která je hlavní asociací akreditačních agentur v Evropském prostoru vysokého školství. O plné členství v této organizaci může žádat NAÚ až po několikaleté činnosti a podmínkou pro přijetí do ENQA je úspěšné absolvování vnějšího hodnocení souladu činnosti s ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area). V souvislosti s budoucím plným členstvím v ENQA se NAÚ prostřednictvím ministerstva jako projektového partnera **zapojil do projektu SEQA-ESG (Supporting European QA Agencies in meeting the ESG)**, financovaného Evropskou komisí v rámci výzvy Erasmus+. Tento projekt realizuje ENQA s cílem podpořit vybrané země v dosažení souladu jejich systému zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání se standardy ESG a v přípravě na podstoupení vnějšího hodnocení ke vstupu do ENQA a registraci do EQAR (European Quality Assurance Register for Higher Education). Projekt bude probíhat do května 2022. Již v průběhu roku 2020 zapojení do projektu umožnilo identifikaci klíčových okruhů, v nichž nastavení českého systému zajišťování kvality plně neodpovídá požadavkům standardů ESG a na které bude třeba se v příštím období zaměřit.

NAÚ měl v roce 2020 rovněž status **člena CEENQA (Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education)**, která sdružuje akreditační agentury ve středo- a východoevropském regionu a je cennou platformou pro vzájemné sdílení zkušeností a dobré praxe. Vedoucí oddělení zajišťování a hodnocení kvality odboru kanceláře NAÚ působila ve výkonném výboru CEENQA jako místopředsdkyně.

Zástupci NAÚ se v roce 2020 zúčastnili valných shromáždění a dalších setkání a aktivit sdružení ENQA a CEE-NQA, které probíhaly z důvodu pandemie COVID-19 výhradně distanční formou.

V r. 2020 ukončila svou činnost celoevropská **Podpůrná skupina k zajišťování kvality (Peer Support Group on Quality Assurance)**, která byla jednou ze tří podpůrných skupin ustavených v rámci implementace Boloňského procesu. Skupina sdružovala většinu zemí z Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání (EHEA) a vytvořila platformu pro koordinované aktivity jednotlivých skupin států, směřující k větší míře naplňování indikátorů Boloňského procesu. Aktivity této skupiny byly výrazně zasaženy pandemií COVID-19, který znemožnil realizaci studijních pobytů delegací akreditačních agentur v jiných evropských zemích za účelem sdílení dobré praxe.

4

Vzdělávání v roce 2020 v datech

Vzdělávání v roce 2020 v číslech – statistický přehled

4.1. Úvod

Rok 2020 byl bezprecedentně zasažen opatřeními souvisejícími s pandemií COVID-19. Přestože nedošlo ve struktuře vzdělávacího systému České republiky k žádným podstatným změnám a všechny stupně vzdělávací soustavy zůstaly zachovány, v průběhu roku 2020 bylo přijato několik novelizací školského a vysokoškolského zákona, které měly dopad na počet nově přijatých, dětí, žáků a studentů a také absolventů. Primární závislost na demografickém vývoji příslušných věkových skupin ale zůstala zachována.

V předškolním vzdělávání bylo ve školním roce 2020/2021 celkem 362 209 dětí, z toho většina v mateřských školách (98,7 %, 357 598 dětí), zbytek docházel do přípravných tříd základních škol (4 424 dětí) nebo do přípravného stupně základních škol speciálních (187 dětí).

V základním vzdělávání se ve školním roce 2020/2021 vzdělávalo 1 004 564 žáků. Z nich 95,8 % (962 348 žáků) navštěvovalo základní školy, z toho 1. stupeň základních škol 555 089 žáků a 2. stupeň základních škol 407 259 žáků. Přibližně 8,2 tis. žáků z 5., resp. 2,1 tis. žáků ze 7. ročníku základní školy přešlo před zahájením školního roku do oborů víceletých gymnázií a konzervatoří. Celkem 4,2 % žáků plnilo povinnou školní docházku ve víceletých oborech gymnázií a konzervatoří (42 121 žáků, z toho 4 780 žáků v 1.–2. ročníku šestiletých gymnázií, 37 018 žáků v 1.–4. ročníku osmiletých gymnázií a 323 žáků v 1.–4. ročníku osmiletých konzervatoří). Zbývají žáci (0,01 %) navštěvovali kurzy k získání základního vzdělání (95 žáků).

Ve středním vzdělávání ve školním roce 2020/2021 bylo 372 438 žáků, z toho 91 173 v oborech středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem a 281 265 žáků v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou. Mezi žáky

Tabulka 1: Souhrnná data za Českou republiku – nově přijatí, děti/žáci/studenti a absolventi ve školním/ akademickém roce 2020/2021 – podle úrovně vzdělávání

(Údaje za školní rok 2020/21, studenti k 31. 12. 2020, poprvé zapsaní a absolventi za celý kalendářní rok – stav matriky k 20. 1. 2021)

Komentáře:

Údaje za školní rok 2020/2021, studenti k 31. 12. 2020, poprvé zapsaní a absolventi za celý kalendářní rok – stav matriky k 20. 1. 2021.

¹⁾ Studenti vysokých škol ve fyzických osobách.

²⁾ Kurzy k získání základního vzdělání jsou realizovány v základních a středních školách.

³⁾ U vysokých škol údaj znamená počet poprvé zapsaných. Do celkového počtu se započítávají pouze poprvé zapsaní (počet prvních zapsání) na VŠ do bakalářských a 4–6letých magisterských studijních programů.

⁴⁾ U distančního a kombinovaného studia včetně studentů na studijních pobytech.

⁵⁾ Jako nově přijatí jsou v vyššího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří označeni žáci nejnižšího ročníku odpovídajícího vyššímu stupni (3. ročník oborů 6letých gymnázií, 5. ročník oborů 8letých gymnázií a konzervatoří).

Zdroj: Databáze MŠMT

Úroveň vzdělávání		Nově přijatí ³⁾			Děti/žáci/studenti			Absolventi za školní rok 2019/20		
		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání	
			denní	ostatní		denní	ostatní		denní	ostatní
Celkem		.	.	.	.	.	.	.	.	.
Předškolní vzdělávání		.	.	x	362 209	362 209	x	x	x	x
v tom	mateřské školy	109 712	109 712	x	357 598	357 598	x	x	x	x
	přípravné třídy ZŠ	.	.	x	4 424	4 424	x	x	x	x
	přípravný stupeň ZŠ speciální	.	.	x	187	187	x	x	x	x
Základní vzdělávání		108 630	108 630	x	1 004 564	1 004 469	95	99 550	99 550	x
v tom	základní školy - 1. stupeň	108 630	108 630	x	555 089	555 089	x	.	.	x
	základní školy - 2. stupeň	.	.	x	407 259	407 259	x	88 737	88 737	x
	obory 6letých gymnázií (nižší ročníky odpovídající PŠD)	x	x	x	4 780	4 780	x	2 262	2 262	x
	obory 8letých gymnázií (nižší ročníky odpovídající PŠD)	x	x	x	37 018	37 018	x	8 479	8 479	x
	obory 8letých konzervatoří (nižší ročníky odpovídající PŠD)	x	x	x	323	323	x	72	72	x
	kurzy k získání základního vzdělání ²⁾	x	x	x	95	-	95	x	x	x
Střední vzdělávání celkem		107 033	105 416	1 617	372 438	365 617	6 821	79 062	77 711	1 351
střední vzdělávání		966	944	22	2 720	2 689	31	693	684	9
střední vzdělávání s výučním listem		30 926	30 507	419	88 453	86 793	1 660	22 085	21 456	629
střední vzdělávání s maturitní zkouškou		75 141	73 965	1 176	281 265	276 135	5 130	56 284	55 571	713
v tom	obory gymnázií	23 362	23 320	42	90 001	89 756	245	21 274	21 221	53
	4leté	12 621	12 579	42	49 341	49 096	245	11 684	11 631	53
	6leté (vyšší ročníky odpovídající střednímu vzdělávání) ³⁾	2 262	2 262	-	8 581	8 581	-	1 989	1 989	-
	8leté (vyšší ročníky odpovídající střednímu vzdělávání) ³⁾	8 479	8 479	-	32 079	32 079	-	7 601	7 601	-
	ostatní obory bez gymnázií	51 779	50 645	1 134	191 264	186 379	4 885	35 010	34 350	660
Nástavbové a zkrácené studium		10 552	6 171	4 381	18 670	9 887	8 783	5 400	2 639	2 761
v tom	nástavbové studium	7 148	4 990	2 158	13 538	8 674	4 864	2 799	1 943	856
	zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou	1 591	98	1 493	2 944	113	2 831	1 446	58	1 388
	zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem	1 813	1 083	730	2 188	1 100	1 088	1 155	638	517
Vzdělávání v konzervatořích		682	645	37	3 579	3 363	216	378	346	32
v tom	obory 8leté konzervatoře (vyšší ročníky) ³⁾	72	72	x	277	277	x	31	31	x
	obory 6-7leté konzervatoře	610	573	37	3 302	3 086	216	347	315	32
Vyšší odborné vzdělávání		7 900	5 106	2 794	18 458	11 349	7 109	3 683	2 372	1 311
Vysokoškolské studium^{1,4)}		61 352	53 219	8 145	299 396	235 846	65 783	62 914	48 095	14 868
z toho v programech	bakalářských	57 245	48 702	8 556	178 782	142 522	37 072	32 522	25 596	6 938
	magisterských	6 767	6 448	319	31 829	30 151	1 683	4 396	4 172	224
	magisterských navazujících	28 348	21 093	7 308	69 447	49 778	20 171	24 206	17 617	6 604
	doktorských	4 321	3 493	830	21 679	14 690	7 036	1 840	735	1 105

úrovně středního vzdělávání nezapočítáváme žáky plnící povinnou školní docházku v nižším stupni víceletých gymnázií.

V oborech víceletých gymnázií (v ročnících odpovídajících střednímu vzdělávání) se ve školním roce 2020/2021 vzdělávalo 40 660 žáků. U oborů víceletých gymnázií se jako nově přijatí označují žáci nejnižšího ročníku odpovídajícího střednímu vzdělávání, tedy 3. ročníku šestiletých a 5. ročníku osmiletých gymnázií.

Ve středním vzdělávání se 6 821 žáků (tedy pouze 1,8 %) vzdělávalo v jiné než denní formě vzdělávání.

V nástavbovém a zkráceném studiu se ve školním roce 2020/2021 vzdělávalo 18 670 žáků, z toho 72,5 % v nástavbovém studiu (13 538). V těchto typech studia jsou nejvíce zastoupeny jiné formy vzdělávání než denní – celkově se v nich vzdělává téměř polovina žáků (47,0 %, 8 783 žáků), což nenajdeme na žádné jiné vzdělávací úrovni.

V konzervatořích se ve školním roce 2020/2021 vzdělávalo 3 579 žáků – konzervatoře jsou nejméně zastoupeným druhem škol v České republice. Do této úrovně také nejsou započítáni žáci plnící v konzervatořích povinnou školní docházku. Stejně jako v případě středního vzdělávání není výrazně zastoupen segment jiných forem vzdělávání než denní (v jiných formách vzdělávání bylo 216 žáků, tzn. 6,0 %).

Vyšší odborné vzdělávání se v České republice uskutečňuje na vyšších odborných školách, kde se ve školním roce 2020/2021 vzdělávalo 18 458 studentů. Na rozdíl od středních škol a konzervatoří se značná část z nich vzdělává v jiné než denní formě vzdělávání (7 109 studentů, což je 38,5 %).

Na vysokých školách v akademickém roce 2020/2021 studovalo 299 396 studentů, z nich 178 782 v bakalářských studijních programech, 31 829 v „dlouhých“ magisterských programech, 69 447 v navazujících magisterských programech a 21 679 v doktorských studijních programech. Více než pětina z celkového počtu studentů (22,0 %) realizovala svoje studium v kombinované nebo distanční formě studia (65 783).

Zde je třeba poznamenat, že studenti vysokých škol mohou souběžně studovat programy různých úrovní (např. bakalářský a „dlouhý“ magisterský), což vede k tomu, že součet studentů jednotlivých úrovní nedává celkový počet studentů na vysokých školách.

4. 2. Regionální školství v roce 2020

4. 2. 1 Předškolní vzdělávání

- ♦ Ve školním roce 2020/2021 poskytovalo předškolní vzdělávání 5 317 mateřských škol, tj. o 13 škol více než v předchozím školním roce.
- ♦ V mateřských školách se vzdělávalo 357 598 dětí, což představuje pokles o 7 311 dětí oproti školnímu roku 2019/2020.
- ♦ Mateřské školy vykázaly 38 953 žádostí o přijetí, jimž nebylo vyhověno, tj. o 2 676 žádostí více než v předešlém školním roce.

Předškolní vzdělávání poskytují mateřské školy, mateřské školy při zdravotnických zařízeních, přípravné třídy na základních školách a přípravný stupeň základních škol speciálních a je určeno zpravidla dětem od dvou do šesti let, případně do doby jejich vstupu na základní školu.

Tabulka 2: MŠ – počet škol, tříd, dětí, učitelů a poměrové ukazatele ve školním roce 2016/2017–2020/2021

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Počet škol	5 209	5 269	5 287	5 304	5 317
Počet tříd	15 856	15 969	16 064	16 295	16 526
Počet dětí	362 653	362 756	363 776	364 909	357 598
z toho dívky	174 058	174 333	174 772	175 540	172 011
Počet učitelů (přepočtené počty)	29 629,5	30 303,2	30 580,8	32 372,6	33 156,7
z toho ženy	29 463,2	30 126,5	30 403,7	32 171,5	32 938,4
Průměrný počet dětí na školu	69,6	68,8	68,8	68,8	67,3
Průměrný počet dětí na třídu	22,9	22,7	22,6	22,4	21,6
Průměrný počet dětí na úvazek učitele	12,2	12,0	11,9	11,3	10,8

Zdroj: Databáze MŠMT

Po loňském nárůstu o 17 škol došlo v letošním roce opět k navýšení počtu mateřských škol, a to o 13, tj. z 5304 na 5317 mateřských škol. V porovnání s rokem 2016/2017 je to o 108 mateřských škol více. K navýšení počtu škol o 9 (tj. ze 4 761 na 4 770 škol) došlo ve školním roce 2020/2021 u mateřských škol zřízených obcemi nebo svazkem obcí. Nepatrně se zvýšil i počet mateřských škol zřízených privátním sektorem, a to o tři (tj. ze 401 na 404 škol), počet škol zřízených krajem zůstává od minulého školního roku na 85. Naopak se ve školním roce 2020/2021 o jednu mateřskou školu zvýšil počet škol zřízených církvemi (ze 49 na 50).

Počet dětí v mateřských školách poprvé ve sledovaném období klesl, a to meziročně o 7 311 dětí, tj. z 364 909 na 357 598 dětí. V porovnání s rokem 2016/2017 je v mateřských školách o 5 055 dětí méně.

Od školního roku 2016/2017 klesá průměrný počet dětí na školu, a to z 69,6 až na současných 67,3 dítěte na školu. Průměrný počet dětí na třídu se ve sledovaném období snížil z 22,9 na 21,6 dítěte na třídu.

Vzestupnou tendenci má přepočtený počet učitelů, který vzrostl z 29 629,5 ve školním roce 2016/2017 na 33 156,7 v roce 2020/2021 (tj. navýšení o 11,9 %).

Průměrný počet dětí na úvazek učitele se ve sledovaném období snížil, a to z 12,2 v roce 2016/2017 na 10,8 dítěte na úvazek učitele v letošním školním roce. Od školního roku 2016/2017 mírně stoupl počet úvazků mužů, a to ze 166,3 na 218,3 v roce 2020/2021, což představuje 0,7 % všech úvazků učitelů v mateřských školách.

Z hlediska věkového složení se nejvíce dětí vyskytuje ve skupině tříletých až pětiletých, procentuální zastoupení této skupiny oproti školnímu roku 2019/2020 stoupl o 2,1 p. b. (z 82,4 % na 84,4 %). V absolutních číslech

Tabulka 3: Mateřské školy – děti ve školním roce 2016/17–2020/21 – podle věku

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Celkem		362 653	362 756	363 776	364 909	357 598
v tom	mladší 2 let	950	758	650	480	255
	2leté	18 510	19 325	19 412	17 712	12 667
	mladší 3 let	25 269	25 388	25 312	24 828	21 664
	3leté	91 390	91 758	93 046	94 585	93 075
	4leté	100 118	99 914	99 858	101 407	102 494
	5leté	105 869	104 901	104 749	104 522	106 305
	6leté	20 392	20 577	20 600	21 252	20 973
	starší 6 let	155	135	149	123	165

Zdroj: Databáze MŠMT

Komentář:¹⁾ Děti mladší tří let jsou děti pro školní rok 2020/21 narozené 1. 9. 2017 až 31. 12. 2017.

to představuje nárůst dětí z 300 514 dětí na 301 874 dětí. V roce 2016/2017 bylo v této věkové skupině 297 377 dětí, což bylo 82,0 % všech dětí v mateřských školách.

Počínaje školním rokem 2017/2018 se zavedlo povinné předškolní vzdělávání pro děti, které do začátku školního roku dosáhnou pěti let. Tato povinnost trvá až do zahájení povinné školní docházky dítěte, netýká se dětí s hlubokým mentálním postižením. Povinné předškolní vzdělávání lze plnit i jiným způsobem než pravidelnou denní docházkou (v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem), a to podle § 34a, odstavce 5 školského zákona. I přes zavedení výše uvedené povinnosti počet pětiletých dětí v mateřských školách ve sledovaném období klesal až do roku 2019/2020, a to z 105 869 dětí (29,2 % z celkového počtu dětí v mateřských školách) v roce 2016/2017 až na 104 522 dětí (28,6 %) ve školním roce 2019/2020. V roce letošním se procentuální zastoupení této skupiny zvedlo na 29,7 % (tj. 106 305 dětí). Počet dětí vzdělávaných podle § 34 b školského zákona (individuální vzdělávání) se od loňského roku zvýšil z 2 169 na 2 400 dětí.

Počet tříletých dětí se oproti loňskému roku snížil, a to z 94 585 na 93 075 dětí, což ale představuje nárůst podílu této věkové skupiny z 25,9 % na 26,0 % z celkového počtu dětí v mateřských školách.

Procentuální zastoupení šestiletých a starších dětí navštěvujících mateřskou školu (dětí, které by již měly navštěvovat základní školu, jedná se tedy o děti s odloženou povinnou školní docházkou) se v posledních dvou letech ustálilo na 5,9 %, ve školním roce 2019/2020 se v absolutních číslech jedná o 21 138 dětí.

Pokud má mateřská škola dostatečný počet volných míst, mohou do ní docházet také děti mladší tří let. Tato skupina dosáhla svého maxima v roce 2017/2018, kdy 45 471 dětí této věkové skupiny představovalo již 12,5 %

z celkového počtu dětí v mateřských školách. Ve školním roce 2016/2017 bylo v této věkové kategorii 44 729 dětí (12,3 % z celkového počtu dětí v mateřských školách), v letošním školním roce klesl absolutní počet těchto dětí, a to na 34 586, což představuje procentuální podíl 9,7 %. Od školního roku 2014/2015 jsou samostatně sledovány i děti dvouleté a mladší dvou let. Děti narozených mezi 1. 1. 2018 až 31. 8. 2018 je 12 667, tj. 36,6 % všech dětí mladších tří let, jedná se o pokles o 5 045 dětí oproti roku předchozímu (17 712 dětí, 41,2 % všech dětí mladších tří let). Je to současně o 5 843 dětí méně oproti roku 2016/2017, kdy těchto dětí (narozené 1. 1. 2014 až 31. 8. 2014) bylo 18 510, což představovalo 41,4 % všech dětí mladších tří let. Děti narozených v období mezi 1. 9. 2018 a 30. 9. 2018 je 255 (0,7 % všech dětí mladších tří let), a těch, které se narodily v období od 1. 9. 2017 do 31. 12. 2017, je 21 664 (62,6 % všech dětí mladších tří let).

Od roku 2016/2017, kdy bylo evidováno 31 991 žádostí o přijetí, jimž nebylo vyhověno, stoupl počet těchto žádostí ve školním roce 2019/2020 na 36 277, tj. o 13,4 %. **V letošním školním roce došlo k meziročnímu nárůstu o 2 676 zamítnutých žádostí o přijetí do mateřské školy, a to na 38 953** (nejedná se o počet nepřijatých dětí, neboť zákonní zástupci dětí mohou podat neomezený počet přihlášek do MŠ), což představuje meziroční nárůst o 7,4 %. Ve srovnání s rokem 2016/2017 je to nárůst o 6 962 zamítnutých žádostí, tj. o 21,8 %.

Předškolní vzdělávání se uskutečňuje rovněž v přípravných třídách základních škol. Ty jsou určeny dětem v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, a kterým byl povolen odklad povinné školní docházky. Přípravné třídy zřizuje obec, svazek obcí nebo kraj a od školního roku 2015/2016 i církev.

Počet základních škol, ve kterých jsou přípravné třídy zřízeny, meziročně vzrostl o 3,0 % (z 294 na 304 škol). Rovněž se nepatrně zvýšil i počet přípravných tříd, a to z 341 na 349 tříd, což představuje meziroční nárůst o 2,3 %. **Oproti roku 2019/2020 vzrostl i počet dětí v přípravných třídách, a to na 4 424 dětí.** Jedná se o nárůst o 1,1 % (v absolutní hodnotě o 47 dětí).

Procentuální zastoupení dívek v přípravných třídách od roku 2016/2017 kleslo z 38,5 % až na 34,1 % ve školním roce 2018/2019, v letošním školním roce narostlo zastoupení dívek na 36,6 %.

Přípravný stupeň základní školy speciální připravuje děti se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami nebo s autismem. Dítě může být přijato nejdříve ve věku pěti let, a to i v průběhu školního roku, a na přípravném stupni setrvává až do zahájení povinné školní docházky, přičemž jeho docházka do přípravného stupně nesmí přesáhnout tři školní roky.

Ve sledovaném období se počet základních škol speciálních s přípravným stupněm z 53 škol v roce 2016/2017 snížil až na 31 škol ve školním roce 2018/2019. V letošním školním roce zůstal počet základních škol speciálních s přípravným stupněm zachován, jedná se o 35 škol. O 11,8 % stoupl počet tříd přípravného stupně, a to z 34 na 38 tříd. Počet dětí se snížil z 231 v roce 2016/2017 na 186 ve školním roce 2018/2019, v letošním školním roce se počet dětí oproti loňskému roku snížil o 9, tj. o 4,6 %.

Procentuální zastoupení dívek v přípravných třídách se pohybuje od 32,9 % v roce 2016/2017 přes 34,2 % v roce 2017/2018 až po současných 25,7 %.

Tabulka 4: Přípravné třídy a přípravný stupeň – počet škol, tříd, dětí ve školním roce 2016/17–2020/21

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Přípravné třídy					
Počet škol	295	260	245	294	304
Počet tříd	345	286	267	341	349
Počet dětí	4 569	3 407	3 132	4 377	4 424
z toho dívky	1 760	1 219	1 069	1 586	1 618
Přípravný stupeň					
Počet škol	53	50	31	35	35
Počet tříd	32	34	32	34	38
Počet dětí	231	228	186	196	187
z toho dívky	76	78	58	59	48

Zdroj: Databáze MŠMT

4. 2. 2 Základní vzdělávání

- ♦ Ve školním roce 2020/2021 poskytovalo základní vzdělávání 4 214 základních škol, což je o 22 škol více než v předchozím školním roce.
- ♦ Na základních školách se vzdělávalo 962 348 žáků, jedná se o nárůst o 9 402 žáků oproti školnímu roku 2019/2020.
- ♦ Počet žáků 1. stupně se meziročně snížil o 8 257 žáků, a to na 555 089 žáků.
- ♦ Počet žáků 2. stupně meziročně vzrostl o 17 659 žáků, a to na 407 259 žáků.
- ♦ Počet žáků plnících povinnou školní docházku na nižším stupni víceletých gymnázií klesl na 41 798, což je o 199 žáků méně než ve školním roce 2019/2020. Na nižším stupni osmiletého vzdělávání na konzervatoři se v roce 2020/2021 vzdělávalo 323 žáků, což představuje meziroční nárůst o 9 žáků.

Ve školním roce 2020/2021 došlo k nárůstu počtu základních škol, a to o 22 škol. **Průměrná velikost školy se ve sledovaném období zvětšila z 218,9 žáka v roce 2016/2017 na 228,4 ve školním roce 2020/2021.** Ve třídě se průměrně vzdělávalo 19,6 žáka, tj. o 0,2 méně než v minulém školním roce. V roce 2020/2021 se zvýšil přepočtený počet učitelů na 69 534,9, tj. o 2 494,0 více než ve školním roce 2019/2020 a o 7 900,0 více než v roce 2016/2017.

Tabulka 5: Základní školy – počet škol, tříd, žáků a učitelů ve školním roce 2016/17–2020/21

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
1. stupeň					
Počet škol	4 125	4 139	4 156	4 176	4 194
Počet tříd	28 222	28 624	28 759	29 035	29 213
Počet žáků	568 966	575 699	573 442	563 346	555 089
Počet učitelů (přepočtení na plné úvazky)	31 827,9	32 452,3	32 829,7	33 463,7	34 057,3
2. stupeň					
Počet škol	2 719	2 729	2 746	2 778	2 803
Počet tříd	16 894	17 399	18 015	19 082	19 988
Počet žáků	337 222	350 409	367 486	389 600	407 259
Počet učitelů (přepočtení na plné úvazky)	29 807,0	30 552,5	31 515,6	33 577,2	35 477,6
ZŠ celkem					
Počet škol	4 140	4 155	4 172	4 192	4 214
Počet tříd	45 116	46 023	46 774	48 117	49 201
Počet žáků	906 188	926 108	940 928	952 946	962 348
Počet učitelů (přepočtení na plné úvazky)	61 634,9	63 004,8	64 345,3	67 040,9	69 534,9

Zdroj: Databáze MŠMT

Průměrná velikost školy na 1. stupni se zvětšila ze 137,9 žáka v roce 2016/2017 na 139,1 ve školním roce 2017/2018. Poslední tři školní roky se tento podíl snižuje, v současné době je 132,4. Ve třídě se průměrně vzdělávalo 19,0 žáků, což představuje meziroční pokles o 0,4 žáka. Zvýšil se přepočtený počet učitelů, a to na 34 057,3 učitele, což je o 593,6 více než v předchozím školním roce a o 2 229,4 více než na začátku sledovaného období.

Počet škol s 2. stupněm se ve sledovaném období opět zvýšil. V roce 2019/2020 poskytovalo vzdělávání 2 778 těchto škol, v roce 2020/2021 stoupl počet na 2 803 škol. Počet žáků navštěvujících 2. stupeň základních škol má od roku 2016/2017 vzestupnou tendenci a stoupl meziročně o 17 659 žáků na celkových 407 259 žáků. Průměrná velikost školy na 2. stupni se zvětšila z 124,0 žáků v roce 2016/2017 na 145,3 žáka ve školním roce 2020/2021. Ve třídě se průměrně vzdělávalo 20,4 žáků, což představuje nárůst o 0,4 žáka oproti roku 2016/2017. Přepočtený počet učitelů ve školním roce 2020/2021 vzrostl, a to na 35 477,6 učitele, což je o 1 900,4 více než v předchozím školním roce a o 5 670,6 více než v roce 2016/2017.

Ve školním roce 2020/2021 bylo do 1. ročníku základních škol přijato celkem 108 630 žáků, což je o 2 005 žáků více než v předchozím roce a o 8 568 žáků méně než v roce 2016/2017.

Tabulka 6: Základní školy – počet nově přijatých do 1. ročníku a počet žáků, kteří ukončili školní docházku ve školním roce 2016/17–2020/21

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Nově přijatí do 1. ročníku základní školy		117 198	111 841	108 062	106 625	108 630
v tom	mladší 6 let	718	681	586	564	587
	6letí	91 520	86 426	82 517	81 475	82 293
	starší 6 let	24 960	24 734	24 959	24 586	25 750
Žáci, kteří ukončili školní docházku¹⁾		80 803	82 091	84 172	88 737	.
v tom	1.-7. ročník ¹⁾	793	767	799	778	.
	8. ročník	3 241	3 187	3 291	3 323	.
	9.-10. ročník	76 627	78 033	79 947	84 498	.
	nezařazení do ročníku	142	104	135	138	.

Zdroj: Data z databáze MŠMT

Komentář:

¹⁾ Bez žáků, kteří odešli do víceletých středních škol a osmiletých konzervatoří.

Ve věku šesti let nastoupilo povinnou školní docházku 82 293 žáků, to je v porovnání s rokem 2019/2020 o 818 více, oproti roku 2016/2017 o 9 227 méně. V roce 2016/2017 představovali šestiletí žáci 78,1 % nově přijatých žáků, v letošním roce zastoupení této věkové skupiny kleslo na 75,8 %.

Žáků starších šesti let (jedná se o žáky, kteří nastoupili po odkladu povinné školní docházky) nastoupilo celkem 25 750, to je o 1 164 více než v předchozím roce a o 790 více než v roce 2016/2017. Procentuální zastoupení této věkové skupiny ve školním roce 2016/2017 dosahovalo 21,3 %, v letošním roce tato hodnota dosáhla 23,1 %. Skupina žáků mladších šesti let představovala v prvních dvou letech sledovaného období 0,6 % z nově přijatých, což bylo v absolutním čísle 718 žáků v roce 2016/2017, v posledních třech letech se tento podíl drží na 0,5 %, což ve školním roce 2020/2021 představovalo 587 žáků.

Specifickou oblastí základního vzdělávání je předčasné ukončení školní docházky do základní školy před dosažením základního vzdělání. Data za ukončení školní docházky jsou vykazována za rok zpětně. Ve školním roce 2019/2020 předčasně ukončilo školní docházku 4 101 žáků, což je 4,6 % všech odchodů ze základní školy, v roce předchozím to bylo 4 090 žáků, tj. 4,9 %. Procentuální zastoupení žáků předčasně ukončujících základní školu v 8. ročníku v celkovém počtu žáků, kteří předčasně ukončili školní docházku, se ve sledovaném období zvýšilo z 80,3 %

(3 241 žáků) v roce 2016/2017 až na současných 81,0 %, tj. 3 323 žáků. Podíl žáků, kteří základní školu předčasně opustili v 1.–7. ročníku, na počtu všech žáků, kteří předčasně ukončili školní docházku, klesal, a to z 19,7 % (793 žáků) v roce 2016/2017 na 19,0 % (778 žáků) ve školním roce 2020/2021. Do těchto údajů se nezapočítávají žáci, kteří odešli do víceletých gymnázií a osmiletých oborů konzervatoří.

Pro ty, kteří nemají ukončené základní vzdělání, základní a střední školy organizují kurzy pro získání základního vzdělání. Počet kurzů se snížil z loňských 33 na letošních 14, počet žáků v těchto kurzech klesl z 236 v minulém školním roce na 95 účastníků v letošním školním roce.

4. 2. 3 Střední školy

- ♦ Ve školním roce 2020/2021 se v 1 280 středních školách vzdělávalo 432 906 žáků.
- ♦ V oborech zakončených maturitní zkouškou (včetně zkráceného a nástavbového studia) se nacházelo 78,4 %, v oborech zakončených výučním listem (včetně zkráceného studia) 20,9 % a v oborech středního vzdělávání 0,6 % žáků středních škol.
- ♦ Ve všeobecně vzdělávacích oborech se vzdělávala zhruba třetina žáků středních škol.
- ♦ V nástavbovém studiu ve školním roce 2020/2021 bylo celkem 13 538 žáků.

Středoškolské vzdělávání je v českém vzdělávacím systému poskytováno středními školami všeobecného nebo odborného charakteru a žáci mohou jeho úspěšným absolvováním získat **střední vzdělání, střední vzdělání s maturitní zkouškou či střední vzdělání s výučním listem.**

Všeobecně zaměřené vzdělání zakončené maturitní zkouškou poskytují **obory gymnázií, včetně oborů gymnázií se sportovní přípravou, a obory lyceí.** Školy vyučující obory gymnázií se zaměřují na poskytování širokého všeobecného vzdělání. Školy vyučující obory lyceí též poskytují především všeobecně zaměřené vzdělávání, avšak současně je část výuky věnována odbornému vzdělávání, a to podle zaměření (technické, ekonomické, pedagogické, zdravotnické, přírodovědné, kombinované nebo vojenské). Podíl všeobecně vzdělávací složky je však vždy vyšší než podíl odborné profilace. V gymnaziálních oborech činí délka vzdělávání čtyři, šest a osm let, v oborech lyceí činí délka vzdělávání čtyři roky (je stanovena zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů).

Střední vzdělávání odborného zaměření představuje v českém vzdělávacím systému nejvýraznější vzdělávací proud na úrovni středního vzdělávání. Přípravuje mladé lidi nejen pro přímý vstup na trh práce, ale zároveň v případě oborů ukončených maturitní zkouškou i pro další studium na vyšších odborných či vysokých školách. Na středních školách zaměřených na vzdělávání v oborech odborného vzdělání mohou žáci získat **střední vzdělání, střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem.**

Střední vzdělávání s výučním listem je žákům poskytováno zejména ve tříletých, méně často ve dvouletých oborech odborného vzdělání, kde velký podíl vzdělávací složky náleží praktickému vyučování a výcviku. V případě, že žáci úspěšně dokončí obory středního vzdělávání s výučním listem, mohou rovněž získat maturitní zkoušku, a to prostřednictvím dvouletého **nástavbového studia**, což jim umožňuje pokračovat ve studiu na terciární úrovni vzdělávání.

Tabulka 7: Počty škol, žáků, nově přijatých a absolventů středních škol v roce 2020/21 podle druhu vzdělávání včetně zkráceného a nástavbového studia

Druh vzdělávání		Školy ¹⁾			Žáci				Nově přijatí do 1. ročníku			Absolventi za školní rok 2019/20			
		celkem	z toho forma vzdělávání		celkem	z celku dívky	z celku forma vzdělávání		celkem	z celku forma vzdělávání		celkem	z celku forma vzdělávání		
			denní	ostatní			denní	ostatní		denní	ostatní		denní	ostatní	
Střední školy – celkem		1 280	1 269	238	432 906	214 514	417 302	15 604	118 293	112 295	5 998	84 462	80 350	4 112	
v tom vzdělávání	střední	140	139	1	2 720	1 267	2 689	31	966	944	22	693	684	9	
	střední s výučním listem	510	504	40	90 641	31 472	87 893	2 748	32 739	31 590	1 149	23 240	22 094	1 146	
	z toho zkrácené	54	43	15	2 188	300	1 100	1 088	1 813	1 083	730	1 155	638	517	
	střední s mat. zkouškou	1 071	1 062	116	326 007	175 839	318 046	7 961	77 440	74 771	2 669	57 730	55 629	2 101	
	v tom	víceleté	306	306	–	82 458	44 314	82 458	–	11 449	11 449	–	9 590	9 590	–
		4leté	1 016	1 007	98	240 605	128 752	235 475	5 130	64 400	63 224	1 176	46 694	45 981	713
		zkrácené	40	10	32	2 944	2 773	113	2 831	1 591	98	1 493	1 446	58	1 388
	nástavbové studium	273	215	129	13 538	5 936	8 674	4 864	7 148	4 990	2 158	2 799	1 943	856	

Komentář:

¹⁾ Počet škol celkem není součtem počtů škol podle jednotlivých druhů třídění, protože školy mohou realizovat svou činnost souběžně v různých druzích, formách a oborech vzdělávání.

Zdroj: Databáze MŠMT

Pro ty žáky, kteří již absolvovali střední vzdělávání s maturitní zkouškou a chtějí získat vzdělání v jiném oboru, je určeno **zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou**, pro uchazeče, kteří již získali střední vzdělání s výučním listem nebo s maturitní zkouškou, je určeno **zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem**.

Školy zaměřené na poskytování odborného středního vzdělávání nabízejí absolventům základních škol také **střední vzdělávání**. Tento druh vzdělávání je určen zejména pro žáky se středně těžkým stupněm mentálního postižení (případně s lehkým mentálním postižením v kombinaci s dalším zdravotním postižením), kteří ukončili povinnou školní docházku. Umožňuje žákům doplnit si a rozšířit všeobecné vzdělání a získat základní pracovní dovednosti, návyky a pracovní postupy potřebné v každodenním i v budoucím pracovním životě. Poskytuje základy odborného vzdělání a manuálních dovedností v oboru dle zaměření přípravy a vedoucích k profesnímu uplatnění.

Tabulka 8: Počty žáků, nově přijatých a absolventů středních škol ve školním roce 2016/17–2020/21 – podle kategorie dosaženého vzdělání

Studijní druh		Kategorie dosaženého vzdělání	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Žáci			424 849	421 535	420 814	423 838	432 906
v tom	Střední vzdělání	C	2 136	2 353	2 481	2 462	2 450
		J	268	259	242	257	270
	Střední vzdělání s výučním listem	E	11 500	10 772	10 370	10 429	10 431
		H	77 967	76 665	76 220	78 354	80 210
	Střední vzdělání s maturitní zkouškou	K	128 994	129 554	130 133	130 725	131 799
		M (lyceum)	14 993	15 068	15 112	15 140	15 640
		M	146 847	147 267	148 570	150 551	155 754
		LO	23 166	23 111	22 883	22 400	22 814
	Nástavbové studium	LS	18 978	16 486	14 803	13 520	13 538
Nově přijati do 1. ročníku			115 617	114 041	113 513	116 183	118 293
v tom	Střední vzdělání	C	977	970	895	815	845
		J	121	128	115	127	121
	Střední vzdělání s výučním listem	E	4 309	4 014	3 947	3 926	3 878
		H	26 803	27 362	27 577	29 073	28 861
	Střední vzdělání s maturitní zkouškou	K	23 812	23 683	23 641	24 120	24 070
		M (lyceum)	3 908	3 829	3 895	3 958	4 348
		M	39 773	39 811	40 189	41 245	43 177
		LO	6 052	6 184	5 959	5 909	5 845
	Nástavbové studium	LS	9 862	8 060	7 295	7 010	7 148
Absolventi za minulý školní rok			78 602	78 056	79 477	84 462	.
v tom	Střední vzdělání	C	527	549	574	611	.
		J	87	69	72	82	.
	Střední vzdělání s výučním listem	E	2 716	2 467	2 265	2 426	.
		H	19 528	19 450	19 066	20 814	.
	Střední vzdělání s maturitní zkouškou	K	20 466	20 347	21 038	21 274	.
		M (lyceum)	3 215	3 223	3 278	3 477	.
		M	26 087	26 130	27 136	29 254	.
		LO	3 241	3 298	3 471	3 725	.
	Nástavbové studium	LS	2 735	2 523	2 577	2 799	.

Komentář:

Data včetně zkráceného studia.

Zdroj: databáze MŠMT

V rámci odborného vzdělávání školy nabízejí i další možnosti vzdělávání – např. studium jednotlivých předmětů a rekvalifikační kurzy. Střední vzdělání lze také získat po předložení souboru osvědčení o získání profesní kvalifikace (dříve dílčí kvalifikace), definovaného dle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání v Národní soustavě kvalifikací. Tato osvědčení nahrazují předchozí vzdělávání a umožňují složit závěrečnou nebo maturitní zkoušku.

Státní přijímací zkoušky na střední školy jsou organizovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání. Od školního roku 2017/2018 je předpokladem každého uchazeče o studium na střední škole zakončené maturitní zkouškou podstoupit didaktický test z českého jazyka a matematiky. Tato povinnost se týká všech uchazečů o čtyřleté, šestileté i osmileté studijní obory. Odpovědnost za podání přihlášky nebo přihlášek má zákonný zástupce žáka, případně žák sám, pokud je zletilý. Žák nebo jeho zákonný zástupce má možnost na přihlášce uvést jeden ze dvou termínů stanovených ředitelem školy v rámci 1. kola přijímacího řízení, ve kterém se žák chce zúčastnit přijímací zkoušky.

Ve školním roce 2020/2021 se z důvodu pandemie COVID-19 nepředával výkaz S 5-01 Výkaz o přihlášených a přijatých uchazečích do 1. ročníku denní formy vzdělávání ve středních školách a konzervatořích, tyto údaje tedy nejsou oproti předchozím letům k dispozici.

Ve školním roce 2020/2021 bylo nově přijato do 1. ročníku středních škol 118 293 žáků. Vzdělávání ve středních školách je v daném školním roce realizováno na 1 280 školách, účastní se ho 432 906 žáků a počet absolventů za předchozí školní rok se rovnal 84 462. V denní formě se vzdělává 96,4 % žáků. Pokud jde o genderový pohled, pak dívky tvořily 49,6 % všech vzdělávajících se osob na středních školách. V oborech středního vzdělání ukončených výučním listem činil jejich podíl 34,7 %, v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou byl podíl dívek vyšší a činil 53,9 %, v nástavbovém studiu tvořily dívky 43,8 %.

Ve všeobecně vzdělávacích oborech se vzdělávala zhruba třetina (34,1 %) žáků středního vzdělávání, 30,4 % z celkového počtu žáků středních škol tvoří žáci v oborech gymnázií a 3,6 % žáků se vzdělává v oborech lyceí.

Počet žáků vzdělávajících se v oborech gymnázií se ve srovnání s předešlým rokem zvýšil o 0,8 % a činil 131 799 žáků. V pětiletém sledovaném období počet žáků vzrostl o 2 805, tj. o 2,2 %. **V oborech lyceí se vzdělávalo 15 640 žáků, což představovalo meziroční nárůst o 3,3 % (o 500 žáků více).** Pokud jde o genderový pohled, pak **v oborech gymnázií jsou dívky zastoupeny z 57,1 % a v oborech lyceí představují dívky 63,9 % celkového počtu zde se vzdělávajících osob.**

Počty nově přijatých žáků do oborů gymnázií (včetně víceletých oborů) se v roce 2020/2021 proti předešlému školnímu roku, kdy bylo do oborů gymnázií nově přijato 24 120 žáků, snížily, a to na 24 070, což představuje pokles o 0,2 %. V porovnání s rokem 2016/2017 narostl počet nově přijatých žáků o 1,1 % (tj. o 258 žáků). Do oborů vzdělání lyceí bylo přijato 4 348 žáků, což je o 9,9 % (o 390 žáků) více než v předchozím školním roce.

V roce 2019/2020 absolvovalo v oborech gymnázií 21 274 žáků (v předchozím školním roce to bylo 21 038 žáků). Ve srovnání s předchozím rokem tak došlo k nárůstu o 1,1 % (o 236 absolventů). **V oborech vzdělání lyceí absolvovalo 3 477 žáků, přičemž počet absolventů těchto oborů vzdělání ve srovnání s předchozím rokem vzrostl o 199 absolventů, což je o 6,1 % více.**

Tabulka 9: Střední vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecného charakteru – nově přijatí, žáci a absolventi v letech 2016/17–2020/21

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Nově přijatí celkem		27 720	27 512	27 536	28 078	28 418
z toho dívky		16 586	16 391	16 312	16 500	16 698
v tom	obory gymnázií	23 812	23 683	23 641	24 120	24 070
	z toho dívky	14 069	13 940	13 797	14 017	13 944
	obory lyceí	3 908	3 829	3 895	3 958	4 348
	z toho dívky	2 517	2 451	2 515	2 483	2 754
Žáci celkem		143 987	144 622	145 245	145 865	147 439
z toho dívky		83 416	83 756	84 241	84 482	85 192
v tom	obory gymnázií	128 994	129 554	130 133	130 725	131 799
	z toho dívky	73 809	74 088	74 511	74 754	75 195
	obory lyceí	14 993	15 068	15 112	15 140	15 640
	z toho dívky	9 607	9 668	9 730	9 728	9 997
Absolventi celkem		23 681	23 570	24 316	24 751	.
z toho dívky		14 382	14 006	14 552	14 865	.
v tom	obory gymnázií	20 466	20 347	21 038	21 274	.
	z toho dívky	12 296	11 952	12 447	12 569	.
	obory lyceí	3 215	3 223	3 278	3 477	.
	z toho dívky	2 086	2 054	2 105	2 296	.

Zdroj: Data báze MŠMT

V odborných vzdělávacích oborech středních škol se ve školním roce 2020/2021 vzdělávalo 285 467 žáků. Největší zastoupení, a to 62,6 %, mají obory středního vzdělání s maturitní zkouškou, 31,8 % obory středního vzdělání s výučním listem a 1,0 % žáků obory středního vzdělání. Žáci nástavbového studia představují 4,7 %.

Z hlediska meziročního porovnání došlo ke zvýšení počtu žáků středního vzdělávání s výučním listem o 2,1 %, za sledované pětileté období pak stoupl počet žáků o 3,7 %. Počty žáků středního vzdělávání s maturitní zkouškou se meziročně zvýšily o 3,2 %, oproti roku 2016/2017 se zvýšily o 4,8 %. V nástavbovém studiu se vzdělávalo 13 538 žáků, což bylo o 0,1 % více než v předchozím roce, a dokonce o 17,9 % méně v porovnání se školním rokem 2016/2017.

Tabulka 10: Střední vzdělávání odborného charakteru – nově přijatí, žáci a absolventi v letech 2016/2017–2020/2021

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Nově přijatí celkem		87 897	86 529	85 977	88 105	89 875
z toho dívky		38 761	38 635	38 276	39 386	40 357
v tom	obory středního vzdělání	1 098	1 098	1 010	942	966
	z toho dívky	533	532	464	464	433
	obory středního vzdělání s VL	31 112	31 376	31 524	32 999	32 739
	z toho dívky	10 861	11 086	11 078	11 730	11 623
	obory středního vzdělání s MZ	45 825	45 995	46 148	47 154	49 022
	z toho dívky	23 204	23 540	23 556	24 306	25 191
	obory nástavbového studia	9 862	8 060	7 295	7 010	7 148
	z toho dívky	4 163	3 477	3 178	2 886	3 110
Žáci celkem		280 862	276 913	275 569	277 973	285 467
z toho dívky		126 216	124 301	124 067	125 325	129 322
v tom	obory středního vzdělání	2 404	2 612	2 723	2 719	2 720
	z toho dívky	1 117	1 237	1 280	1 292	1 267
	obory středního vzdělání s VL	89 467	87 437	86 590	88 783	90 641
	z toho dívky	30 794	29 856	29 599	30 590	31 472
	obory středního vzdělání s MZ	170 013	170 378	171 453	172 951	178 568
	z toho dívky	86 069	85 908	86 459	87 534	90 647
	obory nástavbového studia	18 978	16 486	14 803	13 520	13 538
	z toho dívky	8 236	7 300	6 729	5 909	5 936
Absolventi celkem		54 921	54 486	55 161	59 711	.
z toho dívky		24 697	23 943	24 237	26 002	.
v tom	obory středního vzdělání	614	618	646	693	.
	z toho dívky	270	277	302	321	.
	obory středního vzdělání s VL	22 244	21 917	21 331	23 240	.
	z toho dívky	7 752	7 401	7 044	7 751	.
	obory středního vzdělání s MZ	29 328	29 428	30 607	32 979	.
	z toho dívky	15 551	15 254	15 780	16 778	.
	obory nástavbového studia	2 735	2 523	2 577	2 799	.
	z toho dívky	1 124	1 011	1 111	1 152	.

Zdroj: Databáze MŠMT

Komentář:

Data včetně zkráceného studia.

Zastoupení dívek mezi žáky středního vzdělávání odborného charakteru zůstalo ve sledovaném období stabilní a pohybovalo se kolem 45 %. Ve školním roce 2020/2021 byl v případě středního vzdělávání s výučním listem podíl dívek 34,7 %, u žáků středního vzdělávání s maturitní zkouškou pak byly dívky zastoupeny z 50,8 %. V oborech středního vzdělání představovalo zastoupení dívek 46,6 % a v nástavbovém studiu se z celkového počtu žáků vzdělávalo 43,8 % dívek.

Meziročně se o 4,0 % zvýšil počet nově přijatých do oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou, v případě oborů středního vzdělání s výučním listem došlo k poklesu o 0,8 %, nárůst o 2,0 % zaznamenalo nástavbové studium a počet nově přijatých do oborů středního vzdělání stoupl o 2,5 %. V porovnání s rokem 2016/2017 se o 7,0 % zvýšil počet nově přijatých do oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou a nárůst o 5,2 % vykázaly obory středního vzdělání s výučním listem. Pokles počtu nově přijatých se oproti roku 2016/2017 projevil u oborů středního vzdělání, a to o 12,0 %, u nástavbového studia došlo k propadu v počtu nově přijatých o 27,5 %.

Počet absolventů oborů středního vzdělání odborného charakteru byl za školní rok 2019/2020 ve srovnání s předchozím rokem vyšší u všech druhů vzdělávání. Na úrovni oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou došlo meziročně k nárůstu o 7,7 % a oproti roku 2016/2017 k navýšení o 12,4 %. V případě středního vzdělávání s výučním listem se počet absolventů zvýšil meziročně o 8,9 % a za sledované čtyřleté období stoupl o 4,5 %. Absolventů nástavbového studia bylo ve srovnání s předchozím rokem o 8,6 % více, ve srovnání s rokem 2016/2017 jejich počet stoupl o 2,3 %.

Jak je z údajů zřejmé, počty žáků, nově přijatých i absolventů v oborech středního vzdělání odborného charakteru ve sledovaném období až do roku 2018/2019 klesaly, v letošním roce došlo celkově ve všech uvedených kategoriích k nárůstu. To je zejména důsledkem demografického vývoje, kdy se zvyšuje počet dětí odpovídajícího věku.

4.2.4 Konzervatoře

- ♦ Ve školním roce 2020/2021 se v České republice vzdělávalo 3 902 žáků v 18 konzervatořích.
- ♦ Do prvních ročníků konzervatoří bylo přijato 691 žáků.
- ♦ Obory konzervatoří absolvovalo ve školním roce 2019/2020 celkem 378 žáků.

Vzdělávání v konzervatoři rozvíjí znalosti, dovednosti a další schopnosti žáka získané v základním a v základním uměleckém vzdělávání, poskytuje všeobecné vzdělávání a připravuje žáky pro výkon náročných uměleckých nebo umělecko-pedagogických činností v oborech Hudba, Tanec, Současný tanec, Zpěv a Hudebně dramatické umění.

Na konzervatoři lze dosáhnout buď středního vzdělání s maturitní zkouškou, a to nejdříve po čtyřech letech v denní formě šestiletého vzdělávacího programu nebo po osmi letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu, nebo vyššího odborného vzdělání v konzervatoři (složením absolutoria po úspěšném ukončení šestiletého nebo osmiletého vzdělávacího programu). Do osmiletého oboru Tanec jsou žáci přijímáni ke vzdělávání po pátém ročníku základní školy.

Ve školním roce 2020/2021 bylo v České republice celkem 18 škol, které vyučovaly umělecké obory v šestiletém a v osmiletém vzdělávacím programu konzervatoří.

Tabulka 11: Konzervatoře – počet škol, žáků, nově přijatých do 1. ročníku, absolventů a učitelů ve školním roce 2016/17–2020/21

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Školy celkem	18	18	18	18	18
Žáci celkem	3 795	3 781	3 813	3 836	3 902
z toho dívky	2 387	2 430	2 444	2 441	2 486
Nově přijatí do 1. ročníku celkem	675	680	697	647	691
z toho dívky	425	444	429	388	444
Absolventi celkem	367	361	347	378	.
z toho dívky	235	231	238	239	.
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	1 059,7	1 040,8	1 035,8	1 069,8	1 023,0
z toho ženy	538,6	538,0	541,8	539,0	522,3

Zdroj: DataBáze MŠMT

V uvedených školách se vzdělávalo 3 902 žáků, tj. o 66 více než v roce 2019/2020 a o 107 více než na počátku sledovaného období. Denní formu vzdělávání navštěvovalo 3 686 žáků, v tom v šestiletém vzdělávacím programu se vzdělávalo 3 086 žáků, z toho 1 839 dívek, a osmiletý vzdělávací program obor Tanec navštěvovalo celkem 600 žáků, z toho 513 dívek.

Ke vzdělávání na konzervatoři bylo ve školním roce 2020/2021 nově přijato do prvního ročníku 691 žáků, tj. o 44 žáků více než roce minulém a o 16 více než v roce 2016/2017. Do denní formy vzdělávání bylo přijato 654 žáků.

Ve školním roce 2019/2020 absolvovalo konzervatoř 378 žáků, což je o 31 žáků více než v roce předchozím a o 11 více než na začátku sledovaného období. V denní formě vzdělávání absolvovalo 346 žáků.

Žákům v konzervatořích poskytovalo vzdělání celkem 1 023,0 učitelů (přepočtení na plně zaměstnané), z toho 522,3 bylo úvazků žen. Oproti loňským hodnotám se jedná o pokles o 46,8 u úvazku celkem a o pokles o 16,7 úvazku u žen.

4.2.5 Vyšší odborné školy

- ♦ V roce 2020/2021 se na 156 vyšších odborných školách vzdělávalo 18 458 studentů.
- ♦ Vyšší odborné školy přijaly do prvních ročníků 7 900 studentů.
- ♦ Ve školním roce 2019/2020 opustilo VOŠ 3 683 absolventů.

Tabulka 12: Vyšší odborné školy – Struktura přihlášených podle skupin oborů ve školním roce 2016/17–2020/21

Skupiny oborů	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Přírodní vědy a nauky	0,2%	0,2%	0,0%	0,4%	0,0%
Technické vědy a nauky	12,0%	11,0%	9,0%	10,4%	8,9%
Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky	1,6%	1,3%	1,3%	1,9%	1,8%
Zdravotnictví, lékařské a farmaceut. vědy a nauky	31,0%	34,4%	33,4%	33,6%	33,7%
Humanitní a spol. vědy a nauky	7,8%	7,0%	7,0%	6,1%	5,2%
Ekonomické vědy a nauky	12,8%	10,6%	9,3%	8,9%	8,6%
Právní vědy a nauky	9,3%	7,6%	7,4%	7,6%	5,7%
Pedagogika, učitelství a soc. péče	24,5%	26,7%	30,5%	30,6%	29,4%
Vědy a nauky o kultuře a umění	5,9%	5,5%	5,6%	4,6%	6,7%
Vojenské vědy a nauky	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%

Zdroj: DataBáze MŠMT

*Komentář:**Jeden uchazeč se může hlásit zároveň na více oborů.*

Vzdělání ve vyšších odborných školách spadá do sektoru terciárního, nevysokoškolského vzdělávání. Studium na VOŠ je určeno absolventům středních škol, kteří se chtějí po maturitě nadále vzdělávat, ale nevyhovuje jim příliš teoreticky zaměřené vzdělávání na vysoké škole, případně se chtějí vzdělávat v oborech, které vysoké školy dosud nenabízí. Vyšší odborné školy rozvíjí a prohlubují znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytují odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností.

Vyšší odborné školy nabízejí studium ve 3–3,5letých oborech v denní formě vzdělávání a ve 4letých oborech v ostatních formách vzdělávání. Vyšší odborné vzdělávání je ukončeno absolutoriem, po jehož úspěšném složení absolvent získává titul diplomovaný specialista (DiS.).

Struktura přihlášených na vyšší odborné školy se během sledovaného pětiletého období výrazně neměnila. Podíl počtu přihlášených v pedagogických oborech stoupl z 24,5 % v roce 2016/2017 až na současných 29,4 %, ve zdravotnických oborech podíl přihlášených se za toto období zvýšil z 31,0 % až na letošních 33,7 %. Důvodem stálého zájmu o zdravotnické obory je zejména povinné zvyšování kvalifikace zaměstnanců v uvedených oborech.

Podíl přihlášených v ekonomických oborech ve sledovaném období stále klesá, a to z počátečních 12,8 % na 8,6 % v letošním školním roce. V předchozích čtyřech letech se snižoval podíl zájemců o vzdělávání v technických oborech z 12,0 % ve školním roce 2016/2017 až na 8,9 % v letošním školním roce.

Tabulka 13: Vyšší odborné školy – Počet škol, studentů, nově přijatých do 1. ročníku, absolventů a učitelů ve školním roce 2016/17–2020/21

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Školy celkem	168	166	166	160	156
Studenti celkem	22 002	19 883	18 416	17 954	18 458
z toho ženy	15 934	14 464	13 443	13 387	13 894
Nově přijatí do 1. ročníku celkem	8 684	7 878	7 361	7 687	7 900
z toho ženy	6 109	5 688	5 341	5 728	5 867
Absolventi celkem	5 174	4 582	4 056	3 683	.
z toho ženy	3 970	3 529	3 083	2 861	.
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	1 526,3	1 450,3	1 363,0	1 274,7	1 241,5
z toho ženy	1 005,8	945,9	899,5	862,9	819,7

Zdroj: Databáze MŠMT

Ve školním roce 2020/2021 zajišťovalo vyšší odborné vzdělávání 156 VOŠ, z toho 64,7 % škol bylo zřizovaných kraji a nezanedbatelný podíl tvořily školy zřizované privátním sektorem (26,3 % škol).

Na vyšších odborných školách se v letošním školním roce vzdělávalo 18 458 studentů, tj. o 2,8 % více než v minulém školním roce. Tři čtvrtiny studujících tvořily ženy (75,3 %). V denní formě vzdělávání se vzdělávalo 11 349 studentů, v ostatních formách vzdělávání (dálkové, distanční a kombinované) 7 109 studentů.

Počet nově přijatých studentů do prvního ročníku v posledních dvou letech stoupá. Pro školní rok 2020/2021 bylo přijato 7 900 studentů, což je o 2,8 % více než ve školním roce 2019/2020. Do denní formy vzdělávání bylo přijato 5 106 studentů a do ostatních forem 2 794 studentů.

Studium ve vyšších odborných školách ukončilo ve školním roce 2019/2020 celkem 3 683 studentů (z toho 2 372 v denní formě vzdělávání). Jedná se o meziroční pokles o 9,2 % (resp. o 12,8 % u denní formy vzdělávání).

4. 2. 6 Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

- ♦ Ve školním roce 2020/2021 poskytovalo náhradní rodinnou, ochrannou a preventivně výchovnou péči 203 školských zařízení.
- ♦ V dětských domovech se nacházelo 4 303 dětí, v dětských domovech se školou 740 dětí, ve výchovných ústavech 1 035 dětí a v diagnostických ústavech 368 dětí.

Účelem těchto zařízení je zajišťovat nezletilým osobám zpravidla ve věku 3–18 let výchovu, kterou by za normálních okolností měla zajišťovat rodina. Tato zařízení mohou svým klientům nabízet rovněž vzdělávání.

Tabulka 14: Počty dětí a mládeže ve výchovných zařízeních ve školním roce 2016/17–2020/21

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Výchovná zařízení celkem		211	209	204	203	203
v tom	dětský domov	143	142	138	137	137
	výchovný ústav	27	26	25	25	25
	diagnostický ústav	13	13	13	13	13
	dětský domov se školou	28	28	28	28	28
Děti celkem		6 500	6 345	6 394	6 553	6 446
v tom	dětský domov	4 270	4 262	4 248	4 345	4 303
	výchovný ústav	1 096	1 004	993	1 012	1 035
	diagnostický ústav	404	383	394	391	368
	dětský domov se školou	730	696	759	805	740
z toho dívky		2 751	2 675	2 743	2 826	2 781
v tom	dětský domov	2 006	1 987	2 030	2 058	2 055
	výchovný ústav	377	339	348	366	380
	diagnostický ústav	187	160	161	174	156
	dětský domov se školou	181	189	204	228	190

Zdroj: Databáze MŠMT

Děti a mladiství jsou do zařízení ústavní a ochranné výchovy přijímáni na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření a rovněž z iniciativy jejich rodičů či zákonných zástupců.

Sítí zařízení ústavní a ochranné výchovy zajišťují diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy. Sítí je pak dále doplněna o zařízení preventivně výchovné péče, kterými jsou střediska výchovné péče.

Ve školním roce 2020/2021 existovalo v České republice celkem 203 zařízení ústavní a ochranné výchovy (z toho 137 zařízení, tj. 67,5 % tvořily dětské domovy). Ve sledovaném období klesl počet dětských domovů ze 143 na 137, rovněž klesl počet výchovných ústavů, a to z 27 na 25, počet ostatních typů zařízení se nezměnil.

V zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy bylo ve školním roce 2020/2021 umístěno celkem 6 446 dětí, z toho většina (66,8 %) v dětských domovech a výchovných ústavech (16,1 %). Ve srovnání s rokem 2016/2017 je to pokles o 54 dětí ve všech výchovných zařízeních. Oproti školnímu roku 2019/2020 počet dětí v dětských domovech, diagnostických ústavech a dětských domovech se školou klesl, ve výchovných ústavech bylo letos vykázáno

o 23 děti více než v roce minulém (nárůst o 2,3 %). V zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy bylo umístěno 7,8 % dětí ve věku před zahájením školní docházky, 58,1 % dětí ve věku povinné školní docházky a 34,1 % dětí po ukončení povinné školní docházky.

4. 2. 7 Zařízení zájmového vzdělávání

- ♦ Ve školním roce 2020/2021 působilo v České republice 4 128 družin, které navštěvovalo 330 471 žáků.
- ♦ 606 školních klubů poskytovalo služby 41 526 žákům.
- ♦ Ve školním roce 2020/2021 existovalo 502 základních uměleckých škol a 1 100 poboček, kam docházelo 250 852 žáků.
- ♦ V 333 střediscích volného času (322 domů dětí a mládeže a 11 stanic zájmových činností) bylo evidováno 261 268 účastníků (259 402 v domovech dětí a mládeže a 1 866 ve stanicích zájmové činnosti).

Mezi zařízení zájmového vzdělávání pro potřeby výroční zprávy jsme zařadili školní družiny a kluby, základní umělecké školy a střediska volného času.

Hlavním úkolem zařízení poskytujících vzdělávání a výchovu dětí mimo vyučování je rozvoj dovedností, vědomostí a nadání, posílení orientace dětí na hodnotné zájmy a jejich vedení k aktivnímu a smysluplnému využití jejich volného času vůbec. Opomenout nelze ani fakt, že pobyt dítěte v zařízení zájmového vzdělávání může pomoci jeho zaměstnaným rodičům. Zájmové vzdělávání je zpravidla realizováno za úplatu, která je však legislativně redukována.

Školní družiny a kluby

Ve školním roce 2020/2021 poskytovalo služby 4 128 školních družin, ve kterých bylo zapsáno k pravidelné denní docházce 330 471 účastníků, z toho 322 944 z 1. stupně základních škol (tj. 58,2 % všech žáků 1. stupně). Přestože počet žáků na 1. stupni základních škol již poslední tři školní roky klesá, zájem o školní družiny je stabilní. Ve školním roce 2020/2021 sice počet žáků 1. stupně zapsaných k pravidelné denní docházce do školní družiny klesl o 5 508 ve srovnání se školním rokem 2019/2020, ale vzhledem k poklesu počtu žáků na 1. stupni ZŠ se podíl těchto žáků snížil oproti loňskému roku pouze o 0,1 p. b. V porovnání s rokem 2016/2017 dochází do školní družiny o 333 žáků z 1. stupně ZŠ méně, podíl počtu zapsaných žáků z 1. stupně ZŠ na počtu žáků 1. st. ZŠ je oproti tomuto roku vyšší o 1,4 p. b.

Ve školním roce 2020/2021 působilo v České republice 606 školních klubů. V nich bylo zapsáno 41 526 žáků, z toho 27 037 žáků z 2. stupně a nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří, což představovalo 6,0 % všech žáků 2. stupně základních škol a nižších stupňů víceletých středních škol a osmiletých konzervatoří (tj. o 0,8 p. b. méně než ve školním roce 2019/2020 a o 1,6 p. b. méně než v roce 2016/2017).

O žáky ve školních družinách a klubech pečovalo v tomto školním roce celkem 15 198 vychovatelů (10 937,2 přepočtených na plně zaměstnané) a 2 096 ostatních pedagogických pracovníků (610,3 přepočtených na plně zaměstnané).

Tabulka 15: Počet školních družin a klubů, počet žáků v nich a jejich podíl vzhledem k odpovídající školské populaci ve školním roce 2016/17–2020/21

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Školní družiny					
Počet školních družin	4 045	4 070	4 094	4 099	4 128
Počet zapsaných žáků ve školních družinách celkem	330 094	337 192	339 037	336 027	330 471
z celku počet zapsaných žáků z 1. stupně ZŠ	323 277	330 679	332 286	328 452	322 944
Podíl počtu zapsaných žáků z 1. stupně ZŠ na počtu žáků 1. st. ZŠ	56,8%	57,4%	57,9%	58,3%	58,2%
Školní kluby					
Počet školních klubů	591	597	603	603	606
Počet zapsaných žáků ve školních klubech	47 149	47 675	47 873	46 544	41 526
z celku počet zapsaných žáků z 2. stupně a nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří	28 726	29 512	29 367	29 415	27 037
Podíl počtu zapsaných žáků z 2. stupně a nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří na počtu žáků 2. stupně ZŠ, nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří	7,6%	7,5%	7,2%	6,8%	6,0%

Zdroj: Databáze MŠMT

Základní umělecké školy

Základní umělecké školy navazují na tradici Lidových škol umění a poskytují vzdělání v oborech: hudebním, tanečním, výtvarném a literárně-dramatickém. Nejvíce vyhledávané jsou hudební obory.

Výuka probíhá individuálně, skupinově nebo kolektivně. Základní umělecké školy realizují nejen samotné vzdělávání, ale také koncerty, výstavy a vystoupení, výjezdy do zahraničí a další akce. Přípravné studium trvá dva roky. Do I. stupně základního studia jsou přijímány děti ve věku od sedmi let, do II. stupně pak děti od 14 let věku. Základní umělecké školy rovněž poskytují vzdělávání určené dospělým. Pro žáky s mimořádným nadáním je určeno studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin.

Ve školním roce 2020/2021 se na 502 základních uměleckých školách a jejich 1 100 pobočkách vzdělávalo 250 852 žáků, z toho 174 722 dívek (69,7 % všech žáků ZUŠ). Meziročně se počet žáků snížil o 1,4 %. Od školního roku 2016/2017 se zvýšil počet žáků v základních uměleckých školách o 2 328 žáků, tj. o 0,9 %.

Nejvíce žáků navštěvovalo hudební obory, a to 65,3 % žáků základních uměleckých škol. Ve výtvarných oborech se realizovalo 20,1 %, v tanečních 10,5 % žáků a v literárně-dramatických oborech 4,1 % žáků.

Tabulka 16: Počet základních uměleckých škol, počet absolventů a žáků v jednotlivých oborech ve školním roce 2016/17–2020/21

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Počet škol		488	492	496	498	502
Počet poboček		965	949	924	1 005	1 100
Počet žáků		248 524	251 218	253 545	254 314	250 852
v tom	v tanečním oboru	26 766	27 184	27 848	27 728	26 314
	ve výtvarném oboru	49 591	50 194	50 562	51 127	50 445
	v literárně-dramatickém oboru	9 750	10 146	10 296	10 437	10 273
	v hudebním oboru	162 417	163 694	164 839	165 022	163 820
z toho dívky		172 744	175 254	177 141	177 389	174 722
v tom	v tanečním oboru	25 304	25 680	26 267	26 083	24 866
	ve výtvarném oboru	37 203	38 055	38 569	39 164	38 936
	v literárně-dramatickém oboru	6 708	6 999	7 143	7 243	7 195
	v hudebním oboru	103 529	104 520	105 162	104 899	103 725
Absolventi za předchozí školní rok		15 464	15 188	15 837	20 535	18 770
dětský domov		11 217	10 882	11 422	14 384	13 293

Zdroj: Databáze MŠMT

Žáky v základních uměleckých školách ve školním roce 2020/2021 vzdělávalo 12 713 interních učitelů (8 829,7 přepočtených na plný úvazek) a 944 externích učitelů (264,9 přepočtených na plný úvazek).

Střediska volného času

Ve školním roce 2020/2021 poskytovalo pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činnost 333 středisek volného času. Počet zájmových útvarů se ve srovnání s rokem 2019/2020 snížil o 10,4 %, a to na 26 969 útvarů. Od roku 2016/2017 narostl tento počet o 0,1 %. Ve střediscích volného času se pravidelně činnosti účastnilo 261 268 dětí, žáků, studentů a ostatních účastníků, z nichž největší podíl tvořili žáci (76,5 %) a děti (13,5 %). Počet účastníků poprvé za sledované období klesl, oproti loňskému roku činí tento pokles 15,7 %.

Tabulka 17: Počet středisek volného času, zájmových útvarů a přijatých účastníků ve školním roce 2016/17–2020/21

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Počet středisek volného času		321	326	330	334	333
Počet útvarů zájmové činnosti		26 938	28 398	28 153	30 096	26 969
Počet účastníků		296 248	303 289	304 539	310 043	261 268
v tom	děti	38 459	39 612	39 286	40 657	35 267
	žáci	224 787	231 228	234 379	237 631	199 952
	studenti	4 323	4 013	2 152	2 097	2 217
	ostatní ¹⁾	28 679	28 436	28 722	29 658	23 832

Komentář:

¹⁾ Ostatními účastníky mohou být např. pedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci nezletilých účastníků, popřípadě další fyzické osoby (§ 1 vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů).

Zdroj: Databáze MŠMT

4. 2. 8 Pracovníci v regionálním školství

- ♦ V regionálním školství působilo 269 tis. zaměstnanců – 192 tis. pedagogů a téměř 77 tis. nepedagogů.
- ♦ Z celkového počtu pedagogických pracovníků bylo 146 tis. učitelů a necelých 6 tis. učitelů odborného výcviku (včetně řídicích pracovníků).
- ♦ Průměrná hrubá měsíční mzda/plat zaměstnanců činila 36 900 Kč, což představuje meziroční nárůst o 3 300 Kč (tj. téměř o 10 %). Pedagogičtí pracovníci pobírali plat 41 600 Kč (meziroční zvýšení o 3 500 Kč, tj. o 9 %), průměrný plat nepedagogických zaměstnanců byl ve výši 25 000 Kč (meziroční nárůst o 2 600 Kč, tj. o 12 %).
- ♦ Průměrná hrubá měsíční mzda/plat učitelů (bez učitelů odborného výcviku) činila 44 000 Kč, meziročně tak došlo k nárůstu o 3 900 Kč (tj. o 10 %).

V regionálním školství bylo v roce 2020 zaměstnáno 269 tis. osob. V porovnání s předchozím rokem vzrostl počet zaměstnanců přepočtený na plně zaměstnané o 8,2 tis. (tj. o 3,2 %). K největšímu absolutnímu meziročnímu nárůstu počtu zaměstnanců došlo v případě základních škol (o 4,5 tis., tj. o 4,6 %) a mateřských škol (o 1,8 tis., tj. o 3,9 %). K poklesu počtu zaměstnanců dochází dlouhodobě u vyšších odborných škol (v roce 2020 o 84 osob, tj. o 6,7 %).

Počet pedagogických pracovníků se meziročně zvýšil o 7,2 tis. (tj. o 3,9 %) na 192,5 tis. a počet nepedagogických zaměstnanců meziročně vzrostl o 1,1 tis. (tj. o 1,4 %) na 76,7 tis.

Nejvyšší podíl pedagogických pracovníků v regionálním školství tvoří učitelé (včetně řídicích pracovníků, bez učitelů odborného výcviku) – v roce 2020 jich zde pracovalo 145,8 tis. (tj. 75,7 % všech pedagogických pracov-

Tabulka 18: Průměrné přepočtené počty zaměstnanců a učitelů v regionálním školství podle druhů škol v letech 2016–2020

	zaměstnanci					učitelé ²⁾				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Regionální školství¹⁾	238 449,1	246 237,9	253 506,6	260 970,8	269 199,3	133 582,2	135 609,4	137 773,4	141 165,6	145 765,4
Mateřské školy	40 703,8	42 392,5	44 068,7	46 113,6	47 931,3	29 784,8	30 208,6	30 802,1	31 983,7	33 024,1
Základní školy	85 045,6	89 941,2	94 533,6	98 429,8	102 960,9	61 592,4	63 116,9	64 631,2	66 427,7	69 001,0
Střední školy	48 980,1	49 051,2	49 206,8	49 753,2	50 740,5	31 688,8	31 729,0	31 789,6	32 191,7	33 056,0
Konzervatoře	1 131,5	1 129,1	1 123,0	1 148,1	1 162,9	933,8	932,0	922,7	940,3	965,7
Vyšší odborné školy	1 561,5	1 458,7	1 373,4	1 259,3	1 175,3	1 174,9	1 095,6	1 025,8	920,9	856,8

Komentáře:

¹⁾ Jako regionální školství je označována ta část školské soustavy, jejíž fungování upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Do regionálního školství se řadí všechny školy s výjimkou škol vysokých a školská zařízení všem těmto školám sloužící. Jedná se o školy a školská zařízení zřizovaná MŠMT, kraj, obcemi nebo svazky obcí, a dále školy privátního sektoru a církevní školy a školská zařízení zapsaná do rejstříku škol a školských zařízení. Údaje se týkají zaměstnanců odměňovaných platem podle § 109 odst. 3 či mzdou podle § 109 odst. 2 zákoníku práce. Údaje zahrnují všechny zdroje financování (státní rozpočet včetně ESF, doplňkovou činnost a ostatní zdroje). Údaje o mateřských školách, základních školách, středních školách a konzervatořích jsou uvedeny včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami/zdravotním postižením (§ 16 odst. 9 školského zákona). Údaje jsou uvedeny včetně zaměstnanců, kteří pobírají příplatky za vedení (§ 124 ZP) a včetně řídících pracovníků.

²⁾ Bez učitelů odborného výcviku.

Zdroj: DataBáze MŠMT

níků a 54,1 % všech zaměstnanců v regionálním školství). Meziročně se celkový počet učitelů zvýšil o 4,6 tis. (tj. o 3,5 %).

Učitelé na základních školách představují 47 % všech učitelů (69,0 tis. v roce 2020), téměř 23 % učitelů vzdělává na středních školách (33,0 tis. v roce 2020), dalších 23 % tvoří učitelé v mateřských školách (33,0 tis. v roce 2020).

Na konzervatořích vzdělává necelé 1 % učitelů, stejně tak necelé 1 % učitelů působí na vyšších odborných školách. Meziročně došlo k nejvyššímu nárůstu počtu učitelů v případě základních škol (o 2,6 tis., tj. o 3,9 %) a mateřských škol (o 1,0 tis. osob, tj. 3,3 %). Počty učitelů klesaly na vyšších odborných školách (o 64 osob, tj. o 7,0 %).

V roce 2020 dosáhla průměrná hrubá měsíční mzda/plat (včetně nenárokové složky platu) u zaměstnanců regionálního školství částky 36 858 Kč a v případě učitelů hodnoty 44 060 Kč. Z hlediska meziročního srovnání průměrná hrubá měsíční mzda/plat vzrostla v případě zaměstnanců regionálního školství o 9,9 % (tj. o 3 328 Kč) a v případě učitelů o 9,7 % (tj. o 3 888 Kč). V 2020 byli nejlépe odměňováni učitelé vyšších odborných škol s průměrnou hrubou

Tabulka 19: Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců a učitelů v regionálním školství podle druhů škol v letech 2016–2020

	zaměstnanci					učitelé ²⁾				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Regionální školství¹⁾	24 814 Kč	26 609 Kč	29 476 Kč	33 530 Kč	36 858 Kč	29 487 Kč	31 632 Kč	35 089 Kč	40 172 Kč	44 060 Kč
Mateřské školy	22 300 Kč	23 852 Kč	26 360 Kč	29 885 Kč	32 172 Kč	25 300 Kč	27 089 Kč	30 021 Kč	34 155 Kč	36 591 Kč
Základní školy	26 842 Kč	28 741 Kč	31 662 Kč	36 164 Kč	39 797 Kč	30 671 Kč	33 040 Kč	36 623 Kč	42 070 Kč	46 210 Kč
Střední školy	27 756 Kč	29 699 Kč	33 098 Kč	37 809 Kč	41 860 Kč	31 160 Kč	33 261 Kč	37 037 Kč	42 438 Kč	46 931 Kč
Konzervatoře	28 562 Kč	30 880 Kč	34 168 Kč	38 879 Kč	42 753 Kč	30 310 Kč	32 645 Kč	36 119 Kč	41 350 Kč	45 278 Kč
Vyšší odborné školy	29 263 Kč	31 053 Kč	34 163 Kč	37 881 Kč	42 944 Kč	31 967 Kč	33 960 Kč	37 402 Kč	41 734 Kč	47 431 Kč

Komentáře:

¹⁾ Jako regionální školství je označována ta část školské soustavy, jejíž fungování upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Do regionálního školství se řadí všechny školy s výjimkou škol vysokých a školská zařízení všem těmto školám sloužící. Jedná se o školy a školská zařízení zřizovaná MŠMT, kraji, obcemi nebo svazky obcí, a dále školy privátního sektoru a církevní školy a školská zařízení zapsaná do rejstříku škol a školských zařízení. Údaje se týkají zaměstnanců odměňovaných platem podle § 109 odst. 3 či mzdou podle § 109 odst. 2 zákoníku práce. Údaje zahrnují všechny zdroje financování (státní rozpočet včetně ESF, doplňkovou činnost a ostatní zdroje). Údaje o mateřských školách, základních školách, středních školách a konzervatořích jsou uvedeny včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami/zdravotním postižením (§ 16 odst. 9 školského zákona). Údaje jsou uvedeny včetně zaměstnanců, kteří pobírají příplatky za vedení (§ 124 ZP) a včetně řídících pracovníků.

Zdroj: Databáze MŠMT

měsíční mzdou/platem 47,4 tisíc Kč a učitelé středních škol s průměrnou hrubou měsíční mzdou/platem 46,9 tisíc Kč. Následovali učitelé základních škol s průměrnou hrubou měsíční mzdou/platem ve výši 46,2 tisíc Kč a učitelé na konzervatořích se 45,3 tisíc. Kč. Dlouhodobě nejnižší průměrnou hrubou měsíční mzdou/plat pobírají učitelé v mateřských školách, v roce 2020 byla na úrovni 36,6 tisíc Kč. Nejvyšší absolutní i relativní meziroční nárůst byl zaznamenán v případě učitelů vyšších odborných škol (o 5 696 Kč, tj. o 13,6 %) a středních škol (4 493 Kč, tj. o 10,6 %). Nejnižší absolutní i relativní meziroční nárůst průměrné hrubé mzdy/platu byl u učitelů mateřských škol (2 246 Kč, tj. o 7,1 %).

Nároková složka platu zaměstnanců regionálního školství, kterou tvoří platový tarif a různé nárokové příplatky, činila v roce 2020 u všech zaměstnanců v průměru 31 500 Kč, u pedagogických pracovníků 35 700 Kč a u nepedagogických zaměstnanců 20 400 Kč. Meziročně nároková složka vzrostla v případě všech zaměstnanců průměrně o 2 200 Kč (tj. 7,7 %), v případě pedagogů vzrostla o 2 300 Kč (tj. 6,8 %) a u nepedagogů o 2 000 Kč (tj. o 11,0 %).

Platový tarif všech zaměstnanců v regionálním školství činil v roce 2020 průměrně 24 000 Kč, u pedagogů 26 700 Kč a v případě nepedagogů 16 900 Kč. Meziročně tak došlo k navýšení u všech zaměstnanců průměrně o 1 500 Kč (tj. o 6,6 %), v případě pedagogů o 1 600 Kč (tj. o 6,2 %) a u nepedagogů o 1 200 Kč (tj. o 7,6 %).

Tabulka 20: Zaměstnanci v regionálním školství podle profesí v letech 2016–2020

	průměrný přepočtený počet					průměrná hrubá měsíční mzda/plat				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Pedagogičtí pracovníci v RgŠ¹⁾	166 730,2	173 016,6	178 963,6	185 290,2	192 463,4	28 432 Kč	30 268 Kč	33 390 Kč	38 095 Kč	41 602 Kč
Učitelé ²⁾	133 582,2	135 609,4	137 773,4	141 165,6	145 765,4	29 487 Kč	31 632 Kč	35 089 Kč	40 172 Kč	44 060 Kč
Vychovatelé	14 568,0	14 947,8	15 100,5	15 311,7	15 671,1	25 361 Kč	26 931 Kč	29 926 Kč	34 213 Kč	37 282 Kč
Učitelé odborného výcviku	5 713,9	5 610,6	5 556,2	5 659,4	5 803,4	26 438 Kč	28 181 Kč	31 547 Kč	36 311 Kč	39 182 Kč
Asistenti pedagoga	8 709,1	12 240,6	15 600,7	17 965,6	19 831,2	18 248 Kč	19 721 Kč	21 936 Kč	25 289 Kč	27 538 Kč
Speciální pedagogové ³⁾	1 182,1	1 448,4	1 664,7	1 835,0	1 959,5	30 759 Kč	32 812 Kč	36 054 Kč	40 596 Kč	43 382 Kč
Psychologové ⁴⁾	986,1	1 111,1	1 178,4	1 237,8	1 285,0	29 741 Kč	31 790 Kč	34 971 Kč	39 240 Kč	41 912 Kč
Trenéři ⁵⁾	.	169,3	167,1	169,9	177,4	.	29 166 Kč	32 444 Kč	36 687 Kč	40 650 Kč
Ostatní pedagogové ⁶⁾	1 988,8	1 879,5	1 922,5	1 945,3	1 970,3	28 357 Kč	30 609 Kč	33 964 Kč	38 386 Kč	40 911 Kč
Nepedagogičtí zaměstnanci v RgŠ⁷⁾	71 719,0	73 221,2	74 543,1	75 680,6	76 735,9	16 402 Kč	17 961 Kč	20 078 Kč	22 353 Kč	24 959 Kč

Komentáře:

Jako regionální školství je označována ta část školské soustavy, jejíž fungování upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Do regionálního školství se řadí všechny školy s výjimkou škol vysokých a školská zařízení všem těmto školám sloužící. Jedná se o školy a školská zařízení zřizovaná MŠMT, kraji, obcemi nebo svazky obcí, a dále školy privátního sektoru a církevní školy a školská zařízení zapsaná do rejstříku škol a školských zařízení. Údaje se týkají zaměstnanců odměňovaných platem podle § 109 odst. 3 či mzdou podle § 109 odst. 2 zákoníku práce. Údaje zahrnují všechny zdroje financování (státní rozpočet včetně ESF, doplňkovou činnost a ostatní zdroje). Údaje o mateřských školách, základních školách, středních školách a konzervatořích jsou uvedeny včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami/zdravotním postižením (§ 16 odst. 9 školského zákona). Údaje jsou uvedeny včetně zaměstnanců, kteří pobírají příplatky za vedení (§ 124 ZP) a včetně řídících pracovníků.

¹⁾ Pedagogičtí pracovníci (§ 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů) jsou seřazení do skupin profesí – učitelé, učitelé odborného výcviku, vychovatelé, asistenti pedagoga, speciální pedagogové, psychologové, trenéři a ostatní pedagogové.

²⁾ Učitelé bez učitelů odborného výcviku.

³⁾ Nezapočítávají se učitelé se speciálně pedagogickou kvalifikací.

⁴⁾ Pouze psychologové podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

⁵⁾ Pouze trenéři podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

⁶⁾ Do roku 2015 včetně spadají do této kategorie asistenti pedagoga, speciální pedagogové, psychologové, trenéři, pedagogové volného času, pedagogové v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a metodici prevence v pedagogicko-psychologické poradně, pedagogové volného času. Od roku 2016 patří do této kategorie trenéři, pedagogové v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a metodici prevence v pedagogicko-psychologické poradně. Od roku 2017 tuto kategorii tvoří pedagogové v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a metodici prevence v pedagogicko-psychologické poradně.

⁷⁾ Nepedagogičtí zaměstnanci jsou technickohospodářští pracovníci, provozní zaměstnanci, obchodně provozní zaměstnanci a ostatní zaměstnanci.

Nenároková složka platu zaměstnanců regionálního školství, která se skládá z osobního příplatku a odměny, činila v roce 2020 u všech zaměstnanců v průměru 5 600 Kč, u pedagogických pracovníků 6 000 Kč a u nepedagogických zaměstnanců 4 400 Kč. V roce 2020 meziročně vzrostla v případě všech zaměstnanců průměrně o 1 300 Kč (tj. o 28,9 %), v případě pedagogů o 1 400 Kč (tj. o 30,3 %) a v případě nepedagogů o 800 Kč (23,4 %).

Z pohledu dalších profesí pedagogických pracovníků bylo v regionálním školství v roce 2020 zaměstnáno 19,8 tis. asistentů pedagoga, 15,7 tis. vychovatelů, 5,8 tis. učitelů odborného výcviku, 2,0 tis. speciálních pedagogů a 1,3 tis. psychologů. Nejvyšší meziroční nárůst počtu zaměstnanců přepočtených na plně zaměstnané byl zaznamenán v případě asistentů pedagoga, jejich počet vzrostl o 1,9 tis. (tj. o 10,4 %).

Průměrná hrubá měsíční mzda/plat asistentů pedagoga se v roce 2020 meziročně zvýšila o 2 250 Kč (tj. o 8,9 %) na úroveň 27 538 Kč, což je nejnižší částka z uvedených profesí pedagogických pracovníků. Nejlépe placenými pedagogickými pracovníky jsou učitelé s průměrnou hrubou měsíční mzdou/platem 44 060 Kč, následují speciální pedagogové s průměrnou hrubou měsíční mzdou/platem 43 382 Kč a dále psychologové, kteří v roce 2020 měsíčně pobírali v průměru 41 912 Kč.

4. 3. Vysoké školství v roce 2020

4. 3. 1 Vysokoškolské vzdělávání

Vysokoškolským vzděláváním je myšleno vzdělávání, které směřuje k získání vysokoškolského vzdělání a akademického titulu podle § 44 až § 59 zákona číslo 111/1998 Sb. o vysokých školách.

K 31. 12. 2020 uskutečňovalo vzdělávací činnost 26 veřejných vysokých škol a 31 soukromých vysokých škol. K tomuto dni studovalo na veřejných a soukromých vysokých školách 299 396 studentů, tedy celkový počet studentů zaznamenal po deseti letech nárůst, a to o 3,7 %. Na veřejných vysokých školách k 31. 12. 2020 studovalo 272 388 studentů, na soukromých vysokých školách 27 515 studentů. Meziročně počet studentů na veřejných vysokých školách vzrostl o 4,3 %, na soukromých vysokých školách poklesl o 1,6 %.

Po deseti letech se zastavil pokles počtu studentů na vysokých školách, dokonce byl zaznamenán mírný nárůst, a to jak u studentů, kteří jsou občané ČR, tak i u cizinců. Jde o předpokládaný nárůst počtu studentů ve shodě s růstem populačních ročníků. Tento růst počtu studentů jde na vrub studií v bakalářských studijních programech.

Ke studiu v bakalářských a nenavazujících magisterských studijních programech na veřejných a soukromých vysokých školách se v období od 1. 11. 2019 do 31. 10. 2020 přihlásilo 98 868 uchazečů s českým občanstvím²⁷. Ti si podali 214 447 přihlášek. Vlastního přijímacího řízení se zúčastnilo 94 749 uchazečů, tj. 95,8 %. Z těchto uchazečů jich bylo přijato ke studiu 79 800, a z nich se pak do studia zapsalo 75 605.

Ke studiu na veřejné vysoké škole bylo přijato 82,6 % uchazečů o studium, kteří se zúčastnili vlastního přijímacího řízení, ke studiu na soukromé vysoké škole pak bylo přijato 88,5 % uchazečů o studium, kteří se zúčastnili vlastního

²⁷ Od roku 2004 se sledují všichni uchazeči bez rozdílu státní příslušnosti. Údaje o přijímacím řízení na VŠ se však uvádějí pouze za občany České republiky, neboť u cizinců chybí jednoznačný identifikátor, který je pro zpracování dat nezbytný.

Tabulka 21: Počet přihlášených, přijatých a zapsaných ke studiu na veřejné a soukromé vysoké školy v letech 2016 až 2020

Vysoké školy veřejné a soukromé	2016	2017	2018	2019	2020	Index 2020/2019	Index 2020/2016
Počet přihlášených	102 791	97 998	95 137	98 127	98 868	1,01	0,96
z toho ženy	59 012	55 886	53 823	54 829	55 454	1,01	0,94
Počet přihlášených, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	94 068	90 528	88 116	91 750	94 769	1,03	1,01
z toho ženy	53 688	51 272	49 355	50 747	52 798	1,04	0,98
Počet přijatých	74 767	74 623	73 350	77 485	79 800	1,03	1,07
z toho ženy	40 511	40 726	39 630	41 545	42 830	1,03	1,06
Počet zapsaných	69 839	69 911	68 753	72 730	75 605	1,04	1,08
z toho ženy	37 810	37 968	37 009	38 805	40 478	1,04	1,07
Úspěšnost (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	79,5%	82,4%	83,2%	84,5%	84,2%	99,7%	105,9%
Úspěšnost mužů (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	84,8%	86,3%	87,0%	87,7%	88,1%	100,5%	103,8%
Úspěšnost žen (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	75,5%	79,4%	80,3%	81,9%	81,1%	99,1%	107,5%

Komentář:

Jedná se o uchazeče o studium bakalářských a magisterských studijních programů veřejných a soukromých vysokých škol s českým státním občanstvím.

Úspěšnost je počítána jako podíl počtu přijatých a počtu přihlášených, kteří se dostavili k přijímacímu řízení.

Zdroj: Databáze MŠMT

přijímacího řízení. Rozdílnost těchto poměrů, kterým se někdy říká úspěšnost v přijímacím řízení, je dána jednak rozdílností uchazečů o studium dané věkem uchazečů a formou studia, do které se hlásí, a v nenavazujících magisterských studijních programech, a jednak odlišností v organizaci vlastního přijímacího řízení.

Většinu uchazečů o studium v prezenční formě studia tvoří devatenáctiletí a dvacetiletí, kteří představují 71,6 % zájemců o toto studium. V ostatních formách studia tato skupina představuje 14,7 % uchazečů a naopak zde dominují uchazeči starší třiceti let, kteří představují 37,9 % uchazečů o studium v distanční či kombinované formě studia.

Tabulka 22: Přijímací řízení ke studiu na veřejné a soukromé vysoké školy podle typu studijních programů v letech 2016 až 2020

Studijní programy	2016		2017		2018		2019		2020	
Prezenční forma studia	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské
Počet podaných přihlášek	154 760	29 250	147 525	28 791	143 096	27 249	150 663	28 140	151 937	26 969
Počet přihlášených	71 028	14 060	68 397	13 357	67 609	12 846	71 323	13 049	72 137	12 472
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	66 005	12 639	64 113	11 853	63 523	11 466	67 384	11 725	69 415	11 523
Počet přijatých	52 913	5 044	52 990	5 257	52 756	5 405	56 935	5 699	58 321	5 605
Počet zapsaných	47 748	4 474	47 826	4 670	47 081	4 758	81 818	5 081	53 893	5 037
Ostatní formy studia	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské
Počet podaných přihlášek	39 054	1 087	35 935	1 066	32 504	1 204	31 347	1 297	31 396	1 145
Počet přihlášených	31 617	884	29 234	852	26 722	937	25 792	988	26 104	919
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	27 109	761	25 410	734	23 240	802	22 632	837	24 308	825
Počet přijatých	20 081	448	19 765	493	18 238	566	18 228	507	19 114	472
Počet zapsaných	17 967	398	17 664	440	16 355	509	16 140	459	17 095	432

Komentář:

Jedná se o uchazeče o studium bakalářských a magisterských studijních programů veřejných a soukromých vysokých škol s českým státním občanstvím.

Zdroj: Databáze MŠMT

Z celkového počtu 98 868 uchazečů tvoří ženy 56,0 %, v počtu přijatých pak představují ženy 53,7 %. Převaha žen ve vzdělávání roste spolu se stupněm vzdělávání, aby se pak na nejvyšším stupni vzdělávání (doktorském) poměr mužů a žen obrátil.

Vzhledem k organizaci přijímacího řízení ke studiu na vysoké škole mohou být procenta přijatých uchazečů ve skutečnosti vyšší, protože část uchazečů nesplní základní podmínku k přijetí ke studiu na vysoké škole, tedy nezíská střední vzdělání s maturitní zkouškou, a tito by se tedy neměli počítat mezi oprávněné uchazeče. Tyto uchazeče však nejde odlišit, protože vysoké školy splnění této základní podmínky kontrolují většinou až u zápisu do studia, třeba z důvodu, že rozhodnutí o přijetí ke studiu na vysoké škole bývá vydáváno ještě před termínem konání maturitní zkoušky.

Tabulka 23: Počet studentů, poprvé zapsaných a absolventů veřejných a soukromých vysokých škol v letech 2016 až 2020

Vysoké školy veřejné a soukromé		2016	2017	2018	2019	2020
Počet škol ¹⁾		65	62	61	59	57
Počet studentů		311 063	298 686	289 665	288 915	299 396
z toho ženy		174 142	167 592	161 885	161 195	166 181
z toho ve studijních programech:	bakalářských	179 763	172 130	167 933	170 283	178 782
	magisterských	31 209	30 803	30 724	30 878	31 829
	magisterských navazujících	79 570	75 931	71 777	68 946	69 447
	doktorských	23 181	22 132	21 343	20 919	21 679
Počet poprvé zapsaných		56 068	56 155	56 812	60 210	64 755
z toho ženy		31 490	31 484	31 315	33 385	35 168
do studijních programů:	bakalářských	49 998	49 754	50 199	53 072	57 245
	magisterských	6 036	6 085	6 267	6 553	6 767
	magisterských navazujících	32 303	29 646	27 930	27 185	28 348
	doktorských	4 405	4 106	4 129	4 161	4 321
Počet absolventů		77 382	72 084	68 573	64 186	62 914
z toho ženy		46 571	43 135	41 014	38 371	37 415
z toho ve studijních programech:	bakalářských	41 076	37 132	34 792	32 516	32 522
	magisterských	4 899	4 743	4 540	4 564	4 396
	magisterských navazujících	29 155	27 890	26 925	24 863	24 206
	doktorských	2 343	2 387	2 372	2 302	1 840

Zdroj: DataBáze MŠMT

Komentáře:

Podle stavu SIMS k 20. 1. 2021.

Počet studentů k 31.12. příslušného roku, počet poprvé zapsaných a absolventů za kalendářní rok.

V celkovém počtu poprvé zapsaných jsou zahrnuty jen bakalářské a dlouhé magisterské studijní programy.

¹⁾ Počet institucí, které vykazaly alespoň jednoho studenta v některém vzdělávacím programu.

Pro vysledování přechodu z nižšího stupně vzdělávání do studia na vysokých školách chybí základní informace o počtech žáků, kteří úspěšně složili maturitní zkoušky. Matriky žáků jsou v tomto směru nespolehlivé, protože počty maturantů nemají žádný vliv na financování středních škol. Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, které jediné

má kompletní a přesné informace o těchto počtech, neboť maturitní vysvědčení se tisknou na podkladě dat dodávaných středním školám tímto centrem, zase poskytuje pouze informace o úspěšnosti v dílčích zkouškách.

Počet studentů poprvé zapsaných do studia na veřejné nebo soukromé vysoké škole v České republice opět vzrostl. V roce 2020 činil tento počet poprvé zapsaných do studia v bakalářských nebo nenavazujících magisterských studijních programech 61 352, což je oproti předchozímu roku nárůst o 7,5 %. Značný nárůst je u poprvé zapsaných do studia v prezenční formě. Ten činil proti roku 2019 přibližně 8 %. Počty poprvé zapsaných do studia v distanční nebo kombinované rovněž rostou, i když pomaleji. Zde je proti roku 2019 nárůst pouze o 4,0 %.

V roce 2020 absolvovalo studium na veřejných a soukromých vysokých školách celkem 62 914 studentů. Proti předchozímu roku se jedná o pokles o 2,0 %. Do roku 2012 celkový počet absolventů narůstal. Počty prvního absolvování na vysoké škole v roce 2012 již stagnovaly a v roce 2013 došlo k poklesu počtu absolventů, kteří poprvé absolvovali na vysoké škole, o 5,7 %. V roce 2014 tento pokles vzrostl na 9,6 %. Zpoždění kulminace celkových počtů absolventů proti počtu absolventů, kteří absolvovali vysokoškolské studium poprvé, je dán implementací boloňského procesu. Na veřejných vysokých školách počet absolventů klesl o 2,0 % (56 877 absolventů v roce 2019 ve srovnání se 55 684 absolventů v roce 2020). Na soukromých vysokých školách došlo k zanedbatelnému poklesu celkového počtu absolventů o 1,8 % (7 372 absolventů v roce 2019 proti 7 238 absolventům v roce 2020).

4. 3. 2 Pracovníci ve veřejném vysokém školství

- ♦ Ve veřejných vysokých školách působilo 43,2 tis. zaměstnanců, z toho 18,3 tis. akademických pracovníků.
- ♦ Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců veřejných vysokých škol činila 47,0 tis. Kč, což představuje meziroční nárůst o 1,7 %.
- ♦ Průměrná hrubá měsíční mzda akademických pracovníků veřejných vysokých škol činila 58,8 tis. Kč, meziročně došlo k navýšení o 1,4 %

Ve veřejných vysokých školách bylo v roce 2020 zaměstnáno 43,3 tis. pracovníků, z toho 21,2 tis. žen (49 %) a 22,0 tis. mužů (51 %). Meziročně byl zaznamenán nárůst celkového počtu zaměstnanců veřejných VŠ o 425, tj. o 1,0 %. Počet zaměstnanců veřejných vysokých škol, kteří jsou placeni ze státního rozpočtu (tj. z kap. 333-MŠMT), se oproti předchozímu roku zvýšil o 230 osob na 29,5 tis. Počet zaměstnanců placených z doplňkové činnosti a ostatních aktivit se celkově zvýšil o necelých 200 osob (tj. 1 %) na 13,8 tis., z nichž zaměstnanci placení ze strukturálních fondů EU tvořili 27 % (3,7 tis.).

V roce 2020 působilo na veřejných vysokých školách 18,3 tis. akademických pracovníků (z toho 36 % žen) a 5,2 tis. vědeckých pracovníků (z toho 36 % žen). Oproti předchozímu roku se počet akademických pracovníků zvýšil o 2 % (rozdíl činil přibližně 280 úvazků). Z pohledu profesního zařazení tvořili z celkového počtu akademických pracovníků 51 % odborní asistenti (9,3 tis.), 22 % docenti (4 tis.), 11 % profesori (2,1 tis.), 7 % tvořili asistenti (1,3 tis.), necelých 5 % lektori (880) a 4 % výzkumní, vývojoví a inovační pedagogičtí pracovníci (730).

Zaměstnanci veřejných vysokých škol pobírali v roce 2020 průměrně 46 982 Kč, z toho ženy 39 226 Kč a muži 54 469 Kč. Meziroční nárůst průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců veřejných vysokých škol činil 1,7 % (tj. 802 Kč).

Tabulka 24: Průměrné přepočtené počty zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců veřejných vysokých škol podle rozpočtové skladby a podle profesního zařazení zaměstnanců za rok 2020

Kategorie zaměstnanců		Průměrný přepočtený počet zaměstnanců za rok 2018			Průměrná hrubá měsíční mzda za rok 2018		
Zaměstnanci celkem ¹⁾		celkem	ženy	muži	celkem	ženy	muži
Zaměstnanci celkem¹⁾		43 253,1	21 245,4	22 007,7	46 982 Kč	39 226 Kč	54 469 Kč
v tom	veřejné vysoké školy	23 126,5	12 576,2	10 550,3	44 426 Kč	38 238 Kč	51 802 Kč
	koleje	379,0	265,3	113,7	23 322 Kč	21 810 Kč	26 853 Kč
	menzy	265,4	167,8	97,6	23 056 Kč	22 075 Kč	24 742 Kč
	vysokoškolský zemědělský, lesní statek	7,0	3,2	3,8	25 599 Kč	22 799 Kč	27 942 Kč
	výzkum, vývoj a inovace z prostředků kap. 333 – MŠMT	5 712,2	2 083,7	3 628,5	60 627 Kč	49 948 Kč	66 760 Kč
	výzkum, vývoj a inovace z ostatních zdrojů	5 693,8	1 906,2	3 787,6	45 064 Kč	37 582 Kč	48 829 Kč
	doplňková činnost	1 638,4	767,0	871,4	48 015 Kč	35 102 Kč	59 380 Kč
	ostatní zdroje (granty, apod.) mimo V, V a I	2 699,4	1 820,8	878,6	51 669 Kč	40 455 Kč	74 910 Kč
	prostředky strukturálních fondů EU	3 731,5	1 655,3	2 076,2	44 683 Kč	39 923 Kč	48 478 Kč
Akademičtí pracovníci¹⁾		18 312,2	6 558,1	11 754,1	58 747 Kč	49 944 Kč	63 658 Kč
v tom	pedagogičtí pracovníci V, V a I ²⁾	732,8	239,1	493,7	56 842 Kč	51 064 Kč	59 640 Kč
	profesoři	2 085,4	321,5	1 763,9	93 046 Kč	86 093 Kč	94 313 Kč
	docenti	4 029,5	1 073,6	2 956,0	71 914 Kč	65 145 Kč	74 372 Kč
	odborní asistenti	9 287,2	3 783,8	5 503,4	50 034 Kč	46 256 Kč	52 631 Kč
	asistenti	1 296,9	638,7	658,1	38 893 Kč	37 159 Kč	40 576 Kč
	lektori	880,5	501,5	379,0	39 982 Kč	37 803 Kč	42 866 Kč
Vědečtí pracovníci¹⁾		5 206,4	1 878,5	3 327,8	46 281 Kč	39 593 Kč	50 056 Kč
Ostatní pracovníci^{1),3)}		19 734,6	12 808,8	6 925,8	36 250 Kč	33 685 Kč	40 994 Kč

Komentáře:

¹⁾ Bez ohledu na zdroj financování (tj. včetně prostředků strukturálních fondů EU, doplňkové činnosti a ostatních aktivit).

²⁾ Výzkumní, vývojoví a inovační pracovníci podílející se na pedagogické činnosti.

³⁾ Technicko-hospodářští, provozní a obchodně provozní pracovníci celkem.

Zdroj: Databáze MŠMT

Akademičtí pracovníci veřejných vysokých škol pobírali 58 747 Kč (ženy 49 944 Kč, muži 63 658 Kč). Meziročně se průměrná hrubá měsíční mzda akademických pracovníků zvýšila o 1,4 % (tj. 789 Kč).

Podle profesního zařazení akademických pracovníků pobírali nejvyšší průměrnou hrubou měsíční mzdu profesori – 93 046 Kč (ženy 86 093 Kč a muži 94 313 Kč). Nejnižší průměrnou hrubou měsíční mzdu pobírali asistenti – 38 893 Kč (ženy 37 803 Kč a muži 42 866 Kč).

4. 4. Tematické okruhy

- ♦ Ve školním roce 2020/2021 se nadále zvyšoval podíl dětí a žáků integrovaných do běžných tříd.
- ♦ Na základních školách se povinně učí žáci dva cizí jazyky. U žáků základních, středních škol a konzervatoří a studentů vyšších odborných škol učících se cizí jazyk, zaujímá nejvyšší podíl věnování se anglickému jazyku, za kterým následuje jazyk německý.
- ♦ V mateřských školách je nejčastěji vykazován Asistent pedagoga dle § 5 odst. 3 ve škole (úvazek 30 hod.), na základních školách je nejčastěji vykazováno podpůrné opatření Pedagogická intervence ve škole (1 hodina), a ve středních školách je nejčastějším poskytovaným podpůrným opatřením Didaktické manipulační pomůcky pro rozvoj čtení, českého jazyka, matematiky.
- ♦ Podíl cizinců na všech úrovních vzdělávání se každoročně zvyšuje. Ve školním roce 2020/2021 došlo k menšímu meziročnímu poklesu podílu cizinců u konzervatoří (5,4 %) a vyšších odborných škol (4,0 %).

Zdravotně postižené děti a žáci

Mateřské školy navštěvovalo ve školním roce 2020/2021 celkem 11 547 zdravotně postižených dětí, z nichž 50,7 % mělo závažnou vadu řeči. Do běžných tříd mateřských škol bylo individuálně integrováno 41,9 % zdravotně postižených dětí. Od školního roku 2016/2017 se zvyšoval počet zdravotně postižených dětí, jehož příčinou byl celkový nárůst počtu dětí v mateřských školách, s mírným poklesem dětí ve speciálních třídách mateřských škol v letech 2017/2018 a 2018/2019, kdy došlo i ke snížení počtu zdravotně postižených, ve školním roce 2019/2020 se počet postižených dětí opět navýšil a v následujícím školním roce 2020/2021 došlo opět k mírnému snížení počtu zdravotně postižených dětí. Podíl zdravotně postižených dětí na celkovém počtu dětí v celém sledovaném období nepatrně stoupá.

Ve školním roce 2020/2021 se v základních školách vzdělávalo 114 108 zdravotně postižených žáků, tj. 11,9 % všech žáků navštěvujících základní školu. Zvyšuje se podíl zdravotně postižených žáků, kteří byli individuálně integrováni do běžných tříd základních škol. Ve školním roce 2015/2016 z celkového počtu zdravotně postižených bylo integrováno do běžných tříd 62,5 % uvedených žáků a ve školním roce 2020/2021 dokonce 80,4 %. Z celkového počtu zdravotních postižení převažují závažné vývojové poruchy učení, které se vyskytují u 44,9 % zdravotně postižených žáků.

Střední školy ve školním roce 2020/2021 navštěvovalo 25 209 zdravotně postižených žáků, tedy 6,0 % žáků středních škol denní formy vzdělávání. Z celkového počtu zdravotně postižených žáků bylo individuálně integrováno do běžných tříd středních škol 68,7 % žáků. Z hlediska postižení se u žáků nejvíce vyskytovaly závažné vývojové poruchy učení (47,8 %) a mentální postižení (18,7 %, z toho 3,6 % se středně těžkým mentálním postižením).

Tabulka 25: Počty a procentuální zastoupení dětí a žáků se SVP podle druhu integrace ve školním roce 2016/17–2020/21

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Mateřské školy					
Individuálně integrované děti do běžných tříd MŠ	3 029	3 774	4 367	4 694	4 841
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu dětí MŠ	0,8%	1,0%	1,2%	1,3%	1,4%
Počty dětí ve speciálních třídách MŠ	7 457	7 014	6 878	7 001	6 706
Podíl dětí ve speciálních třídách na celkovém počtu dětí MŠ	2,1%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%
Základní školy					
Individuálně integrovaní žáci do běžných tříd ZŠ	53 206	68 419	76 037	84 010	87 306
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu žáků ZŠ	5,9%	7,4%	8,1%	8,8%	9,1%
Počty žáků ve speciálních třídách ZŠ	28 438	27 212	25 946	26 930	26 802
Podíl žáků ve speciálních třídách na celkovém počtu žáků ZŠ	3,1%	2,9%	2,8%	2,8%	2,8%
Střední školy					
Individuálně integrovaní žáci do běžných tříd SŠ	10 482	12 985	14 203	17 056	17 319
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu žáků SŠ	2,6%	3,2%	3,5%	4,2%	4,2%
Počty žáků ve speciálních třídách SŠ	9 853	9 331	7 864	7 996	7 890
Podíl žáků ve speciálních třídách na celkovém počtu žáků SŠ	2,4%	2,3%	1,9%	2,0%	1,9%

Zdroj: Data báze MŠMT

V konzervatořích se nacházel jen malý počet zdravotně postižených (2,5 % žáků konzervatoří denní formy vzdělávání), jednalo se především o žáky se závažnými vývojovými poruchami učení (58,2 % všech zdravotně postižených žáků) a zrakově postižené žáky (16,5 %).

Děti, žáci a studenti s priznaným podpůrným opatřením s kódem NFN

V mateřských školách bylo k 30. 9. 2020 vykázáno 5 293 dětí v běžných i speciálních třídách, kterým bylo vydáno doporučení školským poradenským zařízením a byla jim poskytnuta podpora ve vzdělávání v souladu s § 16 Zákona o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) nebo jim v 1. stupni podporu poskytuje škola.

V základních školách bylo evidováno 67 448 žáků s poskytnutou podporou ve vzdělávání, z toho u 22 926 dívek. Zároveň z hlediska druhů škol je na základních školách zastoupen největší počet žáků s priznaným podpůrným opatřením.

Tabulka 26: Počty a procentuální zastoupení žáků s lehkým mentálním postižením (LMP) v oboru Základní škola podle druhu integrace ve školním roce 2016/17–2020/21

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Žáci s LMP celkem	15 115	15 243	15 147	16 132	16 247
z celku ve speciálních třídách	12 804	12 125	11 495	12 066	11 960
Podíl žáků s LMP ve speciálních třídách	84,7%	79,5%	75,9%	74,8%	73,6%
z celku v běžných třídách	2 311	3 118	3 652	4 066	4 287
Podíl žáků s LMP v běžných třídách	15,3%	20,5%	24,1%	25,2%	26,4%

Komentář:

Počet žáků s evidovaným LMP bez ohledu na jiná evidovaná postižení (více vad, autismus) a nárok na zvýšené financování

Zdroj: Databáze MŠMT

Tabulka 27: Počty dětí, žáků a studentů s přiznaným podpůrným opatřením s kódem normované finanční náročnosti (NFN) ve školním roce 2020/2021

Druh školy	Děti/žáci/studenti s přiznaným PO s kódem NFN	
	celkem	z toho dívky/ženy
Mateřské školy	5 293	1 532
Základní školy	67 448	22 926
Střední školy	2 321	791
Konzervatoře	21	1
Vyšší odborné školy	5	0

Komentář:

Údaje podle stavu k 30. 9. 2020, u VOŠ k 31. 10. 2020.

Zdroj: Databáze MŠMT

Střední školy vykázaly 2 321 žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními, z toho u 791 dívek.

V konzervatořích bylo evidováno 21 žáků s poskytnutými podpůrnými opatřeními ve vzdělávání a ve vyšších odborných školách se nacházel jen malý počet studentů (celkem pět), kterým byla poskytnuta podpora ve vzdělávání.

Zaměříme-li se na konkrétní poskytnutá podpůrná opatření, v mateřských školách byl v časovém období od 1. 8. 2019 do 31. 7. 2020 nejčastěji vykazován Asistent pedagoga dle § 5 odst. 3 ve škole (úvazek 30 hod.), a to v 330 případech, následovalo podpůrné opatření Pomůcky pro rozvoj řeči v 321 případech a Pomůcky pro rozvoj řečových funkcí, nácvik jazykových kompetencí ve všech jazykových rovinách, který byl vykázan v 293 případech.

Tabulka 28: Nejčastěji školami vykázaná podpůrná opatření (PO) v období od 1. srpna 2019 do 31. července 2020

Kód PO	Název podpůrného opatření	Celkem PO
MŠ		
03B501A30	Asistent pedagoga podle § 5 odst. 3 ve škole (úvazek 30 hod.)	330
C30102A01	Pomůcky pro rozvoj řeči	321
A30201A01	Pomůcky pro rozvoj řečových funkcí, nácvik jaz. kompetencí ve všech jaz.rovinách	293
03B501A20	Asistent pedagoga podle § 5 odst. 3 ve škole (úvazek 20 hod.)	196
A30202A01	Pomůcky pro rozvoj myšlení, paměti, pozornosti	158
ZŠ		
	Pedagogická intervence ve škole (1 hodina)	2 555
020602A01	Předmět speciálně pedagogické péče (1 hodina)	2 546
03B501A20	Asistent pedagoga podle § 5 odst. 3 ve škole (úvazek 20 hod.)	1 802
G20203A01	Speciální didaktické (manipulační) pomůcky pro výuku čtení a psaní	1 707
G20206A01	Speciální učebnice pro výuku čtení	1 667
SŠ		
H20207A01	Didaktické manipulační pomůcky pro rozvoj čtení, českého jazyka, matematiky	143
H20202A01	Psací a rýsovací náčiní	142
H20201A01	Pomůcky na výtvarnou/tělesnou výchovu k zapůjčení	125
03A702A02	Pedagogická intervence ve škole (2 hodiny) (doporučeno od 12/2017)	76
04B501A40	Asistent pedagoga podle § 5 odst. 3 (úvazek 40 hod.)	62

Zdroj: DataBáze MŠMT

Komentář:

*Jedná se o počet PO v tzv. čistém saldu, tedy počet zahájených PO mínus počet ukončených PO daného kódu.

Podpůrné opatření Asistent pedagoga podle § 5 odst. 3 ve škole (úvazek 20 hod.) bylo vykázano (196 případů). Nejméně bylo využito podpůrné opatření Pomůcky pro rozvoj myšlení, paměti, pozornosti (158 případů).

Na základních školách bylo v 2 555 případech poskytnuto podpůrné opatření Pedagogická intervence ve škole (1 hodina), na druhé pozici je s 2 546 případy Předmět speciálně pedagogické péče (1 hodina), třetí příčku zastupuje Asistent pedagoga podle § 5 odst. 3 ve škole (úvazek 20 hod.), a to v 1 802 případech. Následuje Speciální didaktické (manipulační) pomůcky pro výuku čtení a psaní, který byl vykázan 1 707× a Speciální učebnice pro výuku čtení, která byla vykázána 1 667krát.

Tabulka 29: Regionální školství – žáci/studenti učící se cizí jazyky ve školním roce 2020/21

		ZŠ	SŠ	Konzervatoře	VOŠ
Žáci/studenti celkem¹⁾		844 456	405 312	3 370	11 251
z toho žáci/studenti učící se	anglický jazyk	839 814	398 833	3 222	11 063
	francouzský jazyk	7 135	18 531	413	131
	německý jazyk	204 927	161 765	837	2 247
	ruský jazyk	60 319	29 708	45	443
	španělský jazyk	10 354	28 021	96	327
	italský jazyk	458	519	477	29
	latinský jazyk	-	6 761	30	900
	klasickou řečtinu	-	-	-	-
	jiný evropský jazyk	499	109	-	10
	jiný cizí jazyk	75	218	-	43
Průměrný počet jazyků na žáka/studenta ²⁾		1,17	1,54	1,39	1,34
Průměrný počet jazyků na počet žáků/studentů učících se cizí jazyk		1,33	1,59	1,52	1,35

Komentář:

¹⁾ Každý žák je započítán pouze jednou bez ohledu na to, kolika cizím jazykům se učí.

²⁾ Žáci SŠ a konzervatoři a studenti VOŠ v denní formě vzdělávání.

Zdroj: DataBáze MŠMT

Ve středních školách je nejčastěji poskytováno podpůrné opatření Didaktické manipulační pomůcky pro rozvoj čtení, českého jazyka, matematiky, a to ve 143 případech, druhé místo zastupuje Psací a rýsovací náčiní, toto podpůrné opatření bylo poskytnuto 142×, na třetí příčce je se 125 případy podpůrné opatření Pomůcky na výtvarnou/tělesnou výchovu k zapůjčení. Následuje podpůrné opatření Pedagogická intervence ve škole (2 hodiny) – doporučeno od 12/2017, který byl vykázan 76× a Asistent pedagoga podle § 5 odst. 3 (úvazek 40 hod.), který byl vykázan 62krát.

Výuka cizích jazyků

Základní školy už od třetí třídy povinně začínají s výukou cizího jazyka. Jako první cizí jazyk se zpravidla nabízí

Tabulka 30: Regionální školství – počty cizinců ve školním roce 2016/17–2020/21 – podle úrovně vzdělávání

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Celkem regionální školství		39 619	42 511	45 588	48 916	50 942
v tom	mateřské školy	9 494	10 469	11 343	11 942	11 864
	základní školy	20 237	21 992	24 026	26 527	28 380
	střední školy	9 063	9 195	9 305	9 496	9 751
	konzervatoře	214	208	209	219	210
	vyšší odborné školy	611	647	705	732	737
Podíl na celkovém počtu dětí/žáků/studentů		2,3%	2,5%	2,6%	2,8%	2,9%
v tom	mateřské školy	2,6%	2,9%	3,1%	3,3%	3,3%
	základní školy	2,2%	2,4%	2,6%	2,8%	2,9%
	střední školy	2,1%	2,2%	2,2%	2,2%	2,3%
	konzervatoře	5,7%	5,5%	5,5%	5,7%	5,4%
	vyšší odborné školy	2,8%	3,3%	3,8%	4,1%	4,0%

Zdroj: Databáze MŠMT

výuka anglického jazyka. V případě, kdy si žák (resp. jeho zákonný zástupce) zvolí jiný cizí jazyk než anglický, škola prokazatelně upozorní zákonného zástupce žáka na skutečnost, že ve vzdělávacím systému nemusí být zajištěna návaznost ve vzdělávání zvoleného cizího jazyka při přechodu žáka na jinou základní nebo střední školu.

Cizí jazyk se učilo v základní škole ve školním roce 2020/2021 celkem 844 456 žáků. Nejvyšší podíl žáků se věnoval anglickému jazyku (99,5 % žáků základních škol) a německému jazyku (24,3 %).

Ve středních školách v denní formě vzdělávání se učilo cizí jazyk 405 312 žáků. Anglickému jazyku se věnovalo 98,4 % a německému jazyku 39,9 % žáků učících se cizí jazyk ve středních školách v denní formě vzdělávání. Z celkového počtu žáků učících se cizí jazyk v denní formě vzdělávání se 44 % žáků středních škol učilo jeden jazyk; 54,8 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 1,2 % se věnovalo třem a více cizím jazykům.

V konzervatořích z 3 370 žáků učících se cizí jazyk v denní formě vzdělávání se věnovalo anglickému jazyku (95,6 %), německému jazyku (24,8 %) a italskému jazyku (14,2 %). Z celkového počtu žáků učících se cizí jazyk se učilo 52,6 % žáků jeden jazyk; 44,3 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 3,0 % se věnovalo třem a více cizím jazykům.

Ve vyšších odborných školách v denní formě vzdělávání se učilo cizí jazyk 11 251 studentů. Nejvyšší podíl studentů denní formy vzdělávání se věnoval anglickému jazyku (98,3 %) a německému jazyku (20 %). Z celkového počtu studentů učících se cizí jazyk se 74,3 % studentů učilo jeden jazyk; 24,5 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 1,2 % se věnovalo třem a více jazykům.

Vzdělávání cizinců

Vzdělávání cizinců na školách v České republice je založeno na Listině lidských práv a svobod, v níž je zakotveno právo na vzdělání bezplatné pro cizince, kteří mají na území ČR uděleno povolení k trvalému pobytu, kteří na území ČR pobývají přechodně (a byla jim udělena krátkodobá víza k pobytu do 90 dnů nebo dlouhodobá víza k pobytu nad 90 dnů), kterým byl udělen azyl, a cizince s vízem za účelem strpění pobytu a za účelem dočasné ochrany.

Počet cizinců (dětí, žáků a studentů) v České republice narůstá na všech úrovních vzdělávání. Během pětiletého období se jejich počet zvýšil o 28,6 %.

V mateřských školách se ve školním roce 2020/2021 vzdělávalo 11 864 cizinců, tedy 3,3 % všech dětí mateřských škol. Počet dětí (cizinců) se za pět let zvýšil o 25 %. K nejpočetnější skupině patřili Ukrajinci (24,7 %), Vietnamci (23,4 %) a Slováci (17,2 %).

V základních školách se vzdělávalo v posledním sledovaném školním roce 28 380 cizinců (3,0 % žáků základních škol). Ve sledovaném období jejich počet stoupl o 40,2 %. Největší skupinu zaujímali cizinci se státním občanstvím Ukrajina (29,6 %), Slovensko (19,6 %) a Vietnam (19,4 %).

Do středních škol docházelo ve školním roce 2019/2020 celkem 9 751 cizinců (2,3 % žáků středních škol). Za pětileté období se navýšil počet žáků (cizinců) o 7,6 %. Ve středních školách byli nejvíce zastoupeni Ukrajinci (30,7 %), Slováci (19,2 %) a Vietnamci (17,9 %).

Nejvyšší podíl cizinců se nacházel v konzervatořích, kde tvořili až 5,4 % žáků. Počet dětí (cizinců) se za pět let zvýšil o 1,9 %. V konzervatořích byli nejpočetnější Slováci (35,7 %), Rusové (20,0 %) a Ukrajinci (19,0 %).

K vysokému nárůstu cizinců došlo také ve vyšších odborných školách, kde se jejich počet během sledovaného období zvýšil o 20,6 %. Ve vyšších odborných školách jsme se nejvíce setkávali se Slováky (38,7 %), Rusy (22,5 %) a Ukrajinci (21,3 %).

Vzdělávání v roce 2020 v datech

Seznam použitých zkratk

Zkratka	Význam
COVID-19	pandemie způsobená novým koronavirem SARS-CoV-2
CZW	Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DigiKoalice	Národní koalice pro digitální pracovní místa a dovednosti
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
DŽC	děti- a žáci-cizinci
EDS/SMVS	Evidenční dotační systém / Správa majetku ve vlastnictví státu
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
G	gymnázium
HMP	Hlavní město Praha
ICT	informační a komunikační technologie
IPs	individuální projekty systémové
IROP	Integrovaný regionální operační program
ISV	projekt Informační systém vzdělávání
IT	informační technologie
ITI	Integrované teritoriální investice
JPZ	jednotná přijímací zkouška
MHMP	Magistrát hlavního města Prahy
ministerstvo	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MOV	projekt Modernizace odborného vzdělávání
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NAÚ	Národní akreditační úřad pro vysoké školství
NPI	Národní pedagogický institut ČR
NSK	Národní soustava kvalifikací

OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP JAK	Operační program Jan Amos Komenský
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
P-KAP	projekt Podpora krajského akčního plánování
PPUČ	projekt Podpora práce učitelů
program 133 310	program 133 310 Rozvoj výukových kapacit mateřských a základních škol zřizovaných územně samosprávnými celky
PV	předškolní vzdělávání
RgŠ ÚSC	regionální školství územně samosprávných celků
RIS MŠMT	Resortní informační systém MŠMT
RVP	rámcový vzdělávací program
SOV	střední odborné vzdělávání
SRP	projekt Strategické řízení a plánování ve školách a v územích
SSP	studenti se specifickými potřebami
SŠ	střední škola
Strategie 2020	Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020
Strategie 2030+	Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+
SYPO	projekt Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů
SZ 2021+	Strategický záměr pro vysoké školy na období od roku 2021
školský zákon	zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
ŠPZ	školské poradenské zařízení
ŠVP	školní vzdělávací program
U3V	univerzita třetího věku
VaV	výzkum a vývoj
VOŠ	vyšší odborná škola
VŠ	vysoká škola
VVŠ	veřejná vysoká škola
ZŠ	základní škola
ZV	základní vzdělávání

**Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání
v České republice v roce 2020**

Vzdělávání v roce 2020 v datech

Zpracovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Rok vydání: 2021

Sazba a DTP: René Rychtr

978-80-87601-48-8

